

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Valtion vuoden 2020 talousarvio sekä vuotta 2020 koskeva toimialaohjaus ja tulosneuvottelut

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSTEN VUODEN 2020 TULOSTAVOITTEIDEN HYVÄKSYMINEN MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUKSEN TOIMIALAN TEHTÄVISSÄ

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyy elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tulostavoiteasiakirjoissa sekä toimialaohjauksen asiakirjoissa olevat tulostavoitteet toimialansa tehtävissä vuodelle 2020. Tulostavoitteet on valmisteltu toimialaohjauksessa yhteistyössä Ruokaviraston kanssa, ja ne kattavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten elinkeino- sekä ympäristö- ja luonnonvarat -vastualueiden tehtävät ministeriön toimialalla. Tulossopimuksiin kirjatulla tulostavoitteilla täsmennetään ja täydennetään valtion vuoden 2020 talousarviossa asetettuja alustavia tulostavoitteita. Vuoden 2020 talousarvion erillismäärärahat ja myöntämisvaltuudet tulostavoitteiden toteuttamiseen ministeriö osoittaa erikseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tulee asianmukaisesti seurata ja arvioida toiminnan tuloksellisuutta maa- ja metsätalousministeriön toimialan tehtävissä.

Jaana Husu-Kallio
Kansliapäällikkö

Minna-Mari Kaila
Osastopäällikkö, ruokaosasto

Marja Kokkonen
Osastopäällikkö, luonnonvaraosasto

- LIITTEET** Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten tulossopimukset 2020
<http://tem.fi/ely-keskusten-tulossopimukset-2020>
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vuoden 2020 tavoitteet maa- ja metsätalousministeriön toimialan tehtävissä
- TIEDOKSI** Maa- ja metsätalousministeriön osastot ja toimialat
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ruokavirasto
Luonnonvarakeskus
Suomen ympäristökeskus

30.1.2020

MMM 1256/00.03.01/2019
Ruokavirasto 5860/00.00.01.02.02/2019

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSTEN VUODEN 2020 TAVOITTEET MAA- JA METSÄTALOUSHALLITUKSEN TOIMIALAN TEHTÄVISSÄ

Tausta

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan tavoitteet vuodelle 2020 toteuttavat vuoden 2020 valtion talousarvioon yhteiskunnallisia vaikutavuustavoitteita ja pohjaavat maa- ja metsätalousministeriön strategian 2030 tavoitteisiin:

1. Vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukyky parane.
2. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.
3. Monipuolinen yritystoiminta ja menestyvä maaseutu, monipaikkaisuus ja verkostot vahvistavat yhteiskuntaa.
4. Luotettavat ja laajakäyttöiset paikka-, kiinteistö- ja huoneistotiedot mahdollistavat uutta liiketoimintaa ja turvaavat omistusta.

ELY-keskuksille asetettavat tavoitteet on laadittu ministeriön, Ruokaviraston ja Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Hämeen, Pirkanmaan, Kaakkois-Suomen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin ELY-keskusten yhteistyössä. Tavoitteet vastaavat osaltaan aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten strategia-asiakirjan vuosille 2020-2023 asettamiin haasteisiin. Niistä keskeisimmät on viety osaksi ELY-keskusten yhteisiä tulossopimuksia. ELY-keskukset seuraavat ja arvioivat asianmukaisesti tavoitteiden toteutumista ja toiminnan tuloksellisuutta.

ELY-keskukset edistävät näiden tavoitteiden mukaisella toiminnallaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

Toiminnan ytimessä

Vahva osallistuminen

Ruoka- ja luonnonvarasektorin yhteiset tavoitteet

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset toteuttavat kaikissa maa- ja metsätalousministeriön toimialan tehtävissä seuraavia tavoitteita:

- Edistetään paikkaperustaista kehittämistä huomioimalla alueiden erilaisuus. (HO)
- Edistetään maaseutualueiden elinvoimaisuutta kiinnittäen erityistä huomiota harvaan asuttujen alueiden kehittämiseen ja asukkaiden hyvinvoinnin lisäämiseen. (HO)
- Alueellisella ja paikallisella yhteistyöllä tuetaan siirtymistä hiilineutraalisuuteen, materiaalitehokkuuteen ja suljettuihin kiertoihin. Varmistetaan, että alueilla tehtävät ratkaisut ovat kestäviä muuttuvassa ilmastossa. (HO)
- Edistetään siirtymistä hiilineutraaliuteen mm. toteuttamalla maankäyttösektorin toimenpiteitä maaperän hiilen säilyttämiseksi ja lisäämiseksi. Vaikutetaan alueen maaseutuun ja maatalouteen, vesitalouteen sekä maankäyttöä ja kaavoitusta ohjaaviin prosesseihin tulvariskien hallinnan, ilmastomuutokseen sopeutumisen sekä maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden edistämiseksi. (HO)
- Edistetään monipuolisesti elinkeinojen kilpailukykyä, maa-, metsä- ja puutarhatalouden sekä palvelualojen kehittämishankkeita, kalastus- ja matkailuelinkeinojen toimintaedellytyksiä, uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämistä, vesistökuormituksen vähentämistä ja luonnon monimuotoisuutta mm. erilaisilla maaseutuohjelman toimenpiteillä ja EU-rahoituskanavilla. (HO)
- Turvataan kotimaisen ruuan tuotanto ja parannetaan vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä. (HO)
- Vesien ja meren hyvän tilan saavuttamiseksi kannustetaan toimijoita toimenpiteisiin, joilla parannetaan maa- ja metsätalouden vesiensuojelua, rakennettujen vesien luonnon monimuotoisuutta sekä vesihuollon riskien hallintaa.
- Jatketaan laajassa yhteistyössä vesistön vastuullisen käytön ja hoidon visiohankkeita, joissa sovitetaan yhteen vesistöjen käytön, hoidon ja suojelun muuttuvat tarpeet mukaan lukien vaelluskalojen elinkierron elvyttäminen, metsien ja peltojen vesitalous ja tulvasuojelu sekä riskien hallinta muuttuvassa ilmastossa. (HO)
- Tehostetaan vieraslajien torjuntaa ja seurantaa toteuttamalla haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmia sekä tahattomia leviämisväyliä koskevien toimintasuunnitelmien toimenpiteitä. (HO)
- Edistetään suomalaiseseen osaamiseen perustuvaa kansainvälistä liiketoimintaa.
- Luodaan alueellista yhteistyötä ja osaamisverkostoja, ja hyödynnetään niissä digitalisaation mahdollisuuksia toimialan kehittämiseen. Parannetaan asiakaspalvelua huolehtimalla ajankohtaisesta viestinnästä ja pitämällä asiakkaiden kannalta keskeiset tietovarannot ajan tasalla.

LIITTEET

1. Luonnonvaratalouden tehtävien tavoitteet
2. Maaseudun kehittämisen ja maa- ja elintarviketalouden ELY-kohtaiset tavoitteet, 15 kpl
3. Maaseudun kehittämisen ja maa- ja elintarviketalouden indikatiiviset tavoitteet, ohjelman valtakunnalliset tavoitteet, alueelliset tavoitteet ja ravinnetaseet

ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUSTEN VUODEN 2020 LUONNONVARATALOUDEN TAVOITTEET

Kalataloustehtävien tavoitteet	
Kaikkia kalataloustehtäviä koskevat tavoitteet	
	Jatketaan luontaisen kierron palauttamista rakennettuihin vesistöihin kansallisen kalatiestrategian pohjalta ja edistetään muita toimenpiteitä vaelluskalakantojen elvyttämiseksi. Lisäksi puretaan vaellusesteitä ja kunnostetaan kalojen lisääntymisalueita sekä toteutetaan ohitusratkaisuja. Vaelluslahankkeita toteutetaan laajalla yhteistyöllä. Edistetään kalastuksen sääntelyhankkeita rakennetuissa vesissä. Edistetään kestävästä kalastuksesta, joka turvaa elinvoimaiset kalakannat. Kalakantoja säännellään ja hoidetaan yhteistyössä eri toimijoiden, kuten paikallisten vesialueiden omistajien, järjestöjen ja elinkeinonharjoittajien kanssa. Edistetään kalatalousalueiden toiminnan käynnistymistä ja käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimista. Päivitetään kalatalousvelvoitteita. Kehitetään vapaa-ajankalastuksesta suosittu ja kestävä harrastus toimeenpanemalla vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategiaa. Kehitetään kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä. Lisäksi parannetaan kalastonhoitomaksujen vaikuttavuutta ja kohdentumista kalakantojen ja kalavesien ylläpitoon. Edistetään kalatalouden arvoketjun kannattavaa ja kestävästi kasvavaa yritystoimintaa toteuttamalla Euroopan meri- ja kalatalousrahaston kansallisen toimintaohjelman mukaisia toimia. Huolehditaan alueellisella tasolla EU-rahastojen rahoituksen ja ohjelmakauden 2021-2027 valmistelun yhteensovittamisesta. Kaupallisen kalastuksen ja kalankasvatuksen edellytyksiä parannetaan tukemalla hallitusohjelman kotimaisen kalan edistämishankelman toimia sekä edistämällä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset alueellisten käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimisen yhteydessä. Varmistetaan kalatalouden arvoketjun vastuullinen toiminta riittävällä valvonnalla.
ELY-kohtaiset täydentävät tavoitteet	
VAR	Kalataloustehtäviä koskevat tavoitteet UUD, VAR, SAT, KAS, EPO JA POH ELY-keskusten alueella Keskeisenä sinisen biotalouden (EMKR/Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelma 2014-2020) kehittämisen lähtökohtana on löytää uusia ratkaisuja vesien käytön nykyaasteisiin, parantaa vesistöjen tuotantopotentiaalin hyödyntämistä ja siten lisätä kaupallisen kalatalouden kokonaisarvoa ilmastonmuutos huomioiden. Koordinoidaan EMKR – ohjelmaa siten, että se mahdollistaa kotimaisen ympäristöystävällisen kalanviljelyn tuotannon nostamisen, kaupallisen kalastuksen ja kalatuotteiden arvon lisäämisen sekä kalakaupan kasvun (investointi- ja kehittämistuet). Osallistutaan kalakantojen sertifiointi -prosessiin saalisuhdeseurannan osalta (MSC), kalastuksen ja kalastusmatkailun, kiertovesi- ja avomerikalankasvatuksen kehittämiseen (innovointihankkeet), ruokajärjestelmän kestävyys ja hiilineutraaliuden edistämiseen sekä muihin SBT – hankkeisiin erityisesti kumppanuuksien rakentajana, rahoittajana ja osallistuvana partnerina. Rahoitetaan kalatalouden toimintaryhmien (4 kpl) kehittämishankkeita. Ylläpidetään yhteistyötä kalatalouden sidosryhmien, korkeakoulujen, BusinessFinlandin, Luke:n ja kalataloutta tukevien säätiöiden kanssa (mm. lähiruoka-hankkeet, vientihankkeet, poikkitieteelliset kehittämishankkeet). Lisätään yhteistyötä ELY-keskusten muiden vastuualueiden kanssa, erityisesti Saaristo-meri-vision yhteisessä strategisessa tehtäväkokonaisuudessa. Järjestetään sidosryhmille alueellisia kuulemistilaisuuksia uuden ohjelmakauden 2021-27 osalta. Toimeenpannaan uutta kalastuslakia. Rahoitetaan ja ohjataan kalatalousalueita käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadinnassa. Johdetaan kalatalouden yhteistyöryhmiä. Toimeenpannaan vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiaa. Koordinoidaan vesien kalataloudellisia kunnostuksia ja ohjataan

rahoitusta hankkeisiin. Seurataan ja ohjataan EMKR-rahoituksella toteutettavien kunnostusten ja meripolitiikkahankkeiden edistymistä. Osallistutaan vesien- ja merienhoidon toimenpiteiden suunnitteluun seuraavalle vesienhoitokaudelle. Osallistutaan merialuesuunnitteluun. Kirjoitetaan lausuntoja yleisen kalatalousedun näkökulmasta kalakantoihin ja kalastukseen vaikuttaviin hankkeisiin ja toimeenpannaan kalatalousvelvoitteita. Osallistutaan vesilain muutoshankkeen edellyttämiin lisäselvityksiin yhteistyössä MMM:n ja POS:n kanssa. Toimeenpannaan lohi- ja meritaimenstrategiaa edistämällä Kymijoen jokikohtaisen suunnitelman laatimista sekä huolehtimalla, että meritaimenkantojen hoito otetaan huomioon käyttö- ja hoitosuunnitelmissa. Osallistutaan Venäjä-yhteistyöhön rajavesien kalatalousasioissa.

Valvotaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan noudattamista koko Suomen rannikolla ja Itämerellä. Osallistutaan EFCA:n koordinoimaan yhteisvalvontaan (JDP) Itämeren rantavaltioiden kanssa. Valvotaan kiintiöityjen kalalajien (silakka, kilohaili, lohi ja turska) kalastusta ja kalakauppaa, mahdolliset rikkeet viedään seuraamusmenettelyyn. Jaetaan toimijakohtaiset kiintiöt vuodelle 2020, samoin mahdolliset kiintiöiden väliset siirrot. Rekisteröidään kaupalliset kalastajat ja kalastusalueet. Tiedotetaan asiakkaita lainsäädännöstä, sen muutoksista ja järjestetään koulutustilaisuuksia.

POS	Kalataloustehtäviä koskevat tavoitteet HÄM, PIR, ESA, POS, KES ja POK ELY-keskusten alueella
	Tuotetaan tietoa kalatalousvelvoitteista hallitusohjelmassa mainitun vesilain muutoshankkeen käyttöön. Selvitetään, onko teholtaan yli 5 MW:n suuruisissa laitoksissa nollavelvoitelaitoksia. Vaelluskalakantojen elvyttämiseksi kartoitetaan kärkikohdehankkeita sekä laaditaan selvitys vaelluskalojen luontaisen elinkierron elvyttämistä tukevista muutostarpeista. Johdetaan kalatalouden alueellisten yhteistyöryhmien työskentelyä ja kehitetään yhteistyöryhmän työskentelyä sujuvoittavia käytäntöjä sekä sähköistä työskentelytapaa. Tuetaan kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen tarvittavan tiedon hankkimista. Päivitetään ohjeistus istutuksiin käytettävistä kalakannoista vastaamaan vesistöaluekohtaisia kokonaisuuksia. Toteutetaan vapaa-ajan kalastuksen kehittämisstrategiaa. Toteutetaan asiakaslähtöisesti elinkeinokalatalouden toimintaohjelmaa, tuetaan yritysten uudistumista ja kilpailukykyyn parantamista. Lisätään asiantuntija-apua uusille yrittäjille. Kohdennetaan toimenpiteitä järvikalan saatavuuteen, logistiikkaan ja lisäarvotuotteiden kehittämiseen. Ruokakalatutannon kasvua edistetään yhteistyössä vesiviljely-yritysten ja tutkimuksen kanssa. Edistetään raputalouselinkeinoja tehostamalla rapukantojen hyödyntämistä ja lisäämällä rapukauppaa ja -jalostusta uudistuneen rapustrategian toimenpitein. Johdetaan Meri- ja kalatalousrahaston toimintaohjelman alueellista valmistelua. Koordinoidaan kalastuslain toimeenpanoa ELY-keskusten kesken. Valmistellaan kalatalousalueiden toimintavarojen myöntöperiaatteiden uudistamista. Ohjataan kalatalouden edistämismäärärahojen myönnön siirtoa sekä valmistellaan kalatalousalueiden toimintavarojen myönnön siirtoa sähköiseen järjestelmään. Valmistellaan vesialueiden omistajien kanssa tehtävät saimaannorpan suojelua koskevat sopimukset vuodelle 2021 ja osallistutaan saimaannorpan suojelemiseksi tehdyn kalastuksen sääntelyn arvioimiseksi ja kehittämiseksi perustettavan työryhmän työhön sekä ympäristöministeriön norpansuojelutyöryhmään. Toteutetaan rapustrategiaa sekä valmistaudutaan päivittämiseen. Koordinoidaan kalastusvalvojien hyväksymistä. Päivitetään järvilohen hoito-ohjelma valtakunnalliseksi hoitosuunnitelmaksi. Huolehditaan Kuolimon nieriän riittävien elvytystoimien jatkumisesta.
LAP	Kalataloustehtäviä koskevat tavoitteet POP, KAI ja LAP ELY-keskusten alueella
	Kalatalouden edunvalvonnassa toimenpiteitä suunnataan istutusten sijasta kalojen luontaisen elinkierron ylläpitämiseen. Edistetään Kemi- ja Raumanjoen sekä Iijoen kalatalousvelvoitteiden muutoshakemusprosessien etenemistä sekä Inarin velvoitteen muutoksen valmistelua. Laaditaan ja päivitetään maksuvelvoitteiden toimenpidesuunnitelmia, tarkistetaan ja ajantasaistetaan velvoitteita ja annetaan asiantuntijalausuntoja ympäristölupaprosesseissa. Vaelluskalakantojen tilan parantamiseksi kartoitetaan kärkihankekohteita ja toimeenpannaan alueellisia kunnostusohjelmia.

Ohjataan uusien kalatalousalueiden ja kalatalouden yhteistyöryhmien toimintaa, kehitetään yhteistyöryhmän työskentelyn käytäntöjä ja tuetaan käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen tarvittavan tiedon hankkimista. Osallistutaan kalastonhoitomaksuvarojen ELY:n myöntömenettelyn uudistamiseen. Toimeenpannaan Tornionjoen, Tenojoen ja Näättämonjoen kalastussopimuksia yhteistyössä Norjan ja Ruotsin viranomaisten kanssa. Kehitetään Tenon lupamyyntijärjestelmää ja valmistellaan luvanmyynnin siirto kalatalousalueelle. Valvotaan kalastusta Tornion-, Teno- ja Näättämonjoilla, kehitetään Tornionjoen yhteisluvan luvanmyyntiä ja saalisseurainta. Lisäksi osallistutaan Tenon kalastussääntöneuvotteluihin. Tenojoella LAP:n asettama seurantaryhmä arvioi sopimuksen vaikutuksia ja tekee kehittämisaloitteita. Toimeenpannaan lohi- ja meritaimenstrategiaa edistämällä Simojoen jokikohtaisen suunnitelman laatimista sekä ottamalla huomioon meritaimenkantojen hoito käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.

Edistetään merialueen avomerikasvatusta ja pyritään saamaan innovaatio-ohjelmiin mukaan kalastustekniikan kehittämishankkeita. Osallistutaan aktiivisesti uuden ohjelmakauden valmisteluun. Lisäksi tuetaan kalatalouden toimintaryhmien kansainvälistymishankkeita ja edistetään kaupallista kalastusta ja uusien kaupallisten kalastajien rekrytoitumista sisävesillä ja merialueella yhteistyössä kalatalousryhmien kanssa.

Vesitaloustehtävien tavoitteet

Kaikkia vesitaloustehtäviä koskevat tavoitteet

Edistetään tulvasuojelua sekä peltojen ja metsien vesitaloutta vesistövaikutusten pienentämiseksi ja maaperän hiilensidonnan parantamiseksi. Tunnistetaan vaikutusmahdollisuudet ilmastomuutoksen hillintään vesitaloustehtävissä.

Edistetään riskienhallintaa ja ilmastomuutokseen sopeutumista ja siihen liittyvää kuntien työtä tulva- ja kuivuusriskien hallinnassa sekä luonnonmuokausratkaisujen käytössä. Toteutetaan tulvariskien hallintasuunnitelmia. Valmistellaan vesistöalueiden ja merenrannikon uudet tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotukset ja järjestetään suunnitelmaehdotuksista kuuleminen. Huolehditaan, että viimeisin ilmastotieto on suunnittelusta ja varautumisesta vastaavien toimijoiden saatavilla.

Otetaan ilmastoriskit huomioon vesi- ja kalatalouden tehtävissä valvottaessa yleistä etua alueellisessa suunnittelussa ja muissa menettelyissä.

Jatketaan selvitystä vanhojen vesistörakenteiden ja patojen tilasta yleisen vesitalous- ja kalatalousedun valvonnan ja vaelluskalojen elinkierron elvyttämisen kannalta yhteistyössä kalatalousviranomaisen kanssa. Esitetään tämän patoselvityksen tulokset ja johtopäätelmät yhtenäisesti VESTY-järjestelmää hyödyntäen ESA:n ja POP:n kehitystyön mukaisesti. Kehitetään valtion vesitaloushankkeiden toimivuutta vesiolojen ja käyttötarpeiden muuttuessa sekä jatketaan toimenpiteitä tulvariskien hallinnan, vesienhoidon sekä vesistön käytön tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vesihuoltolain valvontaa toteutetaan yhteisen valvontasuunnitelman ja ELY-kohtaisten valvontaohjelmien mukaisesti. Edesautetaan vesihuoltosektorin uudistumista ja yhteistyötä kiertotalous-, teknologia- ja ilmastohankkeissa. Arvioidaan yhteistyössä SYKE:n ja alueiden toimijoiden kanssa pohjavesivarojen hallinnan kehittämistarpeet kuivuustilanteiden vedenhankinnan varmistamiseksi.

Hydrologisessa seurannassa keskitytään valtakunnallisen seurantaohjelman toteuttamiseen sekä uusien seurantamenetelmien ja seurantatiedon hankinnan kehittämiseen. ELY-keskukset tarkistavat vedenkorkeuden havaintoverkoston ja valitsevat ulkoistettavat asemat keväällä ennen kilpailutusta.

Järjestetään vesitaloustehtävien hoito vahvistamalla yhteistyötä kolmella yhteistyöalueella. Varmistetaan osaamisen riittävyys ja kehittyminen vesitaloustehtävissä yhteistyöalueet kattavalla henkilöstösuunnittelulla, kehittämällä yhteistyötä oppilaitosten kanssa, kansainvälistymällä sekä laajentamalla tehtävänkuvia.

Läntisen vesistökokonaisuuden yhteistyöalueen tavoitteet (VAR, HÄM, PIR, EPO)

Jatketaan Kokemäenjoen vesistöalueen vesivision 2050 toimeenpanoa, näkyvyyden ja tunnettuuden lisäämistä sekä arvioidaan visiotyön vaikuttavuutta. Laaditaan tulvaryhmissä ehdotukset Kokemäenjoen vesistön ja Turun rannikkoalueen tulvariskien hallintasuunnitelmiksi kuulemista varten. Kehitetään hydyntulvien ennakkointia. Lisätään alueen säännöstelyosaamista osallistumalla mm. vertaismentorointityöhön.

Edistetään läntisen alueen ojitussäätö- ja ojituskoulutusta ja valmistellaan luonnonmukaisen ojituksen malliverkostoa.

Käynnistetään läntisen yhteistyöalueen kattavan vesihuoltostrategian 2050 valmistelu. Tiivistetään vesihuoltoyhteistyötä mm. valvontaohjelmien laatimisessa. Edistetään hulevesiasiantuntijoiden yhteistyötä järjestämällä läntisen yhteistyöalueen ELYlle ja ministeriöille suunnattu tapaaminen - läntinen pilotti.

Laaditaan läntiselle alueelle yhteistyöperiaatteet uusien hydrologisten kilpailutusten ulkopuolelle jäävässä hydrologisessa seurannassa. Kilpailutetaan läntisen alueen vesivaratehtävien asiantuntijapalvelujen puitesopimus. Otetaan hankehallintajärjestelmä käyttöön valtion vesistöhankeiden hankinnoissa – pilotointi Leineperi (VAR) ja Herralanvirran pato (PIR).

Eteläisen ja itäisen vesistökokonaisuuden yhteistyöalueen tavoitteet (UUD, HÄM, KAS, ESA, POS, POK, KES)

Tuetaan alueiden tavoitteita lisätä vesien vetovoimaa kestävä luonto-, hyvinvointi- ja kalatalousmatkailun kohteena erityisesti Järvi-Suomen alueella.

Laaditaan Kymijoen ja Vantaanjoen vesistöalueiden tulvariskienhallintasuunnitelmien ehdotus ja toteutetaan kuulemiset koko vesistöalueella. Suunnitellaan ja käynnistetään Kymijoen vesistöalueen tulva- ja kuivuusriskien vaikutusten tarkastelu, joka palvelee varautumista ja säännöstelyjen toimivuuden arviointia. Jatketaan Saimaan ja Vuoksen suomalais-venäläisen riskienhallinnan työohjelman toteutusta. Tavoitteena on laatia arviot kokonaisvahinkojen määrästä Suomessa ja Venäjällä sekä käynnistää vahinkojen ja arviointimenetelmien vertailut.

Käynnistetään eteläisen ja itäisen Suomen vesihuollon kehittämisen strategian ja vision laatiminen vuoteen 2050 KES:n koordinoimana. Tiivistetään vesihuoltoyhteistyötä mm. valvontaohjelmien laatimisessa.

Yhteistyöalueen ELY-keskukset luovat yhteistyömallin tiimimäisen toimintatavan luomiseksi vesistösäännöstelyiden hoitamiseen ja ohjaamiseen, tulvariskien hallinnan suunnitteluun sekä hankehallintaan, rakennuttamiseen ja hankintoihin. Lisäksi hydrologisen toiminnan yhteistyötä ja hankintoja kehitetään valtakunnallisesti. Yhteistyön kehittämisessä otetaan huomioon erityisesti vesitiedon hyödyntämisen tarpeet.

Pohjoisen vesistökokonaisuuden yhteistyöalueen tavoitteet (POP, KAI, LAP)

Saatetaan loppuun Oulujoen vesistön vesivision esiselvitys ja aloitetaan sen perusteella varsinaisen vesivision laatiminen Oulujoen vesistöalueella ja selvitetään mahdollisuus vesitiedon hallinnan kehittämiseen osana visiotyötä. Tehdään yhteistyötä LAP:n ja KAI:n kesken Inarinjärven säännöstelyvelvoitteen 5-vuotismittauksissa.

Osallistutaan vesienhoidon verkostoitumishankkeiden (VESKU ja VYYHTI) toteutukseen rakennettujen vesien osalta. Aloitetaan tärkeimpien täydennyskunnostuskohteiden suunnittelu, luvittaminen ja toteutus Iijoen vesistössä. Osallistutaan pienten kalateiden toimivuustarkasteluun pohjoisella yhteistyöalueella.

Jatketaan patoselvitystä pohjoisella yhteistyöalueella sekä laaditaan toimenpidesuunnitelma priorisoiduille kohteille. Valitaan uudet kehityskohteet valtion vesistöhankeiden toimivuustarkastelun perusteella ja jatketaan niillä kehittämistoimenpiteitä.

Tiivistetään vesihuoltoyhteistyötä Pohjoisella yhteistyöalueella mm. valvontaohjelmien laatimisessa.

Osana keskitettyä hydrologista seuranta testataan elinkaarimallia valtakunnallisen kilpailutuksen ulkopuolelle jääviillä kohteilla ja kehitetään virtaamamittauksia.

Suunnitellaan ja käynnistetään valtakunnallinen vesiosaamisen kehittämishanke (POP, KAI, HAM, SYKE).

ELY-kohtaiset täydentävät tavoitteet

UUD

Valmistellaan Helsinki-Espoon ja Loviisan rannikkoalueiden uudet tulvariskienhallintasuunnitelmien luonnokset ja toteutetaan kuuleminen luonnokista. Laaditaan Porvoonjoen alaosalle tulvakartta, jossa otetaan huomioon vesistö- ja meritulvien yhteisvaikutus. Edistetään kuntien työtä tulvariskien ja hulevesitulvien hallinnassa muuttuvassa ilmastossa osallistumalla maankäytön suunnitteluun, määrittelemällä alimpia suositeltavia rakentamiskorkeuksia ja antamalla asiantuntija-apua tavoitteena uuden rakentamisen ohjaaminen riittävän korkealle.

Edistetään vesistöaluetason yhteistyötä, vesistövisioiden toimeenpanoa ja rakennettujen vesien hoitoa mm. Porvoonjoella, Karjaanjoella, Raaseporinjoella ja Siuntionjoella kalatalousviranomaisen kanssa eri tahojen yhteistyönä. Vesistökunnostuksilla, virtavesikunnostuksilla sekä kalateiden rakentamisella parannetaan vesien tilaa ja elvytetään luonnonkalakantoja. Käynnistetään suunnittelu Haarojoen padon muuttamiseksi pohjapatoratkaisuksi ja pyritään käynnistämään suunnittelu Mustionjoen kahden ylimmän padon kalateiden vesitalouslupahakemusten laatimiseksi. Edistetään säännöstelyjen kehittämistä joustavammiksi ottaen huomioon ilmastomuutoksen tuomat haasteet erityisesti Espoonjoen ja Mankinjoen vesistöalueilla tavoitteena saada laaditut muutossuunnitelmat aluehallintoviraston käsittelyyn.

Kestävän vesitalouden ja ilmastotavoitteiden edistämiseksi osallistutaan aktiivisesti maatalouden toimintaedellytyksiä parantavien kunnostushankkeiden edistämiseen ja ohjaamiseen sekä viljelijäinfoihin, joissa tuodaan esille mm. rahoitusmahdollisuudet ja lainsäädännön asettamat reunaehdot peruskuivatushankkeissa.

Vedenoton turvaamiseksi laaditaan yhteistyössä GTK:n, kuntien ja vesilaitosten kanssa selvityksiä uusien vedenottopaikkojen löytämiseksi.

Jatketaan vesihuoltolain valvontaan liittyen vesihuoltolaitosten varautumissuunnitelmien ja toiminta-alueiden saattamista ajan tasalle. Edistetään alueellisen suunnittelun ja yhteistyön lisäämistä mm. järjestämällä kuntatapaamisia.

VAR

Tuetaan Porin kaupunkia, Kokemäenjoen säännöstely-yhtiötä sekä Euran ja Merikarvian kuntia tulvasuojeluhankkeiden lupaprosesseissa ja toteutuksessa. Edistetään vastuutahojen kanssa rakennettujen vesistöjen luonnonmukaistamishankkeiden (Raisio-, Paimion-, Aura- ja Kiskonjoki) lupaprosessien ja toteutuksen etenemistä. Edistetään hakijoiden kanssa Karvianjoen säännöstelypatojen (Kurikanniska ja Riutta) kalateiden lupaprosesseja ja aloitetaan lupatilanteen salliessa Harjunpäänjoen jäljellä olevien nousuesteiden poistotyö (valtion työ) yhteistyössä EPO:n kanssa.

Suunnittelutetaan Perniönjoen tulvaherkän alueen luonnonmukainen peruskuivatussuunnitelma. Aloitetaan hulevesien luonnonmukaisen hallinnan pilottihanke. Toteutetaan LOSSI- ja Itämeriyhteistyöllä ilmastokestävyyttä -hankkeita yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Laaditaan alueellinen vedenhankinnan kehittämissuunnitelma Kokemäenjokilaakson alueelle. Aloitetaan Salon ja Someron vedenhankintayhteistyön valmistelut.

Käynnistetään Saaristomeri-visiohanke.

HÄM	Edistetään säännöstelyjen kehittämistä Hämeen alueella ilmastonmuutos huomioiden. Järjestetään vesiaiheinen ajankohtaistilaisuus vesi- ja ilmasto-tiedon jakamiseksi yrityksille, kunnille, asiantuntijoille ja yhteistyökumppaneille. Hyödynnetään SYKEN asiantuntijuutta Teuronjoen-Puujoen hydrolo-gisten laskelmien toteuttamiseen säännöstelyn kehittämiseksi ilmastonmuutos huomioiden. Edistetään rantavyöhykkeen kunnostuksia osana Vana-javeden säännöstelyhaittojen kompensointia. Edistetään maa- ja metsätalouden vesienhallintaa hanketoiminnan (vesiensuojelun tehostamisohjelma) avulla. Jatketaan patoselvityshanketta määrittämällä painopistealueet ja laatimalla toimenpide-ehdotukset yhdessä kalatalousviranomaisen ja rakenteiden omistajien kanssa. Edesautetaan alueen vesihuoltosektorin uudistumista ja yhteistyötä säännöllisissä seudullisissa seuranta- ja yhteistyöryhmätapaamisissa. Osallistu-taan aktiivisesti vesihuoltouudistus -ohjelman valmisteluun. Toimitaan vesihuoltoasiantuntijaverkoston puheenjohtajana. Toteutetaan Orimattilan Ämmäntöyrään pohjavesialueen geologinen rakenneselvitys yhteistyössä Orimattilan Vesi Oy:n, Orimattilan kaupungin ja GTK:n kanssa. Valmistellaan Lammin Riuttaharjun pohjavesialueen geologisen rakenneselvityksen toteutusta yhteistyössä GTK:n ja HS-Vesi Oy:n kanssa. Osallistutaan PIR:n valtakunnallisen Y-aspan luonnonvarapalvelujen kehittämiseen. Osallistutaan VESPA-hankkeen kehittämiseen. Jatketaan vesiai-heista viestintää eri somekanavissa ja verkkosivuille (mm. vesihuollon uutiskirje). Osallistutaan vesitalousverkostotapaamisiin ja verkostotyön kehittä-miseen (tulva- ja kuivuusriski-, peruskuivatus- ja säännöstelyverkotot). Osallistutaan POP:n koordinoiman vesiosaamisen kehittämistyön edistämi-seen. Lisätään yhteistyötä alueen oppilaitosten kanssa vesiliiketoiminnan edistämiseksi. Kehitetään haitallisten vieraslajien hallinnan käytäntöjä ja yhteistyömenettelyjä mm. yhdessä tienpitäjän kanssa hoidon järjestämiseksi muun tienpi-don (tienvarsiniittojen) yhteydessä.
PIR	Aluehallinnon ilmastonmuutoksen sopeutumisen tiekarttatyö valmistuu. Toteutetaan VAR:n vetämää Ilmastokestävyyttä Itämeriyhteistyöllä –hanketta mm. vesihuollon sopeutumiseen liittyvällä selvityksellä. Koordinoidaan Pirkanmaan järvien säännöstelyjä. Jatketaan säännöstelyjen kehittämistä Nuuta-, Ruta-, Kortejärvellä sekä Mouhi- ja Kiikoisjärvellä ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi sekä osallistutaan Kyrösjärvellä vastaavaan työhön. Jatketaan Herralanvirran patoalueen kehittämistä sään-nöstelyn haittojen vähentämiseksi ja alueen matkailullisen (melonta) vetovoiman lisäämiseksi yhteistyössä kunnan kanssa sekä parannetaan Vana-javeden säännöstelyä käynnistämällä patoluukun uudistus yhteistyössä EPO:n kanssa. Edistetään yhteistyössä kalaviranomaisen kanssa Aurejärven reitin Leppäskosken voimalaitospadon merkittävän nousuesteen poistamista. Jatketaan vuonna 2019 aloitettua vesihuollon kuntatapaamisten kierrosta tavoitteena kunnan kehittämisroolin vahvistaminen sekä ajankohtaiset asiat mm. uudistumisohjelma, tiivistetään yhteistyötä ympäristöterveyden kanssa vesihuollon riskienhallinnan edistämiseksi ja pidetään vesihuollon ajan-kohtaispäivä laitoskentälle. Jatketaan vesihuoltoa palvelevien pohjavesialueiden rakenneselvityksien toteutusta laajapohjaisena yhteistyönä Ulvaanharjulla sekä valmistellaan Vatulanharjun ja Rikun selvitystä. Valtakunnallisesti keskitettynä tehtävänä kehitetään Y-aspan toimintaa. Osallistutaan vesitaloustiedon tuottamisen ja jakamisen kehittämiseen VESPA-hankkeessa sekä toimitaan VEETI:in seurantaryhmässä.
KAS	Valmistellaan uusi tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotus Haminan ja Kotkan rannikolle ja toteutetaan ehdotusten kuuleminen. Aloitetaan Kymijoen alaosan virtausmallinnus ja tulvakarttatyö. Toteutetaan rakennettujen vesien hoitoa (suunnittelu ja kunnostus) yhdessä kalatalousviranomaisen

kanssa vesienhoitosuunnitelmissa määritetyissä kohteissa (mm. Hiitolanjoki, Kymijoki ja Vuoksi). Toteutetaan CBC-ohjelmasta rahoituksen saanutta Vuoksen kehittämiseen ja kunnostamiseen liittyvää RiverGo -hanketta. Lisätään vesialueiden omistajien ja käyttäjien osallistumista kunnostusten toteuttamisessa.

Laaditaan luonnos Saimaan ja Vuoksen juoksutusten yhteistoimintamenettelystä yhteistyössä venäläisen osapuolen kanssa ja parannetaan Saimaan normaalista poikkeaviin juoksutuksiin liittyviä ennusteita, ennakointia ja tiedonvaihtoa. Jatketaan vesistömallijärjestelmän kehittämistä (WSFS) Päijänteen ja Kymijoen vesistön sekä Saimaan tulva- ja kuivuusriskien hallinnan ja säännöstelyn tarpeisiin. ELY-keskuksen roolia suomalais-venäläisen rajavesistökomission kokonaiskäytön työryhmässä vahvistetaan.

Jatketaan vuonna 2019 aloitettua vesihuollon kuntatapaamisten kierrosta. Tapaamisissa käydään läpi vesihuollon kehittämisen olennaisimmat teemat, sekä lainsäädännön velvoitteet, jolloin tapaamiset vahvistavat vesihuoltolain valvontaa. Tuetaan aktiivisesti pienimpien vesihuolto-osuuskuntien yhdistymishankkeita. Selvitetään Kotkan kaupungin alueella toimivien vesihuolto-osuuskuntien yhdistymismahdollisuudet. Jatketaan osallistumista vesihuoltoasiantuntijaverkostotyöskentelyyn mm. yhtenäisten valvontakäytänteiden aikaansaamiseksi.

ESA

Maaseudun elinvoimaisuutta edistetään maaseutustrategian mukaisesti yhdessä Leader-ryhmien kanssa. Vesistökuormituksen vähentämistä edistetään monipuolisesti erilaisilla maaseutuohjelman toimenpiteillä, mm. hankkeilla osakaskuntien yhdistämiseksi kalastus- ja matkailuelinkeinojen toimintaedellytysten parantamiseksi sekä metsätalouden kuormituksen vähentämiseksi. EAKR-rahoitusta ohjataan uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämistä edistäviin hankkeisiin. Vähähiilisyteen liittyvällä teemahauulla toteutetaan hankkeita materiaalikierrätykseen, kestävään matkailuun, yhdyskuntien ja haja-asutusalueiden vähähiilisyteen, yritysten uusiutuvan energian käyttöönottoon ja vesihuoltoon. Osallistutaan Etelä-Savon ilmastopaneeliin työhön.

Padotus- ja juoksutusselvitys Puulalle valmistuu. Selvityksen perusteella ratkaistaan säännöstelyluvan muutostarve ja selvitetään YVA-menettelyn tarve. Varmistetaan, että alimmat rakentamiskorkeudet otetaan huomioon kuntien maankäytön suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa. Hulevesitulvien ennaltaehkäisyn edistämiseksi neuvotteluissa kuntien kanssa korostetaan hulevesien tulvavaarakartoituksen tulosten hyödyntämistä ja hulevesisuunnitelmien laadinnan tärkeyttä.

Kangasniemen Vuojakosken kalataloudellinen kunnostus ja pohjapatohanke valmistuvat. Laaditaan suunnitelma Ohmonlammen uittopadon peruskunnostuksesta sekä kuntotutkimus Pyhäkosken entisestä uittokourusta. Nousuesteiden ja sääätöpatojen poistoa sekä patojen muuttamista pohjapadoiksi edistetään aktiivisella hankeohjauksella, yhteistyöllä kalatalousasiantuntijoiden kanssa sekä valtion avustuksilla. Patoselvitys valmistuu, ja laaditaan POP:n kanssa patoselvityshankkeen tulosten esittämiselle yhtenäinen menettely.

Käynnistetään ohjelma "Vesiliiketoiminta kasvualaksi". Ohjelman tavoitteena on edistää vesihuollossa ja erityisesti jätevedenpuhdistuksessa kansallisesti tapahtuvaa kehitystä ja rakentaa tästä kehityksestä kansallista ja kansainvälistä liiketoimintaa. Tavoitteena on turvata sinisen biotalouden kehittämisen jatkuvuus vesiliiketoiminnan osalta. Ohjelma toimii kansallisen ekosysteemin synnyttämisen alkupään kehitysvaiheena. Se kokoaa yhteen verkostoon vesiliiketoimintaan liittyvät kehitysympäristöt, tutkimuslaitokset ja muut toimijat. Erityisesti Suomen vesifoorumin kanssa huolehditaan alalla toimivien yksityisten yritysten ja julkisten toimijoiden yhteistyöstä ja resurssien yhdistämisestä.

Koordinoidaan ja ohjataan meneillään olevaa vesihuoltolaitosten kumppanuustoiminnan (WOP) ja sinisen biotalouden kärkihankerahasta rahoitettujen hankkeiden toteuttamista. ELY-keskus toimii aktiivisena asiantuntijana, kumppanina ja rahoittajana biotalouteen, vesistöihin ja kalastukseen tukeutuvan yritystoiminnan kehittämisessä. Vesiosaamisen kehittämisen pilotointikohteena tuetaan Mikkelin kaupungin Metsä-Sairilan uuden jätevedenpuhdistamon yhteyteen rakennettavaa koe- ja testilaitosta.

Edistetään vesihuollon suuntaviivojen mukaisten toimenpiteiden toteutumista kuntien ja vesihuoltolaitosten toiminnassa. Tutkitaan III-luokan pohjavesialueiden vedenhankintakelpoisuutta.

Tallennetaan vanhojen vesitaloushankkeiden asiakirjat sähköiseen muotoon sekä päivitetään vesirakenteiden ja vesistöhankeiden tiedot VESTY-järjestelmään.

POS

Painotetaan vähähiilisyttä ELY:n rahoittamissa hankkeissa. Käynnistetään biotalouden ja kiertotalouden edistämissuunnitelmien laatiminen Pohjois-Savolle laajassa yhteistyössä toimijoiden kanssa. Edistetään maa- ja metsätalouden vesienhallintaa hanketoiminnan ja vesiensuojelun tehostamisohjelman avulla. Osallistutaan Pieksänkosken padon ennallistamishankkeeseen osana Nilsiä reitin vaelluskalojen elinolojen parantamishanketta ja osallistutaan Konnekosken kalataloudelliseen kunnostukseen.

Laaditaan Pohjois-Savon ilmastostrategia yhteistyössä maakuntaliiton, kuntien ja maakunnan keskeisten toimijoiden kanssa, käynnistämällä kehittämisshanke, jolla vauhditetaan hiilineutraalin maakunnan toteutumista. Ilmastostrategialla ohjataan resursseja ja toimenpiteitä siten, että saavutetaan suurin vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Strategiatyössä keskitytään erityisesti maa- ja metsätalouteen muuttuvissa ilmasto-olosuhteissa.

Osana tulvariskienhallintaa tehdään selvitys vuosina 2018-2019 laaditun ja Korpjoen osavaluma-alueella pilotoidun tulvien ja ravinteiden pidätysalueiden tunnistamiseen tarkoitetun laserkeilausaineistoa hyödyntävän paikkatietotyökalun ja VEMALA-mallin käyttämisestä koko Kiuruveden valuma-alueella (n.1400 km²) kokonaisvaikutuksen laskemiseksi ottaen huomioon myös maankäyttö. Lisäksi laskentamenetelmään pyritään lisäämään arvio hiilen sidonnan potentiaalista, joka voidaan saavuttaa säännöstelemällä tulva-alueiden minimivedenkorkeuksia. Tehdään suunnitelma operatiivista toimintaa varten suurtulvatilanteen säännöstelystä Kallaveden, Saviveden ja Unnukan osalta. Mitoitusvirtaama Unnukan Ämmäkosken padolle sekä laaditaan tulvavaarakartat.

Laaditaan rakennetekninen selvitys Taipaleen vesiliikennekanavan käytöstä tulvajuoksutuksiin ja tehdään suunnitelma operatiivista toimintaa varten suurtulvatilanteen säännöstelystä Kallaveden, Saviveden ja Unnukan osalta. Valtion vastuulla oleva Naarajärven pohjapato siirretään Naarajärven vesioikeudellisen yhteisön hallintaan.

Toteutetaan Saarikosken säännöstelypadon valvomon siirto EPO:n keskusvalvomoon. Laaditaan Poro- ja Onkiveden säännöstelyä tukeva, mukautuva laskentaohjaus (vesistöennusteisiin perustuva automaattinen juoksutusten säätö). Käynnistetään loppuvuodesta 2020 Kiuruveden säännöstelyluvan edellyttämät toimenpiteet edellyttäen, että hankkeelle on myönnetty vesilupa

Edistetään yhteistyötä kunnan ympäristöterveysviranomaisen kanssa vesihuoltolain valvonnassa synergiahyötyjä hakien.

Laaditaan yhdessä muiden ELY-keskusten kanssa vieraslajien valtakunnallinen toimintamalli ja toimeenpanosuunnitelma vuosille 2020-2023.

Käynnistetään toimia selvityksessä priorisoitujen rakenteiden poistamiseksi vesienhoidon ja -käytön tavoitteiden edistämiseksi. Tallennetaan vanhojen vesitaloushankkeiden asiakirjat sähköiseen muotoon sekä päivitetään vesirakenteiden ja vesistöhankeiden tiedot VESTY-järjestelmään.

POK

Valmistellaan yhdessä kalaviranomaisen kanssa Liperin Taipaleenjoen Siikakoskelle päivitetty kalataloudellinen kunnostussuunnitelma, jossa sovitaan yhteen tulvasuojelun, kalatalouden ja kulttuuriympäristön tavoitteet muuttuvassa ilmastossa. Osallistutaan lupahakemuksen valmisteluun. Edistetään kuormitettujen ja rakenteellisesti muutettujen vesistöjen tilaa ja käyttöä parantavien toimenpiteiden toteutusta yhteistyössä vesialueiden omistajien, kuntien, yhdistysten ja muiden yhteisöjen kanssa antamalla asiantuntija-apua ja tukemalla hankkeita. Jatketaan vuoteen 2021 ulottuvaa Freshabit LIFE IP-hanketta Koitajoen ja Puruveden osa-alueilla.

Edistetään yhteistyössä POS:n kanssa toimia vaellusesteiden poistamiseksi ja kalojen elinympäristöjen parantamiseksi rakennetuissa virtavesissä. POS:n kunnostushankkeet järvilohen ja -taimenen elinympäristöjen ja luontaisen lisääntymiskierron parantamiseksi jatkuvat Lieksanjoessa. Käynnistetään toimia patoselvityksessä priorisoitujen rakenteiden poistamiseksi vesienhoidon ja -käytön tavoitteiden edistämiseksi. Tuetaan hanketta Ala-

	Kelvän myllypadon korvaamiseksi pohjapadolla. Osallistutaan selvityksiin Hiiskoskenjoen vaellusesteiden poistamiseksi osana Kiteen Puhoksen (Pyhäjärven) alueen kehittämistä. Jatketaan suunnittelua Koitajoen Lylykosken padon veneenkulkukanavan parantamiseksi osana valtion vesistörakenteiden perusparannusohjelmaa sekä selvityksiä rakenteiden siirtämiseksi vastuulliselle hyödynsaajalle. Vuokonjärven säännöstelyn kehittäminen ja selvitykset järjestelypadon korvaamiseksi pohjapadolla etenevät yhteistyössä järjestely-yhtiön ja alueen muiden toimijoiden kanssa. Parannetaan pohjaveden kestäväää käyttöä yhdyskuntien vedenhankintaan ja elinkeinotoimintaan sekä pohjavesialueiden riskien hallintaa. Edesautetaan alueellista yhteistyötä, varautumista sekä rakennemuutosta vesihuollossa. Osallistutaan GTK:n, Kiteen kaupungin ja Vesikunnan kanssa toteuttamaan yhteistyöhankkeeseen vedenhankinnan kannalta tärkeän Kiteen pohjavesialueen geologisen rakenteen ja pohjavesiolojen selvittämiseksi.
KES	Selvitetään Keski-Suomen alueen tulvakarttojen päivitystarve yhdessä kuntien kanssa. Edistetään säännöstelyjen kehittämistä Keski-Suomen alueella ilmastonmuutos huomioiden. Tuetaan rakennettujen vesistöjen kunnostuksia osana tulvariskien hallinnan ja vesienhoidon toteuttamista sekä jatketaan virtavesien kunnostusten tukemista yhteistyössä kalatalousviranomaisen kanssa. Osallistutaan Alva Oy:n (ent. Jyväskylän Energia) valtakunnallisen vesiverkkotiedon digitalisointihankkeen ohjausryhmän toimintaan ja valvotaan valtion tukirahoituksen käyttöä. Järjestetään jatko-seminaari Keski-Suomen vesihuoltolaitoksille vesihuollon ajankohtaisista asioista aiemman kii-vuus-teemalla olleen seminaarin jälkeen. Jatketaan ELY-keskuksen hallinnassa, mutta sopimusten nojalla voimayhtiöiden hoidossa olevien vesistö-hankkeiden vesioikeudellisten lupien siirtoa hyödynsaajille. Osallistutaan peruskuivatusverkostotapaamisiin ja verkostotyön kehittämiseen.
EPO	Osallistutaan aktiivisesti Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan yhteisten ilmastolinjausten laadintaan ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumisiksi. Kootaan laajapohjaisena yhteistyönä Lapväärtin-Isojoen vesistövisio ja valuma-alue-suunnitelma (Freshabit-Life). Järjestetään suurtulvarajoitus yhdessä SYKE:n, AVI:n sekä alueen pelastuslaitoksen ja kuntien kanssa. Valmistuvat Lapuan-, Kyrön-, Laihan- ja Lapväärtin-Isojoen tulvariskien hallintasuunnitelmat sekä Kyrönjoen yläosan pengerrysalueiden käytön muutoksen selvitykset ja mahdollinen lupahakemus. Jatketaan jokilaaksojen vieraslajityötä sekä aloitetaan Interreg-rahoitteinen vieraslajihanke. Siirretään Perhonjoen säännöstelyn hoito valtiolta voimayhtiölle ja valmistaudutaan nahkiaisvelvoitteen tulevaan muutokseen yhdessä LUKE:n kanssa. Yhteistyössä kalaviranomaisen kanssa edistetään vaellusesteiden poistamista Isojoella ja Kyrönjoella. Yhteistyössä alueen pengerrys-yhtiön kanssa löydetään periaateratkaisu Löyhingin pumppaamon kunnostukseen. Jatketaan yhteistyötä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa säännöstelyasiantuntemuksen syventämiseksi ja valmistaudutaan jääsahauksen uuden palvelusopimuksen kilpailutukseen. Osallistutaan Kurikan syväpohjavesitutkimuksiin yhdessä GTK:n, Vaasan ja Kurikan kaupunkien sekä vesihuoltolaitosten kanssa. Jatketaan vesihuoltoa palvelevia rakenneselvityksiä ja käynnistetään uusi selvitys Kokkolassa ja Ilmajoella. Järjestetään alueellinen vesihuollon kehittämispäivä. Informoidaan vesihuoltolaitoksia vesihuollon valvontasuunnitelmasta ja aloitetaan valvontaohjelman toteutus. Kiinnitetään kuntayhteistyössä huomio kaikkien merkittäviä vesihuoltopalveluja tarjoavien laitosten saamiseen vesihuoltolain piiriin. Jatketaan alueellisten vesihuollon yleissuunnitelmien seuranta ja arvioidaan tarvetta uusille suunnitelmille ja päivityksille. Valtion vesiomaisuuden keskitetty hoito ja rakenteiden ylläpito: Yhtenäistetään valtion vesirakenteiden ylläpitoa, edistetään automaatiota, parannetaan patoturvallisuutta ja toteutetaan kunnossapitoverkostossa hyväksyttyä perusparannusohjelmaa yhdessä muiden ELY-keskusten kanssa.

Osallistutaan oppilaitosyhteistyöhön, kansainväliseen yhteistyöhön ja hankkeisiin, joissa selvitetään mitoitustulvia (KAI, POS) ja patojen automaattista säännöstelyä (KAS, PIR). Yhdessä POP:n kanssa selvitetään pumppaamojen etäkäytön uusimisen vaihtoehtoja. Osallistutaan vesistöhankeiden toimintamallin päivitykseen.

Hydrologisen omaisuuden keskitetty hoito ja hydrologinen tiedon tuotanto: Kilpailutetaan hydrologisen tiedonhankinnan toinen hankintakierros ja osallistutaan hydrologiseen tuottavuushankkeeseen yhdessä SYKE:n ja muiden ELY-keskusten kanssa.

Peltojen vesitalouden hallintaan, maankuivatukseen ja ojitustoimitukseen liittyvät asiantuntijatehtävät: Jatketaan peltojen vesitalouden hallintaan ja ojitustoimituksiin liittyvää valtakunnallista yhteistyötä, koulutuksen edistämistä ja oppaiden laadintaa. **Tulvasuojelu ja peltojen vesienhallinta:** Koordinoidaan tulvasuojelun ja maa- ja metsätalouden vesien hallinnan ohjelmaa (HO) yhdessä POP:n kanssa ja edistetään viljelijöiden yhteistyötä monipuolisissa vesistöratkaisuihin.

POP

Jatketaan säännöstelyjen kehittämistä ja tulvariskien hallinnan toimenpiteitä ottaen huomioon ilmastonmuutos ja eri käyttömuotojen tarpeet sekä vesienhoidon tavoitteet mm. Korteisen toimenpidesuunnittelulla sekä Koston- ja Irnijärven padotus- ja juoksutusselvityksen aloituksella). Päivitetään Pyhäjoen, Kalajoen ja Ijoen tulvariskien hallintasuunnitelmat. Tarkistetaan tulvakarttoja uusimman tiedon perusteella. Jatketaan Pyhäjoen tulvapenkereiden vastuunsiirtoa. Edistetään Taanilan alueen tulvavesien hallintaa.

Selvitetään Oijärven padon luokittelun poistamismahdollisuus. Jatketaan valtion vesirakenteiden vientiä kiinteistörekisteriin yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa. Selvitetään drone-kuvausten hyödyntämistä hydrologisessa seurannassa. Aloitetaan yhteistyössä EPO:n ja SYKE:n kanssa Lestijoen tuntienustemallin ja tulvavaroituspäätöksen laatiminen. Jatketaan yhteistyön syventämistä EPO:n ja POP:n säännöstelyasiantuntijoiden kesken. Yhteistyötä EPOELYN kanssa tehdään myös jääsahauksessa ja siinä valmistaudutaan uuden palvelusopimuksen kilpailuttamiseen. Aloitetaan tulvasuojelun ja vesitalouden hallinnointiin liittyvä erikoistumistehtävä yhdessä EPO:n kanssa. Laaditaan ESA:n kanssa patoselvityshankkeen tulosten esittämiseksi yhtenäinen menettely.

Biotalous edistetään maaseutuohjelman ja rakennerahaston toimenpitein sekä antamalla hankkeille asiantuntija-apua.

Vastataan vesiosaamisen kehittämishankkeen suunnittelusta ja siihen liittyvästä tutkimuslaitosyhteistyöstä tavoitteena koulutuksen käynnistäminen loppuvuodesta 2020.

KAI

Järjestetään tulva-, patoturvallisuus- ja vesienhoitopäivät yhteistyössä SYKE:n kanssa sekä toteutetaan loppuun syksyllä 2019 käynnistynyt patoturvallisuuden koulutusohjelma yhteistyössä Tampereen Yliopiston kanssa. Osallistutaan kansainvälisen suurpatojärjestön ICOLD:n toimintaan komitea- sekä yleiskokousoyöskentelyn kautta. Jatketaan yhteistyötä Nanjing Dam Safety Management Centerin kanssa. Osallistutaan Euroopan patoturvallisuusviranomaisverkoston työskentelyyn. Toimitaan aktiivisesti Suurpadot-Suomen osasto ry:n toimintaan mm. osallistumalla yhdistyksen johtokuntatoimintaan. Digitoidaan luokitellut padot viivamaiseksi paikatietoaineistoksi. Käynnistetään yhdessä EPO:n ja Turun Yliopiston kanssa projekti, jonka tarkoituksena on mitata ja mallintaa jokien ja patojen purkautumiskanavien virtaamia kattavampien virtaus- ja syvyysmallien sekä niihin perustuvien purkauskäyrien avulla. Laaditaan yhteistyössä SYKE:n, EPO:n ja POS:n kanssa mitoitustulvaselvitys Kyrönjoen ja Ähtävänjoen vesistöalueilla ja Kallaveden vesistöalueella Unnukan Ämmäkosken ja Huruskosken padoilla.

Patoturvallisuustarkastuksissa selvitetään patojen kunto ja niiden turvallisuuteen vaikuttavat seikat ottaen huomioon patojen ikääntyminen ja tarkistetaan hydrologinen mitoitus ottaen huomioon muutokset maankäytössä, ilmastossa sekä sää- ja vesiolloissa. Parannetaan patoturvallisuuden tietojärjestelmän käytettävyyttä ja selvitetään yhteistyössä SYKE:n kanssa mahdollisuutta mobiilikäyttöön.

Vaikutetaan Kajaanin vesihuoltolaitosten toiminnan kehittämissuunnittelun käynnistämiseen. Käynnistetään Kainuun vesihuollon yleissuunnitelman päivitys. Osallistutaan Oulujoen vesistön vesivisiotyöhön asiantuntijaroolissa.

Kainuun alueella jatketaan kalataloudellisten virtavesikunnostuskokonaisuuden toteuttamista yhteistyössä LAP:n kalatalousyksikön kanssa tekemällä kalataloudellisia virtavesikunnostussuunnitelmia Kuhmossa. Oulujoen vesistöalueen säännöstelyissä vesistöissä yhteen sovitetaan vesistön käyttömuotoja yhteistyössä kuntien, ELY-keskusten ja säännöstelijöiden kanssa (OuMo, Oulujoen vesistön puitesopimus 2018-2021). Osallistutaan POP:n hallinnoimaan vesiosaamiskoulutuksen suunnitteluun yhdessä HÄM:n kanssa.

LAP Tarkistetaan Tornionjoen, Kemijoen, Ivalojoen ja Kemin tulvariskien hallintasuunnitelmat sekä koordinoidaan em. alueiden tulvaryhmien työskentelyä. Edistetään tulvariskien hallintatoimenpiteitä nimetyillä tulvariskialueilla sekä huolehditaan, että tulvariskit huomioidaan kaavoituksessa ja muussa maankäytön suunnittelussa mm. antamalla suosituksia alimmista rakentamiskorkeuksista. Tulvariskien hallinnan toimenpiteiden edistämiseksi raja- vesistöissä järjestetään säännöllisesti kokouksia Suomen ja Ruotsin viranomaisten ja suomalais-ruotsalaisen rajajokikomission kesken. Yhteistyötä tehdään erityisesti suomalaisen ja ruotsalaisen tulvariskien hallintasuunnitelman yhteensovittamiseksi. Jatketaan Posion Suolijärvien säännöstelyn kehittämistä ja edistetään Tengeliönjoen säännöstelyn kehittämisselvityksen mukaisia toimenpiteitä.

Laaditaan Lapin vesihuollon kehittämissuunnitelma ja päivitetään Lapin vesihuoltolaitosten vedenjakelun varmuusluokitus. Tuetaan vesihuollon rakennemuutosta edistävää Ranuan vesihuoltolaitosten yhteistyön kehittämisselvitystä (26 vesihuoltolaitosta).

Jatketaan ProAgrian luonnonravintolammikoiden ennallistamista. Aloitetaan Inarin kalanviljelylaitoksen nieriäviljelyn kriittisten ryhmien viileävesityksen toteuttaminen. Toteutetaan Inarijärven säännöstelyvelvoitteen mukaiset rantavyöryminen viisivuotismittaukset uutta mittaustekniikkaa ja dronea hyödyntäen. Edistetään Inarin kalatalousvelvoitteen muutoksen valmistelua yhteistyössä kalatalousviranomaisen kanssa. Jatketaan Inarijärven säännöstelyn vaikutusten arviointia.

Luonnonvaratehtävien yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittarit

	UUD	VAR	HÄM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	KES	EPO	POP	KAI	LAP
Kalatalouden arvoketjun arvo. 1 000 €		kas- vaa					kas- vaa						kas- vaa
Kunnostus- ja kalatienhankkeiden aikaansaatua uusi kalojen lisäätymishabiteetti, ha		kas- vaa					kas- vaa						kas- vaa
Asukkaiden määrä merkittävillä tulvariskialueilla	480	8 500	52	0	762	0	0	0	0	720	1 375	0	3382
Vesihuoltopalvelujen järjestämisen rakennemuutos, vesihuoltolaitosten määrä kpl	86	162	53	126	59	63	137	66	130	180	120	37	110

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

- Uuden ohjelmakauden suunnittelu alueella
- Maaseuturahoituksen painotus yritystukiin
- Ilmastotavoitteiden edistäminen
- Lähiruoan (pellolta pöytään) tuotantoketjun edistäminen
- Luomutuotannon edistäminen

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY -keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Uudenmaan ELY-keskuksen yksi päätavoitteista on edistää kestävästä ruokaketjua ja lähiruuan tuotantoa ja jalostusta. Tätä tehdään priorisoimalla hanke- ja yritystuen pisteytyksessä tähän aiheeseen liittyviä hakemuksia, sekä tukemalla maatalouden rakennetukivarojen riittävyyden puitteissa maatilojen kilpailukykyä parhaiten parantavia hankkeita. Toimijoiden yhteistyötä edistetään järjestämällä esim. Uudenmaan lähiruokaverkoston tapaamisia.

Viljelijöiden erikoistumista luonnonmukaiseen tuotantoon edistetään panostamalla viestintään ja hyödyntämällä alueellisten kehittämishankkeiden tarjoamia tiedonvälityksen mahdollisuuksia. Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimivaa luomuruokaketjun kokonaisuutta, jossa kaikkien ketjun toimijoiden vaateet on huomioitu. Keskeisiä keinoja viljelijöiden luonnonmukaisen tuotannon lisäämiseen vaikuttamisessa ovat verkostoyhteistyö, yhteistyöverkostojen aktivointi ja tiedolla ohjaaminen kouluttamalla viljelijöitä ja muita toimijoita. Koulutuksissa edistetään viljelijöiden sitoutumista luonnonmukaisen tuotannon korvauksiin ja laadukkaaseen luomun tuotantoehtojen noudattamiseen. Tavoitteena on luonnonmukaisen tuotannon kasvattamisen lisäksi pyrkiä monipuolistamaan tuotantoa vastaamaan sekä elintarviketeollisuuden että kuluttajien kysyntään. Luomuvälikoimiin kaivattaisiin lisää erityisesti kasviksia ja kasvivalmisteita ja ylipäättään enemmän jatkojalostettuja tuotteita. Varsinkin avomaan puutarhatuotantoon tarvittaisiin lisää luomuviljelijöitä. Avainasemassa tavoitteiden pitkäjänteisessä käytännön toimeenpanossa on, että maaseutuohjelman rahoitus riittää ja saadaan rahoitus täysimääräisesti hyödynnettyä.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Elinkeinojen edistäminen on ollut tämän ohjelmakauden päätavoite Uudellamaalla. Maaseudun yrittäjyyttä edistetään monipuolisesti hanke- ja yritystukien, sekä maatalouden rakennetukien avulla. Hanketuissa suositaan konkreettisia yritysryhmähankkeita ja hankkeita, joissa selkeästi lisätään yrittäjien osaamista ja toimijoiden yhteistyötä. Yritysryhmien kysyntä on lisääntynyt kauden loppua kohti. Parhaiten elinkeinoja edistävien hankkeiden saamiseksi on tehty yritysrahoituksen markkinointia sekä ELY:n, Leader -ryhmien että kehittämishankkeen toimesta. Aktivointia jatketaan ohjelmakauden loppuun asti jaettavien varojen riittävyyden mukaan.

ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien työnjako toimii hyvin hanketoiminnan osalta; Leader rahoittaa pääasiassa maaseudun viihtyvyyttä ja asumismahdollisuuksia parantavia hankkeita, kun taas ELY tukee pääasiassa laajempia elinkeinollisia tai ympäristöhankkeita. Uusia yleishyödyllisiä hankkeita tullaan kuitenkin rahoittamaan vähemmän 2020, vähäisten loppuvarojen kohdentuessa elinkeinojen kehittämiseen, nuoriin ja ilmastokysymyksiin.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

ELY-keskuksen rahoituksessa näkyy entistä vahvemmin ympäristö- ja ilmastoasioiden merkityksen kasvu. Vuonna 2020 teemat näkyvät kaikessa toiminnassa. Ilmastoan liittyvää verkostoitumista tapahtuu niin ELY-keskuksen sisällä (asetettu "ilmastotiimi") vastuualueiden välillä kuin toimijoiden välillä esim. metsäsektorin "ilmastoviisas metsänomistaja"-hankkeen tiimoilta. Yhteistyön avulla pyritään jakamaan tietoja ja hyviä käytäntöjä. Teemaa edistetään kaikissa rahoitusmuodoissa mahdollisuuksien mukaan. Maatilojen rakennetukien osalta haetaan runsaasti aurinkopaneeleja rahoitettavaksi, mutta on mahdollista, ettei varoja ole riittävästi niiden rahoittamiseksi 2020.

Tavoitteena on vaikuttaa alueen maatalouden sopeutumiseen ilmastonmuutokseen ja edistää maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden toteuttamista maataloilla. Viestinnässä edistetään erityisesti niitä maankäyttösektorin ympäristö- ja ilmastotoimenpiteitä, jotka vaikuttavat maaperän hiilen varastojen kasvamiseen ja peltomaan kasvillisuuden hiilen sitomisen lisäämiseen sekä maataloudesta peräisin olevien kasvihuonepäästöjen vähentymiseen. Avainasemassa edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamisessa ovat maaseutuohjelman ympäristökorvausjärjestelmään sisältyvät tietyt lohko-kohtaiset toimenpiteet, kuten esimerkiksi kerääjäkasvien viljely, peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys ja monivuotiset ympäristöhoitonurmet. Alueellista sidosryhmäyhteistyötä, osaamisverkostoja, kehittämishankkeita ja tilakohtaista Neuvo2020 -järjestelmää hyödynnetään, kun tehdään viljelijöille suunnattua ajankohtaista tilakohtaista ilmasto- ja ympäristöviestintää.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Pääpaino maaseuturahoituksessa vuonna 2020 on yritysrahoituksessa. Maaseudulla parhaiten työllistyviä yrityshankkeita priorisoidaan valinnassa ja tavoite on, että uusia työpaikkoja syntyy 100. Uudellemaalle asetettu tavoite koko kaudelle (240 - 290 työpaikkaa) tullaan ylittämään.
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Pääpaino rahoituksessa 2020 on yritysrahoituksessa ja vaikuttavimpia yrityshankkeita priorisoidaan valinnassa. Tavoite on 100 kpl. Uudellemaalle asetettu tavoite koko kaudelle (240-300 kpl) tullaan ylittämään.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	Tavoite saavutetaan
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Tavoite saavutetaan
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY -keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Rahoitusmahdollisuuksia markkinoidaan niin kauan kuin varoja riittää jaettavaksi. Hankevalinnassa arvioidaan tarkasti hankkeiden toteuttamismahdollisuudet. Hankkeiden toteutumista seurataan ja ohjataan, jotta prosessi sujuisi mahdollisimman sujuvasti ja välttyttäisiin maksuhakemusten myöhästymisiltä. Leader-ryhmien ja neuvojien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Sähköistä hakua edistetään neuvomalla ja kannustamalla sekä hakijoita että neuvoja. Asiakkaalla on kuitenkin oikeus jättää myös paperinen hakemus ja asiakaslähtöisyys on ELY-keskukselle tärkeää.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Viestintäyhteistyö on toimivaa; verkostoon kuuluvat ELY-keskuksen lisäksi kaikki Leader-ryhmät, Uusimaaseutu- ja muut viestintään liittyvät hankkeet, kunnat, tuottajajärjestöt, kehittämissyhtiöt ja yrittäjät. MYR:n maaseutujaostossa on laaja edustus toimijoita ja muita pysyviä verkostoja ovat esim. viljelijäraati ja maaseutumatkailutoimijat sekä vuosittain järjestettävät maaseutuohjelman kesäretki, Leader-yhteistyöristeily ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten koulutukset. ELY järjestää myös hakijoille infoja ja valmistaa viestintämateriaalia. Tallenteita on tehty verkkoon.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	Ruokavirasto järjestää säännöllisesti kuntien yhteistoiminta-alueiden maaseutuelinkeino-viranomaisille ja ELY -keskuksille yhteistä viljelijätukien käsittelykoulutusta ajankohtaisista asioista. ELY-keskus puolestaan organisoii kuntien yhteistoiminta-alueiden maaseutuelinkeino-viranomaisille paikallisiin ja enemmän oman alueen tarpeisiin kohdennettua täydentävää viljelijätukiin liittyvää koulutusta. Näillä alueellisilla koulutuksilla edistetään viljelijätukien hallinnoinnin edellyttämää osaamista, yhtenäisiä menettelytapoja ja verkostomaisen toimintatavan kehittymistä alueella. Viljelijöiden ja muiden sidosryhmien koulutusten toimeenpanon suunnittelu ja toteuttaminen organisoidaan ELY -keskuksen, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten, sidosryhmien ja alueellisen Uusimaaseutu -hankkeen yhteistyönä.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Uudenmaan ELY -keskus osallistuu Ruokaviraston koulutuksiin täysimääräisesti. Videokoulutukset nähdään toimivana vaihtoehtona matkakulujen hillitsemiseksi.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Ennakoitu toimintamenokehitys muodostaa vakavan riskin ELY-keskuksen tehtävien hoitamiselle. Mikäli kuluvan vuoden toimintamenojen säästöt saadaan täysimääräisesti oman ELY-keskuksen käyttöön v. 2020 ja valvontaan voidaan rekrytoida riittävä määrä määräaikaista työntekijöitä, saadaan tehtävät hoidettua. ELY-keskusten kuluvan hallituskauden tiedossa oleva toimintamenokehitys on riittämätön ja vaarantaa olennaisesti valvontojen toteutumisen viimeistään vuosina 2021-23, koska esimerkiksi Uudellamaalla vuosittaisen määräaikaisen valvontatyövoiman käyttö on merkittävää.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite saavutetaan
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Tavoite saavutetaan
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite saavutetaan
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite saavutetaan
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoite saavutetaan
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Tavoite saavutetaan, mikäli kasvukauden sääolot ovat normaalit
10. Maatalouden tyypitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Tavoite saavutetaan, mikäli kasvukauden sääolot ovat normaalit
1) Suorien tukien ja ohjelmavarojen loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantatiedot ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

Taloudellinen toimeliaisuus Varsinais-Suomessa tarjoaa kohtuulliset mahdollisuudet luoda uusia työpaikkoja maaseudulla, joten erityisesti yritystien tehokkaaseen ja tulokselliseen käyttöön panostetaan. Kannustetaan maaseudun pienyrityksiä kilpailukykyä, uudistumista ja kasvua edistäviin merkittäviin investointeihin sekä mahdollisuuksiin avata kansainvälisiä markkinoita (erityisesti ruokaketju, teknologiateollisuus, saaristo- ja maaseutumatkailu ja uusiutuva energia ja enenevissä määrin myös kiertoliiketoiminta).

Maatalouden uudistumista tuetaan hankkeilla, aloitus- ja investointituilla sekä neuvonnalla.

Huolehditaan maaseutuohjelman täysimääräisestä toteutumisesta ja muista tarpeellisista toimenpiteistä ohjelmakauden päättyessä. Samalla valmistaudutaan uuteen ohjelmakauteen.

Saaristomeren tilan kohentamistyötä jatketaan kasvi- ja kotieläintalouden tuotanto- ja menettelytapoja kehittämällä sekä edistämällä ravinteiden kierrätystä.

Tukijärjestelmien hallinto- ja valvontatehtävät toteutetaan hallitusti laatuvaatimukset ja aikataulut huomioiden siten, että viljelijöiden ja muun asiakaskunnan odotukset kohtuullisesti täytetään.

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY -keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

ELY-keskus panostaa vahvasti biotalouden mahdollisuuksiin. Käytössä ovat kaikki ELY:n rahoitusinstrumentit: maaseutuohjelman mukaiset kehittämis-, rakenne-, ja yritystukivarat sekä muut julkiset kehittämis- ja rahoitusinstrumentit (esim. Business Finland -varojen hyödyntäminen). Uusia innovaatioita haetaan monissa maaseutuohjelmalla rahoitetuissa hankkeissa.

Turvataan alueen monipuolinen maatalous- ja puutarhatuotanto ohjaamalla rakennetukea maatilojen nykyaikaistamiseen ja kilpailukyyn parantamiseen. Panostetaan maatalouden kannattavuuteen, kasvuun ja tuotantotapojen uusiutumiseen sekä innovoidaan ja erikoistetaan varsinaissuomalaista ruoantuotantoa.

Parannetaan alueen ruokaketjun kilpailukykyä tehokkaalla neuvonnalla, kehittämällä kuluttajakeskeisiä liiketoimintamalleja, suosimalla lyhyitä toimitusketjuja sekä etsimällä uusia yhteistyömuotoja.

Edistetään elintarvikkeiden ml. luomutuotteiden sekä kasvjalosteiden vientimahdollisuuksia.

Jatketaan ohjelmakauden alusta alkaen jatkunutta merkittävää yritystukipanostusta maakunnan ruokaketjun kehittymistä tukeviin investointihankkeisiin (sekä kotieläintalous- että kasvinviljelyperusteiset raaka-aineet).

Etsitään uusia liiketoimintamahdollisuuksia maataloudessa ja elintarviketuotannossa sekä non-food -sektorilla (mm. tuontia korvaavia raaka-aineita esim. soijalle).

Vahvistetaan erikoistuneen alkutuotannon kustannustehokkuutta ja kilpailukykyä sekä ympäristöystävällistä tuotantotapaa.

Kasvi- ja kotieläintuotannon valvontojen täysimääräisen suorittamisen avulla ELY-keskus osaltaan varmistaa korkeatasoista elintarviketurvallisuutta. Myös hanketoteutus tukee elintarvikeketjun laatutyötä.

Välitetään Neuvo2020-järjestelmän kautta maatiloille tietoa mahdollisuuksista oman yritystoiminnan ja osaamisen kehittämiseen, ympäristön tilan kehittämiseen ja kilpailukyyn parantamiseen.

Maatalouden ympäristöasioiden ja kotieläinten hyvinvoinnin edistämisellä parannetaan myös kilpailukykyä ja maatalouden asemaa ruokaketjussa. Lisäksi pyritään edelleen lisäämään luomutuotannon osuutta ja erilaisiin laatujärjestelmiin sitoutuneiden tilojen määrää.

Maa- ja puutarhatalouden tukien hallinto- ja valvontatehtävät hoidetaan siten, että tukien maksu tapahtuu oikeudenmukaisesti ja ajallaan. Maatalouden tuotantoedellytyksiä turvataan lisäksi mm. lannoite-, rehu-, siemen- ja hukkakauravalvontojen avulla.

Maa- ja puutarhatalouden työvoimakysymykset (mm. kausityövoima) nousevat usein esille ja asiaa on käsitelty mm. Maaseutujaoston kokouksessa. Asiaa tarkastellaan myös Varsinais-Suomeen laadittavassa maahanmuuttostrategiassa.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Painotetaan edelleen maatalouden ja elintarviketeollisuuden jalostusketjujen lisäksi teknologiateollisuuden jalostusketjuihin kuuluvien pienten maaseutuyritysten investointihankkeiden tukemista. Kannustetaan ja opastetaan käynnistämään uutta yritystoimintaa sekä tuetaan merkittäviä, uusia työpaikkoja synnyttäviä investointihankkeita. Edistetään uusien yritysten perustamista maaseutualueelle myös em. vahvojen toimialojen lisäksi uusilla nousevilla toimialoilla (kuten kiertoliiketoiminta monipuolisesti eri materiaaleihin/sivuvirtoihin pohjautuen; esim. maatalous, rakentaminen, kaupanala).

Parannetaan pienten yritysten liiketoiminnan hallintaa, tiedotetaan uusista innovaatioista ja niiden tarjoamista todellisista liiketoimintamahdollisuuksista sekä edistetään yritysten verkostoitumista (erityisesti matkailu-, alihankinta- ja vientiyhteistyö). Myötävaikutetaan yritysten kilpailukyyn parantamiseen ja markkina-alueen laajentamiseen myös ulkomaille.

Tuetaan matkailuelinkeinon vahvistumista maaseudulla mm. parantamalla tuotteistusta ja palvelujen laatua sekä vahvistamalla yhteistyöverkostoja.

Hyödynnetään uusiutuvan energian/biotalous tarjoamia mahdollisuuksia alkutuotannossa ja pienyrityksissä (vaikutukset työllisyyteen, yritystoiminnan edellytyksiin, ympäristöön jne.).

Leader-hankkeiden ja yritystukien avulla asukkaita aktivoidaan alueensa kehittämiseen ja saadaan toteutettua paikallisesti tärkeäksi koettuja asioita.

Luonnon monimuotoisuuden ja vesien suojelun tavoitteisiin pohjautuen edistetään erityisesti saaristoalueilla uudenlaista ympäristönhoidon maatalousyrittäjyyttä perinteisten elintarvike-, rehu ja non-food tuotantojen rinnalla.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY -keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Käynnistetään entistä ympäristöystävällisempien menetelmien kokeiluja alkutuotannossa yhdessä alan tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden, cleantech-yritysten sekä alkutuottajien kanssa.

Lisätään viljelijöiden tietoutta maaperän hoidosta ja viljelyn tuottavuuden parantamisesta ekologisesti kestäväällä tavalla.

Kokeillaan ja kehitetään keinoja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Aktivoidaan uusia toimijoita ravinteiden tehokkaaseen, ympäristöystävälliseen kierrättämiseen sekä lannan parempaan hyödyntämiseen ravinteina ja energiana.

Kannustetaan lisäämään luomutuotantoa ja -tuotteita kysynnän kasvun jatkuessa.

Edistetään maanviljelystekniikoita mm. maanmuokkauksen vähentäminen, typensitojakasvien viljely ja jatkuva kasvipeitteisyys.

Tiedotetaan biotalouden yrityshankkeisiin liittyvistä tukimahdollisuuksista yhteistyössä TeamFinland-toimijoiden kanssa (esim. digitalisaation hyödyntäminen).

Aktivoidaan uusiutuvan energian uusiin tuotantomuotoihin liittyviä hankkeita (aurinko, kaasutus/hiiltäminen jne.).

Maatilojen rakennetuilla ohjataan maatalouden tuotantotoimintaa uusiutuvien energialähteiden käyttöön kestäväällä ja ympäristöä kunnioittavalla tavalla. Peltojen sala-ojituksen investointituella parannetaan peltojen vesitaloutta ja tuottavuutta.

Viljelijätukien ympäristövaatimuksiin ja ympäristösopimuksiin liittyvät koulutus-, neuvonta-, hallinto- ja valvontatehtävät toimivat osana kestävästä kehityksestä ja ympäristön tilan parantamista.

Naantalin monopoltoainelaitoksen uuden kuljetinjärjestelmän hankinta mahdollistaa laajat biopolttoaineiden laivakuljetukset. Uuden kuljetinjärjestelmän ja uuden savu-kaasulauhduttimen hankinnan myötä biopolttoaineiden käyttöosuus uudessa monopoltoainelaitoksessa nousee aiemmasta 40 prosentista 70 –80 prosenttiin eli vuositasona 1900 gigawattituntiin (noin 2,2 miljoonaa kuutiota haketta). Lisäksi polttoainehankinnat on kilpailutettu seuraavaksi 5 vuodeksi vuoden 2019 aikana. Pyritään varmistamaan Naantalin monopoltoainelaitoksen polttoainehuolto mahdollisimman suurella kotimaisen energiapuun ja kierrätyspuun osuudella sekä omasta maakunnasta peräisin olevilla muilla energijakeilla. Samalla luodaan edellytyksiä Varsinais-Suomen energiapuu- ja haakeyrittäjien sekä puunhankinnan verkoston toimijoiden liiketoiminnan merkittävälle kasvulle ja paremmalle kannattavuudelle sekä toiminnan kehittämiselle jatkossa.

Edistetään energiatehokkuusinvestointeja uusien energiaa säästävien teknologioiden ja etenkin digitalisaatiota hyödyntävien ohjaus- ja säätöjärjestelmien käyttöönotolla sekä kannustetaan oman energian käytön kattamiseen uusiutuvan energian tuotantoteknologioilla (esim. aurinkosähkö ja -lämpö, pien-chp -tuotanto). Etenkin Business Finlandin energiatuen vuosittainen myöntövaltuus luo merkittävän lisämahdollisuuden näiden investointien rahoittamiseen. Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden edistämiseen liittyvistä rahoitusmahdollisuuksista viestitään edelleen laajasti yhteistyössä Energiayrittäjyyden koordinaatiohankkeen kanssa. Sähkön markkinahinnan nousu ja päästöoikeuden hinnan kuusinkertaistuminen 30 euroon hiilidioksiditonnilta vahvistavat uusiutuvan energian sekä energiatehokkuusinvestointien käyttöönottoa ja kannattavuutta tulevana vuosina.

Luodaan edellytyksiä hiilidioksidin metanointiin ja ilmastopäästöjen vähentämiseen liittyvän liiketoiminnan edistämiseksi tukemalla tähän liiketoimintaan liittyvien uusien innovatiivisten teknologia- ja palveluyritysten perustamista ja koneiden sekä laitteiden kehittämistä. Pyritään mahdollistamaan yritysrahoituksella hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen liittyvien merkittävien uusien demonstraatiohankkeiden rakentamista ja luodaan edellytyksiä eri toimijoiden yhteistyöverkostojen rakentamiselle.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Vuonna 2020 tavoitteena 65 kpl ELY keskus käyttää uusia työpaikkoja koskevien arvioiden pohjana seuraavia kertoimia (laskettu HYRRÄ-tietojen pohjalta mediaanit), tässä luku esitetty loppumaksuhetken kertoimella • Avustuksen loppumaksuhetki kerroin 1,3 /hanke Avustuksen loppumaksusta 2 vuotta kerroin 4,4/hanke
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Yritystuissa on hankekoko kasvanut, mutta samalla rahoitettavien hankkeiden määrä on pienentynyt. Hakemuksia joudutaan hylkäämään pisteytyksellä, kun rahat eivät riitä enempään (päätoksentekojaksolta 2/2018 alkaen, yht. 27 kpl). Kun vielä v. 2020 yritystukiin käytettävissä oleva myöntövaltuus on aiempia vuosia pienempi, arvio vuodelle 2020 on vain 50 kpl
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	Säädökset täyttävien toimijoiden osuus on kohonnut viime vuosien aikana tasolle 99% Tätä pidetään tavoitteena myös v. 2020. Toiminnan vaikuttavuutta pyritään edelleen tehostamaan ylläpitämällä neuvonnallista otetta valvontatyössä. Hyvään tulokseen pääsemisen edellytyksenä on eläinten merkinnän ja rekisteröinnin puutteiden kohtuullisen vähäinen määrä.
4. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	ELY-keskus sitoutuu Ruokaviraston valvontasuunnitelmien toteuttamiseen täysimääräisesti. Valvontaotannat, tietojärjestelmien toimivuus, maataloustukien alueelliset painotukset, aikataulut ja niiden muutokset sekä valvontaresurssien määrä ovat kuitenkin keskeisiä tekijöitä tavoitteen saavuttamisessa.
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY -keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Varsinais-Suomessa on käynnistetty hankkeita mm. seuraavilla aihealueilla: Ruokaketjun kehittäminen (osaaminen, innovaatiot, uudet ruokatrendit, marjojen käytön lisääminen, lähi- ja luomuruoka, kuluttajakeskeiset liiketointimallit), uusiutuvan energian käytön lisääminen, kasvihuone- ja avomaan puutarhatuotannon kehittäminen, maaseutumatkailun kehittäminen, biotalouden uudet mahdollisuudet pienille yrityksille sekä ravinteiden kierrätys. Alueellisen maaseutusuunnitelman mukaan 1/3 kehittämisvaroista kohdistetaan kehittämishankkeisiin ja 2/3 yrittäjiin. Tällä hetkellä edetään täysin suunnitelman mukaan. Yritysaktoivintia jatketaan erityisesti painopistealueilla, myös yhteistyökumppanit vahvasti mukana aktivoinnissa (esim. seudulliset yrityspalvelut yritystuissa). Toteutetaan laadittua viestintäsuunnitelmaa yhdessä viestintähankkeen kanssa. Viestinnästä ja koulutuksesta on myös jäljempänä tässä esityksessä kohdissa 4 ja 5. Tehdään yhteistyötä ja hyödynnetään maaseutuverkostopalveluita. Lisäksi yhteistyötä ja yhteensovittamista tehdään monella tasolla, kuten mm. maaseutujaosto ja maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristö. Toteutuksen edistyessä on tarpeen tehdä myös ohjelman toteutumisen seuranta. VARELY on osallistunut yhteisarviontina teetettyyn alueellisten kehittämissuunnitelmien väliarviointiin (yhdessä SATELYn, PIRELYn, EPOELYn ja POHELYn kanssa). Hanke- ja yritystukien osalta arvio on valmistunut. Rakennetukien osalta arviointi tehdään talvikaudella 2019-2020.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Jatketaan aktivointia eri hakijaryhmille ja keskeisimmille yhteistyökumppaneille (esim. seudulliset yrityspalvelut). Lähtökohtana on yksinomaan sähköinen haku. Nämä asiat nostetaan toistuvasti esille eri koulutus- ja neuvontatilaisuuksissa. ELY viestii sähköisestä järjestelmästä sidosryhmilleen ja asiakkailleen aktiivisesti. Sidosryhmät sitoutetaan viemään viestiä eteenpäin, jotta tavoitteeksi asetettava lähes täydellinen sähköisyys saadaan toteutumaan. Mm. neuvonnan roolin tulee olla puhtaasti sähköisyyteen ohjaava ja opastava. Lisäksi on otettu käyttöön muutamia toimintokohtaisia asiointisähköpostilaatikoita. Tukien hallinto- ja valvontatehtävät suoritetaan mahdollisimman laajasti sähköisten menettelytapojen avulla. Valvontojen sähköistyminen tulee etenemään siten, että myös eläinvalvontojen sekä täydentävien ehtojen sähköistyminen uuden sovelluksen kautta tulee toteutumaan asteittain 2020 vuoden alusta alkaen. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on myös jatkaa ja edelleen kehittää vuonna 2019 käyttöön otettua RPAS-toimintaa (drone) maastotyöskentelyssä. ELY-keskus on aktiivinen toimija sähköisen asioinnin ja prosessien kehittämisessä; tarjotaan asiantuntemusta keskushallinnon kehittämishankkeisiin, ilmoitetaan sovellusten kehittämistarpeista jne.

	ELY-keskuksen yleisenä tavoitteena tarjota tukihallinnon tehtäviin riittävä, ajantasainen ja soveltuva apuvälineistö tehtävien laajan sähköisen työskentelytavan mahdollistamiseksi. Käytössä on yhteensä 26 kpl tablettitietokoneita, joita hyödynnetään mahdollisimman laajasti mm. maastotyöskentelyssä. Keskeisenä kehittämiskohteena on GPS-laitekannan uudistaminen. ELY-keskus kuitenkin toteaa, että tarvittavia resursseja laitteiden hankintaan tai ajantasaistamiseen ei ole. Tulevaisuudessa tarvittavista laitteista muutenkaan ole tällä hetkellä vielä tietoa kattavan laitestrategian uupuessa.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Alueellinen viestintähankke kokoaa yhteen kumppaneita ja sidosryhmiä sekä välittää tietoa maaseutuohjelman mahdollisuuksista ja hyvistä tuloksista. Leader-toiminnan tarjoamia mahdollisuuksia nostetaan paremmin esille. Panostetaan mm. maaseutuyrittäjyyden edistämiseen. Hankkeiden oma viestintä on huomattavasti kehittynyt. Maaseutuohjelman mahdollisuudet ovat esillä lukuisissa tilaisuuksissa maakunnan alueella ja myös alueelliset tiedotusvälineet ovat kiinnostuneita esimerkillisistä hankkeista ja yritystukiaiheista.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	Viljelijöiden ja maatalousyrittäjien koulutus järjestetään maakunnassa pääosin MTK-Varsinais-Suomen toteuttamien tiedonvälityshankkeiden kautta. Viljelijätukien koulutus toteutetaan yhteistyössä muiden maatalousalan toimijoiden (ELY, kuntien YTA-alueet, MTK, ÅSP, ProAgria, FHS ja yksityiset neuvijat) kanssa. ELY-keskuksella on alueen viljelijäkoulutuksissa johtava asema, jonka avulla varmistetaan alueen viljelijöille ja muille toimijoille tarkoitetun koulutustarjonnan yleinen riittävyys ja tarkoituksenmukaisuus sekä alueellinen ja kielellinen tasapuolisuus. Lisäksi ELY:n asiantuntijoilla on keskeinen rooli mm. suorita tukia ja ympäristökorvausta koskevissa varsinaisissa koulutustehtävissä. Koulutustehtävien odotetaan kasvavan uuden kauden asioiden alkaessa realisoitua.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY -keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Osassa tehtäväalueita on näköpiirissä useita eläköitymisiä, mihin pyritään mahdollisuuksien mukaan valmistautumaan ennalta. ELY-keskus osallistuu MMM:n ja Ruokaviraston järjestämiin koulutus- ja neuvottelutilaisuuksiin. Muutoinkin ELY-keskus yleisesti panostaa vahvasti henkilökuntansa osaamisen kehittämiseen. Petosten torjuntaan ja tietoturvallisuuteen liittyvät vaaditut asiakirjat on laadittu ja niitä päivitetään tarvittaessa. Asiakokonaisuuksia käydään läpi yhdessä henkilöstön kanssa. Henkilöstö osallistuu vaadittaviin Ruokaviraston ja Keha-keskuksen nettikoulutuksiin ja -tentteihin. Koulutuksia täydennetään itse järjestetyssä sisäisissä koulutuksissa, tiimipalavereissa ja neuvonpidoissa. Tukivalvonnan laadunvarmistuksesta vastaa valvontapäällikkö yhdessä johtavien asiantuntijoiden kanssa. Keskeinen osa laadunvarmennuksesta toteutuu myös asianmukaisen tehtävien eriyttämisen vaatimuksen lähtökohdista.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamäärärahojen riittävästä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	ELY-keskusten toimintameno-tilanne aiheuttaa huolta. Siirtyvät määrärahat ovat loppumassa ja rekrytoinneissa joudutaan jo vuonna 2020 olemaan varsin kriittisiä. Useita eläköitymisiä on näköpiirissä lähivuosina ja virkojen täyttäminen on tässä tilanteessa hankalaa. Yllättäviin tilanteisiin reagointi on haastavaa. Esimerkiksi tukivalvonnoissa tilamäärään sekä valvontakohteiden haasteellisuuteen (esim. paljon ympäristösopimuskohteita, vaikeasti tavoitettavat saarikohteet, suuri tilakoko, alueen kaksikielisyys) nähden resurssit valvontaan voivat osoittautua niukoiksi ja aikatauluissa pysyminen kohtuullinen laatu säilyttäen voi osoittautua vaikeaksi. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden valvonnoista ei suoriuduta ilman kausityövoiman apua. Resursoinnin hoitaminen kausityövoiman hankkimiseen on tärkeää, minkä vuoksi mm. valvonnan lisämäärärahan saaminen on tarpeen.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	<u>ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta</u>
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Varojen sidonnan arvioidaan onnistuvan tavoitteiden mukaisesti. Maakunnan taloudellisen nosteen jatkuminen edesauttaa tavoitteen saavuttamisessa.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.2020. ²	Tavoite arvioidaan saavutettavan, mikäli maksatuksen hakeminen ei viivästy tarpeettomasti.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tukien loppumaksun yhteydessä varmistetaan myönnön ja maksatuksen yhdessä sopiman toimintatavan mukaisesti HYRRÄ:ään tallennettavien seurantatietojen saanti ja asianmukaisuus ja hankkeet lopetetaan ”juoksevasti”. Myös ns. kahden vuoden seurantatietojen saaminen ja järjestelmään syöttäminen on asianmukaisesti hoidettu.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Hanke- ja yritystuissa tavoite ylittyy varsinkin suoraan ELY:lle jätettävissä hakemuksissa, leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten osalta tavoitteen saavuttaminen on epävarmempaa. Rakennetukien osalta tavoite ei toteudu vuonna 2020, päästäneen ehkä n. 80 %:iin. Kasvihuonetuissa (keskitetty eteläisen Suomen osalta Varsinais-Suomeen) 86 % tuli sähköisesti, vuonna 2020 päästäneen 90 %:iin.
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutettaneen. Keskeisin käsittelyaikaa pidentävä tekijä on rakentamista sisältävien hankkeiden suunnitelmien puutteellisuudet sekä lainvoimaisen rakennus- ja/tai ympäristöluvan odottaminen. ELY-keskus on myös tietoisesti valinnut linjakseen antaa tuen hakijoille täydennysmahdollisuuksia joustavasti, vaikka näin ylitettäisiin 50 vrk:n käsittelyaika päätöksentekojakson päättymisestä. Ohjelmakauden viimeisen sidontavuoden johdosta aikataulujoustoa erityisesti vaadittavien rakentamista koskevien lupien osalta on tiukennettava.
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutettaneen. Pyritään vaikuttamaan hankehakemusten laatuun käsittelyn nopeuttamiseksi.
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite pyritään saavuttamaan. Hakemusten lisäselvitystarpeet samoin kuin otantatarkastukset pidentävät käsittelyaikaa. Yritys- ja rakennetukien osalta tavoite saavutettaneen. Hanketukien maksuhakemusten käsittelyajat ovat lyhentyneet merkittävästi ja tavoite pyritään saavuttamaan vuonna 2020.
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyvyisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	ELY-keskus tavoittelee myös vuonna 2020 hyvää tasoa asiakastytyvyydessä ja sitoutuu tavoitteeseen. Tietojärjestelmien parempi toiminta tukee tavoitteen saavuttamista. Yritystukien asiakastytyvyyteen saattaa alentavasti vaikuttaa kielteisten tukipäätösten merkittävä määrä (24 % kaikista päätöksistä) Vuoden 2018 lopulla toteutetun valvonnan asiakastytyvyyskyselyn valvontakäynnin yleisarvosana oli 8,20. Trendi on ollut kolmessa viimeisessä tutkimuksessa lievästi laskeva. Tavoitteena on kääntää trendi ja tavoitetulos 8,40.

	Asiakastytyvääisyyttä aloitetaan mittamaan myös luomuvälvönnön osalta. ELY-palvelutytytyvääisyyskyselyn avulla tehtävällä asiakastytytyvääisyydelle ei ensimmäisellä kerralla aseteta varsinaisia tavoitteita.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet tämän asiakirjan liitteestä. Vuoden 2018 tavoitteen +1,0 kg/ha ja ennallaan pysyvä fosforitase arvioidaan jääneen hieman tavoitteesta. Vuoden 2018 satotaso osoittautui varsin huonoksi maakuntaa pääosin koskeneen poikkeuksellisen kuivuuden vuoksi. Tavoitteena on taseen pitkäaikainen keskiarvon pysyminen vähintään ennallaan vuosittaisista vaihteluista riippumatta. Viljelytoimenpiteiden kehittymisen lisäksi mm. ympäristökorvausjärjestelmä ja erilaiset hankkeet auttavat tavoitteiden saavuttamisessa. Tavoiteluku 2020 on 1,0. Luken tilasto vuoden 2018 toteumasta ei ole ollut vielä käytettävissä.
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet tämän asiakirjan liitteestä. Vuoden 2018 tavoitteesta +57 kg/ha arvioidaan jääneen samoilla kuivuuteen pohjautuvien perustein kuin fosforinkin osalta. Tavoitteena on laskeva typpitase pitkällä aikavälillä vuosittaisten arvojen vaihdellussa sääolosuhteista johtuen. Tavoitteeseen pääsyä edesauttaa mm. ympäristökorvausjärjestelmän korkea sitoutumisaste, nitraattiasetuksen vaatimukset, typensitojakasvien viljely ja luomutuotannon laajeneminen. Tavoiteluku vuodelle 2020 on 56. Luken tilasto vuoden 2018 toteumasta ei ole ollut vielä käytettävissä.
1) <u>Suorien tukien ja ohjelm tukien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu.</u> 2) <u>Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus.</u> 3) <u>Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty.</u> <u>Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.</u>	

SATAKUNNAN ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAASEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

Satakunta edelläkävijänä biotalouden ja kiertotalouden älykkäiden, kestävien ja vastuullisten arvoketjujen kehittämistyössä
Osaamisen ja asiantuntijuuden asiakaslähtöinen kehittäminen sekä omassa toiminnassa että rahoitettavissa toimenpiteissä.
Ohjelmakauden 2014-2020 tehokas toimeenpano satakuntalaisen maaseudun kestävä elinvoiman edistämiseksi.
Uuden CAP-suunnitelman osallistava, aktiivinen ja laaja eri sidosryhmät yhdistävä alueellinen valmistelu

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Kuluttajien kasvava kiinnostus ruuan alkuperään, laatuun ja kestävään tuotantotapaan on kehittämistyön keskeinen painopiste. Alkutuotannon kilpailukyvyyn kehittämisessä yhä keskeisessä roolissa ovat sekä maaperän että eläinten hyvinvointi. Vastuullinen ruuantuotanto korostuu niin ihmisten ja eläinten terveyden, ympäristön kestävyys kuin eettisyydenkin näkökulmasta. Samalla ruokaketjun toiminta tulee olla kestävää myös taloudellisesti.

Satakunnassa on meneillään useita merkittäviä ruokaketjun kilpailukykyyn liittyviä toimenpiteitä, joista keskeisimmät ovat erityisesti maidontuotannossa, sikatiloilla ja siipikarjaketjussa. Tuottajat ovat Satakunnassa sitoutuneet hyvin myös eläinten hyvinvointikorvaukseen. Myös esimerkiksi uusien kasvilajien hyödyntämisen merkitys korostuu, kun tarvitaan yhä enemmän kotimaisia vaihtoehtoja korvaamaan tuontikasveja.

Maatalousyrittäjien riskien- ja taloudenhallintaosaamista ja jaksamista tukevia toimia jatketaan ja varhaisen puuttumisen mallia kehitetään. Myös tilojen kokonaisvaltaista johtamista ja toisiltaan oppimista sekä kansainvälistä tiedonvaihtoa kehitetään.

Biotalouden tuotantoketjujen kilpailukykyä, uudistumista ja osaamista kehitetään tuottajien, tutkimuksen ja jalostavan teollisuuden yhteisillä hankekokonaisuuksilla. Alkutuottajien osaamisen parantamisella tähdätään markkinalähtöisen luomutuotannon huomattavaan lisääntymiseen avomaan vihannestuotannossa ja jalostuksessa. Laajoilla strategisilla hankkeilla tavoitellaan satakuntalaisen lähiruokaketjun sekä luomuketjun merkityksen, tunnettuuden ja kilpailukyvyyn kehittymistä.

Ohjelmakauden viimeisillä hankehauilla tavoitellaan uusia toimenpiteitä myös alueellisen ruokaketjun älykkääseen ja vastuulliseen uudistumiseen.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

ELY-keskus ja Leader-ryhmät jatkavat aktiivista ja laadukasta yhteistyötä paikallisten kehittämistoimien mahdollistamiseksi. Yleishyödyllisillä kehittämis- ja investointihankkeilla vaikutetaan maaseudun elinvoimaisuuteen ja asukkaiden hyvinvointiin sekä osallisuuden lisäämiseen.

Yritys- ja hanketukien valinnassa korostetaan tuettavien toimien vaikutusta alueen työllisyyden ja elinkeinomahdollisuuksien edistämiseen. Hanketoiminnan kautta kehitetään esimerkiksi teollisen tuotannon automaatio-osaamista sekä luontoon perustuvaa maaseutumatkailun kehittämistä ja kansainvälistymistä.

Toimijoita kannustetaan kokeilemaan uusia älykkäitä ratkaisuja yritysten toimintaympäristön kehittämiseksi, toiminnan uudistamiseksi ja maaseudun toimijoiden elämänlaadun kohentamiseksi. Älykkäillä ratkaisulla ei haeta pelkästään digitalisaation tuomia mahdollisuuksia vaan ylipäättään toiminnan uudistamista ottamalla käyttöön uudenlaisia menetelmiä, yhdistämällä toimijoiden osaamista, soveltamalla muualla kokeiltua ja kehittämällä uusia Satakunnan olosuhteisiin soveltuvia ratkaisuja.

Yritystoiminnan dynaamisuutta edistetään kohdistamalla Make-ohjelman yritystukia erityisesti tuotannollisen toiminnan uusiin avauksiin, kasvuun, vientiin, laatuun ja kilpailukykyyn sekä teollisuutta palvelevan yritystoiminnan kehittämiseen. Määrärahojen vähentyessä tehdään yrityshankkeiden rahoittamisessa entistä tiiviimpää yhteensovitusta Leader-ryhmien ja EAKR-rahoituksen kanssa.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Satakunnassa perinteisten tuettujen toimialojen (elintarviketeollisuus, metalli) ohella kiertotalouteen perustuva liiketoiminta on lisääntynyt ja sen kasvua tuetaan jatkossakin. Yrityksiä kannustetaan investoimaan energiatehokkaisiin ja kotimaista uusiutuvaa energiaa sekä raaka-ainetta käyttäviin ratkaisuihin. Biokaasutalouden kehittymistä tuetaan ohjelman mahdollistamin keinoin.

Ympäristöosaamisen lisääminen edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista, luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä energiatehokkuutta. Kannustamme maataloja ja maaseutuyrityksiä ympäristön kannalta kestävään, energiatehokkaaseen ja vastuulliseen tuotantoon (mm. biokaasun käytön lisääminen, kokonaisekologisesti kestävät kasvilajikkeet, erikoiskasvilajien ympäristöystävälliset menetelmät, tilakokonaisuuksien johtamisen kehittäminen). Olemassa olevien ja rakennettavien useiden biokaasulaitosten sivuvirtojen käyttöä ja alkutuotantoon vaikuttavaa logistiikkaa kehitetään edelleen. Tilojen varautumisessa ilmastonmuutokseen selvitetään sekä tämän hetkinen tilanne että tulevaisuuden keskeiset satakuntalaiset haasteet.

Keskeisenä kokonaisuutena tuetaan uusien ratkaisujen kehittämistä maan kasvukuntoon sekä vesitalouden parantamiseen. Tavoitteena on jalkauttaa uutta teknologiaa ja olemassa olevaa tietoa mahdollisimman laajasti käytännön alkutuotantoon. Vesitalouden hallintaan käynnistetään pilotteja. Hanketta toteutetaan ns ERI-hankkeena, jossa hankkeen rinnakkaiset osiot rahoitetaan saman aikaisesti MAKE ja EAKR-hankkeella.

Edistetään metsien suunnitelmallisen hoidon ja käytön tehostamista ja monipuolistamista, metsätalouden tarvitseman bioraaka-aineen saatavuuden varmistamista sekä puutuotealan yhteistyötä ja kasvua. Kehitetään yksityisteiden isännöintiä ja siihen liittyvää palveluyrittäjyyttä biotalouden raaka-ainekuljetusten turvaamiseksi.

Sinisen biotalouden kehittämistä jatketaan yhteistyössä mm. kalatalous- Leaderin ja kalataloudesta vastaavan ELY-keskuksen kanssa.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Tavoite 2020: 50 kpl
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Tavoite 2020: 50 kpl
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	Tavoite 2020: 95 %
4. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Tavoite 2020: 100 %
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Alueellisen suunnitelman sisältöjen toteutumisen perusteella järjestetään maaliskuun 2020 valintajaksolle teemahaku. Haettavien hankkeiden sisällöissä painotetaan sekä oman alueellisen suunnitelman toteutumista että samalla tulevaan ohjelmakauteen siltaa rakentavia hankekokonaisuuksia. Keskeisenä teemana haetaan uudistavia älykkäitä ratkaisuja erityisesti harvaan asutun ja ydinmaaseudun kehittämiseksi. Sekä hanke- että yritystukien valinnassa painotetaan entistä tarkemmin toimenpiteiden toteutettavuutta annetussa määräajassa. Tukien valintakäsittelyssä ovat mukana sekä yritys- että hanketukia käsittelevät henkilöt, mikä lisää valintojen strategisuutta ja ohjelman kokonaisuuden toteutumista. Toimeenpanossa jatketaan tiivistä, aktiivista ja vuorovaikutteista yhteistyöstä MAKE-tiimin (myöntö ja maksatus) kesken sekä ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien välillä. MYR:n maaseutujaoston aktiivinen rooli ja työskentelyn tehostaminen sekä muu kumppanuus- ja sidosryhmätyö tukevat maakunnallista yhteistyötä ja yhteistä strategista tekemistä. Maaseutuverkostopalvelut-yksikön tukea hyödynnetään aktiivisesti. Alueellisen suunnitelman painopisteiden toteutumista ja vaikuttavuutta arviointia jatketaan vielä koamalla kaikki maaseutuyritysten saamat tuet sekä maatilainvestoinnit samalla karttakuvalla, jotta pystytään havainnoimaan paremmin tukien alueellista kohdistumista.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Erityisesti maatalarahoituksen sähköisen asioinnin lisäämiseksi tehdään vielä neuvonnallisia ja viestinnällisiä toimia. Yhteisiä tapaamisia neuvojen kanssa jatketaan. Hyödynnetään eri viestintäkanavia ja kehitetään myös omia toimintatapoja. Hakuinfoihin ja hanketoimijoiden koulutustilaisuuksiin sisällytetään lähtökohdaksi aina Hyrrä asiointikanavana. Erityistä huomiota kiinnitetään suomi.fi -tunnistautumisesta viestimiseen. Viljelijäkoulutuksissa markkinoidaan VIPU-palvelun käyttöä. Lisäksi kaikki valvonnassa tarvittava materiaali haetaan sähköisestä arkistosta, jos se on sieltä saatavissa. Jatketaan säännöllistä viestintää, jossa korostuu sähköinen järjestelmä asiointitapana.

4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Maaseutuohjelman yhteistä viestintää Leader-ryhmien kanssa jatketaan aktiivisesti huolimatta ELY-keskuksesta rahoitetun yhteisen viestintähankkeen päättymisestä. Viestintäyhteistyön toteuttamiseen kehitetään toimintamalleja yhdessä eri toimijoiden kanssa. Kohderyhmille suunnataan viestintää monikanavaisesti ja erilaiset sosiaalisen median kanavat otetaan yhä aktiivisemmin käyttöön. Kehittämishankkeiden ja yritystukien konkreettisista tuloksista, vaikutuksista ja hyvistä käytännöistä viestitään aktiivisesti. Teemahauista ja ohjelmakauden viimeisestä rahoitusvuodesta ja sen mahdollisuuksista viestitään aktiivisesti. Myös hanketoimijoiden ja sidosryhmien keskinäistä vuorovaikutusta pyritään lisäämään viestinnän avulla. Hyödynnetään maaseutuverkostopalvelut-yksikön tuki tilaisuuksien ja viestinnän toteutuksessa. Reservistä osoitetuista varoista raportoidaan erikseen vuosiraportin yhteydessä. CAP-suunnitelman valmistelu toteutetaan Satakunnan ELY-keskuksen sidosryhmäverkoston laajaa osaamista ja näkemystä hyödyntäen. Yhteistyössä maaseutuverkostopalvelujen kanssa järjestetään alueellinen vaikuttavaan maaseutustrategiaan tähtäävä tilaisuus.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	Koulutukset suunnitellaan yhdessä kuntien YT-alueiden ja paikallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Reagoidaan aktiivisesti CAP-uudistuksen mukanaan tuomiin koulutustarpeisiin.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Henkilöstön niukkuus muodostaa riskin erityisesti sijaistusten osalta. Henkilöstön osaaminen on korkealla tasolla ja sen ylläpitämistä ja kehittämistyötä jatketaan koko prosessin osalta. Samoin panostetaan esimiestyön jatkuvaan kehittämiseen. Mahdollisissa rekrytoinneissa sekä perehdytyksessä painotetaan asiantuntijuutta, osaamista sekä asiakaslähtöisen näkökulman jatkuvuutta. Määräaikaisen henkilöstön saatavuus, osaamisen varmistaminen ja perehdyttävän henkilöstön riittävyys muodostavat olennaisen riskin valvontojen täysimääräiselle tulostavoitteiden mukaiselle toteutumiselle.
2. ELY-keskuksen arvio toimintameno määrärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Ennakoitu toimintamenokehitys muodostaa vakavan riskin erityisesti valvontatehtävien hoitamiseksi. Mikäli kuluvan vuoden toimintamenojen säästöt saadaan täysimääräisesti oman ELY-keskuksen käyttöön v. 2020 ja valvontaan voidaan rekrytoida riittävä määrä määräaikaisia työntekijöitä, saadaan tehtävät hoidettua. ELY-keskusten kuluvan hallituskauden tiedossa oleva toimintamenokehitys on riittämätön ja vaarantaa olennaisesti valvontojen toteutumisen viimeistään vuosina 2021-23. Vakinaisen henkilöstön joustavaa käyttöä kehitetään edelleen ja kannustetaan osaamisen monipuolistamiseen. Onnistuneet rekrytoinnit ja virkajärjestelyt ovat merkittävässä roolissa tehtävien hoitamiseksi.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Toteutuu
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Toteutuu
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Toteutuu
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Toteutuu
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Toteutuu
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Voidaan asettaa tavoitteeksi, vaikka ELY-keskuksen omien toimenpiteiden vaikutus mittarin toteutumiseen ovat vähäiset.

10. Maatalouden tyypitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Voidaan asettaa tavoitteeksi, vaikka ELY-keskuksen omien toimenpiteiden vaikutus mittarin toteutumiseen ovat vähäiset.
1) Suorien tukien ja ohjelmaturkien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

- Luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen osana biotaloutta
- Kiertotalousratkaisujen kehittäminen osana biotaloutta
- Kehittämistoiminnan tuloksiin ja vaikutuksiin kiinnitetään erityistä huomiota ohjelmakauden lopulla
- Yritystukien täysimääräinen hyödyntäminen
- Hämeen alueellisen maaseutusuunnitelman toteuttamien tuloksellisesti hanke- ja yritystuilla
- Maatalouden investointien aktivointi
- Tukien maksaminen ajallaan ja oikein perustein
- Osallistuminen uuden ohjelmakauden valmisteluun sekä valmistautuminen ohjelmakausien taitteen mahdollisimman joustavaan hoitamiseen

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Suomen ruoantuotannon kilpailuetuina ovat mm. vastuullisuus, turvallisuus, puhtaus ja jäljitettävyys. Edistetään ruokajärjestelmän kilpailukykyä alan osaamista kasvattamalla, jalostusarvoa lisäämällä ja kustannustehokkuutta parantamalla sekä aktivoimalla maatalouden ja elintarviketeollisuuden uudistumista, investointeja, yhteistyötä, kansainvälistymistä sekä sukupolvenvaihdoksia. Edistetään markkinalähtöistä luomutuotantoa sekä lähiruokaa. Uuden EU:n kasvinterveysasetuksen mukaisesti vastuu kasvinterveyttä edistävistä toimista siirtyy entistä enemmän alan toimijoille itselleen. Tämän tukemiseksi tehdään valvonnan lisäksi neuvontaa ja muita muutoksessa auttavia toimenpiteitä.

Ruokaketjun aluetaloudellinen merkitys on suuri Hämeen ELY-keskuksen alueella, jolloin elintarvikeyritysten raaka-aineiden turvaamiseksi maatalouden toimintaedellytykset pyritään pitämään alueella vähintään nykytasolla. Tuetaan maaseutuohjelman toimenpitein (erityisesti maatalouden rakennetuet ja Neuvo 2020-järjestelmä) hankkeita, joilla voidaan parantaa erityisesti kotieläintalouden edellytyksiä, koska teollisuuden raaka-aineiden turvaamisen lisäksi ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää orgaanisten lannoitteiden ja nurmiviljelyn lisäämistä Etelä-Suomessa. Osallistutaan tilusjärjestelyhankkeiden toteuttamiseen yhdessä maanmittauslaitoksen kanssa. Ylläpidetään peltojen tuotantokykyä ympäristökorvausjärjestelmän ja rakennetukien mahdollistamin toimenpitein.

Edistetään hämäläisen ympäristön hyvän tilan säilymistä ja parantamista aktivoimalla viljelijöitä ympäristökorvausjärjestelmän jatkositoumuksiin ja -sopimuksiin.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Ohjelmakauden lopulla panostetaan edelleen Hämeen alueellisen maaseutusuunnitelman strategian mukaiseen elinkeinolliseen kehittämiseen (ruoka-sektori, matkailu, metsä/puu, energia). Erityisesti ruokasektorin ja matkailun kehittämiseen on panostettu paljon ja ohjelmakauden lopulla näissä teemoissa odotetaan tuloksia ja vaikutuksia mm. yritysten kilpailukykyyn ja uusien yritysten syntymiseen. Loppukaudella nostetaan yhä enemmän esiin kehittämistoiminnan tuloksellisuutta ja vaikutuksia hankkeiden arvioinneissa ja viestinnässä.

Elinkeinoja kehitetään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Hankkeiden tavoitteissa ja erilaisten toimenpiteiden sisällöissä otetaan huomioon laaja-alaisesti niiden ympäristö- ja ilmastovaikutuksia. Yritysten kilpailukykyä kehitetään lisäämällä mm. resurssi- ja energiatehokkuutta, digiosaamista parantamalla sekä lisäämällä yritysten verkostoitumista. Yrityksryhmiin panostetaan vuonna 2020 ja niissä pyritään aidon verkostoitumisen edistämiseen yritysکوhtaisen kehittämistyön rinnalla. Yritysten kilpailukykyä pyritään kehittämään käyttämällä kaikkia tukivälineitä olemassa olevan rahoituksen puitteissa.

Maaseutualueiden ihmisten elämänlaatua ja yhteisöllisyyttä edistetään edelleen erityisesti Leader toimintatavalla. Loppukaudella pyritään lisäämään uudentyypisiä paikallisia hankkeita ja pilotteja, joilla maaseudun elinvoimaa ja vetovoimaa edistetään. Uutta näkökulmaa yhteisöllisyyteen ja uusien toimijoiden saamista yhä enemmän mukaan paikalliseen kehittämiseen tarvitaan.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Kehittämishankkeilla pyritään uusiutuvan energian tuotannon ja käytön edistämiseen. Energiayrittäjyyteen kehitetään uusia malleja, jotka luovat uudentyyppistä yritystoimintaa. Yhteistyöhankkeilla haetaan uutta näkökulmaa kestävän luonnonvaratalouden kehittämiseen Hämeessä.

Kiertotalouteen liittyviä ratkaisuja edistetään eri rahoitusvälinein. Hanketoiminnassa edistetään mm. biomassoihin perustuvan uuden elinkeinotoiminnan käynnistämistä.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Vuonna 2019 maaseudun yritystukien kysyntä on ollut kohtuullisen vilkasta ja osa hakemuksista siirtynee ensi vuoden kiintiöstä rahoitettavaksi. Maaseutuohjelman varat ovat merkittävästi alenemassa vuonna 2020, jolloin Hämeessä suurin osa rahoituksesta tullaan käyttämään yritystukiin. Asetetun tavoitteen (ELYn osuus noin 40 uutta työpaikkaa) saavuttaminen on mahdollista. On kuitenkin otettava huomioon, että osa yritystuen kohteena olevista yrityksistä investoi tuottavampaan teknologiaan, jolloin investoinnilla ei synny välttämättä uusia työpaikkoja. Tällöin kuitenkin investoinnilla voidaan säilyttää olemassa olevat työpaikat.
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Noin 40 uuden/kehittävän yrityksen määrää voidaan pitää realistisena tavoitteena vuodelle 2020.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	95 % Tavoitteeseen liittyy epävarmuutta, sillä uusi EU:n kasvinterveysasetus astuu voimaan kuukauden päästä ja aiheuttaa merkittäviä muutoksia mm. kasvipassivelvollisuuteen. Kun asioista on epätietoisuutta vielä hallinnossakin, toimijatkaan tuskin osaavat toimia täysin säädösten mukaan.
4. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Tavoitetta voidaan pitää realistisena, mutta todellinen luku jäänee jonkin verran pienemmäksi. (esim. lopettaneet yritykset).
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY -keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	• Hämeen alueellisessa maaseutusuunnitelmassa 2014–2020 on 4 painopistettä 1. Ruokaketju 2. Metsä- ja puutuoteala, metsästä saatava energia ja muu metsään liittyvä yritystoiminta 3. Matkailu ja siihen liittyvä palveluliiketoiminta 4. Asuminen • Ohjelmakauden lopulla panostetaan edelleen Hämeen alueellisen maaseutusuunnitelman strategian mukaiseen elinkeinolliseen kehittämiseen (ruokasektori, matkailu, metsä/puu, energia). • Yritysryhmiin panostetaan vuonna 2020 ja niissä pyritään aidon verkostoitumisen edistämiseen yritysکوhtaisen kehittämistyön rinnalla. • Alueellisen suunnitelman väliarvioinnin tulokset valmistuivat alkuvuodesta 2019 ja niitä hyödynnetään loppuohjelmakauden toimeenpanossa. • Käynnissä olevien ohjelmasta jo rahoitettujen kärkihankkeiden tuloksellisuuteen ja vaikutuksiin tullaan kiinnittämään huomiota mm. ohjausryhmissä. Myös hankkeiden itsearviointeihin osana tuloksellisuuden tarkastelua kiinnitetään huomiota. • Loppukaudella nostetaan yhä enemmän esiin kehittämistoiminnan tuloksellisuutta ja vaikutuksia hankkeiden arvioinneissa ja viestinnässä. • Alueellisen maaseutusuunnitelman mukaan maaseutuohjelman varoista suunnataan suoriin yritystukiin noin puolet koko ohjelmakauden aikana. Maaseudun yritystukien kysyntä on vilkastunut, jolloin osa tämän vuoden yritystukihakemuksista saattaa siirtyä rahoitettavaksi ensi vuoden kiintiöstä. Ensi vuoden käytettävissä olevat valtuudet vaikuttavat olennaisesti ensi vuoden toimenpiteisiin. Joka tapauksessa ensi vuoden rahoitus olisi tarkoitus käyttää yritystukiin painottuen. • Erityisen paljon Hämeessä on rahoitettu ohjelmakauden aikana elintarvikkeiden jatkojalostukseen liittyviä yritysinvestointeja. Nämä investoinnit ovat erityiskohteena myös ensi vuoden rahoituksessa. Yritystukien ja hanketukien valintamenettelyssä priorisoidaan tasavertaisessa tilanteessa sellaisia toimia, jotka eniten lisäävät uusia työpaikkoja.

2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin.

3. Sähköisten prosessien kehittäminen

Kaikissa koulutuksissa, puhelinneuvonnassa ja asiakkaiden tapaamisissa korostetaan sähköisen asioinnin etuja asiakkaan näkökulmasta. Samalla olemme aktiivisia kehittämään ohjaavien tahojen sähköisiä järjestelmiä, koska suurin osa prosessista kuitenkin määräytyy ko. järjestelmien ehdoilla.

Koulutusten lisäksi ELY-keskus ylläpitää ajantasaisia nettisivuja ja tarvittaessa muita sosiaalisen median kanavia erityisesti alueellisista asioista tiedotettaessa. Samoin ELY-keskus käyttää tiedotuksessa uutiskirjeitä. Tukien hakuun ja tukiehtoihin liittyvissä asioissa viitataan ensisijaisesti MMM:n, Ruokaviraston ja maaseutuverkostoyksikön ylläpitämiin palveluihin.

Asiakasneuvonnassa painotetaan sähköisen asioinnin nopeuttavan hakijan hakemusten käsittelyä. Erityisesti hakujakson lopussa saapuviin hakemuksiin lähetetään täydennyspyynnöt mahdollisimman nopeasti. Sähköisen asioinnin käyttö ko. tilanteessa parantaa merkittävästi asiakaspalvelua, koska saapuneiden hakemusten skannauksen ja postinkulun viiveet hidastavat merkittävästi asian käsittelyä. Aktivoidaan myös neuvot, jotta sähköiset asiointipalvelut saadaan mahdollisimman tehokkaiksi. Vaikutetaan Ruokavirastoon, jotta sähköiset palvelut kehittyisivät edelleen asiakas- ja käyttäjäystävällisemmiksi.

Hämeen ELY-keskus toimii useassa toimipisteessä, jolloin sähköisten prosessien kehittäminen parantaa myös asiakaspalvelua. Hämeen ELY-keskus onkin tehnyt elokuussa 2015 johtoryhmässä päätöksen, jonka mukaan tavoitteena olisi saada nykyiset ja uudet sähköiset toimintatavat ja -välineet ELYn jokaisen työntekijän aktiiviseen työkaluvalikoimaan ja sujuvaan käyttöön. Hankkeen tavoitteena on "Hämeen ELYstä digitalisaation malliorganisaatio".

Valvonnan sähköisen prosessin kehittäminen on ollut Hämeessä keskeisenä tavoitteena jo tänä vuonna ja myös valvonnassa on lisätty mobiililaitteiden käyttöä.

4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Keskeisessä roolissa maaseutuohjelman viestinnässä on Hämeenraitti –tiedonvälityshanke (www.hameenraitti.fi), joka on ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien yhteinen viestintähanke. Hanke jatkaa vuonna 2020 tiivistä yhteistyötä tärkeimpien sidosryhmien kanssa. ELY-keskuksen, Leader-ryhmien ja Hämeenraitti -hankkeen viestintätoimet tukevat kiinteästi toisiaan ja niitä toteutetaan osittain yhteisesti. Hankkeen tavoitteena on lisätä sidosryhmäyhteistyötä ja vuorovaikutusta Hämeen ELY-keskuksen ja viiden Leader-ryhmän toimialueella Kanta- ja Päijät-Hämeessä, tiedottaa tehokkaasti ohjelman rahoitusmahdollisuuksista sekä lisätä ohjelman toteuttamiseen osallistuvien toimijoiden verkostoitumista. Hankkeessa tuodaan esille hanke- ja yritysrahoituksen mahdollisuuksia ja tuloksia erilaisin toimenpitein. Jatketaan maaseutuohjelman aktiivista viestintää erityisesti yrityksille yhdessä muiden rahastojen ja viestintähankkeen kanssa. Samoin ohjelman väliarvioinnin tuloksia käytetään hyödyksi viestinnässä. Myös Ely-keskuksen uutiskirjettä hyödynnetään aktiivisessa viestinnässä. Hämeen ELY-keskuksessa on vuoden 2019 aikana rakennettu kokeilun kautta uudenlaista tiiviimpää yhdessä tekemistä yrityspalveluihin. Kokeilun päämääränä ei ole organisaatioiden muuttaminen, vaan uusien kasvuasiakkaiden hankinta yhteisellä tekemisellä ja nykyisten asiakkuuksien hoitaminen. Tavoitteena on uusien kasvuhalukkaiden yritysten löytäminen, aktivointi ja palvelu Hämeen alueella sekä kokonaisvaltaisen palveluotteen kehittäminen Ely-keskuksen ja TE-toimiston yrityspalveluun. Hämeestä tuotetaan maakunnallista sisältöä alueelliseen ja valtakunnalliseen viestintään, ja tarpeen mukaan hyödynnetään alueellisia kampanjoita ja niiden tuottamia materiaaleja. Hämeen alueen vahvuuksia ja mahdollisuuksia tuodaan aktiivisesti esiin ja viestintä on monikanavaista. Lisäksi hyödynnetään valtakunnallisten koordinaatiohankkeiden verkostoja ja osaamista sekä hyviä käytäntöjä alueellisten hankkeiden toiminnan suuntaamisessa ja hankkeiden keskinäisessä verkostoitumisessa. Viljelijätukien ja maatalouden investointitukien koulutustilaisuuksia järjestetään yhteistyössä MTK:n Kestävää ruokaa ja kasvua Hämeessä -hankkeen, ProAgrian ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Näiden tapahtumien ja toimenpiteiden viestintä tapahtuu organisaatioiden omien kanavien lisäksi Kasvua Hämeessä -kanavien kautta. Lisätään uusien viestintäkanavien käyttöä maaseutuyksikön viestinnässä.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	Hämeessä viljelijätukien koulutuksia on järjestetty vuosikaudet MTK-Hämeen, neuvojien ja ELY-keskusten yhteistyönä. Koulutus on pääasiassa rahoitettu hankerahoituksella. Koulutusten yhteyteen on voitu liittää myös lyhyitä tietoisuuksia esim. maatalouden investointituista tai ympäristöasioista. Ensi vuoden koulutuksia on suunniteltu jatkettavan vanhalta pohjalta, koska viljelijät ovat olleet erittäin tyytyväisiä koulutusten sisältöön ja kouluttajiin.

	Viljelijätukien ja maatalouden investointitukien koulutustilaisuuksia järjestetään yhteistyössä MTK:n Kestävää ruokaa ja kasvua Hämeessä -hankkeen, ProAgrian ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Koulutuksissa informoidaan viljelijöitä myös uuden ohjelmakauden suuntaviivoista ja tavoitteista. Tavoitteena on antaa viljelijöille mahdollisimman hyvät pohjatiedot ja lähtökohdat oman tilan toiminnan kehittämiseen.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. pestojen torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistamalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Ylläpidetään osaamista osallistamalla ELY-keskuksen oman sisäisen koulutuksen lisäksi MMMn, Ruokaviraston ja alan tutkimuslaitosten sekä järjestöjen järjestämään koulutukseen. Erityistä huomiota kiinnitetään uusien henkilöiden perehdytykseen sekä määräaikaisten työntekijöiden ammattitaidon ylläpitämiseen. Pätevän henkilöstön riittävyys varmistetaan henkilöstösuunnitelman päivityksen yhteydessä. Henkilöstö tuntee HVJ-kuvaukset ja toiminta perustuu kuvauksiin. Sisäinen laadunvarmistus on toimivaa. Noudatetaan tietoturva-asioissa ISO 27001 –standardiin perustuvia Ruokaviraston asettamia vaatimuksia. Henkilöstö tuntee tietoturvapoliittikan ja tunnistaa oman roolin tietoturvan toteutumisessa. Henkilöstö osallistuu verkkokoulutuksiin sekä tietoturvainfoihin. Tietoturvavastaava ja esimiehet perehdyttävät uudet henkilöt tietoturva-asioihin.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenojärärahöjen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Hämeen ELY-keskus käyttää valvonnoissa merkittävin osin määräaikaista tarkastajia, joiden palkkaukseen on käytetty ELY-keskuksen toimintamenoja sekä budjettiin varattua kertaluonteista erää lisäresurssia varten. Toimintamenojen arvioidaan riittävän maaseututehtävien suorittamiseen ensi vuonna, jos kuluhan vuoden toimintamenojen säästöt saadaan täysimääräisesti oman ELY-keskuksen käyttöön v. 2020 ja jos valvontaan voidaan rekrytoida riittävä määrä määräaikaista työntekijöitä. Vuoden 2020 jälkeen siirtyvä määräraha on kuitenkin merkittävästi pienempi kuin vuoden 2019 jälkeen siirtyvä määräraha. ELY-keskusten kuluhan hallituskauden tiedossa oleva toimintamenokehys onkin riittämätön ja vaarantaa olennaisesti lakisääteisten tehtävien hoitamisen vuosina 2021-23.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY -keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite on saavutettavissa
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.2012. ²	Tavoite on saavutettavissa
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite on saavutettavissa
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite on saavutettavissa
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyvyisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoitetta voidaan pitää realistisena, jos mittausmenetelmissä ei ole tapahtumassa muutoksia.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Meillä ei ole tiedossa vuoden 2018 tietoa. Hämeen ELY-keskuksen alueella fosforitase on ollut -0,50 kg/ha vuonna 2017, Tavoitteena on ollut taseen pysyminen ennallaan, mutta uuden ympäristökorvausjärjestelmän ehdot ovat vaikuttaneet taseen alentumiseen ohjelmakauden alusta laskien.
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Meillä ei ole tiedossa vuoden 2018 tietoa. Tavoitteena on ollut taseen laskeminen. Hämeen ELY-keskuksen alueella typpitase on ollut 31,5 kg/ha vuonna 2017. Tämä on noin 14 kg/ha alempi kuin vuonna 2014. Uuden ympäristökorvausjärjestelmän ehdoilla ja alueellisella koulutuksella tasetta tuskin on mahdollista merkittävästi pienentää tulevina vuosina.
1) Suorien tukien ja ohjelmaturien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus.	

- 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty.

Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.

[illegible]

**ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET
JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020
MAASEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ**

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

- 1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014 – 2020 toimeenpanon toteuttaminen**
- 2. Pirkanmaan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden edistäminen**
- 3. Ruokaviraston valtuuttamien tarkastusten ja valvontojen suorittaminen**
- 4. CAP27-valmistelu alueellisesti Pirkanmaan osalta**

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Pirkanmaan ELY-keskus edistää ja tukee maatalojen sukupolvenvaihdoksia nuorten viljelijöiden aloitustuen avulla.
- ELY-keskus edistää maatalouden investointien toteuttamista ja maatalouden rakennekehityksen etenemistä rakennetukien avulla.
- ELY-keskus rahoittaa alkutuottajille suunnattuja koulutus- ja tiedonvälityshankkeita. Alkutuotannon toimijoiden informoimista rahoitus- ja koulutusmahdollisuuksista jatketaan mm. keväisten viljelijätukikoulutusten yhteydessä.
- ELY-keskus varmistaa elintarvikeketjun alkutuotannon toimijoiden säädösten vaatimusten mukaisuutta Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti.
- ELY-keskus edistää maatalojen ja maaseudun yritysten investointiaktiivisuuden ja kilpailukyvyn parantamista sekä ruoan tuotantovarmuuden säilymistä investointituilla. Maatalojen ja maaseudun yritysten liiketoiminnan uudistumista tuetaan investointitukien lisäksi koulutus-, yhteistyö- ja innovaatiohankkeilla (mm. Elinvoimainen maatila ELINA II Pirkanmaalla sekä alueiden välisesti Bioturvallisuus - elinehto tulevaisuuden sikatiloille sekä HUKKA - herneen, härkäpavun ja makean lupiinin tuotanto ja uudet korjuumenetelmät) sekä yritysryhmän kehittämishankkeilla (mm. Visit in Hell - Ruoveden matkailun yritysryhmähanke).
- ELY-keskus edistää pirkanmaalaisen lähi- ja luomuruoan osuuden kasvattamista ruoankulutuksessa mm. tukemalla tila- ja tuottajamyymälöiden perustamista sekä rahoittamalla asiaa edistäviä hankkeita (mm. Pientuottajat yhteistyöllä markkinoille - ruokaketjun kehittäminen sekä alueiden välisesti Kalatalouden toimintaryhmän mahdollisuudet). Myös maataloustuotteiden jalostusta, markkinoille saattamista ja kehittämistä tuetaan yritysten investointiavustuksilla mm. maidon jatkojalostukseen.
- ELY-keskus edistää elintarvikealan kansainvälistymistä ja elintarvikeviennin myönteistä kehitystä ohjaamalla alan yrityksiä Food from Finland -elintarvikealan kasvuohjelmaan yhteistyössä Team Finland -verkoston kanssa.
- ELY-keskus rahoittaa Pirkanmaan ruokasektorin ja ruokamatkailun toiminnan kehittämishanketta, jonka tavoitteena on törmäyttää ruokasektorin ja rajapintojen toimijoita. Toiminnan myötä pirkanmaalaiset ruokasektorin toimijat ovat entistä valmiimpia vastaamaan ohjelmakauden 2021-2027 pääteemoihin ja haasteisiin: ruuantuotannon kestävyys, tuotannon ilmastokysymykset ja aluetaloudellinen vaikuttavuus.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Pirkanmaan ELY-keskus edistää uusien yritysten syntymistä ja maaseudun työllisyyden lisääntymistä neuvonnalla, yritysten perustamisavustuksella ja investointituilla.
- ELY-keskus edistää maaseudun yritysten investointiaktiivisuuden ja kilpailukyvyn parantumista investointituilla. Liiketoiminnan uudistumista tuetaan myös koulutus-, yhteistyö- ja innovaatiohankkeilla.
- ELY-keskus rahoittaa maaseudun palvelurakennetta vahvistavia liikkuvien palveluiden sekä uusien toimintamallien kehittämishankkeita. Osana maaseudun palvelurakenteen kehittämistä Pirkanmaan ELY-keskus rahoittaa edelleen laajakaistainvestointeja kohdistuen niihin yhteensä 7 M€ julkista tukea tämän ohjelmakauden aikana. Pirkanmaan ELY-keskus rahoittaa myös maaseudun asukkaiden ja toimijoiden hyvinvointia ja osaamista edistäviä hankkeita (mm. Voimaa farmarille).
- ELY-keskus aktivoi maaseudun asukkaita omaehtoiseen ja yhteisölliseen asuinalueensa kehittämiseen sekä osaamistason ylläpitämiseen ja kehittämiseen rahoittamalla kylä- ja koulutushankkeita yhdessä toimintaryhmien kanssa. ELY-keskuksen Leader-ryhmille rahoittama viestintähanke edistää tätä tavoitetta.
- ELY-keskus rahoittaa edelleen mahdollisesti jonkin nuorille ja myös maahanmuuttajille suunnatun maaseudun taide- ja kulttuuripalveluiden kehittämishankkeen aiemmin rahoitetun Kotouttavaa luonnonhoitoa II –hankkeen esimerkin mukaisesti.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Pirkanmaan ELY-keskus edistää neuvonnalla ja koulutuksella maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän kattavaa käyttöä ja luonnonmukaisen tuotannon lisäämistä. Luomusitoumusten määrä on lisääntynyt merkittävästi Pirkanmaalla vuosittain. (Vuonna 2019 luomusitoumuksia ei ollut mahdollista tehdä.)
- Ravinteiden kierrätystä (mm. yhdyskuntaliete ja karjanlanta) edistetään osana hallitusohjelmaa. Pirkanmaan ELY-keskus edistää alueellisten toimijoiden yhteistyötä ja innovaatioiden kehittämistä mm. lietteiden ja lannan hyötykäytössä. ELY-keskus rahoittaa tavoitteen edistämiseksi mm. hanketta Hiiltä sitovat kylät. Lisäksi ELY-keskus edistää Pirkanmaan vesienhoitosuunnitelman toteutumista mm. Metsäbiotaloutta kestävästi Pirkanmaalla -hankkeen avulla.
- ELY-keskus rahoittaa Metsien hiilinielu kasvuun Pirkanmaalla -koulutushanketta. Tavoitteena on edistää metsien kasvukuntoa kouluttamalla metsänomistajia oikeanaikaiseen metsänhoitoon ja kehittää metsätilakohtainen hiilitaselaskelma.
- ELY-keskus rahoittaa Pirkanmaan perinnebiotooppien, arvokkaiden maisema-alueiden ja luonnon monimuotoisuuskohteiden säilymistä ympäristösopimusten puitteissa. Asiakkaita aktivoidaan ympäristösopimusten mahdollisuuksista mm. neuvontakorvausjärjestelmän avulla. Sopimuskohdeiden inventointeja jatketaan myös vuonna 2020 edellisvuosien tapaan.
- ELY-keskus tukee Pirkanmaan luonto- ja virkistyspalveluiden kehittämistä mm. alueiden välisesti Lauhanvuoren-Hämeenkaan Geopark-kohteiden maasto- palveluiden kehittäminen ja Kestävää kehitystä Geoparkista -hankkeiden avulla.
- ELY-keskus vaalii hoidetun ja monimuotoisen maaseudun kulttuuriympäristön säilymistä Pirkanmaalla rahoittamalla kulttuuriympäristöhankkeita (mm. Lumolaidun -verkosto).
- ELY-keskus rahoittaa mahdollisesti biokaasutuotannon edistämiseksi toimijoita verkottavan ja yhteistyötä lisäävän kehittämishankkeen.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Tavoite 60 kpl, saavutetaan. Alueellisessa kehittämissuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi vuosina 2014-2020 uusia kokoaikaisia työpaikkoja 550 kpl. Hyrrä-järjestelmän mukaan luotujen työpaikkojen toteuma Pirkanmaalla on yhteensä 335 kpl vuosina 2014-2018. Vuoden 2018 luvut ovat saatavilla vain kehittämishankkeiden osalta ja yritystukien myötä syntyneet työpaikat puuttuvat luvusta. Leader-ryhmien osuudeksi tavoiteasetannassa on laskettu 10 uutta työpaikkaa. (ELY-keskus 60 ja Leader-ryhmät 10, yht. 70 työpaikkaa.)
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Tavoite 45 kpl, saavutetaan. Hyrrä-järjestelmän mukaan toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä Pirkanmaalla on 261 kpl vuosina 2014-2018. Leader-ryhmien osuudeksi tavoiteasetannassa on laskettu 26 yritystä. (ELY-keskus 45 ja Leader-ryhmät 26, yht. 71 yritystä.)
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	Tavoite on 100 % elintarvikeketjun alkutuotannon toimijoiden osalta, mutta toteumaksi arvioidaan 95 %.
4. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Valvontasuunnitelma toteutuu täysimääräisesti (100 %).
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Rahoitusta suunnattaessa huomioidaan hallitusohjelma, Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja Pirkanmaan alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma. Rahoitusta suunnataan toimenpiteisiin, joissa <i>maatalouden kehittämisen</i> kohteina ovat johtamis- ja yrittäjäosaaminen, ympäristöosaaminen, työhyvinvointi, tilojen välinen yhteistyö sekä maatilojen sukupolvenvaihdojen edistäminen. Pirkanmaalaista <i>elintarvikeketjua</i> vahvistetaan tukemalla lähi- ja luomuruoan jakeluketjujen ja lähiruokatukun perustamista, elintarvikkeiden jatkojalostusta sekä alihankinnan ja logistiikan kehittämistä (lyhyet myyntiketjut). Kasvuhakuisia ja potentiaalisia elintarvikealan yrityksiä ohjataan Team Finland –verkoston vientipalveluihin. <i>Maatiloja ja maaseutuyrityksiä tuetaan investointituilla</i> rakentamiseen, koneiden ja laitteiden- sekä uuden teknologian ja liiketoimintaosaamisen hankintaan liittyen. Yritystuet suunnataan erityisesti harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Elintarvikkeiden jatkojalostuksen investointeja tuetaan ilman aluerajoituksia myös pk-yrityksille. Rahoitusta suunnataan erityisesti puun liikkeelle saamisen edistämiseen, metsäbiomassojen hyödyntämisen ja energiaomavaraisuuden lisäämiseen, lämpöyrittäjyyden tukemiseen, uusiutuvan energian käyttöönottoon liittyvien palveluiden kehittämiseen sekä yhteisöllisten energia/lämpölaitosten perustamiseen. Maaseudun <i>väestön palvelurakennetta</i> vahvistetaan ja maaseudulla <i>asumista ja yhteisöllisyyttä</i> edistetään aktivoimalla maaseudun asukkaita toteuttamaan paikallisia kehittämistoimia Leader-ryhmien kautta. <i>Luonto- ja virkistyspalveluiden</i> kehittämistä tuetaan rahoittamalla matkailuhankkeita. <i>Ympäristön hyvää tilaa</i> edistetään koulutuksen ja viestinnän keinoin ohjaamalla viljelijöitä ympäristökorvausjärjestelmän kattavaan käyttöön ja luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymisessä. ELY-keskus rahoittaa Pirkanmaan perinnebiotooppien, arvokkaiden maisema-alueiden ja luonnon monimuotoisuuskohteiden säilymistä. Ravinteiden kierrätystä edistetään: ELY-keskus edistää yhdyskuntaliikenteen ja karjanlannan kierrätyksen uusien toimintamallien ja innovaatioiden kehittämistä. Lisäksi ELY-keskus edistää Pirkanmaan vesienhoitosuunnitelman toteutumista rahoittamalla vesistöjen kunnostukseen ja tilan parantamiseen tähtääviä hankkeita. Pienimuotoisia vesistöjen kunnostushankkeita rahoitetaan Leader-ryhmien toimesta. Hanke-, yritys- ja rakennetukien, luomusitoumusten sekä ympäristösopimusten myöntö- ja maksatustoimissa toimitaan sujuvasti Hyrrän ja Tukisovelluksen puitteissa.

	Ohjelmakautta koskeva hanke- ja yritystukia koskeva väliarviointi on toteutettu viiden Länsi-Suomen ELY-keskuksen kanssa yhteisenä ostopalveluna syksyn 2018 ja alkutalven 2019 aikana. Analyysin perusteella tehdään mahdollisia korjaavia toimenpiteitä ja rahoitusta kohdennetaan johtopäätösten edellyttämällä tavalla. Analyysiä myös täydennetään talven 2019-2020 aika rakennetukien vastaavalla tarkastelulla.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Maaseutuyksikön viestintäsuunnitelman mukaisesti asiakkaille, sidosryhmille ja yksikön henkilöstölle annetaan koulutusta ja neuvontaa sekä kohdistetaan viestintää sähköisestä asioinnista ja sen hyödyistä. Työprosesseja kehitetään sähköisyyttä edellyttävien tietojärjestelmien puitteissa. Pirkanmaan ELY-keskus on käyttänyt mobiililaitteita maastovalvonnoissa kolmen vuoden ajan. Kokemusten mukaan älylaitteiden täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää järjestelmien jatkokehittelyä ja testausta. Lisäksi ELY-keskus toivoo, että mobiililaitteiden käytön mahdollistavat valvontasovellukset saadaan Ruokaviraston toimesta täysimääräisesti toimimaan mahdollisimman pian myös eläinvalvonnassa, kasvintarkastuksessa sekä luomuvälvonnassa. Samalla viljelijöiden sähköisen asioinnin laajentamista myös valvonnan, luomuvälvön ja sopimuskäsittelyn kokonaisuuteen tulisi edistää. Hakemukset, päätökset ja valvonnan tulokset tulee olla viljelijöiden saatavilla sähköistä tunnistautumista hyödyntäen. Ruokaviraston tulee pyrkiä yhteensovittamaan tietojärjestelmät. Uudella ohjelmakaudella tavoitteena tulee olla yhteiset tietojärjestelmät, jotka ovat yhteensopivia myös TEM:n järjestelmien kanssa. ELY-keskuksen pitäisi pystyä hyödyntämään myös Qlickview-raportointia nykyistä tehokkaammin osana alueellisen toimeenpanon suunnittelua ja seuranta.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	ELY-keskus toteuttaa alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman viestintäsuunnitelman mukaiset toimet (mm. yhteistyöpäivät YTA-alueiden ja toimintaryhmien kanssa). Lisäksi Leader-Pirkanmaa -viestinnän kehittämissuunnitelman mukaisesti vahvistetaan tiedotusta esim. Leader-toiminnasta, uusista ohjelmista ja teemoista, tukimahdollisuuksista, sähköisestä Hyrrä-asioinnista ja hankkeiden käynnistymisestä. Hanketta hallinnoi Kantri ry ja se toimii koko Pirkanmaan alueella.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	ELY-keskus koordinoi koulutusten järjestämistä yhdessä MTK:n kanssa ja osallistuu koulutusten pitämiseen yhdessä MTK:n ja YT-alueiden kanssa. Viljelijätukikoulutukset toteutetaan tiedonvälityshankkeen avulla. Koulutuksissa tuodaan esiin mm. luonnonmukaisen tuotannon ja neuvontakorvausjärjestelmän mahdollisuudet viljelijöille.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Toteutuu Vakituksella henkilöstöllä on tehtävässä tarvittava pohjakoulutus ja osaamista ylläpidetään osallistumalla ohjaavien tahojen järjestämiin koulutuksiin säännöllisesti. Määräaikaista henkilöstöä rekrytoitaessa huomioidaan tehtävän edellyttämä pohjakoulutus ja kokemus. Tehtävään perehdytyksestä vastaa ao. ryhmäpäällikkö. Henkilöstöllä osallistuminen ohjaavien tahojen järjestämiin koulutuksiin kuuluu työtehtäviin. Laadun varmistusta tehdään HVJ-kuvausten ja valvontasuunnitelman mukaisesti. Laadun varmistusta suorittavat mm. valvontapäällikkö yhdessä vastuutarkastajien kanssa.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Ei toteudu ELY-keskuksen toimintamenoihin kohdistuvat määrärahat eivät riitä kaikkien nykyisten tehtävien resursointiin lähivuosina. Tähän asti käytössä olleet säästöt on jokseenkin käytetty eikä ns. siirtyviä varoja ole enää juurikaan. ELY-keskusten välisen uuden toimintamenomäärärahojen jakoehdotuksen mukaan Pirkanmaan ELY-keskuksen määrärahat tulevat alenemaan nykyisestä vuodesta 2021 alkaen. Huomioiden säästöjen loppuminen, on todennäköistä, että Pirkanmaan ELY-keskuksen toimintamenot ylittävät käytössä olevat määrärahat jo vuonna 2020. Tämä tilanne aiheuttaa tarpeen lisärahoitukseen tai YT-neuvottelujen aloittamiseen. Jos pelto- ja eläinvalvontamäärät ja valvontaprosessi säilyvät lähes nykyisellään, on resurssivajetta maastokaudella. Henkilöstön resurssivaje viljelijätukien valvonnoissa on noin 3 htv. eli 6 henkilöä/6 kk. Valvontojen erillismäärärahan saaminen on edellytys tehtävistä suoriutumiselle valvontakaudella.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Toteutunee
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.2020. ²	Tuskin toteutuu; maksuhakemukset tulevat pitkällä viiveellä rahoituspäästösten myöntämisestä.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Toteutuu
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Toteutuu
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutytyväisyys, asteikko 1-5)	Toteutuu; Ruokaviraston tulisi tehdä asiakastytyväisyyskyselyt keskitysti myös muun kuin valvonnan osalta.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Taso 0,92 kg/ha pysyy ennallaan.
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Taso 29,83 kg/ha pysyy ennallaan.
1) Suorien tukien ja ohjelmavarojen loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

9. Maaseutuohjelman seurantamittarit Ks. indikatiivisten tavoitteiden Seuranta tietojärjestelmien kautta, kohdat 9 ja 10 MMM. Maaseutuohjelman seurantamittarit sisältävät ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien	Pirkanmaa
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä, kpl, tavoite yht. 5700 (PIR 550), tot. 2014-2018 yht. 335 * 2. - Tavoite 2020 - Tavoite vuodet 2021-2022, yht.	* Luvussa ovat mukana vuoden 2018 osalta vain kehittämishankkeiden kautta syntyneet uudet työpaikat. 70 145
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl, tavoite yht. 6000 (PIR 440), tot. 2014-2018 yht. 369 kpl - Tavoite 2020 - Tavoite vuodet 2021-2022, yht.	71 0
2. Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlöä, tavoite yht. 25 000 hlöä (PIR 1800), tot. 2014-2018 yht. 760 henk. - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	360 400
3. Investointitukea saaneet maatilat, kpl, tavoite yht. 7 000 tilaa (PIR 540), tot. 2014-2018 yht. 334 kpl (uniikit maatilat) - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	100 106
4. Nuorten viljelijöiden aloitustukea saaneet, kpl, tavoite yht. 2 700 tilaa (PIR 220), tot. 2014-2018 yht. 88 kpl - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	45 87
5. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoineet yritykset, tavoite 550 yritystä (PIR 40), tot. 2014-2018 yht. 27 kpl - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	8 5
6. Eläinten hyvinvoinnin edistämiseen sitoutuneet maatilat, kpl, tavoite yht. 4 500 tilaa (PIR 350), toteutunut vuosittain - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	väh. 380 väh. 380/v.
7. Neuvontaa saaneet maatilat, kpl tavoite yht. 43 000 tilaa (PIR 3000), tot. 2014-2018 yht. 1400 kpl (uniikit maatilat) - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	700 446
8. Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %, tavoite 83 % KMM:sta (PIR kok. pa 164 600 ha), toteutunut v. 2017 alkaen - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	väh. 83 %/136 600 ha väh. 83 %/v.

9. Luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutuminen, % tavoite 16 % KMM:sta (PIR kok. pa 164 600 ha), toteutunut v. 2018 alkaen - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	v. 2020: 16,5%/27 200 ha v. 2021: 17%/28 000 ha v. 2022: 17,5%/28 800 ha
10. Palveluiden ja kylien kehittäminen, hanketta kpl, tavoite yht. 3 500 hanketta (PIR 230), tot. 2014-2018 yht. 215 kpl - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	15 0
11. Laajakaistahankkeet, kpl, tavoite yht. 100 hanketta (PIR 7), tot. 2014-2018 yht. 14 kpl - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	2 0
12. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta (PIR 23), tot. 2014-2018 yht. 15 kpl - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.	4 4

Kaakkois-Suomen ELY-keskus**ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET
JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAASEUDUN KEHITTÄMISEN
SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ****1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020**

Maaseudun kehittämisen keskeisenä tavoitteena on maaseudun elinvoiman säilyttäminen ja kestävä uudistaminen. Ohjelmärahoitusta kohdennetaan edelleen yritysrahoitukseen sekä yritysten tarpeita tukevaan kehittämiseen. Lisäksi rahoitetaan yleishyödyllisiä investointihankkeita. Alueellisen kehittämissuunnitelman väliarvioinnin tuloksia hyödynnetään loppuohjelmakauden rahoituskohteiden kohdentamisessa. Biotalous on edelleen keskeinen painopiste ja sen kehittämisessä hyödynnetään alueen vahvaa osaamista. Palvelujen saatavuuden parantamiseksi edistetään tietoliikenneyhteyksien sekä nopeisiin yhteyksiin perustuvien sähköisten palvelujen kehittämistä. Rohkaistaan toimijoita tekemään uusia avauksia vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän sekä uudistuvan ja kestävä luonnonvaratalouden kehittämisessä.

Alueen menestymismahdollisuuksia kasvatetaan vahvistamalla yrittäjien osaamista sekä eri toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista. Maaseutualueen yritystoiminnan toimintaedellytyksiä parannetaan myös yleishyödyllisten investointien avulla. Viestinnässä kumppanuusverkoston kanssa varmistetaan, että alueen yrittäjät tunnistavat maaseutuohjelman ja kehittämishankkeiden tarjonnan.

Maaseutuohjelman täysimääräinen toteutuminen sekä asetettujen tavoitteiden että myöntökiintiön osalta varmistetaan. Ohjelman teknisestä apua käytetään tehostamaan ohjelmakauden lopun toimeenpanoa. Viestintää ohjelman vaikuttavuudesta vahvistetaan.

Uuden ohjelmakauden alueellista valmistelua jatketaan laajana sidosryhmätyönä. Osallistutaan aktiivisesti myös valtakunnalliseen ohjelmavalmisteluun.

Sisäisessä kehittämisessä keskitytään resurssien vahvistamiseen toimivien prosessien, tehtäväjakojen ja osaamisen syventämisen kautta. Teknisen avun käyttöä tehostetaan. Toimeenpanossa hyödynnetään myös muiden ELY-keskusten asiantuntemusta.

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Lähi- ja luomuruoan tuotantoa ja jalostusta edistetään. Lisätään ruokaketjun sisäistä ja eri toimialojen välistä yhteistyötä. Uudenlaiset yhteistyömallit sekä monikanavaisuus luovat uusia markkinointimahdollisuuksia niin kotimassa kuin kansainvälisestikin. Osallistetaan alueen yrittäjiä ja toimijoita alueellisen ruokajärjestelmän kehittämiseen ja ideointiin mm. osana CAP27 –suunnittelua. Kannustetaan investointeihin, jotka nostavat jalostusastetta tilatasolla. Laaditaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa Kaakkois-Suomeen luonnonmukaisen tuotannon suunnitelma. Aktivoidaan yrityksiä kansainvälistymiseen.

Koulutuksella ja tiedotuksella saatu osaaminen saa aikaan uutta elinkeinotoimintaa ja innovaatioita. Tuetaan vastuullisten julkisten elintarvikehankintojen omaksumista alueella. Edistetään ruokahävikin vähenemistä ja resurssitehokkuutta. Aktivoidaan alueen yrittäjiä ja yrittäjäksi aikovia hyödyntämään erilaisia neuvontapalveluja ja valmennuksia. Järjestetään yhdessä sidosryhmien kanssa elintarvikeketjun toimijoille koulutusta sekä tehostetaan tiedottamista ajan-kohtaisista teemoista.

Edistetään valtakunnallisten kehittämistoimien näkyvyyttä alueella erityisesti viestinnän keinoin. Aktivoidaan alueen ruokaketjun yrityksiä hyödyntämään valtakunnalliset kehittämistoimet. Varmistetaan alueellisten ruoka-alan kehittämishankkeiden toteuttamista alueella. Edistetään luonnontuotteiden hyödyntämistä elinkeinotoiminnassa.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Alueen yrityksiä kannustetaan kehittämään toimintaansa, synnyttämään uutta yritystoimintaa ja siten luomaan alueelle uusia työmahdollisuuksia. Yrittäjiä aktivoidaan yhteistyössä kumppanuusverkoston kanssa hyödyntämään erilaisia rahoitusmahdollisuuksia toimintansa kehittämisessä sekä osallistumaan aktiivisesti alueellisten ja valtakunnallisten hankkeiden kehittämistoimintaan. Yrityspalveluja kehitetään Team Finland-toimijoiden (ELY-keskus, Business Finland, Finnvera, UM ja TE-toimisto) ja seudullisten yrityspalvelujen sekä oppilaitosten kanssa. Yrityksiä rohkaistaan laatimaan kansainvälistymistä koskevia selvityksiä, osallistumaan messuille ja kehittämään tarjontaansa sekä markkinointikanavia. Yhdessä kumppanuusverkoston kanssa etsitään uusia keinoja nuorten yrittäjyyden tukemiseksi. Yritysten sukupolvenvaihdoiksi edistetään.

Elinkeinojen kehittämisessä keskitytään yritysten osaamisen syventämiseen, kehittämistoimien hyödyntämiseen, yhteistoiminnallisuuteen ja uudistumisen tukemiseen. Painopisteinä ovat biotalous, matkailu ja elintarvikkeiden jalostus. Samalla tuetaan toimialarakenteen monipuolistumista. Palveluyrittäjyyttä ja -tuotteita kehitetään kuluttajien ja asukkaiden muuttuviin tarpeisiin. Uusiin kokeiluihin rohkaistaan. Vahvistetaan kulttuurin ja luovien alojen yrittäjyyttä.

Hankerahoitusta kohdennetaan yritysten aktivointia, kasvua ja kehittymistä edistäviin hankkeisiin. Hankerahoitusta suunnataan erityisesti yritysryhmähankkeisiin, tiedonhankintahankkeisiin sekä tuotteiden, palveluiden tai prosessien kehittämishankkeisiin. Elinkeinojen kehittämisessä hyödynnetään innovaatioita sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Vahvistetaan yhteistyötä eri oppilaitosten kanssa osaamisintensiivisten ja start up -yritysten jäämiseksi alueelle.

Maa- ja puutarhatalouteen suunnataan kehittämistoimia toimialan kannattavuuden parantamiseksi sekä ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Yrityksiä kannustetaan tehokkuutta ja tuottavuutta parantaviin investointeihin ja osaamisen syventämiseen sekä yhteistyöhön. Varmistetaan myös maatilayrittäjien hyvinvointia.

Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistetään kehittämällä maaseudun infrastruktuuria ja hyvinvointipalveluita sekä yhteisöllisyyttä. Monipuolisten virkistysmahdollisuuksien kehittäminen yrittäjyyden mahdollistajina sekä asukkaiden hyvinvoinnin lähteenä on yksi kehittämisen painopisteistä. Yhteisöjen sähköisiä palveluita kehitetään. Vahvistetaan kolmannen sektorin roolia palvelujen ja tarjonnan kehittämisessä.

Alueen neljän Leader-ryhmien kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Säännöllisesti kokoontuvalla, ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien yhteisellä foorumilla, Yhes-ryhmällä, on tärkeä rooli kehittämistoimenpiteiden seurannassa ja yhteensovittamisessa sekä toiminnan kehittämisessä. Muita keskeisiä ryhmiä ovat ELY-keskuksen vetämät Kaakkois-Suomen maaseutujaosto ja viljelijäraati. ELY-keskus osallistuu aktiivisesti myös mm. Kaakkois-Suomen metsäneuvoston ja metsäenergianeuvottelukunnan työhön. Yhteistyö RR-ELY-keskuksen (Hämeen ELY-keskus) kanssa on mutkatonta. Maa-seutuohjelman eteneminen on säännöllisesti molempien alueen maakuntien yhteistyöryhmien (MYR) ja niiden sihteeristöjen (MYRS) kokousten asialistalla.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Uusiutuvan energian, energiatehokkuuden ja resurssiviisaiden ratkaisujen käyttöä tuetaan. Biotalouskehittämisessä hyödynnetään alueen vahvaa tutkimusta. Yrittäjien ja muiden toimijoiden bio- ja myös kiertotalouden osaamista vahvistetaan. Ympäristönäkökulma on osa yrittäjille (ml. alkutuotanto ja metsätilat) suunnattua tiedotusta ja koulutusta. Toimialojen välistä yhteistyötä edistetään mm. resurssiviisaiden kiertojen aikaansaamiseksi. Edistetään molempien maakuntien (Etelä-Karjala ja Kymenlaakso) hiilineutraali maakunta -toimintaa.

Edistetään vesistöjen tilan parantamista ja sitä kautta myös elinkeinojen, erityisesti matkailun, kehittymistä. Kärkikohteina ovat Saimaa, Kymijoki ja itäinen Suomenlahti. Lisätään yrittäjien ja asukkaiden ympäristötietoisuutta tiedotuksella ja koulutuksella. ELY-keskuksen sisäinen yhteistyö vastuualueiden välillä on keskeistä. Osallistutaan aktiivisesti ELY-keskuksen ilmastotiimin työhön.

Maatalouden ja maaseudun vesiensuojelu- ja muita ympäristötavoitteita edistetään myös "Järvi-Suomen ELY-keskusten" (KAS, ESA, PKA, PSA ja KES) yhteisen *Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman* painotusten kautta. Eri teemoihin (biotalous, hiilineutraalius, kiertotalous, vesiensuojelu) voidaan rahoittaa koko tai osaa em. ohjelma-aluetta koskevia ylläpitäviä kehittämissankkeita.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	50 Maaseutualueen pieniä yrityksiä aktivoidaan hyödyntämään maaseuturahoituksen mahdollisuuksia. Aktivoinnissa viestintä, elinkeinojen kehittämishankkeet ja kumppanuusverkosto ovat tärkeitä. Yrityksiä aktivoidaan hakemaan myös muita rahoituslähteitä tai palveluita.
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	60 Maaseutualueen pieniä yrityksiä aktivoidaan hyödyntämään maaseuturahoituksen mahdollisuuksia. Aktivoinnissa viestintä, elinkeinojen kehittämishankkeet ja kumppanuusverkosto ovat tärkeitä. Yrityksiä aktivoidaan hakemaan myös muita rahoituslähteitä tai palveluita.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	95% Aktivoidaan alueen yrittäjiä ja yrittäjäksi aikovia hyödyntämään erilaisia neuvontapalveluja ja valmennuksia. ELY-keskus järjestää yhteistoiminta-alueiden ja muiden sidosryhmien kanssa elintarvikeketjun toimijoille koulutusta sekä tehostaa tiedottamista ajankohtaisista teemoista.
4. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Tavoite on saavutettavissa. Se edellyttää riittävien henkilöresurssien osoittamista tehtäviin. Valvonnan suunnitelmallisuus ja prosessien kehittäminen jatkuvat.
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Keskitytään yrittäjyyden vahvistamiseen ml. maa-, puutarha- ja metsätalous. Tuetaan uusien yritysten perustamista sekä olemassa olevien yritysten kilpailukyvyyn kehittymistä. Maatiloja aktivoidaan kehittämään toimintaansa ja hyödyntämään maaseuturahaston rahoitusmahdollisuuksia, erityisesti investointitukia ja Neuvo2020 -toimenpidettä. Viestinnässä keskitytään maaseudun yritystuen ja maatalouden investointituen markkinointiin. Samalla lisätään viestintää ohjelmärahoituksen vaikuttavuudesta alueella. ELY-keskus osallistuu alueella järjestettäviin yrittäjä- ja viljelijätilaisuuksiin. Yhteistyötä elinkeinoyhtiöiden, neuvontajärjestöjen, rahoituslaitosten ja yrittäjäjärjestöjen sekä koulutuksen järjestäjien ja TE-toimiston kanssa syvennetään. Kumppanuustoiminnan ja viestinnän avulla varmistetaan, että keskeisillä toimijoilla on ajantasaiset tiedot yritysten ja maatilojen rahoitusmahdollisuuksista sekä meneillään olevasta kehittämistoiminnasta. Elinkeinollisilla hankkeilla on keskeinen rooli ohjelman täysimääräisessä toteutumisessa. Tavoitteena on saada aikaan yrityshankkeiden lisäksi myös teemallisia yritysryhmähankkeita. Yleishyödyllisiä investointihankkeita rahoitetaan myös vuonna 2020. Maa- ja puutarhatalouden kehittämistä koskevia uusia hankkeita rahoitetaan yhteistyönä muiden ELY-keskusalueiden kanssa. Verkostoituminen muiden alueiden viljelijöiden kanssa lisää hankkeiden kiinnostavuutta ja myös niiden vaikuttavuus lisääntyy laajemman asiantuntijajoukon ansiosta. Alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman yhteensovitus muiden ohjelmien ja valtakunnallisten hankkeiden kanssa varmistetaan yhteistyöllä mm. Leader-ryhmien, maakuntien liittojen sekä muiden ELY-keskusten kanssa. Ohjelmaviestintää tehostetaan painottaen erityisesti rahoituksen vaikuttavuudesta viestimistä. Kehittämishankkeissa on kaksi ja yritys- sekä yritysryhmähankkeissa viisi valintajaksoa. Myöntökiintiön käyttöä seurataan säännöllisesti. Hankkeiden seurannasta ja päättäneiden hankkeiden lopettamisesta järjestelmässä huolehditaan.

2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Sähköisestä asioinnista viestitään positiivisesti eri yhteyksissä. Viestintä- ja yritysneuvontahankkeet tukevat sähköisen asioinnin vakiintumista. Paikalliset Leader-ryhmät neuvovat alueen asukkaita ja muita toimijoita hyödyntämään sähköistä asiointia.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Toteutetaan Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen maaseutupalvelut -yksikön viestintäsuunnitelmaa. Viestintä on avointa ja asiakaslähtöistä. ELY-keskus osallistuu valtakunnallisen viestintäverkoston työhön ja omalta osaltaan huolehtii siitä, että maaseutuohjelman viestintä on alueella yhtenäistä ja positiivista. Viestinnän erityisenä painopisteenä vuonna 2020 on ohjelman vaikuttavuudesta kertominen. Myös seuraavan ohjelmakauden alueellisesta valmistelusta tiedotetaan sekä varaudutaan loppuvuodesta 2020 mahdollisiin CAP27 – infotilaisuuksien järjestämiseen. Hanketoimijoita ja yrityksiä aktivoidaan yhteistyössä alueellisen viestintähankkeen ja paikallisten Leader -ryhmien kanssa. Viestinnän keskeiset välineet ja toimet: • Viestitään aktiivisesti maaseutuohjelman rahoitusmahdollisuuksista ja rahoituksen vaikuttavuudesta mm. ELY-keskuksen www-sivuilla, uutiskirjeissä ja Mahdollisuuksien maaseutu – Kaakkois-Suomi -facebook -sivustolla sekä alueellisen viestintähankkeen sivustolla. • Mahdollisuuksien maaseutu - Kaakkois-Suomi -facebook -sivustolla kerrotaan positiivisesti ja helposti ymmärrettävästi rahoitetuista kohteista, ohjelman tuloksista ja alueellisista tapahtumista. Viestinnän tavoitettavuutta lisätään maksetun mainonnan avulla. • Osallistutaan yrityksille ja hanketoimijoille kohdennettuihin tapahtumiin, joissa kerrotaan ohjelman rahoitusmahdollisuuksista ja tuloksista. • Järjestetään säännöllisiä yhteistyötapaamisia alueen keskeisten maaseutu-, hanke- ja yritystoimijoiden kanssa. • Hankkeiden aloituspalavereissa kerrotaan tuensaajien viestintävelvollisuuksista ja kannustetaan heitä viestimään hankkeistaan aktiivisesti. • Vahvistetaan koordinaatiohankkeiden ja alueiden välisten hankkeiden aluetiedotusta. Viestinnän tukena on KaakonKantti -viestintähankke, joka tehostaa ELY-keskuksen ja Leader -ryhmien sekä maaseutuohjelmasta rahoitettujen hankkeiden viestintää. KaakonKantti -sivusto on keskeinen tiedostuskanava. ELY-keskus osallistuu sivuston sisällön tuotantoon sekä jakaa sivuston sisältöä esim. omilla www-sivuillaan ja sosiaalisessa mediassa. Viestintähankke mahdollistaa tavanomaisesta viestintätoiminnasta poikkeavat kokeilut esim. sosiaalisessa mediassa.

5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	ELY-keskus koordinoi ja järjestää yhdessä yhteistoiminta-alueiden kanssa viljelijätukikoulutukset. Koulutuksen toteutustapa voi olla omana tuotantona (ELY/YTA) tai ostopalveluna järjestetty koulutus. Valmistaudutaan myös CAP27-koulutuksiin. Ne toteutuvat aikaisintaan syksyllä 2020.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Toimiviin prosesseihin, tehtäväjakoihin sekä sijaisjärjestelyihin kiinnitetään huomiota resurssien riittävyyden varmistamiseksi, jotta kansallisen ja EU-lainsäädännön velvoitteet voidaan täyttää ml. valvonnat. Yhteistyötä ja synergiaa etsitään sekä toteutetaan aktiivisesti mm. toimintayksiköiden ja vastuualueiden välillä sekä muiden ELY-keskusten kanssa. Tutustutaan samalla muiden ELY-keskusten hyviin käytäntöihin. Rakentamisasiantuntijapalvelujen osalta tukeudutaan Uudenmaan ELY-keskuksen asiantuntijaan. Osallistutaan aktiivisesti Ruokaviraston koulutuksiin. Järjestetään omaa koulutusta sekä tuetaan henkilöstön osallistumista alan koulutuksiin. Järjestetään yhteiskoulutuksia YT-alueiden kanssa. Sähköiseen asiointiin liittyvien prosessien toimivuus varmistetaan. Hallinto- ja valvontajärjestelmäkuvaukset pidetään ajan tasalla. Henkilöstö tuntee HVJ-kuvaukset ja toiminta perustuu kuvauksiin. Sisäinen laadun varmistus, petosten torjunta sekä tietoturvallisuus on toimivaa. Leader-ryhmien toimintaa tuetaan yhteistyöryhmän (YHES) sekä erillisten koulutusten ja neuvonnan avulla.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamäärärahojen riittävyydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Toimintamäärärahat riittävät ko. tehtävien hoitoon vuonna 2020. Maaseutuohjelman teknistä apua käytetään ohjelman toimeenpanon ja viestinnän vahvistamiseen sekä uuden kauden valmisteluun. Henkilöstösuunnittelulla varmistetaan osaava ja riittävä henkilöstöresurssi. Vuosien 2021-23 osalta arvioidaan, että toimintamenojen riittävyydessä eri tehtäviin voi tulla niukkuutta.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite on saavutettavissa. Kehittämishankkeissa on kaksi ja yritys- sekä yritysryhmähankkeissa viisi valintajaksoa. Myöntökiintiön käyttöä seurataan säännöllisesti. Hankkeiden seurannasta ja päättyneiden hankkeiden lopettamisesta järjestelmässä huolehditaan.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Tavoite on saavutettavissa. ELY-keskus aktivoi toimijoita hakemaan rahoitusta säännöllisesti, jotta maksatukset sujuisivat täysipainoisesti. Maksatuksen resursoinnista huolehditaan.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite on saavutettavissa.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite on saavutettavissa.
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa.
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa.
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa.
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoite on saavutettavissa.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Pysyy ennallaan (vuonna 2017 0,5 kg/ha). Rahoitetaan hankkeita, jotka edistävät maa- ja metsätalouden sekä maaseudun vesiensuojelua.

10. Maatalouden tyypitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Pysyy ennallaan (vuonna 2017 31,1 kg/ha). Rahoitetaan hankkeita, jotka edistävät maa- ja metsätalouden sekä maaseudun vesiensuojelua.
1) Suorien tukien ja ohjelm tukien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

[illegible]

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA-SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

1.1. Edistetään maatilojen ja maaseudun yritysten kilpailukykyä

- Tuetaan maatilojen rakennekehitystä ja maaseudun yritystoiminnan monipuolistumista Maaseutuohjelman toimenpiteiden mukaisesti.
- Toteutetaan Etelä-Savon maaseutustrategiaa ja alueellista maaseudun kehittämissuunnitelmaa.
- Tiedotetaan laajasti ja monipuolisesti viljelijöitä ja maaseudun muita yrittäjiä kehittämistoimista, tukimahdollisuuksista ja parhaista käytännöistä.

1.2. Kehitetään maaseudun palveluita, elinkeinoja ja toimintamahdollisuuksia

- Tuetaan uusituvan energian käyttöönottoa lisääviä hankkeita.
- Yhteistyössä alueen Leader-ryhmien kanssa tuetaan maaseudun palvelurakenteen innovatiivista uudistamista.
- Edistetään maaseudun tietoliikenneyhteyksien parantamista ja sähköisten palveluiden monipuolista käyttöön ottamista.
- Tuetaan vapaa-ajan viettoa, matkailua, liikuntaa ja kulttuuria edistäviä hankkeita.
- Edistetään maaseudun vetovoimaisuutta erityisesti nuorten ja vapaa-ajan asukkaiden tarpeet huomioon ottavalla tavoin.

1.3. Parannetaan ympäristöä ja edistetään monimuotoisuutta

- Edistetään luomutuotannon ja lähiruoan lisäämistä kysyntää omaaville tuotteille ja luodaan edellytyksiä luomutuotteiden kuten myös lähiruoan jatkojalostukselle ja markkinoille.
- Edistetään luomusäädösten tuntemusta ja noudattamista sekä uusien luomutuotteiden kehittämistä sekä lisätään lähiruoan tunnettuisuutta.
- Edistetään luomutuotteiden keruualojen perustamista yhteistyössä maanomistajien kanssa.
- Tuetaan luonnon monimuotoisuutta lisääviä kohteita.
- Vähennetään maa- ja metsätalouden aiheuttamaa vesistökuormitusta.

1.4. Toteutetaan maatalouden ja elintarviketurvallisuuden valvontasuunnitelmat täysimääräisesti

- Ruokaviraston maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtäviin liittyvät valvonnat suoritetaan täysimääräisesti annettujen määräaikojen puitteissa.
- Pelto- ja eläinvalvontojen tilakäynnit suoritetaan 15.11.2020 mennessä.
- Tarkastus- ja valvontaprosessit suoritetaan asiakaskeskeisesti, laadukkaasti ja tehokkaasti.

1.5. Osallistutaan uuden ohjelmakauden suunnitteluun

- Täsmennetään CAP27-suunnitelman Etelä-Savon painotukset yhdessä sidosryhmien kanssa ja yhteen sovitetaan ne rakennerahastojen ja muiden maaseudun rahoittajien toimiin.
- Otetaan huomioon Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman painotukset ja toimenpide-esitykset CAP27-suunnitelman Etelä-Savon painotuksissa ja alueiden välisen yhteistyön kehittämisessä.
- Viestitään kuluvan ohjelmakauden päättymisestä ja uuteen ohjelmakauteen valmistautumisesta monipuolisesti ja laadukkaasti.

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Ruoka on Etelä-Savossa strateginen painoala. Maidon ja naudanlihan tuotannolla on suuri merkitys Etelä-Savossa, sillä niistä saatiin vuonna 2018 yli 70 % alueen maatalouden myyntituloista. Laajennusinvestoinneista ja tuotannon tehostamistoimenpiteistä huolimatta Etelä-Savon maidontuotanto on vähentynyt viime vuosina 0,6 prosentin vuosivauhdilla ja vuonna 2018 se oli 106,5 milj. litraa ja sen on ennakoitu alenevan edelleen 97 milj. litraan vv. 2020/22 ja v. 2025 90 milj. litraan. Naudanlihan tuotanto alueella on vastaavasti vähentynyt 1,3 prosentin vuosivauhdilla 4,0 milj. kiloon ja myös sen on ennakoitu alenevan 3,3. milj. kiloon v. 2025. (Kantar TNS Agri Oy). Etelä-Savo on pientilavaltaista, peltoala keskimäärin 31,4 ha/tila, joten viimevuosien maatalouden tavanomaista alemman kannattavuuden takia kotieläintuotannon lopettamiset ovat lisääntyneet pienemmillä tiloilla ja pellon käytön huomioon ottaen samalla mahdollistaneet vuokrapellon lisääntymisen ja suurempien nautakarjatilojen tuotannon laajentamiset. Keväällä 2019 Etelä-Savossa oli noin 2 300 maatilaa tilaluvun aleneman ollessa viiden viimevuoden osalta keskimäärin yli 2 % vuodessa.

Maatalouden investointitukia on haettu vv. 2018/19 poikkeuksellisen paljon alueen maito- ja naudanlihatiloilla, vaikka tuotannon kannattavuus on ollut heikko useamman vuoden perätysten. Tästä huolimatta osa potentiaalisimmista viljelijöistä on päättänyt selättää alan heikkoa kannattavuutta investoimalla entistä voimakkaammin tuotannon laajennuksiin ja tehostamiseen. Vuoden 2019 investointitukimyönnoissa ollaan Etelä-Savossa ennätyslukemissa, joten vaikka investointivauhti vähenisikin ohjelmakauden loppua kohden, vuonna 2020 alueella haettaneen investointitukia vähintäänkin ohjelmakauden keskimäärää vastaavalla tasolla. Nuorten viljelijöiden aloitustukia on myönnetty lähinnä ohjelman keskimääräistä vastaavasti, joskin aloittavat tilat ovat suurempia, mikä vaikuttaa myös haettuihin korkotukilainojen määriin. Etelä-Savon ELY-keskus pykii vastaamaan lisääntyneeseen maatalouden rakennetukien kysyntään, mutta samalla kokee haasteelliseksi tukivarojen riittävyyden. Rakennerahoituksen lisäksi maatalouden yrittäjyyttä tuetaan hanketoiminnalla, kuten esim. loppuvuodelle 2020 jatkuva MAILI- Maitoa ja lihaa Etelä-Savosta, ProAgrian hanke (Hyrrä 75646).

Luonnonmukainen tuotanto ja lähiruoka kuuluvat vahvasti alueen maaseutustrategisiin painoaloihin. Luomutuotantoa koskevia sitoumuksia on Etelä-Savossa noin 250 tilalla. Luomun osuus peltoalasta kesällä 2019 oli 18,3 %, joten 20 %:n tavoitteen toteutuminen on realistista ohjelmakauden aikana. Kasvituotannon osuus maatalouden bruttotuloista on kasvanut 26 %:iin Etelä-Savossa ja varsinkin puutarhatalous ja erikoiskasvit tuotanto marjanviljelyn lisäksi ovat suhteellisen merkittäviä työllistäjiä. Rakenne- ja yritysrahoituksen lisäksi luomu- ja lähiruokatuotantoa ja käyttöä edistetään yrittäjien osaamista, tuotteiden jalostusta ja markkinointia tukevalla useilla ruoka-, juoma- ja matkailupalveluita kehittäville yritysryhmähankkeilla sekä kehittämishankkeilla kuten esim. vuoden 2020 loppuun jatkuva KURVI Kumppanuudella ruokasektorille vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta (XAMK:n, Ruralian ja Luken hanke, Hyrrä 75702) ja Saimaan maaseutuhelmiä (ProAgrian yritysryhmähanke 80694). Elintarvikkeiden vientitoimia ja uusien tuotteiden kehittämistä edistetään yrittäjyyttä tukevalla hankkeilla kuten esim. vuoden 2020 loppuun jatkuva Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy:n hanke Pure Heart (Hyrrä 74043). Osa hankkeista on päättymässä, mutta hanketoimijoita ja yrityksiä aktivoidaan hakemaan loppukaudelle uusia hankkeita. 31.10. päättyvällä valintajaksolla on tullut ja tulossa hakuun runsaasti yrityshankkeita, joista osa liittyy elintarvikeyrittämiseen ja ruokamatkailuun. Kuten esim. syksyllä Hyrrään jätetty Purontaus Oy:n hakemus Karvilan panimon laajennuksesta (107150).

Alueen maataloustuotannon kestävä kehitys ja kierrätys edistetään laajasti syksyllä 2019 alkaneella 3 vuotisella ProAgrian ja Luken HIHAT- hankkeella Hiili hallintaan-ravinne ruokki- maan (Hyrrä 93312), jossa kiinnitetään huomiota mm. tulevaisuuden ruoantuotannon kestävyys, maatalouden rooliin ilmastoon muutoksen torjunnassa, ravinteiden kiertoon ja vesistöjen suojeluun. Edellä mainitulla hanketoiminnalla edistetään lähi- ja luomuruokatuotantoa ja käyttöä alueella, ruokamatkailua sekä uusien menetelmien kehittämistä ruokaketjujen lyhentämiseksi, hävikkien vähentämiseksi ja ruoka-alan toimijoiden verkottumisen lisäämiseksi.

Ruuan tuotannon turvallisuudesta huolehditaan toteuttamalla valvonta- ja tarkastustoimet suunnitelmien mukaisesti. Etelä-Savon ELY-keskus sai viimeisessä asiakastytytyväisyysskyselyssä maan parhaan kouluarvosanan valvontakäynneille ja taso pyritään säilyttämään. Myös elintarviketurvallisuuteen ja eläinten hyvinvointiin liittyvät tarkastustoimet on Etelä-Savon ELY-keskuk- sessa hoidettu asiantuntevasti ja mallikkaasti, mihin myös jatkossa pyritään.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisää maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Matkailu on strateginen painopiste Etelä-Savossa, jota on tuettu mm. reitistöhankeilla kuten esim. Puumalan reitistöjen investointihanke 95319, sekä matkailuyrittäjien verkostoitumista, asiakaslähtöistä osaamista ja innovatiivisuutta tukevilla yritysryhmähankkeilla kuten Sulkavan kunnan kaksivuotinen hanke Saimaa näkyvässä 104066, Kulttuuriosuus-kunta Vehreän Järvi-Suomen AR (augmented reality, AR, 96989) ja Heinäveden kunnan Luostarista kanavien kautta pappilaan -hanke 80516. SaimaaHoliday ry:llä on haussa verraten suuri kaksivuotinen Porosalmen retkeilyreitistöjen kehittämishanke (105510). Suuri osa yritysten hankkeista ja yritysrahoituksesta kohdistuu matkailuun. Matkailuyritysten hankkeet ovat usein myös kooltaan suuria ja kokonaisrahoituksen kokoon saaminen saattaa kestää kauan.

Maaseudun elinvoimaisuutta edistetään alueen maaseutustrategian mukaisesti monipuolisella hanketoiminnalla yhdessä Leader-ryhmien kanssa painottamalla aktiivista toimintaa rahoitetuissa yhteisissä tiloissa, esim. Tanssin taikaa ja tasapaino-hanke (Hyrrä 84077). Hanketoiminnassa painotetaan erityisesti maaseudun yritysten toimintaympäristön kehittämistä ja yrittäjyyden edistämistä. Yritysinvestointeja ja yhteistoimintaa pyritään vauhdittamaan suosimalla erityisesti yritysryhmähankkeita, joita Etelä-Savon ELY-keskuksella on ollut 14 kpl (yht.60 yritystä) ja joista useimmat ovat alueen matkailuyrityksiä tukevia.

Maaseudun nuorten ja vapaa-ajanasukkaiden tarpeisiin kiinnitetään myös hanketoiminnassa huomiota, esim. Kylä- ja metsästysmajan kehittämissuunnitelma Korpimaja 93872 sekä Suomen 4H-liiton kaksivuotinen Maaseudun nuorten StartUp-yrittäjyysyhteistyöhanke 75993. Myös lukuisat laajakaistahankkeet (93711, 93710, 74535 jne.) edistävät ensisijaisesti yritysten ja alueen asukkaiden sujuvaa arkea mutta myös samalla nuorten verkottumista ja harrastetoimintaa.

Elinkeinojen kilpailukyvyn edistämiseksi yritysten toimintaympäristöä kehitetään rahoitusresurssit huomioon ottaen mahdollisimman laajalla hanketoiminnalla. Yritysinvestointeja on vauhditettu lukuisin tiedotustilaisuuksin ja yrittäjätapaamisin sekä lisäämällä tiedotus- ja viestintä yhteistyötä Etelä-Savon yrittäjäjärjestön sekä MTK:n kanssa. Itäsuomalaisen maaseutuohjelman väliarvioinnin esitysten mukaisesti on tiivistetty yhteistyötä kuntien elinkeinoviranomaisten ja kehittämissyhtiöiden kanssa. Yritysinvestointien on voitu todeta piristävän alueella ja myönteistä kehitystä vauhditetaan edelleen tehostamalla yrittäjille suunnattua viestintää ja liiketoimintaosaamista esim. v. 2020 jatkuvalla ProAgrian Pro-Kasvu-hankkeella (76167), jolla tuetaan maaseudun pienyritysten kasvua ja perustamista yhteistyössä useiden muiden aktivointihankkeiden kanssa. Yritysten markkinointiosaimista kehitetään mm. Juvan kunnan Elintarvike- ja taimipuualan yritysten kansainvälistyminen -hankkeessa 105091. Yrittäjien digiosaamista on tuettu viimeksi kaksivuotisella Etelä-Savon Koulutus Oy:n Maaseutu ICT2-hankkeella, jolle pyritään saamaan jatkoa entistä paremmin alan nopean kehityksen ja asiakkaiden tarpeet huomioon ottavan hankkeen myötä.

Metsä on Etelä-Savossa vahva strateginen painoala ja energian tuotanto liittyy vahvasti metsätalouden harjoittamiseen alueella. Metsätalouden kannattavuutta ja vaihtoehtoisia energiantuotannon muotoja on selvitetty useiden tiedotus- ja yhteistyöhankkeiden avulla, joissa on tarkasteltu metsän omistusta, monimuotoisuutta, puunkorjuuta haasteellisilla alueilla ja toimialan aluetaloudellista tulevaisuutta. Useita metsätalouden hankkeita on päättymässä, mutta uusiakin on hyväksytty ja suunnitteilla vuonna 2020 alkaviksi. Toteuttajina näissä hankkeissa ovat mm. Lappeenrannan Yliopisto LUT (PUUSTI -Puun tarjonnan kestävä edistäminen digitalisoinnin ja verkostoitumisen keinoin 101242) ja Suomen metsäkeskus (Esiselvitys metsäsektorin kouluyhteistyön kehittämiseksi 93360, Kannattava metsänomistus 101745) sekä Rajupusu Leader hankkeessa Biotalous tutuksi Rajupusu Leader-alueen kunnissa (88677).

Leader-toiminnassa tavoitteena on parantaa maaseudun vetovoimaisuutta ja elämän tasoa. ESAELY osallistuu Leader-ryhmien hallitusten koulutukseen ja ryhmien toiminnan suunnitteluun yhteistyösopimuksen mukaisesti. Leader-yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa tukee yhteinen Maaseutukuriiri -viestintähanke (35752), jonka puitteissa viestitään maaseutuohjelmasta rahoitettujen yritys- ja kehittämishankkeiden kuin myös maatalouden rakennerahoituksen tuloksista. Hanke päättyy alkuvuodesta 2020, mutta maaseutuohjelman toteutuksesta alueella viestitään edelleen monipuolisesti uuden vastaavantyyppisen viestintähankkeen puitteissa.

Rakennerahastoilla kehitetään myös alueen maaseutua ja yritys- ja hankerahoitusyhteistyötä tehdään jo hankkeiden hakuvaiheessa suuntaamalla ne asiakkaiden kannalta parhaiten sopivaan rahoituslähteeseen esittelemällä hakemukset jo vireilletulovaiheessa yhteisessä hankeryhmässä. Alueen yrityksiä ja hanketoimijoita innostetaan kehittämään, ideoimaan ja investoimaan, sillä maaseutu- ja rakennerahastoilla on vielä mahdollisuuksia tukea alueen kehitystä kuluvan ohjelmakauden rahoituksin.

Verkostoituminen on lisääntynyt mm. viiden ELY-keskuksen yhteisen *Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman* laadinnan myötä, jota on tehty yhdessä ympäristö-asiiantuntijoiden kanssa. Ohjelman on määrä valmistua vuoden 2019 loppuun mennessä. Ympäristöohjelman laadinnan myötä syntyneistä ideoista jalostuu aihetta tukevia alueellisia ja alueiden välisiä hankkeita todennäköisesti jo v. 2020 rahoitettavaksi. Ympäristö- ja ilmastotoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa katsotaan kuitenkin vahvasti tulevaan CAP27-suunnitelmaan ja yhteistyöhön sen toteutuksessa Järvi-Suomen alueella.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Ihmisten hyvinvointia edistetään yhteistyössä alueen Leader-ryhmien kanssa erityisesti maaseutunuorten ja maaseudun asukkaiden arjen sujuvoittamista tukevilla hankkeilla kuten esim. Etelä-Savon kestävästi hyvinvoinnin vahvistamisen selvitys 91980. Leader-ryhmissä ovat erityisen suosittuja teema-hankkeet, joiden alahankkeilla on voitu monipuolisesti vastata maaseudun asukkaiden arkisiin tarpeisiin (esim. teemahankkeet Piällysmies ry Paikat kuntoon 107019, Veej'akaja ry Vire 90210, Turva 96737 ja Turva 90622 sekä Leader-ryhmien omilla Nuoriso Leader –hankkeet ja Suomen suurin ajatushautomo 69846).

Maaseudun asukkaiden yhteisöllisyyttä lisääviä ELY-keskuksen hankkeita on jo päättynyt, mutta v. 2020 on edelleen käynnissä Vetovoimaa maaseudulle yhteistoiminnalla ja verkostoitumalla- hanke (21941), jossa kehitetään kalataloutta yhdistämällä pieniä osakaskuntia ja kehittämällä suurempien hallintoa. Hankkeen pohjalta on suunniteltavana myös jatkohanke. Maaseudun peruspalveluja on edistetty neljällä käynnissä olevalla ja kahdella uudella vuonna 2019 käynnistyneellä kyläverkkohankkeella. Uudet hankkeet ovat Saimaan kuitu Oy:n Suomenniemen valokuituverkon vaihe 1 (93711), Kolma-Huutokoski infraosuuskunta Kolman valokuitu (93710).

Myös Itä-Suomen ELY-keskusten yhteisestä teemahausta jatkui Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin alueitten välinen Uudistuvat elinvoimataajamat –hanke (49132), jolla puututaan kirkonkylän taajamien hiljentymiseen. Viljelijäväestön jaksamista alueella on tuettu ESR -rahoitteisella hankkeella sekä Melan Väliä viljelijästä-hankkeella. Leader-ryhmät ovat myös huolestuneita alueen asukkaiden syrjäytymisestä, esimerkkinä jo päätynyt hanke Green/Blue Care –toiminnan tarvekartoitus ja kehittämissuunnitelma (61038), jota jatkettiin ESR-hankkeella. Maaseutuohjelman toteutuksessa alueella on haasteena lisääntyvä vierastyövoiman käyttö maataloilla ja siihen liittyvän kotoutumisen ja yhteistyön edistäminen.

Työllistyminen ja virikkeellinen vapaa-ajan toiminta nähdään kylien toimintaa vireyttävänä erittäin tavoitteellisina tekijöinä. Retki- ja kokoontumispaikkojen kunnostamisen tavoitteena on saada toimintaa edellisellä ohjelmakaudella rahoitettuihin kohteisiin esim. Puumalan reitistöjen investointihanke 95319. Maaseudun vakiasukkaita sekä monipaikka- ja vapaa-ajan asukkaita aktivoidaan hanketoimin osallistumaan omaa elämänpiiriä koskevaan päätöksentekoon. Tästä on hanke-esimerkki LÄHDE -vaikuttaa, lähidemokratiaa Savonlinnassa 86560. Tällä ja ESR-rahoitteisella Kumppanuuskaupunki -koko kaupunki lähidemokratian lähteellä saadaan koko Savonlinnan alue mukaan kehitykseen, Lisäksi Leader-ryhmillä on omat Nuoriso-Leader hankkeet käynnissä myös vuonna 2020. Painoalaa tukevat myös jo aiemmin mainitut maaseudun nuorten yrittäjyyden edistämistä kehittävä Maaseudun nuorten StartUp-yrittäjyysyhteistyöhanke (75993) sekä välillisesti myös useat laajakaistahankkeet ja maaseudun ICT-osaamista tukevan hankkeen jatko-suunnitelmat.

Asukkaiden turvallisuutta parannetaan luonnonolosuhteista, infrastruktuurista ja muista fyysisistä tekijöistä johtuvia vaaratilanteita välillisesti tai suoraan vähentävin hankkein kuten esim. Sopimuspalokunnat 2020 (68777). Koska Etelä-Savossa metsästys on erittäin suosittu harrastus, alueen ampumaratojen turvallisuuteen on panostettu (106000, 102267, 75629). Yleinen tiedonkulun parantaminen ja varmentaminen mm. laaja-kaista- ja ICT-hankkein osaltaan parantavat asukkaiden turvallisuutta, joskin maaseudun asutuksen harvetessa turvallisuus tulisi jatkossa saada yhdeksi hanketoiminnan läpäiseväksi tavoitteeksi.

Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelman laadinta käynnistettiin Itäsuomalaisen maaseudun kehittämisen väliarvioinnin esityksestä viiden ELY-keskuksen yhteistyönä. Hanketta toteuttaa Aluekehityksen konsulttitoimisto MDI ja hankkeen määräaika on vuoden 2019 loppuun. Ohjelman päätavoitteet ovat: 1) Ilmastokestävyys paranee; 2) Luonnon monimuotoisuus säilyy; 3) Vesistöjen kunto paranee; 4) Vastuullinen, kannattava liiketoiminta ja kestävä asuminen lisääntyvät. Ohjelman tiimoilta odotetaan alueellisia ja alueiden välisiä kehittämishankkeita, joilla tuetaan ohjelman tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä.

Etelä-Savon maaseutustrategian yhtenä painoalueena on *luonnonvarojen käytön kestävä lisääminen taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävällä tavoin*. Alueella on käynnistynyt tai käynnistymässä useita ympäristön monimuotoisuuden lisäämistä ja ilmastoon kannalta kestävien energiaratkaisuiden sekä raaka-aineiden hankinnan ja käytön kehittämistä tukevia hankkeita. Esimerkkeinä ovat kaksi metsätalouteen liittyvää kehittämishanketta, joissa metsätalouden kannattavuutta ja metsien monimuotoisuutta koskevien kysymysten ohella on otettu huomioon metsänomistajakunnan muuttuva rakenne ja lisääntyvä valinnanvapaus metsiensä hoidosta.

Ympäristön tilaa parannetaan mm. maan rakennetta ja vesitaloutta koskevin hankkein, joissa hyödynnetään tutkimusinnovaatioita ja tavoitellaan ravinteiden kierrätyksen tehostamista sekä kosteikkojen määrän ja uusituvan energian investointien lisäämistä maataloilla ja muissa maaseutuyrityksissä esimerkkinä jo aiemmin mainittu ProAgrian Hiili hallintaan -ravinne ruokkimaan (HIHAT-hanke 93312).

Painoalaa tukevista varsin laajoista hankkeista monet ovat jo päättyneet. Mainittakoon kuitenkin Kuormitus kuriin –tiedonvälityshanke (Metsäkeskus 29601), jossa tavoitteena on metsätalouden vesiensuojelun tehostaminen ja vesistökuormituksen vähentäminen. Tällä vuoteen 2019 loppuvalla hankkeella vaikutetaan ympäristöpuolen vesienhoitosuunnitelman laatimiseen. Vesistöjen tila huomioidaan myös paikallisissa Leader-hankkeissa kuten esim. Pieni Pyhävesi-yhdistyksen Poitinjoen osittainen ruoppaus (83685).

Kulttuurista kestävyttä luonnonvarojen käytössä edistävät vuonna 2020 Etelä-Savossa ja Etelä-Karjalassa (Kaakkois-Suomen ELY-keskus) toteutettavat kaksi Saimaa Geopark-kokonaisuuteen liittyvää alueiden välistä kehittämishanketta. Hankkeiden tavoitteina on saada Saimaan keskusalue Unescon geopark-alueeksi ja lisätä alueen yritysten tietoisuutta alueella olevista geopark-kohteista ja niiden hyödynnettävyydestä liiketoiminnassa. Järviluonto ja kulttuuri on huomioitu myös hankkeissa Suur-Saimaan järvikaksoset: järviluonto, kalasto ja kalastuskulttuuri (98815) sekä Valamon luostarin portti- ja aitahanke (33088).

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	20 kpl
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	30 kpl
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	92 %
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	100 % tavoite saavutetaan Tavoitteen haasteellisuutta lisää se, että ELY-keskuksen heikon resurssitilanteen vuoksi joudutaan tukivalvonnoissa käyttämään paljon määräaikaista tarkastajia.
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Vuonna 2020 Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon ELY-keskusten ja kuntien yhteistoiminta-alueiden kanssa vuonna 2018 toteutetun <i>alueellisten maaseudun kehittämissuunnitelmien väliarvioinnin tulokset huomioon ottaen on tehostettu yritysten aktivointia investointeihin ja kehittämään toimintaansa</i>, yhteistyötä yrittäjäjärjestöjen ja kuntien elinkeino-yhtiöiden ja -viranomaisien kanssa sekä lisätty viestintää maaseutuohjelman rahoitusmahdollisuuksista. Väliarvioinnin perusteella tehtiin Etelä-Savossa myös rahoituskehityksen uudelleenarviointi hanke- ja yritystukien osalta, jossa edelleenkin pyritään käyttämään 60 % kyseisestä rahoituksesta yritystukiin. Yritysten ja hanketoimijoiden aktivointitoiminta on tuottanut tulosta siten, että v. 2019 lopulla on tullut rahoitettavaksi aiempaa enemmän ja merkittävästi suurempia yritystukihakemuksia ja kehittämishankkeita mm. matkailualalta jopa siinä määrin, että päätetyt, avoinna olevat ja pisteytetyt hakemukset vastaisivat suunnilleen ESAELY:n vv. 2019-2020 käytettävissä olevaa 7 milj. euron varausta. Näin ollen yritys- ja hankerahoituksen kehitys ei tule riittämään vuoden 2020 rahoitus-hakemuksiin ja lisäkehystä tarvitaan vähintään 3 milj. euroa, mikäli kyseinen investointi- ja kehittämistoiminta jatkuu ohjelmakauden keskimääräisellä tasolla Etelä-Savossa. Ohjelman toteutumista edistävät myös käynnissä olevat maaseudun kehittämishankkeet, joissa erityisenä painopisteenä ovat <i>yritysryhmähankkeiden käynnistymisen edistäminen</i> ja sen myötä yritysten investointien lisääntyminen. Yritysryhmien kehittämishankkeita on päättynyt 3 kpl ja käynnissä on 5 kpl. Uusia yritysryhmähankkeita on vireillä 3 kpl, joista yksi on alueiden välinen. Alueiden välisiä kehittämishankkeita on vireillä useita ja niitä toteutetaan erityisesti yhteistyössä Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen ELY-keskusten kanssa. <i>Maaseutuohjelman ja rakennerahastojen yhteensovittaminen</i> huomioidaan tiedottamisessa ja maaseutuohjelman toteuttamisessa tarkastelemalla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa hanke- ja yritystukihakemuksia rahastojen yhteisessä hanke- ja yritysrahoitusryhmässä sekä ohjaamalla asiakas parhaiten soveltuvan rahoituksen piiriin. <i>Yhteistyö maaseutuverkostopalveluiden kanssa</i> tiivistyy sidosryhmä- tilaisuuksien järjestämisissä ja viestinnässä. V. 2020 <i>alueiden välisiä yhteisiä haasteita viestinnässä</i> ovat CAP27-suunnittelu ja alueellisten painotusten täsmentäminen, neljän itäsuomalaisen ELY-keskuksen yhteinen Yrittävä maaseutu -lehden tuottaminen sekä valtakunnalliseen Farmari-näyttelyyn osallistuminen. Itä-Suomen ja koko maan viestintäyhdyshenkilöiden yhteistyö edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista.

2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Vuonna 2020 <i>Sähköistä asiointia edistetään</i> hallinnonalan ohjaavien tahojen ja Etelä-Savon ELY-keskuksen strategian 2020 ELY-palvelut tavoitteenasettelujen mukaisesti. Siihen liittyvää osaamisen kehittämistä on painotettu asiakkaiden kohdalla em. hanketoiminnan yhteydessä ja viranomaispuolella ELY-keskuksen koulutusesityksessä ja osaamisen kehittämisen suunnitelmassa. Sähköisen asioinnin edistäminen on ollut keskeisesti esillä kahdessa viestintään ja tiedotukseen liittyvässä Maaseutu-ICT –kehittämishankkeessa, jolle haetaan jatkohanketta vielä ohjelmakauden lopulle. Etelä-Savon ELY-keskuksessa on otettu vastaan maatalouden investointihakemuksia myös paperisena, mutta vuonna 2020 painotetaan sähköistä asiointia aiempaa enemmän myös näiltä osin. <i>Sähköisiä prosesseja kehitetään</i> ohjaavien tahojen tietojärjestelmien mahdollistavalla tavalla. Peltovalvonnoissa maastotablettien käytön myötä kehitetään valvonnan sähköistä prosessia. Valvonnan sähköisten mittalaitteiden käyttöä edistetään asiantuntijakoulutuksella ja ryhmän sisäisellä vertaistuellla. Eläinvalvonnoissa siirrytään kokonaan sähköiseen valvontaan uuden käyttöön otettavan eläinvalvontasovelluksen avulla.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Vuonna 2020 Maatiloja, maaseudun yrityksiä ja muita alueellisen maaseutuohjelman toimijoita aktivoidaan monipuolisen tiedottamisen avulla niin ELY-keskuksen viestinnän kuin myös tiedotushankkeen maaseutukuriiri –sivuston ja some-viestinnän kautta. Viestintää toteutetaan ajankohdan viestintäsuunnitelman ja siinä esitettyjen toimenpiteiden mukaisesti. Alueella on maaliskuun loppuun 2020 kestävä Maaseutukuriiri - viestinnällä voimaa maaseutuohjelmasta –viestintähanke, jonka tavoitteena on korkeatasoinen kohderyhmänsä hyvin tavoitettava viestintä maaseudun kehittämisen ohjelma- ja verkostosuudesta, välineistä ja verkostoista: Hanke hyödyntää monipuolisesti nykyaikaisia viestintävälineitä ja sillä on uudistuneet verkkosivut www.maaseutukuriiri.fi. Hankkeen hallinnoija hakee ELY-keskuksesta uutta viestintähanketta, jotta maaseutuohjelmien viestintä jatkuu entisen hankkeen päätyttyä. Toimenpiteitä ovat mm. - tuensaajien neuvontaa ja tiedotusta koskeva ELY-keskuksen Maaseutuohjelman viestintäsuunnitelman päivitys. - ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien yhteisen viestintähankkeen toiminta ja siihen liittyvän www.maaseutukuriiri.fi –sivuston ja some-viestinnän edistäminen, - syksyllä 2020 ympäristö- ja ilmastoteemalla julkaistava tiedotuslehti (v. 2019 lehden teema liittyi hyvinvointiin ja edellinen yrittäjyyteen), - Itä-Suomen viestintähenkilöiden yhteistyönä tuottama ohjelmakauden kolmas Yrittävä maaseutu -tiedotuslehti 2020, - Mikkelissä pidettävään Farmari 2020 maaseutunäyttelyyn osallistuminen ELY-keskuksen 10-vuotisteema osastolla, - maaseutuverkostoyksikön viestintäyhteistyö, ajankohtais-tiedotteet, - Verkostopalveluiden kanssa järjestettävät ja muut tiedotustilaisuudet maaseudun kehittämisestä ja ohjelman mahdollisuuksista. Teknisen avun reservistä vuosille 20/23 mahdollisesti myönnettävä apu käytetään itäsuomalaisen ELY-keskusten yhteisen Yrittävä maaseutu -tiedotuslehden sisällön tuotantoon sekä alueellisen maaseutuohjelman toteutuksen ajankohtais-tiedottamiseen.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	Vuonna 2020

	CAP27 -uudistuksen valmisteluun liittyvistä tukiasioista tiedotetaan keväällä 2020 viljelijöille, EU-tukiavustajille, neuvontajärjestölle ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisille joko ostopalveluna, ELY/YTA -yhteistyönä tai uuden kehittämiss-hankkeen yhtenä osa-alueena. Keväällä varaudutaan ohjelmakauden vaihdokseen liittyvien siirtymäasioiden tiedotukseen. Syksyllä varaudutaan uuden ohjelmakauden sisältöjen tiedotukseen. ELY-keskus ja kuntien maaseutuhallinnon päälliköt jatkavat säännöllisiä tapaamisia maaseutuhallinnon alueellisen yhteis-työn ja toimeenpanon kehittämiseksi.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY -keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Tavoite asetetaan, joskin määräaikaisen henkilöstön käyttö valvonnoissa lisää riskiä laadun varmistamisessa.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävyydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Tavoite asetetaan, joskin ELY-keskuksen toimintamenojen supistumien ja henkilöstöresurssien vähentyminen lisäävät riskiä näistä tehtävistä suoriutumisessa.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite asetetaan.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.2020. ²	Tavoite asetetaan.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite asetetaan.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite asetetaan.
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite asetetaan.
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite asetetaan.
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite asetetaan.
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoite asetetaan.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaattiviset tavoitteet	Etelä-Savon fosforitaseen keskiarvo on vuosina 2010-2014 ollut 3,99 kg/ha. Tavoitteena on, että se pysyy ennallaan kaudella 2014-2020. Vuoden 2015-2017 fosforitase on keskimäärin ollut 2,6 kg/ha. Ravinteiden kierrätystä on edistetty Ravinnepiika, Peltohavainto ja Resurssitehokas maanosaja hankkeiden kautta. Lietelannan sijoittaminen peltoon toteutettiin v. 2018 n. 6 100 hehtaarin alalla ja ravinteiden kierrätystoimenpidettä toteutettiin n. 240 hehtaarin alalla. Luomuviljelyn lisääntyminen edistää osaltaan fosforitaseen toteutumista (v. 2019 luomuala lisääntyi n. 670 hehtaarilla ja luomu- ala kasvoi 18,3 %:iin peltoalasta)

10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Etelä-Savon typpitaseen keskiarvo on vuosina 2010-2014 ollut 56,38 kg/ha. Tavoitteena on, että se laskee kaudella 2014-2020. Vuosien 2015-17 typpitaseen keskiarvo on 41,0 kg/ha, joten se on lähtenyt laskemaan. Maatalouden typpitaseen tavoitteita koskevia toimenpiteitä on selvitetty edellisen fosforitasetta koskevassa kohdassa.
1) Suorien tukien ja ohjelmaturien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA-SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

ELY-keskus varmistaa, että maaseutuohjelmaa 2014—2020 toimeenpannaan vaikuttavasti alueen kehittämistä tukien ja asiakkaiden odotukset täyttäen sekä noudattaen EU- ja kansallisia säädöksiä.

ELY-keskus varmistaa omalta osaltaan sen, että viljelijätuet maksetaan oikein ja ajallaan.

ELY-keskus edistää ruoan turvallisuutta ja laatua valvomalla ruokaketjua Ruokaviraston ohjauksessa.

Osallistumme uuden ohjelmakauden valmisteluun aktiivisesti

Loppuohjelmakauden toiminnassa painopiste on rahavarojen tehokkaassa ja tuloksellisessa käytössä. Työssä sekä loppuohjelmakauden osalta, että tulevan kauden valmistelun osalta hyödynnetään Itä-Suomen alueellisten maaseutusunnitelmien yhteistä arviointia, joka valmistui kuluvana tulosvuonna. Painopistettä ympäristöön liittyvissä tehtävissä kehitetään edelleen Järvi-Suomen ympäristö- ja ilmasto- ohjelmassa.

Toimeenpanotehtävien täysimääräisen toteuttamisen osalta painopisteenä on toteuttaa maatalousinvestointeja toimialaa kehittäen, niukkenevista rahavaroista huolimatta. Nurmitalouden merkitys näkyy tuotannon ohella myös hiilensidonnassa näkökulmasta entistä merkityksellisempänä. Kehittämis- ja hanketukien osalta olemme luoneet arvion, jonka mukaan 2020 aikana saamme tehtyä rahoituspäätökset sekä hanke- ja yritystukien osalta alkuperäisen suunnitelman mukaisesti ja rahavarat käytettyä ohjelman ja alueellisen suunnitelman mukaisiin kohteisiin.

Koko POS ELYlle on luotu yhteiset poikkihallinnolliset painopistealueet. Kuudesta keskeisestä painopistealueesta MMM:n toimialaan liittyvät likeisesti mm. seuraavat asiat: Vahva maatalous ja elinkeinojen edistäminen.

Uuden ohjelmakauden ja alueellisten painopisteiden valmistelu ovat merkittävässä roolissa vuonna 2020. Työtä tehdään alueella tiiviisti sidosryhmien kanssa.

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY -keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

ELY-keskus vastaa kasvinterveyden valvonnasta Ruokaviraston ohjauksessa. Tämä osaltaan takaa turvallisen ravitsemuksen, jolla edistetään alueen asukkaiden hyvinvointia. Toteutetaan tehtyjen suunnitelmien mukaisesti valvontaa. Yksikössä on panostettu lisäresurssein erityisesti lisääntyvään luomutuotantoon ja sen mukanaan tuomaan työmäärään. Kehitetään prosesseja vastaamaan paremmin lisääntyvään kysyntään ja tarpeisiin.

Maatalousvalvonnasta huolehditaan suunnitelmien mukaisesti. Rahoitetaan investoinneilla kehittyviä tiloja uudistumaan yleisen kysyntäkehityksen vaatimalla tavalla erityisesti alueelle tärkeillä maito-, liha, ja marjajaloilla.

Rahoitamme kehittämishankkeita, joilla tutkimuksellista tietoa saadaan laajalti asiakaskunnan käyttöön.

Tavoittelemme toimimisessamme valvojasta valmentajaksi-toimintatapaa ja autamme asiakkaitamme menestymään läpi koko ketjun – pellolta pöytään.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Käytetään loppuohjelman hanke- ja yritysrahoitusta mahdollisimman tehokkaasti vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden kannalta kyseisen tavoitteen toteuttamiseksi. Toteutetaan aktivointikampanja yritysrahoituksen parantamiseksi ja tiivistetään yhteistyötä edelleen muun alueellisen EU-rahoituksen kanssa.

Maaseutuyksiköllä on pitkään ollut hyvä yhteistyö alueen Leader –ryhmien kanssa. Yhteistyötä jatketaan edelleen ml. pysyvää käytäntöä yksikön ja ryhmien säännöllisille tapaamisille kuluvalle ohjelmakaudella. Osallistutaan yhteistyössä uuden ohjelmakauden valmisteluun.

Tulevan tulossopimuskauden aikana ELYn ohjelmatyössä tulee merkittäviä henkilöstövaihdoksia. Panostetaan perehdytykseen ja yhteistyön rakentamiseen.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Pohjois-Savon alueellisen maaseutusuunnitelman 2014—2020 kuudesta painopisteestä neljä (perusmaatalous, erikoismaatalous, elintarvikkeiden jalostus, metsäketju) kohdistuu biotalouden kehittämiseen. Maatalouden kehittämisessä keskitytään edelleen tilatason taloudellisen tuottavuuden parantamiseen ja pitkäkestoisen kilpailukyvyn luomiseen. Maitotalouden osalta kireä taloustilanne on jatkunut ja näkynyt alueella selvästi mm. nopeatuneena tilanpidon lopettamisena. Investointi- ja hanketukien avulla autetaan alueen tiloja uudistumaan kannattavasti ja kysynnän muutosten mukaisesti.

Kehittämishanketoiminnan avulla toteutetaan toimenpiteitä, joilla pystytään alentamaan tilojen tuotantokustannuksia ja nostamaan tuotantoa ja tätä kautta hakemaan parempaa taloudellista tulosta. Jatketaan useita niin perus- kuin erikoismaatalouden kehittämishankkeita, joilla vastataan kilpailukykyisen tuotannon ylläpitämiseen. Alueellisen maaseutusuunnitelman väliarvioinnin tuloksena korostuu myös ympäristön parempi huomioiminen sekä järvien puhtauden että ilmastotoimien osalta. Osallistutaan 5 ELY-keskuksen yhteiseen Järvi-Suomen ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaan ja sen toteutukseen. Eri-tyisenä painopistealueena on maatalouden lantojen ja muiden sivuvirtojen hyödyntäminen mm. energiaksi. Lisäksi panostetaan alueelle tärkeään nurmitalouteen ja osallistutaan toimintaan ilmastotoimien ja hiilineutraalin tavoitteen saavuttamiseen. ELY-keskukseen on rekrytoitu ilmasto-asiantuntija, jota hyödynnetään mm. maaseutuohjelman rahoitustoimien arvioinnissa sekä uuden ohjelmakauden valmistelussa.

Alueellisen maaseutusuunnitelman väliarvioinnin alustavien tulosten perusteella ympäristön huomioimista maaseutuohjelman tuloksellisuuden osalta on syytä Pohjois-Savon osalta edelleen tehostaa. Alueella tulee huomioida tulevaisuuden kehityssuunnat, kuluttajakäyttäytymisen nopea muutos ja ympäristöpainotusten lisääntyminen tulevalla ohjelmakaudella.

Elintarvikkeiden jalostusta ja siinä syntyvien tuotteiden markkinoille saattamista koskevilla hankkeilla tähdätään maaseutusuunnitelman visiossa asetettuun tavoitteeseen olla v. 2020 kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu ruokamaakunta. Tämä tavoite etenee suunnitellusti ja vuonna 2020 Kuopion alueella on teema- ja juhluvuosi kun alue toimii eurooppalaisena gastronomia -alueena (European Gastronomic Region) 2020. Statuksen hyödyntäminen vaatii edelleen kansainvälisen tason toimia ja yhä parempaa linkitystä matkailuun.

Metsäketjua koskevilla hankkeilla pyritään tarvittaessa varmistamaan suunnitteilla olevien isojen investointien puuhoitoa ja erityisesti energiapuun saantia kasvaneen kysynnän turvaamiseksi.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	110
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	80
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	95 % 2019 POS ELY tulee pääsemään hyvin lähelle tavoitetta. Joidenkin toimien osalta tavoiteluvut ovat jopa ylitetty. Lannoitevalvonnan osalta resurssien käytön vuoksi osa näytteenotoista jouduttiin jättämään syksyyn. Tämän vuoksi sopivia paikkoja näytteenotoille ei ole riittävästi. Tämän osa-alueen tavoitteesta jäädään. Prosessia korjataan ensi vuodeksi ja myös resurssitilannetta on parannettu.
4. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	100 % ELY-keskus tulee saavuttamaan tavoitteen vuonna 2019

Tavoitteet asetetaan.

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	ELY-keskuksen henkilöstö osallistuu ohjaavien tahojen järjestämiin koulutuksiin, joilla varmistetaan riittävä osaaminen maaseutuohjelman toimeenpanossa. ELY-keskus tarjoaa alueellaan riittävästi koulutusta ja neuvontaa alueellisen maaseutusuunnitelman toimijoille. Näin varmistetaan toimijoiden suunnitelman toimeenpanoon liittyvä osaaminen. Hankkeille järjestetään aloituspalaverit, joiden tavoitteena on parantaa hankkeiden täysimääräistä ja laadukasta toteutumista. Maatalousinvestointien maksatuksessa hakijoita neuvotaan ja opastetaan. Investointivarojen ja niitä tukevien toimien (valtioneuvosto, korkotukilainat) puute vaikeuttaa tavoitteen toteuttamista näiltä osin. ELY-keskus panostaa yhteistyöhön Leader-ryhmien kanssa, jotta maaseutuohjelman rahoitus hyödynnetään mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Alueellisen maaseutusuunnitelman väliarviointi valmistunut ja sitä hyödynnetään niin loppuohjelmakaudella kuin uuden kauden valmistelussakin. Väliarvioinnissa on tarkasteltu koko maaseutuohjelman kokonaisuutta huomioiden sekä valtakunnallisen ohjelman, että alueellisten suunnitelmien tavoitteet ja ohjelman vaikuttavuus. ELY-keskuksen suunnitelmien mukaisesti etenemme kohti tavoitetta. Tämän hetken arvion mukaan tavoite tullaan saavuttamaan rahan käytön suhteen. Lopullinen tilanne tulee riippumaan isompien yrityshankkeiden realisoitumisen myötä.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Pohjois-Savon ELY keskus on pyrkinyt ottamaan täysimääräisen hyödyn sähköisestä asioinnista. Sähköinen asiointi toimii järjestelmien etenemisen rajoissa. Sähköistä tukihakua esitellään myös tapahtumissa ja koulutustilaisuuksissa. Pohjois-Savon viljelijät ovat olleet koko maan aktiivisimpia sähköisessä tuenhausta. Edelläkävijän asema sähköisten palveluiden hyödyntäjänä halutaan säilyttää edelleen. Taso on pysynyt erinomaisella tasolla. Sähköisen asioinnin edistämiseen suhtaudutaan aktiivisella kehittämisotteella myös jatkossa. Myös soman toiminnan sähköistämistä erityisesti valvonnan osalta on kehitetty aktiivisesti ja onnistuneesti.

4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Viestintää tehdään jatkuvasti ja suunnitelmallisesti. Esimerkkejä viestintätoimista: - ajantasainen ja kattava tieto ohjelmasta on helposti saatavilla verkossa - osallistutaan erilaisiin koulutuksiin ja tapahtumiin - järjestetään koulutuksia ja maaseutuohjelman infoja (Maatinki) - pidetään huoli, että tieto välittyy myös ELY-keskuksen sisällä asiantuntijalta toiselle ja myös ulkoa sisälle - laaditaan tiedotteita, uutisia ja uutiskirjeitä valituille kohderyhmille ajankohtaisista asioista sähköisiä viestintäkanavia hyödyntäen - osallistutaan itäsuomalaiseen viestintäyhteistyöhön - hyödynnetään sosiaalista mediaa
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinaatio	Pohjois-Savossa on hyvät kokemukset eri toimijoiden (YT -alueet, MTK Pohjois-Savo, ProAgria Pohjois-Savo, Savonia-amk, ELY-keskus) verkottuneesta yhteistyöstä viljelijätukien hakuun liittyvissä koulutuksissa. Tätä on toteutettu useana vuonna erillisillä maaseutuohjelmasta rahoitetuilla tiedonvälityshankkeilla. Toimijoiden roolit ovat selkeät ja sen tiedon pohjalle on rakennettu toimiva toteutustapa. Yhteistyö YTA-alueiden kanssa tiivistyi maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä. Työtä jatketaan muuttuneesta tilanteesta huolimatta.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Jatkuva osaamisen kehittäminen on painopisteenä. Huolenaiheena on heikentynyt ELYn budjettikehys, joka toteutuessaan tulee merkittävästi vaikeuttamaan sekä osaamisen kehittämistä että henkilöstön rekrytointia. Äkillisten poistumien paikkaaminen heikentyy merkittävästi jo vuonna 2020. ELY-keskus sitoutuu osallistumaan ohjaavien tahojen järjestämään koulutukseen ja muuhun ohjeistukseen. Tällä varmistetaan henkilöstön osaaminen ja töiden säästöjen mukainen sujuminen. Viljelijätukien valvonnoissa työpanosta kohdennetaan valvontojen vaatimalla tavalla. Vuoden 2020 valvonnoista selviytyminen edellyttää erillisrahoitusta aiempien vuosien tapaan. Pohjois-Savon ELY-keskus esittää määrärahojen jakamista todellisten valvontamäärien perusteella.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Toimintamenojen riittävyys ELY-keskuksessa on uhattuna erityisesti vuodesta 2021 alkaen. Vuodesta 2020 selvittäneen aiemmillä säästöillä. ELY-keskuksen toimintamenoihin tulisi saada nykytasolle riittävä budjetti, jolla pystytään turvaamaan ilmiölähtöisesti ja monialaisesti ELY-toiminnan oluttuvuudet, jotka osaltaan tukevat voimallisesti myös maaseudun kehittämistä. Monialaista yhteistyötä on laajennettu kattamaan mm. ilmasto-asiat, jotka nousevat ensi ohjelmakaudella yhä merkittävämpään rooliin myös maaseudun kehittämisen kannalta. Mahdollisuus reagoida äkillisiin poistumiin heikkenee. Luomun osalta resurssivaatteet kasvavat tulevien säännösmuutosten vuoksi ja ne tulee huomioida resurssien jaossa aiempaa paremmin. Valvonnan osalta erillismäärärahojen jatkuminen edellisten vuosien tapaan on edellytys toiminnan tavoitteiden saavuttamiselle
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY -keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite on saavutettavissa. Lopullinen toteuma riippuu valmisteilla olevien suurempien yrityshankkeiden toteutumisesta ajallaan. Mikäli näin ei käy, tarvittaessa ELY-keskus varautuu kohdentaan varoja loppuvuodesta hanketukiin.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	ELY-keskus pyrkii tavoitteeseen. Tavoitteen saavuttaminen vuoden loppuun mennessä riippuu myös hyvin pitkälti toteuttajien onnistumisesta hankkeiden aikataulutuksen suhteen.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	ELY keskus pyrkii tähän tavoitteeseen.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	ELY keskus pyrkii tähän tavoitteeseen ja tavoite hyvin saavutettavissa.
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	ELY-keskus pyrkii saavuttamaan valtakunnallisen tavoitteen.
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	ELY-keskus pyrkii saavuttamaan valtakunnallisen tavoitteen.
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	ELY-keskus pyrkii saavuttamaan valtakunnallisen tavoitteen.
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyvyisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	ELY-keskus pyrkii saavuttamaan valtakunnallisen tavoitteen.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	ELY-keskus pyrkii auttamaan toimillaan trendinomaisen taseen alenemisen (vuosittaiset vaihtelut suuria)
10. Maatalouden tyypitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	ELY-keskus pyrkii auttamaan toimillaan trendinomaisen taseen alenemisen (vuosittaiset vaihtelut suuria)

- 1) Suorien tukien ja ohjelmatukien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu.
- 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus.
- 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty.

Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.

9. Maaseutuohjelman seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio indikatiiviseksi määrälliseksi tavoitteeksi vuodelle 2020 (ja vuosille 2021-2022)															
	UUD	VAR	SAT	HÄM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	KES	EPO	POH	POP	KAI	LAP	YHT
Ks. indikatiivisten tavoitteiden Seuranta tietojärjestelmien kautta, kohdat 9 ja 10 MMM. Maaseutuohjelman seurantamittarit sisältävät ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien tavoitteet. Ruokavirasto kokoaa keskitetysti toteutumat ELY-keskusalueittain (sisältäen ELY-keskusten ja Leader-ryhmien tulokset).																
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä, kpl								50 50								
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl.								80 80								
3. Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlöä, tavoite yht. 25 000 hlöä - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.								200 150								

4. Investointitukea saaneet maatilat, kpl, tavoite yht. 7 000 tilaa - Tavoite vuosi 2020								70 50								
5. Nuorten viljelijöiden aloitustukea saaneet, kpl, tavoite yht. 2 700 tilaa - Tavoite vuosi 2020								30 30								
6. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoineet yritykset, tavoite 550 yritystä - Tavoite vuosi 2020								8 6								
7. Eläinten hyvinvoinnin edistämiseen sitoutuneet maatilat, kpl, Tavoite yht. 4 500 tilaa - Tavoite vuosi 2020								700 700								
8. Neuvontaa saaneet maatilat, kpl tavoite yht. 43 000 tilaa - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021-2022								700 500								
9. Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %, tavoite 83 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020								85 85								
10. Luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutuminen, % tavoite 16 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020								13 13								
11. Palveluiden ja kylien kehittäminen, hanketta kpl,								1								

tavoite yht. 3 500 hanketta - Tavoite vuosi 2020																
12. Laajakaistahankkeet, kpl, tavoite yht. 100 hanketta - Tavoite vuosi 2020								1								
13. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta - Tavoite vuosi 2020								2								

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA-SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

- Eteneminen kohti hiilineutraaliutta ja vähähiilisyyttä
- Kiertotalouden ratkaisujen hakeminen
- Luonnontuotteet, luomu ja luontomatkailu maakunnallisena voimavarana
- Maaseutuohjelman 2014-2020 täysimääräinen toimeenpano
- Itä- ja Järvi-Suomi-yhteistyö maaseudun kehittämisessä
- Toimenpiteet maatilojen talousvaikeuksiin ja jaksamisongelmiin liittyen
- Kasvun, innovaatioiden, investointien sekä viennin (erityisesti elintarvikkeet) ja työllisyyden edistäminen yhteistyössä Team Finland – verkoston, rakennerahastojen ja Leader-ryhmien kanssa
- Oman toiminnan kehittäminen (LEAN, omat kehittämisryhmät ja tietoturva)

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Kehittämistoimia suunnataan:

- Nautakarjatalouden (maito ja liha) edistämiseen ja kilpailukykyyn
- Perusmaatalouden sopeutumiseen muuttuvaan toimintaympäristöön ja haastavaan markkinatilanteeseen
- Elintarvikealan kasvuun (liikevaihto ja työpaikat) mm. yhteistyössä Team Finlandin kanssa.
- Maaseutualueiden turvallisuuden ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseen
- Luomualan kasvun ja luomutuotteiden jatkojalostuksen edistämiseen
- Maatiloja investointeihin huomioiden talousvaikeudet ja jaksamisongelmat
- Sukupolvenvaihdosten edistämiseen maatiloilla tavoitteena jatkuvuus ja toimialan kehittyminen
- Sujuvan valvonnan toimeenpanoon - Tuet oikein ja ajallaan
- Säädösten valvonnassa tavoitteena on siirtää painopistettä valvojasta valmentajaksi

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Kehittämistoimia suunnataan:

- Alueellisen maaseutusuunnitelman 2014-2020 täysimääräiseen toimeenpanoon
- Kattavan kehittämishankekanan varmistamiseen biotalouden yritystoimintaan
- Yritystukiin työllisyyden parantamiseksi maaseutualueilla, erityisesti toimintaansa uudelleen suuntaavilla maataloilla
- Yritysrühmähankkeiden edistämiseen (myös ylimaakunnallisesti)
- Uusiin palvelutuotteisiin esim. luontomatkailussa
- Elintarvikkeiden jatkojalostuksen ja viennin edistämiseen
- Marjanviljelyn ja jatkojalostuksen kasvun turvaamiseen
- Leader-ryhmien toiminnan tukemiseen paikallisten strategioidensa mukaisesti
- Uuden ohjelmakauden 2021-2027 valmisteluun alue- (ELYt) ja paikallistasolla (Leader)
- Maahanmuuttajat maaseudun mahdollisuutena: Informoidaan maahanmuuttajia maaseudun mahdollisuuksista kotouttamisen ja työllistämisen edistämässä

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Kehittämistoimia suunnataan:

- Luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen mm. energiantuotannossa ja matkailussa
- Energia- ja ravinneomavaraisiin maatiloihin
- Uusiin avauksiin luonnonvara-alan elinkeinotoiminnassa mm. luonnontuotteet, luomu ja palveluliiketoiminta
- Panostuksiin tietoisuuden kasvattamiseksi hiilensidonnallisten tuotteiden tarpeista ja mahdollisuuksista maa- ja metsätaloudessa. Haetaan liike-toiminnallisia ratkaisuja hiilen sidontaan
- Vähähiilisiin ratkaisuihin nautakarjataloudessa (maidon- ja lihantuotanto)
- Ravinnekierrojen kehittämiseen (lannan käytön tehostaminen), maatalousmuovien kierrätyksen edistämiseen
- Biokaasu- ja aurinkoenergiatuotannon lisäämiseen
- Tilusjärjestelyhankkeisiin rakenteen kehittämiseksi
- Järvi-Suomen ilmasto- ja ympäristöohjelman toimeenpanoon Vuoksen vesistöalueella

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	120
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	120, joista 35 uusia.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	95 %
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	100 %
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Ohjelman toteutuksen seuranta, ohjausryhmän tehokkaampi hyödyntäminen ja teemakokoukset. Alueellisen ohjelman seurantaan varten on asetettu indikaattorit ja niiden seuranta on vastuutettu. Edistymisestä raportoidaan ELY-keskuksessa, ohjausryhmälle ja MYRille. Itä-Suomi-yhteistyön tarve ja mahdollisuudet selvitetään. Sidosryhmäyhteistyö, maaseuturahaston mahdollisuudet osana YritysSuomen seudullisia yrityspalveluja ja yhteensovittaminen muiden rahastojen sekä ohjelmien toimeenpanoon
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Viljelijäkoulutustilaisuudet järjestetään sähköisen asioinnin näkökulmasta. Papereihin pohjautuvaa hakua ei kouluteta. Sama koskee myös yritysrahoitusta ja hanketoimintaa. Neuvoja kannustetaan sähköisten hakujärjestelmien käyttöön. Tavoite: 95% sähköisiä hakemuksia. ELY-keskuksessa kaikissa prosesseissa hyödynnetään sähköisiä aineistoja ja järjestelmiä. Prosesseja arvioidaan vuosittain maksajavirastovakuutuksen laadinnan yhteydessä.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Pohjois-Karjalan maaseutusuunnitelmassa 2014-2020 (ja Leader-ryhmien kanssa tehdyssä kumppanuussopimuksessa) on ohjelmakaudelle 2014-2020 suunniteltu maaseuturahastoviestinnän toteuttamisesta ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien yhteistyönä. Tämä suunnitelma toteutui v. 2015-2018 toimivana maaseuturahastoviestintähankkeena, jota toteutti Joensuun seudun Leader –yhdistys ry. Käynnissä on jatkohanke, joka toteutetaan Leader-varoin v. 2019-2021. Lisäksi toimii ProAgria Pohjois-Karjalan toteuttamana pääasiassa maanviljelijöihin kohdistuva, lähinnä maatalouden tulo- ja investointitukien viestintää koskeva hanke. Nämä ovat keskeisimmät aktivointitoimet ELY-keskuksen virkatyönä tekemän aktivoinnin lisäksi.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	Viljelijätukikoulutukset hoidetaan ProAgrian toteuttaman viestintähankkeen kautta. ELY-keskuksen henkilöt toimivat kouluttajina tarpeellisessa laajuudessa
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Henkilöstömuutokset ja eläköitymiset aiheuttavat rekryointitarpeita, jotka huomioidaan POK ELYn henkilöstö-suunnitelmassa. Toimitilojen remontointi aiheuttaa väliaikaista häiriötä työskentelyyn, mutta tarjoaa jatkossa mahdollisuuden uudenlaisen työkuultuurin käyttöönottoon.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Toimintamenot ovat niukat, mutta tehtävistä on mahdollista selvittää. Tarpeelliset rekrytoinnit on voitu tehdä.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Toteutuu.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitus- osuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Toteutuu.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestel- mässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Toteutuu.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Toteutuu.
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu.
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu.
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Toteutuu.
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Toteutuu.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	3,0 kg/ha toteutuu.
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	33,0 kg/ha toteutuu.
1) Suorien tukien ja ohjelmaturvien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämää- rästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahas- ton osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähe- tetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päätetty, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

9. Maaseutuohjelman seurantamittarit Ks. indikatiivisten tavoitteiden Seuranta tietojärjestelmien kautta, kohdat 9 ja 10 MMM. Maaseutuohjelman seurantamittarit sisältävät ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien tavoitteet. Ruokavirasto kokoaa keskitetysti toteutumat ELY-keskusalueittain (sisältäen ELY-keskusten ja Leader-ryhmien tulokset).	ELY-keskuksen arvio indikatiiviseksi määrälliseksi tavoitteeksi vuodelle 2020 (ja vuosille 2021-2022)															
	UUD	VAR	SAT	HÄM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	KES	EPO	POH	POP	KAI	LAP	YHT
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä, kpl									-140							
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl.									-140, joista uusia 45							
3. Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlöä, tavoite yht. 25 000 hlöä - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.									-500 -1000							
4. Investointitukea saaneet maatilat, kpl, tavoite yht. 7 000 tilaa									-70							

- Tavoite vuosi 2020																
5. Nuorten viljelijöiden aloitus- tukea saaneet, kpl, tavoite yht. 2 700 tilaa - Tavoite vuosi 2020									-25							
6. Maataloustuotteiden ja elin- tarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoi- neet yritykset, tavoite 550 yritystä - Tavoite vuosi 2020									-10							
7. Eläinten hyvinvoinnin edis- tämiseen sitoutuneet maa- tilat, kpl, Tavoite yht. 4 500 tilaa - Tavoite vuosi 2020									-300							
8. Neuvontaa saaneet maati- lat, kpl tavoite yht. 43 000 tilaa - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021- 2022									- 300 - 600							
9. Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %, tavoite 83 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020									-92%							
10. Luonnonmukaiseen tuotan- toon sitoutuminen, % ta- voite 16 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020									-30 %							
11. Palveluiden ja kylien kehiti- täminen, hanketta kpl, ta- voite yht. 3 500 hanketta - Tavoite vuosi 2020									-80							

12. Laajakaistahankkeet, kpl, tavoite yht. 100 hanketta - Tavoite vuosi 2020									-2								
13. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta - Tavoite vuosi 2020									-7								

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

- kehitetään biotalouden mahdollisuuksia alueen elinvoiman lisäämiseksi
- edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä ja alan yritysten vientiedellytyksiä tukemalla maatalouden ja elintarvikealan yritysten investointeja ja kehittämistä sekä varmistamalla elintarvikeketjun turvallisuutta ja vastuullisuutta
- monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja tukemalla yritysten investointeja ja uusien yritysten syntymistä
- lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua yhteistyössä Leader-ryhmien ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa
- edistetään ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista maaseudulla ja maataloudessa
- panostetaan maaseutuohjelman tulosten ja vaikuttavuuden viestintään yhteistyössä Leader-ryhmien kanssa

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Parannetaan maatilojen kilpailukykyä ja kannattavuutta rahoittamalla investointeja ja sukupolvenvaihdoksia. Kehitetään edelleen tukihallinnon ja valvontatehtävien sujuvuutta sekä varmistetaan ruuan turvallisuutta valvontatoimilla ja jakamalla tietoa elintarvikeketjun toimijoille. Parannetaan viljelijöiden asemaa ruokaketjussa edistämällä mm. lähiruuan tuotantoa ja käyttöä sekä vahvistamalla maatalousyrittäjien osaamista. Edistetään rahoitettujen hankkeiden kautta kotimaisen lähi- ja luomuruuan käyttöä, ruokaketjun kansainvälisyyttä/ruokavientiä sekä ruokamatkailua. Tuetaan ravinteiden kierrätystä edistäviä investointeja ja edistetään biokaasulaitosten syntymistä.

Edistetään hyvien viljelymenetelmien käyttöä sekä maatalouden vesiensuojelua mm. ympäristösopimusten avulla (huomioidaan myös vesienhoidon toimenpideohjelmien tavoitteet ja toimenpiteet). Maatalousluonnon monimuotoisuus- ja maisemanhoitosopimuksilla sekä kosteikkojen hoitosopimuksilla pyritään myös tukemaan tilan muuta yritystoimintaa ja kannustetaan maataloja ja yrityksiä hyödyntämään kulttuuriympäristöä ja maisemaa liiketoiminnassa. Ympäristösopimuksia on tehty tiloille, joilla on suoramyyntiä, luontomatkailua sekä Creen Care toimintaa. Kun ympäristösopimukset ovat osa yritystoimintaa, yrittäjät ovat motivoituneita hoitamaan alueita. Tavoitteena on nostaa alueella ennen kaikkea sellaisen luomutuotannon määrää, josta syntyy luomuelintarvikkeita.

Vuoden 2019 loppuun mennessä valmistuvassa Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelmassa on tavoitteena Järvi-Suomen ilmastokestävyyden paraneminen, vesistöjen kunnon säilyminen hyvällä tasolla/paraneminen, luonnon monimuotoisuuden vahvistuminen sekä vastuullisen liiketoiminnan ja kestävän asumisen lisääntyminen. Ohjelma tehdään yhteistyössä Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Kaakkois-Suomen ja Keski-Suomen ELY-keskusten kanssa. Tavoitteisiin pyritään toimenpiteillä, joista pääosa on tarkoitus toteuttaa maaseudun kehittämisohjelman, CAP-strategian ja sen alueellisten maaseudun kehittämissuunnitelmien rahoituksella. Toimenpiteillä mm. vähennetään maatalouden ilmasto- ja vesistö päästöjä sekä lisätään hiilinieluja. Järvi-Suomen alueella monet ympäristöön liittyvät asiat ovat pääsääntöisesti hyvällä tai jopa erinomaisella tasolla, mm. pintavesien tila, ja tavoitteena on pitää tämä taso.

Peltojen vesienhallintaa parannetaan yhteistyössä viljelijöiden ja Y-vastuualueen kanssa.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja rahoittamalla maaseudun kehittämissuunnitelman painopisteiden mukaisia hankkeita ja näillä aloilla toimivia yrityksiä. Ohjelma-kauden viimeisenä vuonna painotus on selkeästi yritysten tukemisessa ja yritysryhmänhankkeiden rahoittamisessa. Biotalous laajasti tulkittuna on keskeinen kehittämissen kohde. Edistetään elintarvikevientiä ja ruokaan liittyvien innovaatioiden kehitystä. Luontomatkailun kehittämisessä yhtenä keskeisenä kohteena on kansallispuistojen kehittäminen ja alueella toimivien yritysten tukeminen ja niiden yhteistyöverkostojen vahvistuminen. Metsäbiotalouden edellytyksiä parannetaan ja edistetään metsään perustuvien yritysten syntymistä ja kasvua.

Keski-Suomi on mukana Interreg Europe -ohjelmasta rahoitetussa CREADIS3-hankkeessa, jonka tavoitteena on nostaa Keski-Suomen gastronomista profiilia ruoka-maakuntana ja tuoda esiin ruokakulttuurin vaikutusta koko maakunnan elinvoimaisuuteen, tunnettuuteen ja matkailuun. Hankkeessa saadaan avuksi gastronomista osaamista maailman huipulta, Basque Culinary Centren (BCC) huippuasiantuntijoita. Hankkeen alueellista toteutusta tehdään yhteistyössä, jossa myös ELY-keskus on mukana.

Edistetään palveluiden saatavuutta maaseudulla tukemalla kokeiluja ja hankkeita uudenlaisten palveluiden tai palvelumallien kehittämiseksi. Tuetaan hyvinvointia ja elämälaatua parantavia hankkeita ja lisätään maaseudun asukkaiden, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä yhteistyössä Leader-ryhmien kanssa. Leader-yhteistyö on tärkeää myös elinkeinojen kehittämisessä ja paikallisen yrittäjyyden tukemisessa.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Edistetään uusien energiateknologioiden kehittämistä sekä uusiutuvan energian tuotantoa (mm. biokaasu) ja käyttöä rahoittamalla hankkeita ja yrityksiä. Tuetaan metsien kestäväää käyttöä, puurakentamista ja puuraaka-aineesta kehitettävien uusien tuotteiden syntymistä edistäviä hankkeita.

Edistetään hyvien viljelymenetelmien käyttöä sekä maatalouden vesiensuojelua mm. ympäristösopimusten avulla (huomioidaan myös vesienhoidon toimenpideohjelmien tavoitteet ja toimenpiteet). Maatalousluonnon monimuotoisuus- ja maisemanhoitosopimuksilla sekä kosteikkojen hoitosopimuksilla pyritään myös tukemaan tilan muuta yritystoimintaa ja kannustetaan maatiloja ja yrityksiä hyödyntämään kulttuuriympäristöä ja maisemaa liiketoiminnassa. Ympäristösopimuksia on tehty tiloille, joilla on suoramyyntiä, luontomatkailua sekä Creen Care toimintaa. Kun ympäristösopimukset ovat osa yritystoimintaa, yrittäjät ovat motivoituneita hoitamaan alueita.

Kiertotalouden ja resurssien käytön tehokkuutta parannetaan mm. maaseutuohjelmasta rahoitettavilla hankkeilla ja kokeiluilla.

Vuoden 2019 loppuun mennessä valmistuvassa Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelmassa on tavoitteena Järvi-Suomen ilmastokestävyyden paraneminen, vesistöjen kunnon säilyminen hyvällä tasolla/paraneminen, luonnon monimuotoisuuden vahvistuminen sekä vastuullisen liiketoiminnan ja kestäväan asumisen lisääntyminen. Tavoitteisiin pyritään toimenpiteillä, joista pääosa on tarkoitus toteuttaa CAP-strategian ja sen alueellisten maaseudun kehittämissuunnitelmien rahoituksella. Toimenpiteisiin on kirjattu mm. hajautetun ja uusiutuvan energian tuotannon ja hyödyntämisen edistäminen sekä ympäristöhaittoja ratkovan liiketoiminnan kehittäminen.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Maaseutuohjelman indikaattivisistä tavoitteista laskettu keskimääräinen uusien työpaikkojen määrä Keski-Suomessa on 64 työpaikkaa vuodessa (vuosille 2015-2020 laskettuna). Koko ohjelmakauden tavoite on 382 luotua työpaikkaa. Tavoite on hyvin linjassa alueellisessa maaseudun kehittämissuunnitelmassa asetetun uusien työpaikkojen määrän kanssa. Tavoite on kuitenkin hyvin haasteellinen ja edellyttää voimakkaita aktivointitoimenpiteitä ja uudenlaisia viestintäponnistuksia. Myös maaseutuohjelmasta rahoitettujen hankkeiden on otettava aikaisempaa suurempaa vastuuta uusien työpaikkojen synnyttämisestä mm. yritysryhmähankkeiden kautta. Ohjelmakauden aikana yleisessä taloustilanteessa on tapahtunut vaihtelua, mikä on omalta osaltaan vaikuttanut yritysten investointihalukkuuteen. Alussa yleinen ilmapiiri ja epävarmat tulevaisuuden näkymät taloudessa jarruttivat investointeja ja yritysten kehittämishalukkuutta. Vuoden 2018 aikana tilanne muuttui positiivisempaan suuntaan ja vuosi 2019 on ollut hyvin aktiivista yritysrahoituksen osalta. Syntyneiden työpaikkojen seuranta on kuitenkin vaikeaa, koska luotettavia tietoja ei saada järjestelmistä. Tehtyjen päätösten perusteella arvioiden uusia työpaikkoja olisi syntynyt/syntymässä kuluvana vuonna 71 kpl. ELY-keskuksessa on tehty mittavia ponnisteluja maaseutuohjelman rahoitusmahdollisuuksien markkinoimiseksi. Monipuolisten viestintätoimien lisäksi on tehty yhteistyötä yritysneuvontaketän, mm. kehittämissyhtiöiden ja kuntien elinkeinotoimien kanssa. Näillä toimilla on tehty maaseutuohjelman rahoitusmahdollisuuksia tutuiksi ja markkinoitu niitä aktiivisesti yrityksille, mm. yritysliiketoiminta on ollut säännöllistä. Vuonna 2019 on tähän mennessä ollut 6 yritysliikettä ja niihin on osallistunut 16 yritystä. Yritystukien aktivoinnissa on tehty yhteistyötä myös TE-toimiston kanssa. Yritysten aktiivista kontaktointia uusien asiakkaiden hankkimiseksi on aloitettu vuoden 2017 loppupuoliskolla ja jatkettu vuosina 2018 ja 2019. Mukana on myös ympäristösopimusten ja maatalouden investointitukien aktivointia. Onnistuneiden esimerkkien kautta edistetään positiivisen ilmapiirin syntymistä ja muiden yrittäjien kiinnostusta yrityksensä kehittämiseen. Toteutetaan yhteistyötä ELY-keskuksen sisällä ja työnjakoa TEMin yritysrahoituksen kanssa, jotta alueen yrityksiä voitaisiin palvella mahdollisimman monipuolisesti. Ohjelmakauden lopulla rahojen niukkuus alkaa vaikuttaa sekä maaseuturahaston että TEMin yritysrahoituksen puolella. Tiiviissä yhteistyössä pyritään käyttämään kaikki rahat mahdollisimman vaikuttavasti alueen yritysten kehittämiseen. Leader-ryhmien yhteisen viestintähankkeen avulla pystytään myös tiedottamaan maaseudun kehittämissuunnitelman mahdollisuuksista koko maakunnan alueella ja vaikuttamaan elinkeinoja kehittävien hankkeiden syntyyn sekä yritystukien aktivointiin. Viestintähankkeeseen painotetaan toimintaansa hyvien käytäntöjen ja rahoitusta saaneiden esimerkkien levittämiseen, verkostojen rakentamiseen sekä positiivisen ilmapiirin ja kehittämisaktiivisuuden synnyttämiseen maaseudulla. Hanketoimijoiden yhteinen foorumi, Pöytäparlamentti, kokoontuu muutaman kerran vuodessa. Sen toiminnalla on pystytty edistämään maaseutuohjelmasta rahoitettujen hankkeiden yhteistyötä ja suuntaamaan hankkeiden toimintaa tehokkaammin yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen. Pöytäparlamentin toimintamallia on viety myös muihin maakuntiin. Yritysten aktiivisuutta ja innokkuutta kehittää toimintaansa maaseutuohjelman rahoituksella lisätään edelleen. Rahoitusta painotetaan yritystukeen ja yritysryhmähankkeisiin.

2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Maaseutuohjelman indikaatiivisista tavoitteista laskettu keskimääräinen uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä Keski-Suomessa on 69 yritystä vuodessa (vuosille 2015-2020 laskettuna). Koko ohjelmakauden tavoite on 413 uutta tai toimintaansa kehittänyttä yritystä. Tavoite on kova ja edellyttää aktivointia samaan tapaan kuin uusien työpaikkojen syntyminenkin. Tavoitteen saavuttamista edistetään samoilla keinoilla kuin uusien työpaikkojen syntymistä. Ohjelmakauden alun yleinen ilmapiiri ja epävarmat tulevaisuuden näkymät taloudessa jarruttivat investointeja ja yritysten kehittämishalukkuutta. Taloustilanne oli hetken aikaa parempi mutta tavoitteen mukaiseen tahtiin yritystoiminnan kehittämisessä ei oikein päästy. Tämän vuoden aikana on taas tapahtunut käännettä huonompaan talouskehityksessä mutta yritykset ovat olleet varsin aktiivisia tuen hakijoita. Tehtyjen päätösten perusteella uusia yrityksiä olisi syntynyt tähän mennessä v. 2019 3 kpl ja perustamistuella toimintaansa uudistavia ja kehittäviä yrityksiä olisi 4 kpl. Myös investointituen myöntäminen edellyttää yrityksiltä kasvua ja kehittämistä. Yrityssryhmähankkeita on muodostunut v. 2019 7 kpl, joihin osallistuvia toimintaansa kehittäviä yrityksiä on 45 kpl.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	Vaikutetaan elintarvikeketjun toimijoihin valmennuksen avulla yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Ruokavirastolta toivotaan eri sektoreiden välisen yhteistyön lisäämistä ja selkeitä ohjeita helpottamaan ELY-keskusten toimintaa. Tavoitteena on, että säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus on 90 %.
4. Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Maatalouden ja elintarviketurvallisuuden valvontasuunnitelmat toteutetaan täysimääräisesti, mikäli käytettävissä on riittävästi resursseja ja tietojärjestelmät toimivat moitteettomasti. Ennen kaikkea maatalouden valvontasuunnitelman toteutuminen vaatii määräaikaista tarkastajia, joiden määrä riippuu vuosittain valvottavien tilojen määrästä. Ruokaviraston elintarviketurvallisuutta ja kasvintuotantoa koskeva valvontasuunnitelma vuodelle 2019 toteutuu pääpiirteissään ja myös maatalouden valvonnat tulevat suunnitellusti tehtyä.
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Ohjelman toimeenpanon täysimääräiseen toteutumiseen panostetaan edelleen. Ohjelmakauden lopulla rahoituskehys alkaa rajoittaa rahoitusmahdollisuuksia ja on tasapainoiltava hakemusten ja käytettävissä olevan kehyksen kanssa. Hanketukia ei voida enää juurikaan markkinoida, koska loput rahat on alueellisen rahoituskehyksen käyttötavoitteen mukaisesti suunnattava ensisijaisesti yritysten rahoittamiseen. Keski-Suomen ongelma on EU:n ja valtion rahoitusosuuksien vääristyminen, mikä johtuu ennen kaikkea julkisten hallintojen yleishyödyllisten investointihankkeiden rahoittamisesta. Näissä on kertynyt muuta julkista rahaa ylimäärin. Järjestetään yhteisesti ja osallistutaan edelleen yhteistyössä kehittämissyhtiöiden, Leader-ryhmien ja muiden toimijoiden (esim. Finnvera) kanssa seudullisiin tilaisuuksiin, joissa informoidaan ohjelman mahdollisuuksista ja opastetaan yrittäjiä ja yrittäjiksi aikovia tuen hakemisen menettelyistä (esim. yritysklinikat). Järjestetään koulutustilaisuuksia ja muita tapahtumia muiden rahoittajien ja hanketoimijoiden kanssa ja hyödynnetään maaseutuverkostopalvelut –yksikön palvelupaketteja. Pääpaino on yritystukien ja yritysryhmähankkeiden aktivoinnissa.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Sähköistä asiointia ja sen hyötyjä tuodaan esille kaikissa koulutus- ja tiedotustilaisuuksissa. Myös käynnissä olevien hankkeiden kautta viedään viestiä sähköisen haun merkityksestä. Suuri osa rahoitushakemuksista ja viljelijöiden tukihakemuksista tulee jo sähköisenä. Investointi- ja aloitustukien sähköisten hakemusten määrä on yli 90 %. Sähköistä hakua markkinoidaan vuotuisissa viljelijäkoulutuksissa sekä muissa rahoitusta, yritystukia ja hankkeita koskevissa koulutuksissa ja neuvotteluissa. Viljelijäkoulutuksia järjestetään yhteistyössä YTA-alueiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Yritystukien osalta lisätään maksatushakemusten laatimiseen liittyvää viestintää ja neuvontaa, jotta prosessi saataisiin sujuvammaksi. Digitalisaation edetessä kiinnitetään entistä enemmän huomiota sisäisten prosessien kehittämiseen ja niiden edellyttämään työkalutuuriin muutokseen.

4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	ELY-keskuksessa on määräaikainen maaseutukoordinaattori, jonka toimenkuvaan kuuluu viestintätoimia ja yritysneuvontakentän, mm. kehittämissyhtiöt, sparrausta, jotta maaseutuohjelman rahoitusmahdollisuudet tulevat tutuiksi ja niitä aktiivisesti markkinoidaan yrityksille. ELY-keskus jatkaa ja kehittää yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa yritysklinikkatoimintaa. Vuoden 2017 alusta käyttöön otetun vaikuttavuuden tulostaulun avulla hanketoimijat nostavat esiin hanketyön tavoitteellisuutta ja vaikutuksia alueelle. Leader-ryhmien yhteinen viestintähanke tukee myös ELY-keskuksen tavoitteita maaseutuohjelman mahdollisuuksien tiedottamisessa sekä ohjelman tulosten ja vaikuttavuuden esille tuomisessa. Tehdään myös yhteistyötä viestinnässä naapurimaakuntien kanssa. Käytetään hyväksi maaseutuverkostopalvelut –yksikön tarjoamia mahdollisuuksia. Viestintätoimista raportoidaan yksityiskohtaisesti maaseutuohjelman vuosiraportissa
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinaointi	ELY-keskus järjestää koulutusta yhteistyössä YTA-alueiden ja sidosryhmien sekä maataloushankkeiden kanssa. Koulutusten suunnittelussa ja toteuttamisessa käytetään verkostomaista toimintatapaa ja vahvistetaan verkoston kaikkien osapuolten osaamista ja menettelyjen yhtenäisyyttä viljelijätukien toimeenpanon onnistumiseksi.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Osaamisen ylläpito varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti sekä omaehtoisella perehtymisellä tehtäviin liittyviin asioihin. Tehdään laadunvarmistusta ohjaavien tahojen antaman ohjeistuksen mukaan. Riittävän ammattitaitoisen henkilökunnan varmistaminen on vaikeaa toimintamenoäärärahojen niukkuuden takia (kts. kohta 2.).
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenoäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	ELY-keskuksen maaseutuyksikön perustehtävät kyetään hoitamaan tällä hallituskaudella mutta kausivalvontoja ei kuitenkaan pystytä toteuttamaan ilman lisärahoitusta. ELY-keskuksen saldojen loppuminen mahdollistaa poistuvien henkilöiden korvaamisen enää vuonna 2020. Kriittisin tilanne on maksajavirastontekävien maksatuksia hoitavan henkilöstön osalta. Vuosien 2021-2024 osalta ELY-keskuksen toimintamenokehys ei mahdollista korvausrekrytointeja tarvittavissa määrin. Maaseutuohjelman tekninen apu on välttämätön tehtävien hoidon kannalta.
Tavoitteet asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite saavutetaan. Huomattava osa ohjelmakauden merkittävistä hankkeista on rahoitettu ohjelmakauden alkuvuosien aikana ja pääosa jaetusta valtuudesta on sitoutunut näihin. Alueellisen maaseutusuunnitelman rahoituskehyksen jakautumista hanke- ja yritystukien kesken seurataan ja viimeisen vuoden valtuudet sovitetaan erityyppisten hakemusten kesken niin, että ne saadaan täysimääräisesti käytettyä.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Tavoite saavutetaan
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä loppetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite saavutetaan.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite saavutetaan
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoite pyritään saavuttamaan
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Tavoite saavutetaan
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Tavoite saavutetaan

- 1) Suorien tukien ja ohjelmavarojen loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu.
- 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuutus.
- 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty.

Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.

tavoite yht. 100 hanketta - Tavoite vuosi 2020										2						
13. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta - Tavoite vuosi 2020										10						

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA-SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

Käsitelty
Hyväksytty

E- vastualueen johtoryhmän kokouksessa 21.10.2019
E- vastualueen johtoryhmän kirjallisessa menettelyssä 7.11.2019

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

- 1) Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014 – 2020 täysimääräinen toteuttaminen**
- 2) Maaseutuohjelman alueellinen vaikuttavuus ja viestintä**
- 3) CAP 2021 – 2027 alueellinen valmistelu ja kauteen valmistautuminen**

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

RUOKAJÄRJESTELMÄN KILPAILUKYKYÄ EDISTÄVÄ:

- *HANKETOIMINTA*

Tavoitteena on maatalousyriyten johtamis- ja liiketalousosaamisen nostaminen, mikä johtaa kannattavuuden, maksuvalmiuden sekä vakavaraisuuden parantamiseen. Kehitetään ja sparrataan maatalousyrittäjien oman maatilän kokonaisvaltaista johtamista ja strategian toteuttamista käytännön töissä. Maatalousyrittäjä määrittää vision, arvot ja toiminta-ajatuksen, joiden pohjalta hän luo maatilalle strategian. Strategia ohjaa käytännön päätöksentekoa ja operatiivista johtamista. Toimintaympäristön muutoksen huomioiminen on tärkeää. Hyvinvoiva maatalousyrittäjä lisää myös henkilöiden hyvinvointia.

Alueiden välisenä toimintana kehitetään liharotuista eläinainesta siten, että eläintuotannon tuottavuus ja resurssitehokkuus parantuvat ja suomalaisen naudanlihan tuotannon hiilijalanjälki pienenee. Tehdään tiivistä yhteistyötä Maken -rahoitteisen tutkimushankkeen "Naudanlihantuotannon omavaraisuuden ja tehokkuuden parantaminen genomialinnalla" kanssa.

Tuottajien tietoisuutta tuotannon hiilijalanjäljestä lisätään kehittämällä broilerintuotantotilojen hiilijalanjälkilaskuri, jonka avulla tuotteen hiilijalanjälki tuodaan näkyville kuluttajapakkauksiin. Tällä vastataan kuluttajien valintapäätöksiin, jota yhä enenemissä määrin ohjaa ympäristötietoisuus.

Lyhyiden toimitusketjujen kehittämisessä tavoitellaan lähiruokaa tuottavien yrittäjien kilpailukykyyn kasvattamista erityisesti edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaamista. Lähiruoan tuottajien kuluttajavuorovaikutusta lisäämällä sekä kuluttajien tarpeiden kartoittamisella tuodaan markkinoille paremmin kuluttajien tarpeisiin kohdennettuja tuotteita.

Alueiden välisenä yhteistyönä Pohjanmaan kanssa tuetaan toimenpiteitä, joilla autetaan elintarvikeyrityksiä kasvu-uralle ja vientimarkkinoille. Lisätään yritysten osaamista kansainväliseen myyntiin, markkinointiin ja brändäykseen, pyritään avaamaan uusia jakelukanaviin, tuomaan asiantuntijat yritysten avuksi sekä aktivoimaan uusia yhteistyömalleja yritysten välille.

MUUT KEHITTÄMISTOIMET

Valtion maanosto- ja –myyntitoiminnalla pyritään parantamaan tilojen tilusrakennetta. Ostettavien peltolohkojen jatkokäyttö selvitetään Maanmittauslaitoksen kanssa, jolla on alueella vireillä useita tilusjärjestelyhankkeita. Järkevä tilusrakenne parantaa huomattavasti maatilojen kilpailukykyä, kun lohkokoko kasvaa ja pellot sijaitsevat lähempänä tilakeskusta.

Osallistutaan ja toimitaan aktiivisesti alueellisen ruokajärjestelmän (ruokaketjun/”ruokapöydän”) toimintamallin kehittämistyöhön ja toiminnan käynnistämiseen.

Käynnistetään yhdessä työvoimahallinnon ja sidosryhmien kanssa toimia osaavan työvoiman saamiseksi maataloille.

- **INVESTOINTITUET**

Maatalousinvestointien tavoitteena on maatalouden kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden parantaminen tuotantokapasiteettia ja tehokkuutta lisäämällä. Ongelmaksi tulee kuitenkin muodostumaan käytettävissä olevien määrärahojen niukkuus.

Valintaperusteissa painotetaan erityisesti hankkeita, joiden tavoitteena on tilan talouden parantaminen ja tuotannon tehokkuuden lisääminen. Nuoren viljelijän lisätuen saavat hakijat asettuvat etusijalle. Tuotantoa lisäävien toimien lisäksi investointitukien avulla parannetaan eläinten hyvinvointia, työympäristön turvallisuutta ja toiminnallisuutta. Nämä toimet edesauttavat myös kilpailukyvyyn parantamista pitkällä aikavälillä.

Nuoren viljelijän aloitustuki

Ruokajärjestelmän kilpailukykyä edistetään tukemalla nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista ja heidän alkukausien investointejaan korotetulla investointituella. Maatilojen omistajanvaihdosten tukeminen uudelle omistajalle aloitustuella on välttämätöntä, että pääoma vapautuu toiminnan kehittämiseen eikä lainapääoman osuus nouse kohtuuttomaksi. Julkisen rahoituksen avulla nuoret pääsevät uudistamaan vanhentunutta ja tehotonta rakennuskantaa, jolloin maatilojen kannattavuus, kilpailukyky ja tuotanto-olosuhteet paranevat.

ELÄINTEN HYVINVOINTI JA TERVEYS

Eläinten hyvinvointi on edelleen pääosin hyvällä tasolla. Eläinvalvontojen yhteydessä on kuitenkin ollut havaittavissa enenevässä määrin tiloja, joilla taloudelliset ongelmat ja uupuminen ovat vaikuttaneet tilanpitoon ja sitä kautta myös eläinten hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Tiloilla on myös puhuttanut ilmastonmuutokseen liittyvä - niin julkisessa keskustelussa kuin uutisoinnissa - esiintynyt syyllistävä sävy juuri karjatilallisia kohtaan.

Eläinten hyvinvointikorvauksen sitomusehtoihin on alueen kotieläintiloista sitoutunut vuosittain yli puolet. Vuonna 2019 sitoutuneita oli 57% (757 tilaa). Eläinten hyvinvointikorvauksella on ollut positiivinen vaikutus eläinten hyvinvoinnille. Tilatasolla sitomusehtojen vaatimukset on huomioitu jo mm. tuotantoinvestointeja tehdessä. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että sitomusehtojen vuotuisen muutokset ovat pieniä. EHK:lla on myös merkittävä vuotuinen taloudellinen vaikutus. Vuonna 2018 keskimääräinen maksettava korvaus on ollut 10 800€/tila. ELY-keskus edistää toimillaan (tiedottaminen) EHK-sitoumusten tekoon.

Eri tuotantosuuntien eläinten hyvinvointia edistetään maatalouden kannattavuutta ja kilpailukykyä edistävin toimenpitein. Eläinten hyvinvointi on keskeinen edellytys tuottavuuden parantamisessa ja se onkin usein kirjoitettuna hankkeisiin sisälle. Jatketaan tuottajien hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä Varavoimaa Farmarille Etelä-Pohjanmaalla II –hankkeessa. Tuottajien voidessa hyvin myös eläimet voivat hyvin.

INVESTOINTITUET

Rakennetuet mahdollistavat eläinten olosuhteiden ja hyvinvoinnin parantamisen sekä uusissa että peruskorjattavissa kohteissa. Viime aikoina on ilmennyt, että tehokkaallekin toiminnalle uhkan muodostavat herkästi tarttuvat vaaralliset eläintaudit. Tautipainetta aiheuttavat luonnonvaraiset eläimet, tilan ulkopuoliset vierailijat sekä kuljetuskalusto. Näiden uhkien torjuntaan nykyiset investointitukien kohdennetut toimet eivät anna työkaluja. Olisi hyvä kehittää bioturvallisuustyökalu ehkäisemään ja torjumaan eläintautien aiheuttamia merkittäviä taloudellisia ja inhimillisiä seuraamuksia.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

MAASEUDUN ELINVOIMAISUUTTA EDISTÄVÄ TOIMINTA ML. LEADER

- YRITYSTUET

Edistetään yritystoiminnan monipuolistamista, yritysten kannattavaa kasvua, tuottavuuden parantamista ja kilpailukyvyn vahvistamista sekä uusien työpaikkojen luomista.

Pyritään tukemaan erityisesti kasvuhakuisia yrityksiä kansainvälistymään.

Tavoitteena on edistää maakunnan vahvojen toimialojen uudistumista ja parantaa alihankintaverkostoissa toimivien yritysten kilpailukykyä ja kansainvälistymistä. Digitaalisia alustoja, tekoäly-sovelluksia, robotiikkaa ja teollista internetiä hyödyntäviä yrityksiä on maakunnassamme vähän. Tavoitteena on edistää digitaalisten palveluiden kehittymistä.

Tavoitteena on elintarvikealan yritysten kasvu ja kehittyminen ja kilpailukyvyn parantaminen lisäämällä maataloustuotteiden jalostusarvoa, parantamalla laatua ja monipuolistamalla tuotevalikoimaa kotimaan ja kansainväliseen kysyntään vastaten.

Matkailutoimialalla nähdään myös merkittäviä mahdollisuuksia kansainvälistymiseen Etelä-Pohjanmaalla.

Leader-ryhmien kautta haettavat tuet pyritään kohdentamaan aloittaviin ja palvelualan yrityksiin.

- YRITTÄJYYDEN EDISTÄMINEN

Yrittäjyyden edistämisessä huomioidaan erityisesti ympäristöarvot, uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä vähähiiliseen talouteen siirtyminen. Tähän pyritään tuotteiden ja prosessien energia- ja materiaalitehokkuuden lisäämisellä ja ympäristöjärjestelmien käytönnoton edistämisellä. Kestävää kehitystä ja alueen tasapainoista kehitystä pyritään edistämään kustannus- ja energiatehokkaiden logistiikkaratkaisujen kehittämällä ja sähköisen liiketoiminnan mahdollisuuksien huomioimisella.

Kiinnostus yritysryhmähankkeisiin on ollut kiitettävällä tasolla ja kannustamme jatkossakin hanketoteuttajia yritysryhmähankkeiden koostamiseen. Erityisesti vientiin ja kv -vientiosaamiseen suuntautuneista hankkeista on saatu positiivisia kokemuksia. Alueemme kaukoidän veturien, pandojen ympärille, on yritysten osalta herännyt kiinnostusta hakeutua kiinan markkinoille. Tavoitteena on saada, toimialoista riippumatta, kasvua mikro- ja pienyrityksille kv -markkinoilta.

Tavoitteena on maaseudun yritysten esim. liiketoimintaosaamisen, myyntiosaamisen, vientiosaamisen ja creen care toiminnan kehittäminen. Edellä mainittuihin aihealueisiin liittyen on käynnissä yritysryhmähankkeita, joilla edistetään maaseutuyrittäjyyttä. Edelleen kampanjoidaan ja tarjotaan aktiivisesti mahdollisille hanketoteuttajille yritysryhmähankkeita.

VALO- kasvupalvelupilotti tarjoaa kansainvälisyysosaamista yrityksille (TEM rahoitus)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksessa käynnistyy ainutlaatuinen kokeilu, jolla pyritään tuomaan kansainvälisyysosaamista ja vientitaitoja eteläpohjalaisille pienille ja keskisuurille yrityksille ja niiden avainhenkilöille. Tämän puolestaan toivotaan lisäävän yritysten halukkuutta laajentaa yritystoimintaansa ja tuovan siihen vaadittua osaamista ja rohkeutta. Samalla vastataan myös siihen tarpeeseen, että Etelä-Pohjanmaalla tulisi päästä kansainvälisyydessä suuria harppauksia eteenpäin. Pilotti käynnistyy tänä syksynä palveluntuottajien valinnalla ja mukaan valittavien yritysten seulonnalla. Mukaan haetaan eri puolilta maakuntaa kaikkein lupaavimpia ja potentiaalisimpia kansainvälistymis- ja kasvuhaluista yrityksiä. Yritysten valitseminen tehdään yhdessä kuntien ja kaupunkien elinkeinotoimijoiden kanssa. Ensi vuosi on sitten varsinainen toimintavuosi yritysten avainhenkilöiden kanssa.

ELY-keskus kokoaa 1.1.2020 alkaen ELY-keskuksen ja TE- toimiston yrityspalvelut samaan ”yrityspalvelukokonaisuuteen”. Muutoksen tavoitteena on selkeyttää ja luoda parempi kokonaiskuva yrityspalveluista sekä kohdentaa palvelut tehokkaammin. Maaseuturahaston yritysrahoituspalvelut tulevat olemaan osa tätä kokonaisuutta.

- **YRITTÄJYYTTÄ JA ELINKEINOJA TUKEVA HANKETOIMINTA**

Tuetaan elinkeinojen kehittämistä erityisesti yhteistyötoimenpiteen kautta korostamalla aidon yhteistyön merkitystä.

Lisätään yrittäjien mahdollisuuksia kehittää osaamista ja verkostoitumista. Luodaan mahdollisuuksia ja puitteita uudelle verkostoitumiselle esim. digitaalisuuden kautta. Kannustetaan vuorovaikutteiseen kehittämiseen (esim. coaching) ja asiantuntijoiden käyttämiseen. Nostetaan perinteisen liiketoiminnan kehittämisen rinnalle kestävän kehityksen ja yhteiskuntavastuun huomioiminen luontevana osana tämän päivän liiketoimintaa.

Hanketoiminnalla tavoitellaan yritysten kasvua, kehittymistä ja kilpailukykyyn parantamista lisäämällä sekä hankkimalla uutta osaamista, kehittämällä uusia toimintamalleja ja kumppanuuksia.

- **ALUEELLINEN VETOVOIMA, PALVELUJEN KEHITTÄMINEN, KYLIEN KEHITTÄMINEN (hankkeet ja investoinnit), MATKAILUN KEHITTÄMINEN**

ELY-keskus ja Leader –ryhmät edistävät monipuolisilla toimilla alueen vetovoimaa ja yhteisöllisyyttä ja sen kehittymistä. Toimenpiteissä aktivoidaan kylien asukkaita ja myös pieniä yrityksiä, aktivoinnin tuloksena syntyy kehitysideoita. Tuetaan mm. kylien yhteisiä investointeja; harrastustiloja, kokoontumispaikkojen kunnostamista ja erilaisten yhdistysten monipuolisia investointeja. Leader-ryhmät ovat läheneet kehittämään alueidensa kansainvälisyyttä aikaisempaa määrätietoisemmin. Ajankohtaisia teemoja Leader –toimenpiteissä ovat myös ympäristökysymykset, kestävä kehitys sekä ekologinen matkailu.

Tuetaan matkailun osalta matkailutoimijoiden pitkäjänteisen yhteistyön tekemistä ja uusien yhteistyöverkostojen ja kumppanuuksien rakentamista, myös yli toimialarajojen (esim. ruokamatkailu, green care, kulttuuri). Lisätään ymmärrystä ja osaamista laajan toteuttajaverkoston yhteistyön merkityksestä esim. palvelujen/palvelupakettien/yhteistuotteiden tuotteistamisessa, markkinoinnissa, digitaalisuuden hyödyntämisessä sekä kansainvälisyyden edistämisessä.

Tuetaan kylien toimintaa ja samalla niiden asukkaiden, yritysten ja muiden toimijoiden verkostoitumista. Vahvistuvat verkostot kehittävät alueen toimintaa aikaista voimakkaammin; asia on huomattu mm. monissa kylien kehittämisen toimenpiteiden yhteydessä ja toimenpiteiden jälkeen. Yleishyödyllisissä investoinneissa erityisesti hakijoiden (yhdistykset) välinen yhteistyö on vahvaa jo hakuvaiheessa (vastuiden jako, yhteistyö toteutuksessa) ja erityisesti toteutuksessa talkootöissä. Oletettavaa on, että hankkeiden aikainen yhteistyö luo hyvän pohjan monenlaiselle muulle jatkoyhteistyölle yhdistysten kesken.

Kylien elinvoimaisuutta, toimintaa ja kehittymistä tuetaan Etelä-Pohjanmaan Leader -ryhmien vetämien Kylille -hankkeiden kautta. Viimeisimmässä, alkavassa Kylille -hankkeessa keskitytään osaamiseen ja osallistavuuteen, kiertotalouden edistämiseen ja mahdollisuuksiin, hyvinvointiin yhteisöllisyyden ja sosiaalisuuden avulla sekä kylien kokonaisturvallisuuden kehittämiseen. Tavoitteena on tehdä ja pitää maaseutualueet houkuttavina asuinalueina, mitkä pystyvät palvelemaan niin asukkaita, yrittäjiä, yrityksiä ja matkailijoita yhdessä alueen maakuntakeskuksen kanssa.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

METSÄTALOUDEN EDISTÄMINEN

Edistetään kestävä metsätaloutta ja metsätalouden yrittäjyyttä; toimenpiteet kohdistuvat metsätalouden toimenpiteiden aktivointiin ja osamisen vahvistamiseen, sukupolvenvaihdosten edistämiseen (metsänomistajien korkea keski-ikä), metsien omistajuuteen, yhteismetsien perustamiseen ja laajentamiseen sekä metsäpalveluyrittäjyyteen.

Kohdistetaan toimenpiteitä alueen suometsiin. Edistetään alueen suometsien alueen suopuustojen puunkorjuuta siten, että puunkorjuun nykyisestä kausivaihtelusta aiheutuvat erilaiset ongelmat niin metsänomistajille kuin puuta käyttävälle teollisuudellekin vähenevät. Metsänomistajien puunmyyntimahdollisuudet lisääntyvät. Samalla kiinnitetään huomiota suometsien kestäväan käyttöön alueella. Välitetään tietoa maanomistajille turvetuotannosta vapautuneiden tai vapautuvien suonpohjien eri jälkikäyttömahdollisuuksista. Tiedotuksen erityisenä painopisteenä on suonpohjien metsityksen nopeuttaminen tuhkalannoituksella.

Myös metsätalouden kansainvälistä yhteistyötä edistetään, erityisesti Viron toimijoiden kanssa. Metsien luonnontuotteiden kestävä keruuta ja samalla luonnontuotealan yritystoimintaa edistetään

Edistetään eri toimenpitein alueen puutuoteteollisuuden toimintaa ja puurakentamista; lisääntyvä puurakentaminen sitoo tehokkaasti hiiltä melko pitkälläkin aikavälillä.

UUSIUTUVA ENERGIA

Uusiutuvan energian käyttöä (mm. bioenergia, maalämpö, aurinkoenergia) edistetään tukemalla kehittämishankkeita ja yleishyödyllisiä investointeja.

Edistetään uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä investoinneissa, jotka kohdistuvat lämmitysjärjestelmien muuttamiseen öljystä uusiutuvalle energialle. Biokaasun lisätuotantoa ja lisääntynyttä käyttöä tavoitellaan kehittämishankkeilla, joissa tähdätään maatilakohtaisiin ja myös huomattavasti laajempiin eri toimijoiden yhteisiin investointeihin. Toimenpiteillä tuetaan ja uudistetaan alan yritystoimintaa. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään uusiutuvan energiasektorin osalta erityisesti Viron toimijoiden kanssa.

LÄHI- JA LUOMURUOKA

Lähi- ja luomuruokaa tuottavien yrittäjien kilpailukykyä kasvatetaan kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen edistämisen toimenpitein. Lähi- ja luomuruokatuottajien kuluttajavuorovaikutusta lisäämällä sekä kuluttajien tarpeiden kartoittamisella tuodaan markkinoille paremmin kuluttajille kohdennettuja tuotteita sekä raaka-aineita.

Tavoitellaan luomuruokatuotannon ja luomutuotantotilojen lisääntymistä. Tästä esimerkkinä on luomumaidontuotannon kehittäminen -hanke. Hankkeella tavoitellaan luomumaitotilojen kilpailukykyä kasvua tilan toiminnan tehokkuuden sekä tilojen välisen yhteistyön kautta. Tavoitteena on myös saada uusia tiloja tekemään luomusitoumuksia.

IHMISTEN, ELÄINTEN JA KASVIEN TERVEYS

Oman jaksamisen rajoilla olevia maatilayrittäjiä autetaan selviytymään kriisitilanteista Varavoimaa Farmarille II –hankkeessa. Hankkeen tarkoituksena on madaltaa maatilayrittäjien kynnystä hakea apua vaikeissa tilanteissa ja ohjata maatilayrittäjiä apua antavalle taholle. Tavoitteena on kehittää Etelä-Pohjanmaalla maataloudessa toimiva varhaisen välittämisen malli. Edesautetaan yhteistyöverkostojen syntyä maatilojen ja heidän kanssa sidoksissa olevien tahojen välillä.

Kotimaisen ruuantuotannon turvaamiseksi varmistetaan kasvien ja eläinten terveyden tilan pysyminen hyvänä ja tuotantopanosten laadukkuus Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan toimintasuunnitelman mukaisesti tekemällä tarkastuksia sekä ohjeistamalla toimijoita. Uuden kasvinterveysasetuksen mukaisesti kasvinterveysvalvonnassa siirrytään enemmän toimijoiden omaavalvonnassa tarkastamiseen. Karanteenikasvintuhoojia epäiltäessä ja löydettyäessä reagoidaan nopeasti ja mahdolliset torjuntatoimet aloitetaan viiveettä. Tarkastuksia kohdennetaan tuotantopaikkoihin/alueisiin, joilla on suurin riski karanteenikasvintuhoojien esiintymiselle. Teemoituksen mukaisesti tuotantopanosten valvonnassa Etelä-Pohjanmaalla keskitytään vuonna 2020 siemenkaupan markkina- ja laatuvalvontaan. Luomutuotannon valvonnalla osaltaan parannetaan vastuullisen ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

Elinkeinoharjoittajia koskevien säädösten vaatimusten tuntemuksen parantamiseksi tulemme edelleen panostamaan valmentamaan työskentelyotteeseen asiakaskohtauksissa, koulutamme toimijoita, ylläpidämme jo toimivaksi todettua yhteistyötämme kuntien yhteistoiminta-alueiden kanssa (ELY-keskuksen järjestämät maataloustoimistojen koulutuspäivät sekä kokoukset YTA päälliköiden kanssa), jatkamme yhteistyön kehittämistä alkutuotannon valvontatiimissä (ELY, AVI, ympäristöterveydenhuolto) sekä tulemme tiivistämään yhteistyötä myös muiden viranomaisten kanssa. Toteutamme tiedottamista eri sidosryhmille viestintäsuunnitelmamme mukaisesti.

MAATALOUDEN INVESTOINTITUET

Investointituilla on merkittävä vaikutus uusiutuvan energian tukemisessa. Biokaasu-, aurinko- ja maalämpö sekä biopolttoaine-energiaratkaisut korvaavat uusiutumattomien raaka-aineiden energiakäyttöä. Tekniikan kehittyminen on tuonut markkinoille maatilakokonaisuuksiin soveltuvia biokaasulaitoksia, jotka korvaavat tilan ostosähkön sekä tuottavat kaasua liikennekäyttöön. Näiden laitosten tukeminen koetaan tärkeäksi keinoksi maatilojen hiilineutraaliuden lisäämiseksi. Rakennetuilla edistetään myös karjanlannan uudelleenkäyttöä kuivikkeena separointilaitteiden avulla. Lietteiden multauslaitteiden tuella vähennetään ammoniakkin haihtumista ilmakehään. Lihasiipikarjatalouden lämmöntalteenottojärjestelmät vähentävät merkittävästi hiilidioksidipäästöjä.

BIOTALOUS JA KIERTOTALOUS, Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelmat

Ravinteiden kierrätys on Etelä-Pohjanmaalla tärkeässä roolissa. Hankkeet ovat opettaneet toimijoita hyödyntämään tilojen erilaisia sivuvirtoja tilan tuotantosunnan mukaisessa ruuan tuotannossa ja parantamaan peltomaan maaperän laatua. Samalla sivuvirtojen hiili liitetään osaksi maaperän hiilen kiertoa. Otetaan ensi askeleita biokaasuprosessin liittämiseksi uusiutuvan energian tuotantoon ja käyttöön. Mädätteessä on orgaanista ainesta, jonka toistuva levitys lisää peltomaan hiilipitoisuutta. Maatilamittakaavan laitoksissa tuotos on tehokkainta hyödyntää sähkön ja lämmön tuotannossa, suurissa liikennepolttoaineena.

Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma 2016-2018, valtakunnallinen RKKO I

- RKKO:n tuen myöntäminen päättyi 2018 vuoden loppuun. Kokonaisuudessaan ohjelmasta tehtiin myönteisiä tukipäätöksiä 39 kpl ja niihin sidottiin myöntövaltuutta 8,05 M€. Myönteisen hankepäätöksen sai 51 % haetuista hankkeista. Ohjelma toteutui valtakunnallisesti hyvin <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/rahoitetut-hankkeet>, hankkeiden sijoittuessa laajalti eri puolelle Suomea.

- vuodelle 2020 toimintaansa jatkaa 16 hanketta, joiden toteutus jatkuu pääsääntöisesti 31.8.2020 saakka ja viimeiset maksut maksetaan 31.12.2020 mennessä

- pääsääntöisesti hankkeissa ollut joko useita toteuttajia tai laaja yhteistyökumppaneiden joukko

- hankesisällöt vaihtelevat toteuttajittain, mutta useissa hankkeissa pyritään kehittämään menetelmiä/teknologioita, joilla esim. lannan kuiva-ainepitoisuutta saadaan nostettua ja sitä kautta lisättyä ravinnepitoisen jakeen käsiteltävyyttä. Usein kehitettävät ratkaisut ovat liikuteltavia ja/tai tilakohtaisia. Kiinnostusta on ollut myös biokaasulaitoksen jälkimädätteen hyödyntämistä lannoitekäytössä. Hankkeissa kehitetään myös esim. järviruokoon liittyviä keräysmenetelmiä sekä ravinteiden kierrätystä levän kasvatuksessa.

- tuen saajille keväällä 2019 esitetyn kyselyn pohjalta tulevaisuuden suunnitelmissa on mm. uuden toimintamallin vieminen markkinoille, laitehankinnat sivuvirtojen jalostamiseen, menetelmän testaaminen laajemmassa ympäristössä, kaupallistamiseen ja tuotteistamiseen liittyvä jatkok kehitystyö sekä palvelun viimeistelyyn liittyvät toimet

- tavoitteena RKKO I ohjelman hallittu loppuunsaattaminen ja saavutettujen tulosten ja vaikuttavuuksien arviointi yhdessä MMM kanssa

Ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma 2020-2023, valtakunnallinen RKKO II

- Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelma Osallistava ja osaava Suomi sisältää kirjauksen ravinteiden kierrätyksen kärkihankkeen jatkamisesta
- Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on lupautunut hallinnoimaan myös RKKO II- vaiheen. ELY-keskus on aktiivisesti mukana tukijärjestelmän päivitystyössä.
- tavoitteena on RKKO II nopeatahtinen toimeenpanon aloittaminen, tukimahdollisuuksista tiedottaminen ja ensimmäisten hankkeiden käynnistäminen jo vuoden 2020 aikana.

LUOMUTUOTANNON KEHITTÄMINEN JA SITOUMUSTEN EDISTÄMINEN JA LUOMUVALVONTA

Luomutuotannon osalta jatketaan tiedottamista kuluvan ohjelmakauden toimenpiteistä ja muutoksista sekä pyritään saamaan mukaan lisää uusia luomutoimijoita. Viestitään toimijoille, että vain sellaiset vanhat luomutilat voivat jatkaa sitoumuksiaan, jotka toimittavat luomutuotteita markkinoille. Maakunnan isot luonnonmukaiset kotieläintilat tarvitsevat edelleen kasvitiloja tuottamaan heille etenkin valkuaisrehuja ja kuluttajat haluavat enenemässä määrin luomukasvituotteita läheltä. Koulutuksissa tuodaan esille nykyisen luomusitoumuksen uudet mahdollisuudet luomutilojen yhteistyölle ja luomupeltojen hallinnan muutoksista luomutilojen välillä eri vuosina, mikä mahdollistaa viljelykiertojen monipuolistamisen ja erikoiskasvien kannattavan viljelyn. Tuottajia tulee informoida hyvissä ajoin vuoden 2020 mahdollisuuksista, että ehtivät tehdä luomusuunnitelman ja hankkia oikeat tuotantopanokset. Tämän kehittämisen edellytys jatkossa on rahoituksen riittävyys luomusitoumusten tekemiseen ja uusien viljelijöiden mukaan tuloon elävöittämään maaseutua. Vuodelta 2019 on toimivilta luomutiloilta paljon keskeytettyä luomutoimintaa odottamassa viljelytilanteen selkeytymistä ja hankkimaan uusia aloja luomuviljelyyn.

Luomuvalvonta:

ELY-keskus varautuu normaalia vuotta suurempaan luomutoimijoiden vaihtuvuuteen sitoumuskauden vaihdoksessa. Odotettavissa on, että luomutoimijoiden kokonaismäärä kasvaa vuonna 2020. ELY-keskus jakaa vuotuiset luomun tuotantotarkastukset kolmessa jaksossa (talvi-kesä-syky) sekä ylimääräiset- että alkutarkastukset vuotuisen kalenterin mukaan. Tarkastusjaossa huomioidaan toiminnan riskiperusteisuus. Luomutodistukset annetaan 60 päivän sisällä ja tuotantoehtojen rikkomuksiin puututaan ripeästi. Arvioidessa tuotantoehtojen rikkomusta käytetään sadan kohdan seuraamustaulukkoa. Valvonnan tasapuolisuuden varmistamiseksi käymme aktiivista keskustelua Ruokaviraston ja muiden ELY-keskusten asiantuntijoiden kanssa. Luomunäytteenotto toimeenpannaan näytteenottosuunnitelman mukaisin painotuksin. Tarkastajaohjaukseen panostamme yhteisillä kokoontumisilla pari kertaa vuodessa ja tarkastajakohtaisilla keskusteluilla. Tarkastajien nopeaan tiedottamiseen on perustettu WhatsApp-ryhmä. ELY-keskus on testannut vuonna 2019 sähköistä LUOVA valvontalomakkeen käyttöä toimeksi antamalla 12 tarkastusta kokeneille luomutarkastajille. Sähköisen toiminnan kehittämiseen panostetaan myös vuonna 2020.

VESIEN HOITO

Vesien hoidon yhteistyöryhmässä ja jokityöryhmien toiminnassa on käynnissä kolmannen vesienhoitokauden 2022-2027 valmistelu. Vesien hoidon toimenpiteiden toimialakohtaisissa suunnitteluissa nousevat esille ilmastonmuutos, tulvat ja kuivuus sekä happamat maat. Huomioitavaksi tulee vesienhoidon toimenpiteiden ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan yhteensovittaminen, toimenpiteiden hyötyjen ja vaikuttavuuden arviointi sekä luontodirektiivin huomioiminen.

LUONNON MONIMUOTOISUUS

Kosteikkojen rakentamiseen on alueella kiinnostusta ja rahoitus niiden toteuttamiseen tulisi turvata. Ilman rahoitusta kohteiden toteuttaminen siirtyy myöhempään vuosiin. Olemassa olevien luonnon monimuotoisuussopimusten jatkaminen on tärkeää, mutta myös uusia alueita tulisi saada rahoituksen piiriin. Tämä asettaa suuria toiveita tulevalle CAP-kaudelle. Viljelijöiden omaehtoiset toimenpiteet ympäristöstä huolehtimiseksi ovat merkittävässä asemassa ja kertovat heidän ammattitaidostaan.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	105
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	55
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	90 %
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Maatalouden viljelijätukivalvontojen osalta tavoite on saavutettavissa , jos valvontojen määrä ei nouse tavanomaista korkeammaksi.

	Elintarviketurvallisuuden valvontojen osalta tavoite on saavutettavissa, mikäli yllättäviä lisävalvontoja ei tule runsaasti ja mikäli uuden kasvinterveysasetuksen mukaiset tarkastusvelvoitteet eivät merkittävästi lisää tarkastusmääriä (tarkastettava toimijamäärä ei ole selvillä). Valvontojen kustannustehokkaassa suorittamisessa (mm. ajoreitit) ja laadun varmistamisessa käytämme hyväksi tuoretta paikkatietoa sekä vapaasti markkinoilla olevaa, että ostettua.
Tavoite asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Etelä-Pohjanmaan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman toimeenpano etenee suunnitellusti. Rahoituksen piiriin yltäneet hanke- ja yritystukihakemukset ovat jakautuneet hyvin alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman painopisteisiin ja tukevat valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista. Hanke- ja yritystukien osalta vuosi 2020 tulee olemaan viimeinen tukipäättösvuosi. Loppuohjelmakaudella valintamenettelyssä painotetaan hankkeita, joilla varmistetaan keskeisimpien kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen huomioiden tulossa oleva ohjelmakausien taite. Ohjelmakauden päättymiseen liittyvää tiedotusta on tehty aktiivisesti kevästä 2019 alkaen painottuen vuoteen 2020. Tiedotuksen avulla varmistetaan varojen täysimääräinen käyttö. Määrällisten tavoitteiden seurantaa ja tiedotusta tehdään puolivuositaisissa jaksoissa. Toiminnan pääpainopisteessä tulee olemaan hankkeiden vaikuttavuudesta ja tuloksista viestiminen. Pyritään juurruttamaan ajattelutavan muutosta tuloskeskeisestä ajattelusta vaikuttavuuskeskeiseen ajatteluun. Kannustetaan ja tehostetaan hankkeiden toteutusaikana tapahtuvaa vaikuttavuuden mittaamista antamalla työkaluja esim. itsearviointiin ja viestintään. Rohkaistaan hanketoiteuttajia nostamaan esille ja viestimään hyvistä käytännöistä ja toimintatavoista. Vaikuttavuusviestintä tukee CAP 27 alueellista valmistelua. Osallistutaan aktiivisesti valtakunnalliseen CAP valmisteluun sekä valmistellaan alueellista suunnitelmaa tiiviissä yhteistyössä alueen leader ryhmien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Ruokaprovinssin kehittäminen

Ruokaprovinssin kehittäminen painopisteessä toteutetaan erityisesti yhteistyö- toimenpiteen mukaisia kehittämishankkeita, jotka tähtäävät elintarvikeketjun kilpailukyvyn vahvistamiseen ja uudistumiseen. Rahoitetaan hankkeita, jotka tukevat taloudellisesti kannattavan ja ympäristöystävällisen elintarvikeketjun toimintaa ja sitoutetaan elintarvikejalostajia sekä maatalouden teknologiayrityksiä kokonaisvaltaiseen kehittämiseen. Pyritään tukemaan toimijoiden yhteistyötä lisääviä toimenpiteitä. Eläinten hyvinvointiin ja laadukkaiden raaka-aineiden tuottamiseen panostaminen.

Hankkeiden aktivointitilaisuudessa toimijoille on esitetty hankkeisiin lisättävän entistä enemmän agroteknologian hyödyntämistä, digitaalisuutta ja sen mahdollisuuksien hyödyntämistä, ympäristö- ja ilmastotoimiin sekä tilojen turvallisuuteen ja riskien hallintaan tähtääviä toimenpiteitä.

Metsävarojen monipuolinen hyödyntäminen

Toteutuksessa tavoitellaan kehittämistoimenpiteitä laajasti suunnitelman mukaisiin painopisteisiin. Vuonna 2019 käynnistyvä ja vuoden 2022 loppuun saakka toteutettava metsätalouden koulutushanke omalta osaltaan toteuttaa useita suunnitelman painopistealueita. Myös kestävä metsätalous, ilmastokysymykset ja hiilensidonta huomioidaan koulutuksissa. Metsätalouden osalta on huomioitava erittäin laajat kohderyhmät (20 000 metsänomistajaa ja toimijat), koulutus –toimenpiteet toimivat hyvin metsätaloudessa. Tavoitellaan uusia yhteistyötoimenpiteitä (voivat olla myös kapea-alaisia), joissa yritykset ja toimijat ovat tehokkaasti mukana toteutuksessa. Yrittäjyyden ja yritystoiminnan kehittämistä tarvitaan metsäsektorilla. Myös digiteknologian ja paikkatietoteknologian uusia soveltamisen mahdollisuuksia edistetään. Työvoimakysymykset ovat ajankohtaisia erityisesti metsänhoitotöiden osalta, on työvoimapula ja sen takia pyritään eri ohjelmien yhteistyöllä (esim. alueellinen metsäohjelma, ESR) parantamaan työvoiman saatavuutta. Yhteistyötoimenpiteitä (esim. yritysryhmähankkeita) tavoitellaan puutuotealan ja puurakentamisen kehittämiseksi: yritysläheisiä toimenpiteitä, voivat olla myös teemoiltaan hyvin rajattuja

toimenpiteitä. Tavoitellaan myös alueiden välisiä metsäsektorin toimenpiteitä.

Yrittäjyyden edistäminen maaseudulla

Yrittäjyyden edistämiseksi huomioidaan erityisesti ympäristöarvot, uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä vähähiiliseen talouteen siirtyminen. Tähän pyritään tuotteiden ja prosessien energia- ja materiaalitehokkuuden lisäämisellä ja ympäristöjärjestelmien käyttöönoton edistämällä. Kestävää kehitystä ja alueen tasapainoista kehitystä pyritään edistämään kustannus- ja energiatehokkaiden logistiikkaratkaisujen kehittämällä ja sähköisen liiketoiminnan mahdollisuuksien huomioimisella.

Edistetään uudenlaisen yrittäjyyden syntymistä, joka mahdollistaa asuminen ja elämisen maaseudulla, esim. verkkokaupat.

Edistetään hoiva- ja hyvinvointipalveluyrittäjyyttä, esim. green caren kehittämistä edelleen monipuolisesti ja määrätietoisesti.

Edelleen kampanjoidaan ja tarjotaan aktiivisesti mahdollisille hanketoteuttajille yritysryhmähankkeita. Yritysryhmähankkeita tavoitellaan syntyvän eri toimialoille sekä myös toimialarajojen ylittäviä yritysryhmähankkeita.

Alueellinen vetovoima

Kylien kehittäminen painottuu palveluihin ja kylien elinvoimaisuuden edistämiseen maaseutualueilla. Ohjelmakaudella on ollut jo tuhansia hyödynsaajia ja samalla vaikuttavuus on mennyt läpi Etelä-Pohjanmaan. ELY-keskuksesta on tuettu paljon yleishyödyllisiä investointihankkeita ja edelleen suunnataan tukea kylien investointihankkeisiin, joilla on merkittävä vaikutus kylien toimintaan ja yhteisöllisyyden edistämiseen. Yhteisöllisyyden edistäminen ja alueellinen vetovoima ovat osana kaikissa yleishyödyllisissä investoinneissa ja kehittämishankkeissa. Vastuunkanto yhdistyksissä ja voimakas talkoointi hankkeiden toteuttamisessa on osoitus edelleen kylien voimakkaasta yhteisöllisyydestä.

	Palvelujen kehittämiseen toivotaan hankkeita, joilla suunnitellaan ja kehitetään uudenlaista palvelutarjontaa hyvinvoinnin ja toimintamahdollisuuksien parantamiseksi. Kannustetaan yhteisöllisyyteen, aitoon yhteistyöhön ja verkostoitumiseen. Suositaan alueiden välisiä sekä kansainvälisiä hankkeita lisäarvon tuojina hanketoimintaan.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	ELY-keskuksesta haettavien yritys- ja hanketukien (pl. yleishyödylliset investoinnit) osalta tuen hakijat asioivat sähköisesti. <i>Yleishyödylliset investoinnit</i> Yleishyödyllisten investointihankkeiden hakijoita aktivoidaan hakemaan sähköisesti, neuvotaan hakijoita sähköisen hakemisen mahdollisuuksista, hyödyistä ja tekniikasta. Maatilojen rakennetuet Sähköisten investointitukihakemusten osuus on kasvanut, mutta edelleen on tarvetta neuvonnalle ja tiedottamiselle. Erilaisissa sidosryhmätapaamisissa sekä keskusteluissa asiakkaiden kanssa tuomme aktiivisesti asian esiin ja tarvittaessa ohjaamme ja opastamme sähköisen järjestelmän käytössä. Nuoren viljelijöitten aloitustukihakemusten sähköiseen vastaanottoon on kiinnitetty erityistä huomiota. Yhdessä alueemme eri toimijoiden kanssa pohditaan keinoja parantaa sähköisten hakemusten määrän lisäämistä niin että tavoitetaso olisi saavutettavissa. Paneudutaan yksityiskohteisesti niihin ongelmatapauksiin, jotka ovat estäneet hakemusten jättämistä sähköisesti. Nuoren viljelijän neuvontatilaisuuksissa painotetaan sähköistä hakua, jolloin hakijalle tulisi myönteinen kuva sähköisen tukihakemuksen tarjoamisesta eduista. Helppous – nopeus ja myöhempi oman hakemuksen tarkasteltavuus ilman paperista arkistointia

Ympäristösopimukset ja luomusitoumukset

Ympäristösopimukset ja luonnonmukaisen tuotannon sitoumukset ja niiden muutokset on mahdollista hakea ainoastaan paperisilla lomakkeilla. Vuonna 2020 haettavat sopimusten ja sitoumusten yhden vuoden jatkamiset voidaan hakea päätukihaun yhteydessä Vipu-palvelussa sähköisesti. Tämä mahdollisuus aktivoi hakemaan sähköisesti yli 90 prosenttisesti. Viljelijätukien hakukoulutuksissa mahdollisuuden helppoudesta hakijoille.

Viljelijätuet ja elintarviketurvallisuus

Viljelijätukien sähköisen asioinnin markkinointia jatketaan viljelijäkoulutuksissa, neuvojatilaisuuksissa ja YTA henkilöstön koulutuksissa.

Valvontatehtävien osalta ELY-keskus on aktiivisesti mukana sähköisten prosessien kehittämisessä. Peltovalvonnassa ovat sähköiset maastotalentimet jo päivittäisessä käytössä ja laitteiden käyttöastetta lisätään tukisovelluksen kehittymisen myötä. Asiakirjavalvonnassa sähköinen asiakirjojen palautusmahdollisuus on ollut käytössä useamman vuoden ja tätä jatketaan myös tulevana vuosina. Eläinvalvonnan sähköisen maastovalvonnan kehittämisessä ELY-keskuksen asiantuntijat ovat olleet aktiivisesti mukana ja odotamme innolla sovelluksen avautumista vuonna 2020. Luomuvälvonnassa olemme testanneet LUOVAA toimeksi antamalla 12 tarkastusta kokeneille tarkastajille. Testauksesta olemme antaneet palautteen järjestelmän kehitystyölle. Jatkamme testausta LUOVAn kehittämisen myötä.

Myös Ruokaviraston elintarvikeketjulinjan tehtävissä ollaan ottamassa käyttöön useampia sekä asiakas- että viranomaiskäyttöön tarkoitettuja sähköisiä järjestelmiä. Uusien toimintamallien oppiminen ELY-keskuksessa ja edelleen asiakkaiden opastaminen järjestelmien (mm. TracesNT ja Touko) käytössä on huomioitava työajan tarpeessa.

4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä.

Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täytyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).

EU-ohjelmakauden 2014-2020 viimeisenä vuotena aktivoidaan hakuja ohjelman tavoitteiden toteutumiseksi täysimääräisesti viestimällä rahoitustilanteesta, painopisteiden toteutumisesta ja tavoitellaan entistä laadukkaampia hankehakemuksia.

Ajankohtainen tieto levitetään asiakaslähtöisesti, helposti löydettävässä ja ymmärrettävässä muodossa monikanavaisesti: kerran kuukaudessa julkaistavassa Uutisjyvät uutiskirjeessä sekä ELY:n ja Leader-ryhmien yhteisellä pareemaaseutu.fi -sivulla. Käytössä on myös ELY-keskuksen sosiaalisen median kanavat: Facebook, Twitter, Instagram ja YouTube-kanava.

EU-ohjelmakausien vaihteessa tavoitteena on nostaa esiin rahoituksen vaikuttavuutta kattavasti koko ohjelmakauden ajalta yhteistyössä rahoitusta saaneiden kanssa jatkona vuonna 2018 käynnistetylle Mahtisatoa-prosesille. Kohteena ovat hanke- ja yritystuet sekä rakennetuet huomioiden kohderyhmän erityispiirteet. Vaikuttavuuden ja hyvien käytäntöjen tunnistamisen malleja levitetään ja sparrataan käyttöä hanketoimijoiden keskuudessa alueellisesti. Toteutetaan yhteiskehittämistä live tapaamisilla ja virtuaalisesti, hyödynnetään digitaalisia alustoja vuorovaikutuksessa. Kootaan esimerkkitarinoita eri kohderyhmiltä ja niistä nostetaan esiin vaikuttavuus "vaikuttavuuskoreihin" esimerkiksi teemoittain, julkaisupaikka rakennetaan pareemaaseutu.fi-sivulle.

Vaikuttavuuden arviointi viestinnän näkökulmasta lähtee siitä mitä haluamme kuvata alueellamme tämän ohjelmakauden tuloksena ja vaikuttavuutena. Samalla rakennetaan siltaa uudelle CAP27 kaudelle. Vaikuttavuustiedon keruuseen rakennetaan ja testataan mallia, jota on mahdollista hyödyntää heti uuden EU-kauden alusta.

CAP -kauden valmistelun etenemisestä viestitään ajantasaisesti ja järjestetään erilaisia foorumeita eri kohderyhmien osallistumiseksi alueelliseen valmisteluun. Luodaan pohjaa ja mahdollistetaan uuden kauden toimien käynnistyminen ripeästi.

	ELY ja Leader viestinnän yhteistyö jatkuu tiiviisti ml. Mahtisatoa-prosessi ja yhteinen pareemaaseutu.fi -sivu. Vaihdetään viestinnän hyviä käytäntöjä alueiden välisesti/toisen ELY-keskuksen kanssa ja toteutetaan viestintätöitä yhdessä. Toteutetaan yhteistyössä Länsi-Suomen ELY-keskusten kanssa (Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Satakunta, Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa) maatalouden investointitukien ja nuorten viljelijöiden aloitustukien väliarviointi. Tavoitteena on tuottaa maakuntakohtaista arviointi- ja vaikuttavuustietoa sekä alueiden välistä vertailutietoa vaikuttavien toimien aikaansaamiseksi. Tuloksista viestitään yhteistyössä osallistuvien ELY-keskusten kanssa. Osallistutaan aktiivisesti maaseutuverkoston viestintäverkoston toimintaan, osallistutaan verkoston kampanjoiden ym. yhteisten viestintäponnistusten suunnitteluun ja toteutukseen. Etelä-Pohjanmaan ELY ja TE-toimiston yrityspalvelut kootaan toiminnallisesti yhteen, mikä uudistaa myös maaseudun yritystukien viestintää osaksi yrityspalveluiden kokonaisuutta. Vuoden 2020 aikana ELY-keskuksen yrityspalveluja ja -rahoitusta kampanjoidaan. Maaseutuohjelman yritystuista tehdään mm. esimerkkivideoita ja tarinallisia juttuja, jotka nostavat esiin rahoituksen merkitystä ja kannustavat maaseudun yrityksiä kehittämään toimintaansa ja hakemaan rahoitusta.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinaatio	Maakuntavalmistelun yhteydessä tiivistimme ennestään jo hyvällä tasolla olevaa yhteistyötä alueen kuntien yhteistoiminta-alueiden kanssa. Aloitimme toimintamallin, jonka puitteissa suunnitellamme ja järjestämme yhteistyössä viljelijäkoulutukset. Tällöin saamme saman laatuiset ja sisältöiset koulutukset koko ELY-alueelle. Järjestämme viljelijäkoulutus/tiedotustilaisuuksia vuoden 2020 aikana CAP 2021 – 2027 ohjelmakauden valmistelutilanteesta ja suunnitelluista

toimenpiteistä. Koulutustilaisuuksien lisäksi käytämme sähköisiä tiedotuskanavia.

Viljelijätukikoulutuksia täydennetään tarvittaessa erilliskoulutuksin.

Viljelijätukihallinnon osalta etenimme maakuntavalmistelun yhteydessä jo substanssitiimitasolle. Tätä työtä on hyödynnetty nykyrakenteissa ja olemme sopineet tiimien kokoamisen tietoturvaa, tukiasioita ja tukien takaisinperintä koskien. ”Takaisinperintätiimi on jo aloittanut toimintansa. Toiminasta on hyvät kokemukset. Muiden tiimien toiminta käynnistetään ja valmistaudutaan samalla CAP kauteen ja sen tukijärjestelmiin.

Jatketaan hyväksi todettua käytäntöä järjestää noin kerran kuukaudessa koulutuspäivä kuntien yhteistoiminta-alueiden henkilöstölle, koulutuksissa on mukana myös omaa henkilöstöä.

Jatketaan YTA johtajien ajankohtais- ja yhteistyöpalavereita noin kerran kuukaudessa. Tapaamisten tarkoitus on keskustella ajankohtaisista asioista viljelijätukijärjestelmää laajemmin. Nämä kokoukset toimivat myös työkokouksina tukikoulutusten järjestämisen osalta sekä CAP-uudistuksen alueellisessa toimeenpanossa.

Maakuntavalmistelun yhteydessä perustettuun alueellisen alkutuotannon valvontatiimin koottiin asiantuntijat AVIsta, ELY-keskuksesta ja kuntien ympäristöterveydenhuollosta. Tiimin tavoitteena on eläinvalvonnan selkeyttäminen viljelijän näkökulmasta, asiantuntijoiden parantunut tiedonkulku ja valvontaprosessien kehittäminen. Tiimin toiminta tukee parempaa eläinten hyvinvointia, ruokaturvallisuutta, tietoisuutta eläintukijärjestelmistä ja eläinten hyvinvointikorvauksesta. Tiimi on aloittanut toimintansa ja kokoontuu säännöllisesti. Kuluvin vuoden aikana olemme yhdistäneet eri viranomaisten valvontakäyntejä saaden niistä hyviä kokemuksia ja palautetta. Tiimi järjestää vielä kuluvin vuoden loppupuolella laajemmän viranomaistapaamisen elintarviketurvallisuuteen liittyen. Tiimin toimintaa kehitetään edelleen ja tiimin puitteissa tiedotetaan mm. CAP-valmistelusta ja eri viranomaistahojen yhteiskoulutuksiin on olemassa hyvät valmiudet.

Tavoite asetetaan.

7. Riittävän henkilöstöressin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Maaseutuyksikön kokonaisvahvuus on 1.11.2019 yhteensä 45 hlöä ja tämän lisäksi määräaikaisia tarkastajia on yhteensä 12 henkilöä. (Maaseutuohjelman teknisellä avulla palkattuja on 1.11.2019 10 henkilöä.) Yksikön toimintaa johtaa yksikön päällikkö tukenaan johtotiimi mikä koostuu ryhmäpäälliköistä. Yksikköpalaveri järjestetään n. kerran kuukaudessa minkä lisäksi ryhmät pitävät omia ryhmä- / tiimipalavereitaan säännöllisesti. Nämä ovat osa toiminnan laadun varmistamista. Yksikön lakimies osallistuu palavereihin käytettävissä olevan ajan puitteissa. Tuki- ja tarkastusryhmän sisäistä laadunvalvontaa suorittaa tarkastuspäällikkö ja ylitarkastaja. Laadunvalvontaa tehdään maastokäynnein ja erillisin otanta- ja jälkitarkastuksin. Henkilöstö osallistuu aktiivisesti ohjaavien tahojen koulutuksiin ja videoneuvotteluihin. ELY-keskus on lisäksi varannut erillistä rahoitusta osaamisen ylläpitoa ja sen vahvistamista varten.

2. ELY-keskuksen arvio toimintamäärärahojen riittävyydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).

Yksikön päällikkö vastaa jatkuvasta henkilöstösuunnitelman ylläpidosta ja resurssien riittävyydestä suhteessa tehtäviin.

Kuluvan vuoden aikana on tehty useita tehtäväjärjestelyjä erilaisten resurssivähenemien vuoksi. Resurssivähenemät on toistaiseksi pystytty korvaamaan, mutta pitkä rekrytointiprosessi aiheuttaa viiveitä tehtävien täyttämässä.

vakavan riskin tehtävien hoitamiselle erityisesti valvontatehtävien osalta.

Kuluvalla kaudella maaseutuohjelman tekninen tuki on ollut välttämätöntä ohjelman toimeenpanotehtävien tuloksellisen hoitamisen ka

Maaseutuyksiköstä eläköityy asiantuntijatehtävistä arvion mukaan vuosina 2020 – 2021 peräti 7 henkilöä. Näin suurta eläkepoistumaa ei mitenkään pystytä korvaamaan sisäisin tehtäväjärjestelyin.

Eläkepoistumien korvaamista ja siten pysyvien kustannusvaikutusten synnyttämistä joudutaan kuitenkin riittämättömän toimintamenokehityksen vuoksi tarkastelemaan kriittisesti.

ELY-keskuksen toimintamenoihin kohdistuvat määrärahat eivät tule riittämään kaikkien nykyisten tehtävien resurssointiin lähivuosina.

Aikaisemmilta vuosilta syntyneet säästöt tullaan pääosin käyttämään vuoden 2020 aikana ja sen jälkeen niitä ei juurikaan ole.

Jos pelto- ja eläinvalvontamäärät ja valvontaprosessit säilyvät lähes nykyisellään, jo ensi vuoden valvontakaudelle on

	syntymässä resurssivajetta n. 2 htv:n verran. Valvontatehtäviin osoitettu, riittävä erillismääräraha on edellytys tehtävistä suoriutumiselle valvontakaudella. Säästöjen loppuessa on varsin todennäköistä, että Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimintamenot ylittävät käytössä olevat määrärahat jo vuonna 2021. Tämä aiheuttaa vakavan riskin tehtävien hoitamiselle erityisesti valvontatehtävien osalta. ELY-keskus kiittää ohjaavia tahoja ponnisteluista teknisen tuen HTV-kehyksen lisäämiseksi. Lisäyksen turvin ohjelmakausi pystytään Etelä-Pohjanmaalla sulkemaan tuloksellisesti. Pystymme lisäksi panostamaan entistä enemmän ohjelmakauden tuloksista ja vaikuttavuudesta viestimiseen. ELY-keskus kiittää erityisesti Ruokavirastoa hyvästä yhteistyöstä kuluneen vuoden aikana. Vuosien aikana toimintaamme kohdistuneet lukuisat, eri EU toimielinten tarkastukset ovat opettaneet meille paljon ja toimeenpanomenetelmämme ovat hioutuneet sellaiseksi, että vakavia puutteita ei löydy ☺.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite on saavutettavissa. ELY-keskus on aloittanut aktiivisen tiedottamisen ohjelma-kauden päättymisestä ja vuoden 2020 viimeisistä hanke- ja yritystukien valintajaksoista. Tiedottaminen on lisännyt toimijoiden aktiivisuutta ja vuoden 2020 valintajaksoista odotetaan hakemismääriltään vilkkaita.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Tavoite on saavutettavissa. Tällä hetkellä maksujen osuus sidotusta on 60 %.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite on saavutettavissa. Hankkeiden ja yritystukien tuen saajat tallentavat pääsääntöisesti seurantatiedot HYRRÄ-tietojärjestelmään. ELY-keskuksen asiantuntijat varmistavat HYRRÄ-tietojärjestelmässä hanke- ja yritystukien seurantatietojen realistisuuden ja oikeellisuuden. Leader-hakemusten osalta oikeellisuus tarkistetaan asianomaisessa Leader-ryhmässä. Hanke- ja yritystukien lopettamisen osalta ELY-keskuksen asiantuntijat tekevät aktiivista ja ajantasaista lopettamistyötä näin varautuen sekä mahdollisiin uudelleen budjetointeihin että ohjelmakauden sulkemisen ennakointiin.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Hanke- ja yritystuet ELY-keskuksesta haettavien kehittämishanke- ja yritystukien osalta tavoite on saavutettavissa. Yleishyödyllisten investointihakemusten osalta jatketaan aktiivista tiedottamista sähköisen asioinnin mahdollisuuksista. Leader-ryhmien aktiivisuus sähköisyyden edistämässä on yksi tekijä kehittämishanke- ja yritystukien sähköisten hakemusten määrän kasvattamisessa. Rakennetuet

	Investointitukien osalta tavoite on saavutettavissa hakijakunnan sähköisten järjestelmien käyttötaidon parantuessa. Nuoren viljelijän aloitustuen osalta tavoite on täysin saavutettavissa, mikäli hakijoita avustavat toimijat sekä yksittäin hakemuksiaan tekevät noudattavat ELY-keskukselta saamaansa neuvontaa ja toimivat sen mukaisesti
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk).³	Yritystukihakemusten käsittelyaikaan vaikuttaa yritystukihakemusten valintajaksotus ja valintamenettely pisteytyksineen. Vuoden 2020 osalta on päätetty neljä yritystukien valintajaksoa, jotka päättyvät tammikuun, huhtikuun, heinäkuun ja syyskuun lopussa. Ohjelmakauden päättymisestä ja sen ennakoivasta aikatauluttamisesta on keskusteltu alueen Leader-ryhmien kanssa sekä ELLE-ryhmässä että käydyillä kumppanuuskäynneillä. On hyvä, että käsittelyaikoja on alettu seurata erikseen Leader-ryhmien ja ELY-keskuksen osalta. Tukipäätökset tullaan tekemään 31.12.2020 mennessä.
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk).³	Hanketukihakemusten käsittelyaikaan vaikuttaa hankkeiden valintajaksotus ja valintamenettely pisteytyksineen. Vuoden 2020 osalta on päätetty kaksi hankkeiden valintajaksoa, maaliskuun ja syyskuun loppu. Leader-hankehakemuksia jätetään jatkuvasti HYRRÄ-järjestelmässä. Leader-ryhmien tulossa olevat merkittävät lisärahoitukset vuodelle 2020 tulevat lisäämään käsiteltävien tukihakemusten lukumäärää vuodelle 2020. Oletettavissa on, että tukihakemukset ruuhkautuvat syksyille 2020. ELY-keskus ei pysty vaikuttamaan Leader-hankehakemusten käsittelyn nopeuteen Leader-ryhmässä. Ohjelmakauden päättymisestä ja sen ennakoivasta aikatauluttamisesta on keskusteltu alueen Leader-ryhmien kanssa sekä ELLE-ryhmässä että käydyillä kumppanuuskäynneillä.

	On hyvä, että käsittelyaikoja on alettu seurata erikseen Leader-ryhmien ja ELY-keskuksen osalta. Tukipäätökset tullaan tekemään 31.12.2020 mennessä.
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite täyttyy pääosin muilta osin kuin kehittämishankkeiden osalta. Viime vuoteen verrattuna maksatushakemusten ruuhkaa on pystytty vähentämään resurssien lisäyksen ja maaseutuyksikön sisäisten työjärjestelyjen avulla. Useassa kehittämishankkeessa on monia osatoteuttajia ja mm. tämä pitkittää käsittelyaikoja. Julkisten toimijoiden hakemusten puutteellisuuksiin kiinnitetään erityistä huomiota. 30 vrk:n tavoitteen saavuttamiseksi on edistytty huomattavasti ja käsittelyaika myös kehittämishankkeiden osalta lyhenee edelleen.
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastyytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Palvelutyytyväisyyskyselystä lokakuussa 2019 saatujen tulosten mukaan palvelu on kokonaisuutena tarkastellen varsin hyvällä tasolla. Rahoituspalveluita koskien vastaajista melkein 90% oli sellaisia, joille oli myönnetty maaseuturahaston tukea. Kokonaistyytyväisyys oli 4,3 eli kymmenyksen korkeampi kuin edellisvuonna. Korkein arvio oli palvelun ystävällisyydestä 4,8 ja palvelun asiantuntemuksesta 4,4. Matalin arvio asian sähköisten palveluiden käytettävyydestä 3,5. Sanallisissa arvioinneissa oli mainintoja HYRRÄ ja KATSO tunnistneiden monimutkaisuudesta, mutta toisaalta mainintoja HYRRÄN kehittymisestä ja parantumisesta. Maksatusta koskien vastaajista 92% oli sellaisia, joille oli maksettu maaseuturahaston tukea. Korkein arvio oli palvelun ystävällisyydestä 4,7 ja palvelun asiantuntemuksesta 4,4. Matalin arvio sähköisten palvelujen käytettävyydestä 3,5 ja asian käsittelyn nopeudesta 3,6. Sanallisissa arvioinneissa oli mainintoja HYRRÄN toiminnallisista ongelmista ja maksatusten pitkistä käsittelyajoista. Valvontatehtävien osalta palvelutyytyväisyyskysely koskee ainoastaan "EVIRA" valvontoja. Kyselyyn vastanneista n.60% oli sellaisia, jotka olivat näiden valvontojen kohteena. Luomutuotannon valvontaa oli kyselyssä arvioitu erikseen. Valvontaa eivät tee ELY-keskuksen tarkastajat, vaan valtuutetut tarkastajat, joten tulos on näiltä osin harhaanjohtava. ELY-keskuksen tuotantotapatarkastuspäätöksen käsittelyn nopeus arvioitiin tasolle 4,4 ja päätöksen perustellut tasolle 4,8. Tässä on merkittävä parannus verrattuna edelliseen vuoteen.

	Valvonnan tyytyväisyyskyselyssä Etelä-Pohjanmaan kokonaistyytyväisyys oli 8,07. Parhaat arvostamat ELY-keskuksemme tarkastajat saivat käyttäytymisen asiallisuus 8,78 valvontalainsäädännön ja menetelmien asiantuntemus 8,54 ja maatalouden asiantuntemus 8,42. Parantamisen varaa meille jäi vielä valvontamenetelmien kertomisen (8,00) suhteen sekä tarkastustilanteessa annettavien ohjeiden ja neuvojen (8,03) osalta. Valvonnan tyytyväisyyskyselyn tulokset on jaettu valvontahenkilöstölle ja kyselyn tuloksia on käyty läpi ryhmäpalaverissa sekä YTA-koulutuksen yhteydessä. Kyselyn tuloksista on myös kirjoitettu artikkeli ELY-keskuksen Uutisjyvä-tiedotteeseen. Kyselyn perusteella kehittämiskohteiksi nousivat valvontamenetelmistä kertominen viljelijälle sekä tarkastustilanteessa viljelijälle annettavien ohjeiden ja neuvojen kertominen. Nämä nostamme valvonnan kehittämiskohteiksi vuonna 2020.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Fosforitase (2017 7,2) Alkuvuosista tase on yli puoliintunut. Viime vuosina taseen ylijäämät eivät ole pienentyneet ja kasvukausien väliset erot näkyvät ylijäämien vaihteluna. Ylijäämäravinteiden määrä kertoo satovaihteluiden aiheuttamasta ravinnekuormitusriskistä, jonka syntyminen riippuu kasvukauden vallitsevista sääolosuhteista. Fosforitaseen tavoite on edelleen n. 5,00 kg/ha. Maakunnassa on innostuttu sivutuotteiden ja kierrätysravinteiden hyödyntämiseen, huomioikohan taselaskenta sivutuotteiden mukana poistuneet ravinteet täysimääräisenä?
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Typpitase (2017 61,4) Nitraattiasetus määrittää korkeimmat sallitut typpilannoitusmäärät ja maatalouden ympäristökorvausjärjestelmä ohjaa typpi- ja fosforilannoitusmäärät eri kasveille. Ravinteiden käytön tehostuminen näkyy siinä, että tase on laskenut melkein kolmanneksen ympäristökorvausjärjestelmään sitoutumisen vuoksi. Tavoite on edelleen 50 kg/ha, jolla juuri ja juuri voi tuottaa markkinakelpoisen sadon jos muut tekijät ovat kunnossa.
1) Suorien tukien ja ohjelm tukien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuutus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän	

välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty.

Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.

- Tavoite vuosi 2020											40					
12. Laajakaistahankkeet, kpl, tavoite yht. 100 hanketta - Tavoite vuosi 2020											1					
13. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta - Tavoite vuosi 2020											10					

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

Hyvinvoivan ja elinvoimaisen maaseudun kehittäminen

Vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukyvyn edistäminen ja elintarvikevienti

Biotalouden ja kiertotalouden edistäminen

Maaseudulla toimivien yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn parantaminen

Osaamisen, tutkimuksen, innovaatioiden ja digitalisaation edistäminen

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella on vahvaa ja monipuolista elintarviketuotantoa. Edistämme vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä olemalla mukana tukemassa koko ruoantuotannon prosessia. Tavoitteena on kannattava ja kestävä ruoantuotanto, puhtaat ja vastuullisesti tuotetut elintarvikkeet sekä jatkojalostukseen, vientiin ja innovaatioihin panostavat elintarvikeyritykset, joilla on osaamista ja osaavaa työvoimaa.

Tuetaan maatiloiden kehittämistä investointituilla ja panostetaan sukupolvenvaihdoksiin myöntämällä nuorten viljelijöiden aloitustukea. Viljelijöille järjestetään koulutus- ja tiedotustilaisuuksia investointituista ja sukupolvenvaihdoksista. Osallistutaan myös asiantuntijoina ja luennoitsijoina muiden tahojen järjestämiin koulutustilaisuuksiin.

Alueemme viljelijät ja muut yrittäjät kehittävät toimintaansa hyvin aktiivisesti, erityisesti puutarhatuotannon ja maidontuotannon osalta, mikä on myönteinen asia. Ongelmana näin ohjelma-kauden lopussa on varojen puute, joudumme jättämään monta hyvää hanketta rahoittamatta. Tämä hidastaa rakennemuutosta ja ympäristön sekä eläinten hyvinvoinnin parantamista.

Kehotetaan viljelijöitä hyödyntämään Neuvo 2020- tuen käyttöä. Vuonna 2020 ruotsinkielinen Pro Agria neuvontajärjestö (ÖSL) ottaa käyttöön ns "tulevaisuuskeskusteluja", joissa neuvojat keskustelevat viljelijöiden kanssa maatiloiden kilpailukyyn kehittämistä. Tämä kuuluu neuvontaosioon maatiloiden nykyaikaistaminen ja kilpailukyyn parantaminen. Hyödynnetään eri koulutushankkeita, esimerkiksi "ÄlyNauta"-hanketta, jonka tavoitteena on lisätä maidontuottajien osaamista älykkäistä ja kestävästä kotieläintuotannon toimintamalleista hyödyntäen digitaalisia sovelluksia ja työkaluja. "Kursgården 20+"-koulutushankkeessa parannetaan maanviljelijöiden, kasvihuoneyrittäjien ja elintarvikkeiden jalostajien taloudellista ja tuotannollista osaamista. Parannetaan maatalousyrittäjien osaamista liiketoiminnan ja johtajuuden alalla ja edistetään näin maatalousyrittäjien kilpailukykyä, esimerkkinä hanke "AgriBisnes III".

Panostetaan luomutuotantoon, koska vuonna 2020 on todennäköisesti mahdollista solmia luomusopimuksia/sitoumuksia. Viljelijöille tiedotetaan luomutuen hakemisesta. Koulutetaan ja ohjeistetaan luomutarkastajia. Hyödynnetään luomutuotantoa koskevan kehittämishankkeen EkoNu 3.0:n tuloksia.

Rahoitetaan kehittämishankkeita, jotka edistävät ruokajärjestelmän kilpailukykyä. "Pohjanmaan Elintarvikealan yritykset Kasvuun"-hankkeessa autetaan elintarvikealan yrityksiä tuotebrändien vahvistamisessa sekä viennissä. "Plattform för matriket Österbotten 2019-2021-hankkeessa" tähdätään elintarvikealan yhteistyön ja tiedonvaihdon lisäämiseen ja luodaan pysyvä kehittämisalusta elintarvikkeita jalostaville yrityksille. Hankkeen toteutusalueena on Pohjanmaan maakunta, mutta sen tulokset ja luodut toimintamallit ovat vapaasti hyödynnettävissä myös Keski-Pohjanmaalla. Team Finlandin kärkihankkeena on Tulevaisuuden ruoka ja siihen panostetaan koko vuoden 2020 aikana yhdessä Team Finlandin kanssa tukemalla yrityksiä muun muassa viennissä ja tuotebrändäyksessä.

Yritystuilla edistetään elintarvikealalla olevien yritysten kilpailukykyä. Alueen kilpailukyyn kannalta elintarvikkeiden jatkojalostus on erityisen tärkeää ja siksi panostetaan elintarvikejalostus-yrityksiin ja maataloustuotteiden jalostusasteen nostamiseen. Edistetään ruokajärjestelmän kilpailukykyä myös tukemalla elintarvikkeiden vientiyrityksiä. Elintarvikkeiden vienti on ELY-keskuksen kärkihankkeita ja tehdään aktiivisesti yhteistyötä Viexpon (Pohjanmaan ELY-keskuksen kansainvälistymisyksikkö) ja muiden Team Finland toimijoiden kanssa. Yhteistyön myötä vientiyritykset saavat apua vientiä aloittaessa ja kehittäessä ja Team Finland toimijoiden rahoitusinstrumentit ja yrityspalvelut tulevat tehokkaasti käyttöön yritysten tarpeisiin. Tehdään proaktiivista työtä alueemme elintarvikeyritysten osalta, eli otetaan yhteyttä sellaisiin yrityksiin, joilla arvioidaan olevan kasvu- ja kehittämispotentiaalia. Tehdään näiden yritysten tarpeisiin sovellettuja yritysikänteitä, joissa kartoitetaan yritysten nykytilat ja kehittämistarpeet. Käyntien perusteella pyritään vastaamaan yrityksen kehittämistarpeisiin hyödyntäen Team Finland toimijoiden palveluja ja käynnissä olevia elintarvikehankkeita. Keskitytään esimerkiksi brändäykseen ja vientiin.

Tuetaan yrityksiä ja kehittämishankkeita, jotka edistävät kestävästä elintarviketuotantosta ottamalla käyttöön uusia ympäristöystävällisiä tuotantomenetelmiä, jotka vähentävät hiilijalanjälkeä.

Yritystuilla ja kehittämishankkeilla tuetaan tekoälyyn, robotisaatioon ja digitalisointiin panostavat ratkaisut, jotka edistävät ruokajärjestelmän kilpailukykyä. Esimerkkeinä "ÄlyNauta"-koulutushanke sekä "AgroTeknoa Jokilaaksoihin"-hanke, jonka tavoitteena on edistää uuden maatalousteknologian käyttöönottoa ja parantaa maataloustuotannon tehokkuutta, kannattavuutta ja ympäristöystävällisyyttä.

Alueellamme on aktiivisia viljelijöitä ja muita yrittäjiä, joille osaavan työvoiman saanti on välttämätön yritysten kasvun ja kehittämisen kannalta. Erityisen tärkeitä elinkeinoja alueellamme ovat kasvihuonetuotanto, maidontuotanto ja perunanviljely. Monessa yrityksessä esiintyy osaavan työvoiman pulaa. Rekrytointiongelmia hidastavat yritysten kasvua ja tätä ongelmaa pyritään ratkaisemaan yhteistyössä TE-toimiston kanssa tarjoamalla yrityksille, esimerkiksi Täsmä- ja RekryKoulutusmahdollisuuksia, Eures, palkkatuki ja oppisopimukset. Monen yrityksen, esimerkiksi suurten kasvihuoneiden, toiminta ja kehitys on täysin riippuvaista ulkomaisesta työvoimasta. Pohjanmaan ELY on rakentanut kansallisen Talent Boost ohjelman alle ELY-alueen kattavaa Talent Coastline ekosysteemiä, jota tukevat laajasti sekä viranomais toimijat, kunnat ja kaupungit, korkeakoulut ja ammatillinen koulutus, yrittäjäjärjestöt, kauppakamari sekä elinkeino-yhtiöt. Talent Coastline tavoitteena on työperäisen maahanmuuton tukeminen ja osana ekosysteemiä toteutetaan erityisesti maaseudulle suuntautuvaa Talent Scout-hanketta alueen elinkeino-yhtiöiden toimesta. Hankkeen tavoitteena on houkutella osaavaa työvoimaa erityisesti Pietarsaaren ja Kristiinankaupungin seuduille.

Uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukyky edistäminen edellyttää osaamista ja innovaatioita. Panostetaan osaamisen lisäämiseen mm Neuvo 2020-toiminnalla ja erilaisten kehittämissuunnitelmien avulla. Hyödynnetään alan tutkimuksesta saatua tietoa ja seurataan alan raportteja ja keskustelufoorumia, esimerkkinä valtakunnallinen keskustelufoorumi ”Yhteinen ruokapöytä” (Karhinen). ELY-keskuksella on aktiivinen rooli Pohjanmaan liiton perustamassa työryhmässä ”Jordbrukets framtid”, jossa painopisteenä on tuottajan asema ruokaketjussa. Keski-Pohjanmaalla elintarvikealan toimijoiden verkoston tavoitteena on kehittää alueellista ruokajärjestelmää.

Vastuullisen ruokajärjestelmän edistämiseksi panostetaan elintarviketurvallisuuteen. Panostetaan ennaltaehkäisevään ja riskiperusteiseen toimintaan ja tehdään tiivistä yhteistyötä tuottajien ja alan organisaatioiden kanssa ”valvojasta valmentajaksi”- periaatetta noudattaen. Ulkomailta tuodaan yhä enemmän siemeniä, taimia, hedelmiä ja vihanneksia, mikä lisää uusien tautien ja tuhoajien esiintymistä ja leviämisen riskiä. Yritykset, kuten esimerkiksi kasvihuoneyritykset, ovat isot ja silloin myös taloudelliset riskit kasvavat. Tarkastuksia tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti. Kasvinterveyslainsäädännön uudistuessa (astuu voimaan 14.12.2019) ELY-keskukselle tulee lisää tarkastustehtäviä sekä todennäköisesti koulutustehtäviä. Panostetaan uuden kasvinterveyslainsäädännön osaamisen lisäämiseen neuvonnalla ja tekemällä yhteistyötä tuottajien ja alan organisaatioiden kanssa. Puhtailla ja turvallisilla elintarvikkeilla parannetaan tuottajien ja yritysten vientimahdollisuuksia ja kilpailukykyä.

Maatalouden rakennemuutos ja huono kannattavuus ovat haaste monelle maatalousyrittäjälle. Pyritään tukemaan viljelijöitä varhaisen välittämisen mallin mukaisesti. Hankkeissa ”Myötä-tuulta tuottajalle 2” ja ”Välitä viljelijästä” (Melan hanke, jonka verkostossa Pohjanmaan ELY-keskus on mukana sopimuksen perusteella) edistetään maatalousyrittäjien jaksamista ja työkyvyn ylläpitämistä. Viljelijöiden hyvinvointi on ehdoton edellytys maatalouden toiminnalle ja ruokajärjestelmän kilpailukyky edistämiseksi.

Edistetään maatalojen kilpailukykyä myös suorittamalla valvonnat ajoissa. Näin varmistetaan, että tuet voidaan maksaa viljelijöille aikataulun mukaisesti. Seurataan valvontatyön etenemistä koko vuoden aikana ja varmistetaan, että tarkastajilla on riittävä ja ajantasainen osaaminen. Tukien maksaminen ajoissa edistää maatalojen kannattavuutta ja maksuvalmiutta ja näin ollen myös kilpailukykyä.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Alueemme maaseutu on elinvoimainen ja monipuolinen. Maataloudella on vahva asema ja viljelijät investoivat aktiivisesti. Alue on tunnettu viennistä. Alueella on paljon mikro- ja pienyrityksiä ja hanketoiminta on vilkasta. Ongelmana näin ohjelmakauden lopussa on varojen vähentyminen, moni hyvä investointi- ja kehittämishanke jää rahoittamatta. Erityisesti kehittämishankkeiden osalta joudutaan tekemään erittäin tiukkaa priorisointia.

Maaseudun elinvoimaisuutta ja elinkeinoja vahvistetaan kehittämishankkeiden, rakennetukien ja yritystukien avulla. Yritystukien kohdentamisessa pääpaino on kasvavissa ja kehittyvissä yrityksissä ja kilpailukykyä parantavissa investointeissa ja kehittämistoimenpiteissä. Tuetaan maaseudun mikro- ja pienyritysten kasvua ja työllisyyttä parantavia investointeja, jotka generoivat suoria työllisyys- ja kerrannaisvaikutuksia maaseutuun. Tukemalla aloittavien yritysten perustamistoimenpiteistä ja toimivien yritysten uudistamista monipuolistetaan alueen yritystoimintaa entisestään.

Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua rahoittamalla erilaisia kylien kehittämishankkeita yhteistyössä alueen Leader-ryhmien kanssa. Hankkeet vahvistavat kyläläisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, lisäävät osallisuutta ja auttavat uusien asukkaiden integrointia. Lisätään maaseudun viihtyisyyttä ja asukkaiden hyvinvointia esimerkiksi kunnostamalla rakennuksia, kuten nuorisotaloja ja luomalla paikkoja, joissa asukkaat voivat kokoontua ja tehdä yhteistyötä. Kylien kehittämishankkeilla edistetään yhteisöllisyyttä.

Monipuolistetaan elinkeinoja tukemalla kehittämishankkeita ja yrityksiä, jotka panostavat kestäväan maaseutu- ja saaristomatkailuun. Näin hyödynnetään maaseudun luonnon tarjoamat mahdollisuudet ja parannetaan työllisyyttä. Esimerkiksi "Archipelago attractions"-hankkeessa kehitetään tuotepaketteja matkailijoille. Tuetaan myös uusia matkailuun liittyviä teemoja, esimerkiksi ruokamatkailua.

Yleishyödyllisillä kehittämishankkeilla hyödynnetään luontoa virkistysmielessä, kuten tukemalla luontopolkuja, esimerkkinä "Retkeilyreitit: Peuran Polku"-hanke, "Larsmo Leden" ja "Merenkurkun luontoreitit kuntoon-Masto 3". Tuetaan myös kulttuurisia elämyksiä, jotka parantavat elämänlaatua sekä hyödynnetään kulttuuriperintöä, esimerkkinä Leader-hanke "Kulturav som levande österbottensk resurs", jossa nostetaan esiin immateriaalinen kulttuuriperintö ja alueen elävät perinteet.

Maaseudun rauha ja luonnonläheisyys tuottavat hyvinvointia. Maaseudun luontoa hyödynnetään Green Care-hankkeissa, joilla edistetään ihmisten terveyttä ja elämänlaatua.

Parannetaan maaseudulla toimivien yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä. Aloittavien yritysten tukemisen lisäksi tuetaan uuden yrittäjyyden syntymistä helpottamalla toimivien yritysten omistajanvaihdoksia. Kilpailukyvyn säilyttämisen kannalta on erityisen tärkeää, että sukupolvenvaihdoksiin ja omistajanvaihdoksiin valmistaudutaan hyvissä ajoin. "Valmisteltu omistajanvaihdos"-hankkeessa varmistetaan omistajanvaihdosten sujuminen yhteisen palvelukonseptin avulla. Näin edistetään maaseudun elinvoimaa ja työpaikkojen pysyvyyttä.

Tavoitteena on luoda sellaista yrittäjyyttä, jonka avulla palveluja voidaan tuottaa uudella tavalla, jolloin palvelujen saatavuus maaseudulla paranee.

Parannetaan maaseudun työllisyyttä priorisoimalla uusia työpaikkoja luovia yritystukia ja uusien työpaikkojen syntymistä edistäviä hankkeita. Panostetaan osaamisen lisäämiseen rahoittamalla koulutus- ja tiedonvälityshankkeita ja hyödynnetään niiden tulokset (esim. ÄlyNauta- ja Kursgården 20+-koulutushankkeet).

Panostetaan kestäväan kehitykseen, jotta viihtyisyys ja elämänlaatu maaseudulla paranee. Tuetaan yrityksiä ja kehittämishankkeita, jotka panostavat kiertotalouden ja biotalouden hyödyntämiseen sekä hiilinielujen lisäämiseen. Ympäristöystävällisillä innovaatioilla luodaan uutta yrittäjyyttä ja uusia työpaikkoja. Hyödynnetään alueellisia vahvuuksia, kuten alueen energia-klusterin tuomia innovaatioita uusiutuvan energian osalta. Panostetaan kestäväan rakentamiseen eli puurakentamisen nostamiseen yhteistyössä Team Finlandin kanssa, esimerkkinä hanke "Puurakentamisen uudet tuulet", jonka tavoitteena on puurakentamisen yritysten kasvu, osaamisen lisääminen ja vienti.

Panostetaan myös muihin alueellisiin vahvuuksiin kuten kasvihuonetuotantoon, turkiselinkeinoon, kemialliseen teollisuuteen ja kaivostoimintaan. Esimerkkinä "OstroCluster"-hanke, jossa luodaan klusterimaista toimintaa turkisalalle ja yhtenäistetään toimialan julkisuuskuva. Turkiskasvatus on Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella tärkeä maaseutuelinkeino. Alhaisista hinnoista johtuen taloudellinen tila tarhoilla on ollut haastava jo muutaman vuoden aikana. ELY-keskus on myöntänyt valtiontakauksia maatilojen maksuvalmiuslainoille tilanteen helpottamiseksi. Odotettavissa on nahkojen hintojen nousu lähiaikoina, koska tuotantomäärät maailmassa ovat laskeneet.

Tuetaan hankkeita, jotka lisäävät yrittäjien osaamista ja ammattitaitoa, koskien muun muassa digitalisaatiota ja ympäristökysymyksiä, esimerkkinä tiedonvälityshanke "Ajantasalla", jonka kohderyhmänä ovat maatalous-, hevos- ja turkisyrittäjät ja "AgroTeknoa Jokilaaksoihin"-hanke maatalousyrittäjille.

Rahoitetaan kehittämishankkeita, jotka edistävät elintarvikealan yrityksiä. Hankkeessa "Pohjanmaan Elintarvikealan yritykset Kasvuun" on vuoden 2019 aikana tehty taustakartoitus pohjalaismaakuntien elintarvikealan mikro- ja pienyritysten nykytilasta ja vientivalmiuksista. Kartoituksesta ilmenee yritysten tarpeet, kuten tarve tuotebrändien vahvistamiseen, ja näihin tarpeisiin pyritään vastaamaan vuonna 2020 yhteistyössä Team Finlandin kanssa. Yritystuilla priorisoidaan vientiyrityksiä ja tämän osalta tehdään tiivistä yhteistyötä Team Finlandin kanssa. Hyödynnetään kehittämishankkeen "Plattform för matriket Österbotten 2019-2021" tulokset ja varmistetaan että Team Finlandin palvelut ovat elintarvikeyritysten käytössä.

Maaseutuyritysten kasvua ja vientiä edistetään myös "Pohjanmaalta Japaniin"-yritysrühmähankkeella, jonka tavoitteena on kehittää Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa toimivien maaseutuyritysten vientivalmiuksia ja yritysten välistä yhteistyötä.

Tuetaan digitaalisiin ratkaisuihin panostavia yrityksiä ja kehittämishankkeita, jotta digitaaliset palvelut olisivat kaikkien saatavilla. Digitaalisuus tuo mukanaan uusia yritysmahdollisuuksia ja antaa myös mahdollisuuden tehdä paikkariippumatonta työtä. Näin vastataan työn murroksen asettamiin haasteisiin, mahdollistetaan etätöiden tekemistä ja parannetaan mahdollisuuksia asua maaseudulla. Edistetään monipaikkaisuutta.

Tehdään tiivistä yhteistyötä alueiden Leader-ryhmien kanssa ja järjestetään säännöllisesti kehittämispäiviä niiden kanssa. Kehotetaan Leader-ryhmiä aktiivisesti seuraamaan tuettujen hankkeiden etenemistä, jotta sidotut varat tulevat käytetyksi täysimääräisesti. Ohjelmakauden loppupuolella käytettävät varat vähenevät ja siksi priorisoidaan hyviä hankkeita ja varmistetaan ettei tueta päällekkäisiä hankkeita. Lisätään yhteistyötä Leader-ryhmien kanssa niin, että Leader-ryhmien rahoitus täydentää ELY-keskusten rahoitusta erityisesti suurien yleishyödyllisten investointihankkeiden osalta. Näin lisätään hankkeiden vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta.

Seurataan yritystukien ja hankkeiden toteutumista, jotta sidotut varat käytetään maksimaalisesti. Jos ilmenee, että kehittämishanke tai investointi ei toteudu suunnitellusti, ryhdytään heti toimenpiteisiin. Varmistetaan myös, että hankkeiden tuloksista tiedotetaan kohderyhmille. Järjestetään vuosittain kehittämishankkeiden verkostoitumispäivä ja kannustetaan hankkeiden vetäjiä yhteistyöhön. Varmistetaan, että hankkeiden suunnittelun yhteydessä on selvitetty ja hyödynnetty aiemmin rahoitettujen hankkeiden tulokset.

Osaavan työvoiman saatavuus, ulkomainen työvoima mukaan lukien, on edellytys monelle maaseudulla toimiville yrittäjille. Rekrytointiongelmien hidastavat yritysten kasvua ja samalla alueen kehitystä. Tätä pyritään ratkaisemaan yhteistyössä TE-toimiston kanssa tarjoamalla yrityksille Täsmä- ja Rekry Koulutusmahdollisuuksia. Monen yrityksen toiminta ja kehitys on täysin riippuvaista ulkomaisesta työvoimasta. Pohjanmaan ELY-keskus on rakentanut kansallisen Talent Boost ohjelman alle ELY-alueen kattavaa Talent Coastline-ekosysteemiä, jota tukevat laajasti sekä viranomais toimijat, kunnat ja kaupungit, korkeakoulut ja ammatillinen koulutus, yrittäjäjärjestöt, kauppakamari sekä elinkeino-yhtiöt. Talent Coastlinen tavoitteena on työperäisen maahanmuuton tukeminen ja osana ekosysteemiä toteutetaan erityisesti maaseudulle suuntautuvaa Talent Scout-hanketta alueen elinkeino-yhtiöiden toimesta. Hankkeen tavoitteena on houkutella osaavaa työvoimaa erityisesti Pietarsaaren ja Kristiinankaupungin seuduille.

Tehdään yhteistyötä tutkimuslaitosten, oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa ja hyödynnetään tutkimustuloksia. Rahoitettavissa yhteistyöhankkeissa korostuu tutkimustiedon vieminen käytäntöön sekä tutkimuksen ja maatalousyritysten välisen vuorovaikutuksen lisääminen.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Maaseudulla on ratkaisuja moneen ympäristöongelmaan. Tavoitteena on edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä hillitä ilmastonmuutosta tukemalla uusiutuvan energian, kiertotalouden ja biotalouden hyödyntämistä. Biotalouden merkitys alueella on suuri ja kiertotalouden merkitys on kasvamassa. Alueella on myös vahva energiaklusteri. Puhdas luonto ja vesi sekä turvallinen ruoka lisäävät hyvinvointia maaseudulla.

Viljelijöiden koulutustilaisuuksissa informoidaan sellaisista tukimuodoista, jotka edistävät ympäristön hyvää tilaa, esimerkiksi informoidaan erilaisista ympäristötuista, jotka edistävät luonnon monimuotoisuutta. Tuetaan kehittämishankkeita, jotka panostavat uusien ympäristöystävällisten viljelymenetelmien kehittämiseen. Viljelijöille tiedotetaan uusista viljelymenetelmistä, jotka edistävät hiilineutraalisuutta.

Maatalouspuolella tuetaan ympäristöä parantavia hankkeita. Maatiloilla tehdään energiantuotannon rakentamisinvestointeja, missä polttoaineena on uusiutuva energia. Tuetaan uusien tuotantorakennusten rakentamista, jotka ovat energiatehokkaampia kuin vanhat rakennukset. Myös biokaasulaitosten rakentamista ja aurinkopaneelien hankintaa tuetaan.

Kiertotalous on teemana Pohjanmaan ELY-keskuksessa marraskuussa 2019 ja ilmastonmuutos on teemana joulukuussa 2019. Hyödynnetään näistä teemoista saatua uutta tietoa vuoden 2020 aikana.

Kemian, biotalouden ja mineraalitalouden Biolaakso-osaamiskeskittymä perustuu Keski-Pohjanmaan vahvaan kemianteollisuuteen ja alkutuotantoon. Elinkeinoelämä, tutkimus, innovaatio-toiminta ja koulutus ovat tiiviisti mukana alueen osaamiskeskittymässä. Maakunnasta löytyy kemian erityisosaamista, jonka avulla biomassan arvoketjuja voidaan kehittää korkean lisäarvon tuotteiksi. Myös maaseuturahaston hankkeilla edistetään monin tavoin Keski-Pohjanmaan Biolaakso-kokonaisuutta, tästä esimerkkeinä mm. FENIX-Suonpohjille uusi elämä-, Pohjanmaan ravinneratas-, Suometsien sadonkorjuu-, 63 Degrees North-pohjoisen erikoiskasvit Euroiksi-, Hakkuutähteen ja hakkeen uudet mahdollisuudet- hankkeet.

Biotalouden, kiertotalouden ja uusiutuvan energian antamat mahdollisuudet luovat edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle sekä uusille tuotteille ja palveluille. Näin luodaan uutta yrittäjyyttä maaseudulla ja parannetaan samalla työllisyyttä. Tuetaan yrityksiä, jotka hyödyntävät kiertotalouden antamat mahdollisuudet, esimerkkinä kierrätystä harjoittavia yrityksiä. Tuetaan kehittämishankkeita, jotka kehittävät kiertotalouteen liittyviä innovatiivisia ratkaisuja. Esimerkkinä ”Cirkulär ekonomi i syd”-hanke, jossa kartoitetaan Suupohjan rannikkoseudun biomateriaalien kaupallista hyödynnettävyyttä. Tuetaan energiatehokkuuteen tähtääviä hankkeita, esimerkiksi hanke ”Energiaomavarainen seutu”, jonka tarkoituksena on kehittää kestäväää energiahuoltoa, eli energian kulutuksen minimointia ja energian tuotantoa omavaraisesti alueen käytettävissä olevilla uusiutuvilla energianlähteillä. Yritystuilla tuetaan muun muassa haketuskoneita ja murskaimia eli tuetaan uusiutuvan energian käyttöä.

Panostetaan kestävään rakentamiseen eli puurakentamisen nostamiseen yhteistyössä Team Finlandin kanssa. Puurakentamisen nostaminen on yksi Team Finlandin painopisteistä. ”Puurakentamisen uudet tuulet”-hankkeessa tavoitteena on löytää uusia liiketoimintamahdollisuuksia puurakentamisen yrityksille esimerkiksi julkisista rakennushankkeista. Edistetään metsäalaan perustuvia elinkeinoja.

Uusiutuvan energian, biotalouden ja kiertotalouden hyödyntäminen edellyttää lisää osaamista kaikille toimijoille; viljelijöille, muille yrittäjille ja hankkeiden vetäjille. Tuetaan kehittämishankkeita, jotka panostavat osaamisen lisäämiseen.

Tehdään yhteistyötä yritysten, tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa ja hyödynnetään uutta tutkimustietoa.

Happamat sulfaattimaat ovat ongelmallisia vesistöjen kannalta Pohjanmaan rannikolla. Vesistöjen suojelua parannetaan esimerkiksi ”Pohjanmaan Ravinneratas”-hankkeella, jonka tavoitteena on tehostaa ravinnevirtojen hyödyntämistä, vähentää vesistökuormitusta ja lisätä tietämystä vesiensuojelusta. Toisena esimerkkinä on ”Produktiv hållbar odling med PRECIKEM-metoden”-hanke, jossa viedään käytäntöön sääätösalajoituksen tuomia mahdollisuuksia happamuuden torjumiseksi.

Ympäristön ja maatilojen kannattavuuden kannalta on tärkeää panostaa salaojituksiin, säätösalaajituksiin sekä myös tilusjärjestelyihin. Tuetaan ravinteiden huuhtoutumista vähentäviä säätösalaajituksia. Vanhojen salaajitusten uudistaminen on nyt ajankohtaista, joten on odotettavissa, että salaajitushankkeita on tulossa runsaasti vuonna 2020. Tuetaan ravinteiden huuhtoutumista vähentäviä investointeja kuten lietelannan sijoituslaitteistot ja kattojen rakentaminen kuivalantaloihin. "Peruskuivatuksella peltojen kuivatus kuntoon"-hankkeen toimenpiteillä edistetään peltojen kuivatuksen tilaa ja lisätään viljelijöiden välistä yhteistyötä. Tilusrakenteen kehitystä edistetään tiedonvälityksen keinoin mm. "Ajantasalla"-hankkeen kautta.

Edistetään hiilensidontaa lisäävien ja ilmastopäästöjä vähentävien menetelmien kehittämistä. Esimerkiksi "RATU-rahamarvoisia vaihtoehtoja syväturpeisten viljelysmaiden käsittelyyn"-hanke pyrkii edistämään turvemaiden ilmastoystävällistä käyttöä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla. Fenix-Suonpohjille uusi elämä-hanke edistää turvetuotannosta vapautuneiden alueiden ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää jälkikäyttöä välittämällä tietoa erityisesti suonpohjien metsittämisestä, kosteikkojen perustamisesta sekä muista jälkikäyttövaihtoehtoista. Keski- ja Etelä-Pohjanmaalla toimivan Fenix-hankkeen tuloksia hyödynnetään jatkossa valtakunnallisesti "Peltoheitot ja suonpohjat metsittämällä hiilinieluiksi"-hankkeessa.

Hyödynnetään luontoa virkistyskäyttöön ja matkailuun kestäväällä tavalla. Panostetaan alueen erikoisuuksiin kuten maailmanperintöalueeseen ja saaristomatkailuun. Hyödynnetään myös metsiä kestäväällä tavalla ja tehdään yhteistyötä Metsäkeskuksen kanssa.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Tavoite 2020: 30 uutta työpaikkaa
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Tavoite 2020: 60 yritystä. Tavoite on hyvin haastava. Näillä näkymin yritystukien viimeinen valintajakso päättyy 30.9.2019. Lisäksi rajalliset jakokelpoiset varat vaikuttavat rahoitettavaan määrään ensi vuonna.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	90 %
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	100 % Tavoite (100 %) saavutetaan edellyttäen, ettei tule kovin paljon ennalta arvaamattomia tehtäviä ja nykyiset henkilöstöresurssit ovat käytävissä koko vuoden aikana.
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Alueellista maaseutusuunnitelman toteutumista edistetään seuraavilla toimenpiteillä: • Ylläpitämällä kylien elinvoimaisuutta ja varmistamalla että kylä on hyvä paikka asumiselle ja yrittämiselle. • Rahoittamalla hankkeita ja investointeja, jotka edistävät ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua maaseudulla sekä parantavat palvelujen saatavuutta. • Rahoittamalla hankkeita ja investointeja, jotka parantavat maatalouden kannattavuutta. Rahoittamalla kustannuksia vähentäviä toimenpiteitä. • Rahoittamalla hankkeita, jotka tukevat viljelijöiden jaksamista ja näin turvaavat alkutuotannon. • Panostetaan elintarviketurvallisuuteen ja uuden kasvinterveyslainsäädännön osaamisen lisäämiseen • Tukemalla elinkeinoja kehittäviä kehittämishankkeita, yhteistyöhankkeita ja yritysryhmähankkeita sekä yrityskohtaisia toimenpiteitä, jotka luovat uusia työpaikkoja. • Tukemalla toimenpiteitä ja hankkeita, joiden tavoitteena on energiakustannusten laskeminen, energiatehokkuuden lisääminen sekä uusiutuvan energian käytön lisääminen. • Tukemalla toimenpiteitä ja investointeja, joilla hyödynnetään kiertotaloutta ja biotaloutta. Tukemalla luonnonvarojen kestäväää käyttöä. • Tukemalla osaamiskeskusten ja osaamiskeskittymien toimintaa • Edistämällä digitaalisten palvelujen luomista ja käyttöä. • Panostamalla vesistöjen ja ympäristön suojeluun mm kiertotalouteen, ravinteiden kierrätykseen ja happamien sulfaattimaiden ongelman lieventämiseen. Jokaisen kuukauden osalta ELY-keskus panostaa erityiseen teemaan. Vuoden 2020 teemat ovat mm kansainvälisyys, energia, rekrytointi, tulevaisuuden ruoka, matkailu, tutkimus, koulutus, yrittäjyys, kiertotalous ja ilmastonmuutos.

	Seurataan hankkeiden ja investointien toteutumista ja ryhdytään korjaustoimenpiteisiin, jos huomataan, että hankkeet tai investoinnit eivät toteudu suunnitellulla tavalla.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Erilaisissa info- ja koulutustilaisuuksissa nostetaan esille sähköisen asioinnin etuja ja kehoitetaan asiakkaita hakemaan tukia sähköisesti. Tiedotetaan katso-koodien käytön lopettamisesta ja Suomi.fi tunnistautumisen käyttöönotosta kaikissa kanavissa (odotetaan kuitenkin Ruokaviraston tai MMM:n tiedotteita tästä). Vuonna 2020 sähköisen asioinnin edistäminen riippuu paljon siitä, miten sujuvasti siirrytään katso-koodien käyttämisestä suomi.fi-tunnistamiseen. Suomi.fi tulisi olla asiakasystävällinen, luotettava ja toimiva, jotta sähköinen asiointi saadaan lisääntymään. Käytössä oleva Hyrrä-järjestelmä toimii paremmin ja paremmin. Virkamiesten työn kannalta on kuitenkin tärkeää, että Hyrrä-järjestelmän kaikki toiminnot voitaisiin ottaa käyttöön vuonna 2020. Tämä parantaisi asiakkaiden oikeusturvaa ja vahvistaisi maksajavirastosopimuksen ehtojen täyttymistä. Tässä vaiheessa Hyrrässä ei ole mahdollista tehdä takaisinperintäpäätöksiä. ELY-keskuksessa hoidetaan kaikki mitä on mahdollista sähköisesti.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täytyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	ELY-keskukseen on palkattu viestintäpäällikkö ja tämän johdosta viestintään saadaan enemmän ammattimaista otetta. Viestintää lisätään ja uusia viestintäkanavia on otettu käyttöön, kuten Twitter ja Instagram. Viestintäkalenteri laaditaan kuukausittain, ja jokaisen kuukauden osalta on eri teema. Vuoden 2020 teemat ovat mm kansainvälisyys, energia, rekrytointi, tulevaisuuden ruoka, matkailu, tutkimus, koulutus, yrittäjyys, kiertotalous ja ilmastonmuutos. ELY-keskuksessa on perustettu uusi blogi, jonka nimi on "Terveisiä vientirannikolta". Blogissa ELY-keskuksen omat virkamiehet ja myös vierailijat kirjoittavat alueen ajankohtaisista asioista. Sähköinen uutiskirje "Maaseutuyksikkö tiedottaa" ilmestyy noin kerran kuukaudessa. Kehittämispuolen ja valvontapuolen facebook-sivuja käytetään ajankohtaiseen tiedottamiseen. Lisäksi ELY-keskuksen yhteiset facebook-sivut käytetään tiedotuskanavana. ELY-keskuksen internet-sivut uudistetaan. Uudistaminen on tarpeen, koska nykyisten sivujen rakenne ja niihin liittyvät rajoitukset estävät sivujen käyttöä joustavalla tavalla. Alueemme on kaksikielinen, joten kaikki toimintaan ja viestintään liittyvät toimenpiteet hoidetaan sekä suomeksi että ruotsiksi. Hyödynnetään maaseutuverkoston palveluja mutta kielisyydestä on mahdotonta saada yhtä paljon apua maaseutuverkostosta kuin muut ELY-keskukset saavat. Tästä syystä joudutaan keksimään omia täydentäviä järjestelmiä, jotta kaksikielisyyden vaatimukset täyttyvät. Tehdään yhteistyötä muiden ELY-keskusten kanssa silloin kun se on mahdollista ja kun siitä on hyötyä toiminnan kannalta.

	Järjestetään infotilaisuuksia, aloituspalavereita ja asiakastapaamisia. Järjestetään myös koulutustilaisuuksia eri kohderyhmille ja osallistutaan muiden järjestämiin tilaisuuksiin. Pidetään koordinointi- ja kehittämistapaamisia alueen Leader-ryhmien kanssa. Järjestetään verkostoitumispäiviä hankkeille. Vuoden alussa julkaistaan maakunta- ja kuntakohtaisia tietoja rahoitustoiminnasta. Vuoden alussa pidetään myös lehdistötilaisuus, jossa kerrotaan edellisen vuoden tuloksista. Osallistutaan aktiivisesti koko ELY-keskuksen kehittämistyöhön ja jatketaan ja tiivistetään yhteistyötä ELY-keskuksen muiden yksiköiden sekä alueen TE-toimiston kanssa. Tehdään yhteistyötä Team Finlandissa, erityisesti eri teemojen ja painopisteiden osalta, esimerkiksi yhteistyötä koskien tulevaisuuden ruokaa ja kestäväää rakentamista. Vientiin liittyvissä asioissa tehdään yhteistyötä Viexpon kanssa. Viexpo on Pohjanmaan ELY-keskuksen kansainvälistymisasioita hoitava organisaatio. Pidetään tapaamisia keskeisten sidosryhmien kanssa esimerkiksi maakuntien, aluehallintoviraston, ProAgrian, tuottajajärjestöjen, kehitysyhtiöiden, metsäalan organisaatioiden ja maaseudulla toimivien pankkien henkilökunnan kanssa. Maaseutuasiamiehille järjestetään koulutusta ajankohtaisista tukiasioista, sekä suomeksi että ruotsiksi.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinointi	ELY-keskus varmistaa, että viljelijöille järjestetään koulutusta tukijärjestelmistä, tukihausta ja muista ajankohtaisista asioista. Koulutusta järjestetään molemmissa maakunnissa ja molemmilla kielillä. ELY-keskuksen oma henkilökunta osallistuu myös koulutuksiin kouluttajana. Suunnitellaan myös ajasta ja paikasta riippumattomia digitaalisia koulutus- ja tiedotuspalveluja mm. Boden Livenimisen hankkeen avulla. Suuri osa viljelijöistä osallistuu säännöllisesti koulutuksiin, mutta on haasteellista saada kaikki viljelijät mukaan. Vuoden 2020 osalta tavoitteena on, että ELY-keskus käyttää enemmän suoramarkkinointia. Muun muassa YTA-alueiden kautta jaetaan tietoa koulutuspäivistä ja digitaalisista koulutusmahdollisuuksista suoran jokaiselle viljelijälle.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Valvontapuolella olemme riippuvaisia tilapäisten tarkastajien työpanoksesta ja tämä aiheuttaa tiettyä epävarmuutta. Jos valvottavien tilojen määrä nousee yllättäen, valvontojen suorittaminen määräajassa voi vaarantua. Henkilöstötilanne on muutenkin aika tiukka. Käytössä olevat sähköiset järjestelmät antavat toki enemmän joustovaraa henkilökunnan käytön osalta. Työtilanteesta riippuen hakemuksia voidaan joustavasti siirtää henkilöltä toiselle, ottaen tietyt huomioon eriyttämiseen ja tehtävien jakoon liittyvät vaatimukset. Kaikilla virkamiehillä on hyvä ja tehtävään sopiva pohjakoulutus ja kaikille annetaan mahdollisuus osallistua Ruokaviraston ja muiden ohjaavien tahojen järjestämiin koulutuksiin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Panostamme jatkuvasti palvelujen laadun parantamiseen valvontapöytäkirjojen sekä asiakas-, sidosryhmä- ja muu palautetta käyttäen. Panostamme myös petosten torjuntaan, tietoturvaan, tietosuojaan, hallintolain ja virkamieslain vaatimusten tuntemiseen, sosiaalisen median käyttöön ja virkamiesetiikkaan.
2. ELY-keskuksen arvio toimintameno määrärahojen riittävyydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Alustavassa palkkabudjetissa vuodelle 2020 on lähdetty siitä, että kuluvan vuoden toimintamenojen säästöt saadaan täysimääräisesti oman ELY-keskuksen käyttöön ja että valvontaan voidaan rekrytoida riittävä määrä määräaikaista työntekijöitä, niin että saadaan tehtävät hoidettua. ELY-keskusten kuluvan hallituskauden tiedossa oleva toimintamenokehys on riittämätön ja vaarantaa olennaisesti ELY-keskusten toimintaresursseja vuosina 2021-23.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Saavutettavissa
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Saavutettavissa
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Saavutettavissa
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Saavutettavissa
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Saavutettavissa
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Saavutettavissa
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Saavutettavissa
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Saavutettavissa
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikaattiviset tavoitteet	Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella on paljon eläimiä, jotka tuottavat paljon lantaa. Alueella fosforitase oli 2017 9,5 kg/ha. Tase on laskenut vuoteen 2016 verrattuna 0,2 kg/ha. Haastavan markkinatilanteen takia mm monet sikatuottajat ovat lopettaneet. Tilanne on sama naudantuotannon osalta (sekä liha- että maitotuotanto), eli monet tilat ovat lopettaneet. Tämän takia on todennäköistä, että ravinnetaseet vielä laskevat. ELY-keskuksella ei ole kovin suuria mahdollisuuksia vaikuttaa asiaan, mutta käytetään kyllä kaikkia maaseutuohjelman antamia mahdollisuuksia. Ravinteiden kierrätystoimenpiteillä ja lannan oikealla prosessoinnilla ja varastoinnilla voidaan saada tiettyjä parannuksia aikaan. Myös rakennetukipuolella on erilaisia rahoitusinstrumentteja käytössä. Täydentäviin ehtoihin kuuluvat vaatimukset valvotaan annettujen ohjeiden mukaisesti. Myös koulutuksella ja neuvonnalla voidaan vaikuttaa asiaan.

	Tavoite on edelleen, että fosforitase olisi ohjelmakauden lopussa 9,2 kg/ha.
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit, ks. Maaseutuohjelman indikaatiiviset tavoitteet	Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella typpitase oli vuonna 2017 73 kg/ha. Tase on laskenut vuoteen 2016 verrattuna 1,7 kg/ha. Myös typpitase on laskussa samasta syystä kuin fosforitase, eli eläintilat lopettavat toimintansa. Tämän johdosta on todennäköistä, että myös typpitase laskee tulevaisuudessa. ELY-keskuksen mahdollisuudet vaikuttaa asiaan ovat saman tyyppiset kuin edellisessä kohdassa 9. Ohjelmakauden tavoite, eli että typpitase olisi 74 kg/ha ohjelmakauden lopussa, on saavutettu vuoden 2017 osalta.
1) Suorien tukien ja ohjelmaturvien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

9. Maaseutuohjelman seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio indikatiiviseksi määrälliseksi tavoitteeksi vuodelle 2020 (ja vuosille 2021-2022)															
	UUD	VAR	SAT	HÄM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	KES	EPO	POH	POP	KAI	LAP	YHT
Ks. indikatiivisten tavoitteiden Seuranta tietojärjestelmien kautta, kohdat 9 ja 10 MMM. Maaseutuohjelman seurantamittarit sisältävät ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien tavoitteet. Ruokavirasto kokoaa keskitetysti toteutumat ELY-keskusalueittain (sisältäen ELY-keskusten ja Leader-ryhmien tulokset).																
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä, kpl												30 Uuden ohjelmakauden tukimahdollisuuksia ei tunneta				
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl.												69 Uuden ohjelmakauden tukimahdollisuuksia ei tunneta				
3. Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlöä, tavoite yht. 25 000 hlöä - Tavoite vuosi 2020												400 1500				

- Tavoite vuodet 2021–2022, yht.																
4. Investointitukea saaneet maatilat, kpl, tavoite yht. 7 000 tilaa - Tavoite vuosi 2020												250				
5. Nuorten viljelijöiden aloitustukea saaneet, kpl, tavoite yht. 2 700 tilaa - Tavoite vuosi 2020												30				
6. Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoineet yritykset, tavoite 550 yritystä - Tavoite vuosi 2020												4 Uuden ohjelmakauden tukimahdollisuuksia ei tunneta				
7. Eläinten hyvinvoinnin edistämiseen sitoutuneet maatilat, kpl, Tavoite yht. 4 500 tilaa - Tavoite vuosi 2020												700				
8. Neuvontaa saaneet maatilat, kpl tavoite yht. 43 000 tilaa - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022												1500 1600				
9. Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %, tavoite 83 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020												95,5				
10. Luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutuminen, % tavoite 16 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020												13,3				

11. Palveluiden ja kylien kehittäminen, hanketta kpl, tavoite yht. 3 500 hanketta - Tavoite vuosi 2020												40				
12. Laajakaistahankkeet, kpl, tavoite yht. 100 hanketta - Tavoite vuosi 2020												1				
13. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta - Tavoite vuosi 2020												5				

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALouden TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

Maaseudun kehittämisen ensisijaisena tavoitteena on maaseudun elinvoiman säilyttäminen. Erityisenä haasteena Pohjois-Pohjanmaalla on harvaan asutun ja ydinmaaseudun yritystoiminnan edellytysten turvaaminen, työvoiman ja palvelujen saatavuus. Elinvoimaan vaikutetaan kehittämällä maaseutua kilpailukykyisenä yritys-, asuin- ja elinympäristönä. Toiminnalla vaikutetaan maakuntaohjelman painotuksiin ja tavoitteisiin. Maakuntaohjelman tavoitteet ovat: menestyvän yritystoiminnan ja kansainvälisen kilpailukyvyn sekä hyvinvoinnin ja hyvän ympäristön Pohjois-Pohjanmaa; saavutettavuuden parantaminen laajakaistojen ja sähköisten palvelujen avulla. Lisäksi huomioidaan Pohjois-Pohjanmaan elintarvikestrategian ja biotalousstrategian toimenpiteet.

Toiminnalliset painotukset:

- Keskeiset painotukset vuodelle 2020 tulevat olemaan ohjelmakauden 2014–2020 maaseutuohjelman toimeenpanon varmistaminen sekä viljelijä-
tuista ja elintarviketurvallisuudesta huolehtiminen
- Uuteen rahoituskautteen valmistautuminen ja siitä tiedottaminen, hallinnonalan palvelutuotannon kehittäminen

Sektorikohtaiset painotukset:

- Vahvojen perusmaatalouden tuotantosuuntien (maito, naudanliha, peruna ja vilja) turvaaminen ja kehittäminen ottaen huomioon rakennemuutoksen vaikutukset sekä tuotantosuuntien alueelliset vaihtelut
- Biotalous edistäminen: innovatiiviset toimet, luomu- ja lähiruokasektori, jalostusasteen nosto, elintarvikeviennin edistäminen, pohjoisuuden ja puhtauden hyödyntäminen, paikalliset uusiutuvat energiavarat ja sivuvirtojen hyödyntäminen
- Maaseudulla asumisen, työn tekemisen ja yrittäjyyden edellytysten kehittäminen ml. digitalisuus ja laajakaistat
- Tuotettaessa ruokaa, energiaa ja metsätaloustuotteita otetaan aiempaa paremmin huomioon ilmastonmuutos ja vesiensuojelu

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Vahvojen perusmaatalouden tuotantosuuntien (maito, naudanliha, peruna ja vilja) turvaaminen ja kehittäminen ottaen huomioon rakennemuutoksen vaikutukset sekä tuotantosuuntien alueelliset vaihtelut
- Elintarvikealan edistäminen huomioimalla mm. luomutuotanto ja -tuotteet, lähiruoan käytön edistäminen ja elintarvikeviennin lisääminen Pohjois-Pohjanmaan elintarvikestrategian mukaisesti
- Elintarvikealan jalostusasteen nosto, viennin edistäminen, pohjoisuuden ja puhtauden hyödyntäminen
- Huomioidaan kehittämisessä uudet ruokatrendit ja kouluttautuminen ruokaketjun eri vaiheissa

Maatalous

Vahvistetaan Pohjois-Pohjanmaan vahvuuksia kestäväällä tavalla tuottajien, ympäristön ja eläinten hyvinvointi sekä tuotteiden laatu huomioiden. Edistetään maakunnan vahvojen tuotantosuuntien, kuten maidon- ja naudanlihantuotannon, perunantuotannon sekä viljantuotannon kilpailukykyä ja kannattavuutta. Maakunnan tuotannon alueelliset vaihtelut huomioidaan. Maatalouden toimijoiden tietämystä uusimmista innovaatioista ja teknologian kehitymisestä sekä niiden tarjoamista mahdollisuuksista oman maakuntamme olosuhteissa lisätään. Tiedon saatavuuteen ja välittämiseen luodaan uusia, ajasta ja paikasta riippumattomia puitteita. Maatalouden kannattavuuden parantamiseksi edistetään myös toimenpiteitä, jotka kehittävät maatalojen omistusjärjestelyjä ja tilusrakennetta.

Elintarvikeala

Elintarvikealalla tavoitteena on kehittää innovatiivisia toimintatapoja sekä hyödyntää tutkimuksen, tuotekehityksen ja teknologian yhteistyömalleja. Tavoitteena on elintarvikeyritysten toimitilojen, laite- ja konekannan kehittyminen ja uudistaminen nykyaikaisia vaatimuksia ja tuotantoa vastaavaksi. Toimilla tavoitellaan laadun, tuoteturvallisuuden ja elintarvikkeiden jäljitettävyyden parantamista. Elintarvikealan edistämässä huomioidaan mm. luomutuotanto ja -tuotteet, lähiruoan käytön edistäminen, elintarvikeviennin lisääminen, elintarvikealan jalostusasteen nosto sekä pohjoisuuden, puhtauden ja luonnontuotteiden hyödyntäminen. Kehittämisessä huomioidaan uudet ruokatrendit ja kouluttautuminen ruokaketjun eri vaiheissa. Tuotantopaikkojen ja tuotteiden valvonnalla varmistetaan elintarvikeketjun laatutekijöitä, turvallisuutta, luotettavuutta sekä jäljitettävyyttä.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Maaseutuyrittäjyyshankkeiden sekä yritystoimintaa ja kilpailukykyä edistävien toimenpiteiden toteutus yhteistyössä eri toimijoiden ml. Leaderit kanssa tavoitteena turvata maaseudulla yrittämisen, elämisen ja asumisen edellytyksiä
- Maaseutu- ja luontomatkailun edistäminen
- Luonnontuotealan kehittäminen
- Maatalouden, metsätalouden, matkailun ja luonnontuotealan työvoiman saatavuuden parantaminen maaseudulla
- Turvataan saavutettavuutta ja lisätään sähköisten palvelujen käytön osaamista
- Osaamisen tason varmistaminen luonnonvara- ja biotaloudessa sekä maaseudun kehittämisen sektoreilla
- Ely-keskus tekee tiivistä viestintäasioiden yhteensovitusta Leader-ryhmien kanssa. Leader-ryhmät toteuttavat alueellista viestintähanketta yhdessä ELY:n kanssa, jossa vahvistetaan yhteistä viestintää ja hyvien käytänteiden leviämistä. Tätä varten on luotu yhteinen netti-sivusto popikki.fi. Sivustolla tiedotetaan ohjelman mahdollisuuksista sekä levitetään tietoa hankkeiden vaikutuksista ja hyvistä käytänteistä.
- ELY-keskus jatkaa viestintäyhteistyötä valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden sekä alueellisen EU-tietopisteen kanssa. Yhteisestä viestinnästä sovitaan tarvittaessa esimerkiksi yhdyshenkilöiden kokouksissa, maakunnan yhteistyöryhmän, sen sihteeristön tai maaseutujaoston kokouksissa sekä ELY-keskuksen teemaryhmien kokouksissa.

Matkailu

Matkailualan strategisilla kehittämistoimenpiteillä tavoitellaan matkailutoimialan kasvua maaseudun mahdollisuutena. Yrityksiä kannustetaan laatujärjestelmien käyttöönottoon ja toiminnan sertifiointiin. Maaseutumatkailuyritysten edellytyksiä parannetaan matkailua tukevan infrastruktuurin kehittämisellä ja palvelujen tuotteistamisella. Maakunnan sisällä tapahtuvaa lähimatkailua edistetään.

Asuminen, saavutettavuus ja kulttuuri

Edistetään ihmisten hyvää arkea, jonka elementit ovat mielekäs työ ja riittävä toimeentulo, elävä yhteisöllisyys ja yhteenkuuluminen sekä mahdollisuus vaikuttaa ympäristöönsä ja yhteisöönsä. Maaseudulla tulee mahdollistaa kulkeminen, asuminen sekä harrastaminen. Kaavoituksessa tulee huomioida maaseudun kehittämisen edellytykset, jotta voidaan turvata maaseudun säilyminen houkuttelevana ja monipuolisena asuin- ja työympäristönä myös paluumuuttajille.

Kulttuurin avulla voidaan tukea hyvän elämän edellytyksiä, lisätä alueen vetovoimaa sekä vaikuttaa elinkeinojen monipuolistumiseen, ansaintamahdollisuuksien uudistumiseen ja ihmisten hyvinvoinnin kasvuun. Maaseudulla on sijaa luovien alojen innovatiiviselle toimijoille, toiminnalle ja yrittäjyydelle.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Biotalous edistäminen Pohjois-Pohjanmaan biotalousstrategian mukaisesti
- Uusiutuvaan energiaan liittyvissä kehittämistoimenpiteissä hyödynnetään paikallisia energiavaroja, kuten lantaa ja puusta saatavia energijakeita
- Toteutetaan ympäristöä ja vesiensuojelua parantavia hankkeita
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa mm. laiduntamisen avulla
- Lisätään luonnontuotteiden (mm. metsämarjat) kestävästä käytöstä edistämällä alan yrittäjyyttä
- Porotalous huomioidaan osana alueen elinvoimaisuutta

Uusiutuva energia

Uusiutuvaan energiaan liittyvissä kehittämistoimenpiteissä hyödynnetään paikallisia energiavaroja, kuten lantaa ja puusta saatavia energijakeita. Uusiutuvaan energiaan liittyvillä kehittämistoimilla vahvistetaan paikallistaloutta ja kylien ja taajamien sekä maatilojen elinvoimaa maaseutualueilla. Kuljetus- ja jakeluketjujen kehittämiseen, oikean ja ajanmukaisen tiedon välittämiseen sekä toimijoiden aktivointiin suunnataan kehittämistoimia. Tavoitteena on nostaa maatilojen energiaomavaraisuusastetta, jolloin samalla edistetään niiden mahdollisuuksia toimia energiaa ja siihen liittyviä palveluja tuottavina yrityksinä.

Luonnonvaratalous

Elinkeinotoiminnan kehittämisessä perustana ovat uudet innovaatiot sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta. Osaamista lisätään ja tuotanto- sekä kaupallistamisprosesseja kehitetään. Luonnonvaroihin ja luontoon liittyvä virkistys- ja harrastustoiminta luo aidon yhteyden maaseudun ja kaupungin välille.

Metsätalous ja puutuotteet

Metsä- ja puualan elinvoimaisuuden lisäämiseksi on tärkeää kehittää alan toimijoiden osaamista sekä uusien osaajien, uusimman teknologian ja tietämyksen siirtymistä alan käyttöön. Puun hyödyntämisen yhteydessä huolehditaan metsien monimuotoisuudesta sekä eri käyttömuotojen yhteensovittamisesta. Nuoret koulutetut metsänomistajaikäluokat tarvitsevat uusia palveluja ja toimintatapoja metsäalalle. Potentiaalia on mm. puurakentamisen lisääntymisessä ja uusiutuvan energian käytön kasvussa.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Vuonna 2020 tavoitteen noin 130 työpaikkaa, josta <u>ELY 70 kpl</u> ja Leader 60 kpl. Tavoitteen toteutumista pidetään haasteellisena, mutta mahdollisena. ELY-keskuksen ja Leader ryhmien välillä on sovittu työnjaosta hankkeiden rahoituksessa, mistä syystä tavoitetta tulee tarkastella kokonaisuutena. Tuloksiin olisi hyvä sisällyttää myös kehittämishankkeiden yritysvaikutukset. Tämä olisi perusteltua, koska monet yritykset ovat niiden kautta kehittämässä toimintaansa ja työpaikkoja syntyy myös tätä kautta.
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Vuonna 2020 tavoitteen noin 130 uutta tai toimintaansa kehittävää yritystä, josta <u>ELY 70 kpl</u> ja Leader 60 kpl. Tavoitteen toteutumista pidetään haasteellisena, mutta mahdollisena. ELY-keskuksen ja Leader ryhmien välillä on sovittu työnjaosta hankkeiden rahoituksessa, mistä syystä tavoitetta tulee tarkastella kokonaisuutena. Tuloksiin olisi hyvä sisällyttää myös kehittämishankkeiden yritysvaikutukset. Tämä olisi perusteltua, koska monet yritykset ovat niiden kautta kehittämässä toimintaansa.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	Ruokaviraston valvontojen painotukset vaikuttavat lopputulokseen. Eläinten merkinnän- ja rekisteröinnin puutteet laskevat kokonaisarvosanaa. Yleensä tulokset ovat olleet välillä 85–93%. Tavoitellaan 93% tasoa. Hankkeet edesauttavat tavoitteen saavuttamista esim. luomuketjussa ja eläinten hyvinvointiasioissa.
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Tavoite saavutetaan
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY -keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Järjestetään tilaisuuksia ja hakuinfoja ohjelman toteuttamisen tueksi. Järjestetään kaksi päiväiset teemapäivät toimijoille maaseutuohjelman toimeenpanosta ja maaseutuforum-tapahtuma hakuihin, toteutukseen ja seuraavaan rahoituskauteen liittyen. Pohjois-Pohjanmaan maaseutuohjelman väliarvioinnin tulosten perusteella ohjelmakauden lopussa varoja suunnataan yleishyödyllisiin investointeihin, kuten laajakaistoihin, kylien palveluja tukevaan infraan, matkailun ja retkeilypalvelujen infraan sekä ympäristöpainotteisiin hankkeisiin. ELY-keskuksen paikallisena menettelyinä jatketaan ns. teemaryhmien toimintaa, joihin on kerätty asiantuntijoita eri vastuualueilta, maakuntaliitosta sekä muista viranomaistahoista. Ryhmien yhtenä tehtävänä on yhteensovittaa eri rahastojen toimintaa.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Eri koulutustilaisuuksien yhteydessä käsitellään sähköisen asioinnin lisäämistä maaseutuohjelman eri osa-alueilla: hanketuet, yritystuet, investointituet, tukihaku ja maksatukset. Jaetaan tietoa sähköisestä asioinnista yhteistyökumppaneille, asiakaspalvelutilanteissa pyritään ohjaamaan asiakkaat aina sähköiseen palveluun. Muu ohjelman viestintä voi tukea sähköistämisen tavoitetta. Sähköisiä prosesseja hyödynnetään ja niiden toiminnasta annetaan palautetta ja kehittämisohjeita yhteistyössä Ruokaviraston ja puimurin kautta. Omassa työskentelyssä kehitetään prosesseja jatkuvasti siten, että sähköisistä prosesseista saadaan kaikki hyöty entistäkin paremmin käyttöön.
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Ely-keskus tekee tiivistä viestintäasioiden yhteensovitusta Leader-ryhmien kanssa. Leader-ryhmät toteuttavat alueellista viestintähanketta yhdessä ELY:n kanssa, jossa vahvistetaan yhteistä viestintää ja hyvien käytänteiden leviämistä. Tätä varten on luotu yhteinen netti-sivusto popikki.fi. Sivustolla tiedotetaan ohjelman mahdollisuuksista sekä levitetään tietoa hankkeiden vaikutuksista ja hyivistä käytänteistä. Muutoinkin ELY-keskus jatkaa viestintäyhteistyötä alueellisten toimijoiden ja alueellisen EU-tietopisteen kanssa. Yhteisestä viestinnästä sovitaan tarvittaessa maakunnan yhteistyöryhmän, sen sihteeristön tai maaseutujaoston kokouksissa sekä ELY-keskuksen teemaryhmien kokouksissa.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinaatio	Tiedotetaan tulevan ohjelmakauden asioista yhteistyössä sidosryhmien kanssa, kuten ProAgria, MTK, alueen oppilaitokset ja muut yhteistyökumppanit.

	Jatketaan koulutusyhteistyötä yhteistoiminta-alueiden ja Leader-ryhmien kanssa ja varmistetaan, että koulutusta on tarjolla. Tarvittaessa hankkeistetaan tiedonvälitystä, jolla turvataan riittävät resurssit koulutuksiin.
--	---

Tavoitteet asetetaan.

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Henkilöstön tehtävänkuvia muokataan säännöllisesti resurssien ohjaamiseksi tarvetta vastaavaksi. Ohjaavien tahojen järjestämään koulutukseen osallistutaan säännöllisesti ja asioista käydään sisäistä keskustelua/ohjeistusta. ELY-keskus toteuttaa laadun varmistukseen liittyviä toimia ao. virastojen ohjeistuksen mukaisesti huomioiden mm. petosten torjunta. Teknisellä avulla palkattujen resurssien osalta on laadittu suunnitelma koko ohjelmakaudelle huomioiden myönnön ja maksatusten painottuminen. Tämä suunnitelma päivittyy teknisen avun 3 erän haun yhteydessä. Osaamista mm. petosten torjumiseksi ylläpidetään yhteisissä yksikkökokouksissa sekä muissa sisäisissä palaverissa.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	ELY-keskuksen toimintamenobudjetti on kuluvana ja tulevana vuosina miinuksella eikä eläköityvien korvaaminen ole mahdollista, mikä on hyvin huolestuttavaa. Henkilöstön työkuorma on kova ja näkyy jo erilaisina uupumisoireina. Maaseututehtävissä eläköityvien määrä vuoden 2023 loppuun mennessä on yli 15 % henkilöstöstä. Pelkästään valvontojen suorittamiseksi tarvitaan lisämäärärahaa noin 250 000 euroa vuosittain. Maksajavirastotehtävien hoidon varmistamiseksi ELY-keskuksen toimintamenobudjettia tulee korjata pikaisesti.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite saavutetaan
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Tavoite saavutetaan
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite saavutetaan
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite saavutetaan
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoite saavutetaan
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Tavoite saavutetaan
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Tavoite saavutetaan
1) Suorien tukien ja ohjelmaturien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

9. Maaseutuohjelman seurantamittarit Ks. indikatiivisten tavoitteiden Seuranta tietojärjestelmien kautta, kohdat 9 ja 10 MMM. Maaseutuohjelman seurantamittarit sisältävät ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien tavoitteet. Ruokavirasto kokoaa keskitetysti toteutumat ELY-keskusalueittain (sisältäen ELY-keskusten ja Leader-ryhmien tulokset).	ELY-keskuksen arvio indikatiiviseksi määrälliseksi tavoitteeksi vuodelle 2020 (ja vuosille 2021-2022)															
	UUD	VAR	SAT	HÄM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	KES	EPO	POH	POP	KAI	LAP	YHT
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä, kpl													130			
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl.													130			
3. Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlöä, tavoite yht. 25 000 hlöä - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.													400 800			
4. Investointitukea saaneet maatilat, kpl, tavoite yht. 7 000 tilaa													250			

- Tavoite vuosi 2020																
5. Nuorten viljelijöiden aloitus- tukea saaneet, kpl, tavoite yht. 2 700 tilaa - Tavoite vuosi 2020													50			
6. Maataloustuotteiden ja elin- tarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoi- neet yritykset, tavoite 550 yritystä - Tavoite vuosi 2020													15			
7. Eläinten hyvinvoinnin edis- tämiseen sitoutuneet maati- lat, kpl, Tavoite yht. 4 500 tilaa - Tavoite vuosi 2020													600			
8. Neuvontaa saaneet maati- lat, kpl tavoite yht. 43 000 tilaa - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021- 2022													600 1200			
9. Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %, tavoite 83 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020													83			
10. Luonnonmukaiseen tuotan- toon sitoutuminen, % ta- voite 16 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020													16			
11. Palveluiden ja kylien kehiti- täminen, hanketta kpl, ta- voite yht. 3 500 hanketta - Tavoite vuosi 2020													80			
12. Laajakaistahankkeet, kpl, tavoite yht. 100 hanketta - Tavoite vuosi 2020													4			
13. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta - Tavoite vuosi 2020													5			

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALOUDEN TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

Biotalousedistämisen yrityshankkeita suosien

Määrärahojen täysimääräinen sidonta ja uuteen ohjelmakauteen valmistautuminen

Ruokaviraston ohjaamien valvontojen tekeminen erillisten suunnitelmien mukaisesti

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Kainuun maataloustuotannon päätuotteet ovat maito ja liha. Tuotannon jatkuvuutta turvataan aloittamisavustusten myöntämisellä ja investointituilla. Osaamisen kehittämistä tuetaan Neuvo 2020 -palveluilla. Tukimahdollisuuksista viestitään aktiivisesti ja rahoitettavat hankkeet valitaan pisteytyksen perusteella. Positiivista on, että maatalouden kannattavuuskriisistä huolimatta alalle on yhä löytynyt uusia yrittäjiä ja isojakin investointeja on tehty maidon- ja kasvihuonetuotantoon. Maidontuotannon taso on onnistuttu toistaiseksi säilyttämään tuetuilla investoinneilla voimakkaasta tilojen vähenemisestä huolimatta.

Sukupolvenvaihdoksissa ei ole päästy asetettuihin tavoitteisiin ja haastavaa se on jatkossakin maatalouden nykyisellä kannattavuuskehityksellä, vaikka aktivointityötä tehdään kaiken aikaa. Loppuvuoden 2019 aikana teemme kaikille maatiloille aktivointikyselyn, jonka avulla saamme tietoa yrittäjien suunnitelmista ja pääsemme ohjaamaan halukkaita viljelijöitä neuvonnan/konsultoinnin pariin vuonna 2020 sekä arvioimaan maatalouden tulevaisuuskehitystä uutta ohjelmakauttakkin huomioiden.

Maa- ja elintarviketalouden kehittämisstrategian toteutus on hyvässä vauhdissa. Rahoitetuilla hankkeilla järjestetään täydennyskoulutusta, tuetaan rakennusinvestointien tekijöitä, kehitetään elintarviketaloutta, tuetaan maidon-, nurmen- ja naudanlihatuotannon kehittämistä ja edistetään valkuaiskasvien käyttöä. Ylimaakunnallisilla hankkeilla tuetaan mm. hevos- ja porotaloutta.

Maatalouden tuotantotukien hyödyntämismahdollisuuksista järjestetään koulutustilaisuuksia yhdessä YTA-alueiden ja MTK:n kanssa. Tarvittavien tilaisuuksien määrä, ajankohta ja paikat suunnitellaan yhdessä.

Ruokaviraston ohjaamien valvontojen täysimääräisellä tekemisellä ja yrittäjien opastamisella parannetaan ja varmistetaan elintarvikkeiden turvallisuutta, eläinten hyvinvointia ja luonnonmukaisen tuotannon uskottavuutta. Samalla edistetään lähiruoan kilpailukykyä ja käyttöä ja sitä kautta alueen hyvinvointia. Valvonnoista laaditaan erilliset suunnitelmat, jotka sisältävät tarkastusmäärien ja kohteiden lisäksi niiden vaatimat resurssit, joihin ELY-keskus sitoutuu. Vuoden 2019 tarkastustavoitteet toteutuvat pääosin.

Peltoalaperusteisten tukien valvonnan jälkeen suurimmat valvontaresurssit kohdennetaan luomuvalvontaan, kasvinterveyteen (lainsäädännön uusiutuminen), eläinten merkintään ja rekisteröintiin sekä vuoden 2020 painopisteenä olevaan siementen markkinavalvontaan.

Ympäristön hyvää tilaa turvataan mm. tukiehtojen ja nitraattidirektiivin mukaisen maatalouden harjoittamisella. Vuonna 2019 valvonnat saadaan suoritettua tavoitteiden mukaisesti. Kainuun pelloista on 77 % ympäristö- ja ilmastotoimia edistävän ympäristösitoumuksen piirissä.

Luonnonmukainen tuotanto on ympäristöystävällistä. Vuonna 2018 Kainuun pelloista on luomutuotannossa 23 %. Siirtymävaiheessa olevien peltojen kanssa %-osuus on nousemassa 24 %:iin lähivuosina. Haasteena on yhä saada luomutuotanto tuottamaan varsinaisia luomutuotteita kuluttajille. Nyt tavallisimmin pellot ovat luomussa, mutta eläintuotanto ei, jolloin syntyvät elintarvikkeet eivät ole luomua. Vuonna 2019 tehdään jatkopäätökset kaikille luomusitoumusten jatkamista haluaville ja myös uusien luomusitoumusten tekeminen on taas mahdollista.

Ympäristön hyvää tilaa ylläpidetään myös torjunta-aineiden käytön valvonnalla osana täydentävien ehtojen valvontaa.

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Kainuun maaseutuohjelman ohjelmakauden 2014-2020 keskeisinä strategisina mittaritavoitteina ovat ruoantuotannon säilyttäminen nykytasolla, miljoona mottia lisää hakkuita metsistä, bioenergiatoimialan liikevaihdon kaksinkertaistaminen ja luontomatkailun liikevaihdon kolminkertaistaminen. Tavoitteita pyritään saavuttamaan tuloksekkaalla rakenne-, pienyritys- ja hanketukien hyödyntämisellä. Rahoitettavat hankkeet valitaan valintakriteerien perusteella. Haastavinta on ollut bioenergiatoimialan kehittäminen, jossa kysyntää palveluillemme on ollut vähäistä. Myös luontomatkailun koordinoitua kehittämistä ei ole saatu toivotulla tavalla liikkeelle, vaikkakin alan kehittämistä on tuettu varsinkin reittien varaan rakentuvan luontomatkailun osalta.

Apuna em. toimialojen kehittämisessä käytetään teemoittaisia kehittämisstrategioita ja niiden koordinoitua. V. 2016 aloitettiin maa- ja elintarviketalouden teemastrategian toteuttaminen ja vuonna 2017 metsäbiotalouden ja uusiutuvat energian koordinoitua/aktivointihankkeen toteuttaminen.

Kainuun maaseudulla on tarpeen tukea kaikenlaista kilpailutilannetta vääristämätöntä yritystoimintaa, joka tuo uutta toimeentuloa ja työpaikkoja alueelle. Välineinä ovat yritys- ja hanketuet. Strategisena alueellisena tavoitteena on lisätä merkittävästi yritysrahoituksen osuutta maaseutuohjelman toteutuksessa, jotta rahoituksen vaikuttavuutta saadaan parannettua. Yritysrahoituksen maksimointia tehdään yhteistyössä muiden rahoitustahojen kanssa. Pääosa hakemuksista on kohdistunut investointeihin, mutta myös perustamistukia ja lukuisia yritysryhmähankkeita on saatu aikaan. Yrityshankkeiden saamiseksi on tehty erityistä aktivointityötä vuosien 2018 ja 2019 aikana ja sitä jatketaan. Yrityshankkeita on saatu rahoitettua tavoitteeseemme nähden hyvin. Näyttää siltä, että hyvän kysynnän vuoksi käytössämme nyt olevat määrärahat saadaan sidottua loppuvuoden 2019 aikana ja vuonna 2020 olisi selvästi vähemmän varoja käytettävissä yrityshankkeidenkin tukemiseen, mikäli emme saa alkuperäistä kehystä enempää varoja käyttöömmä. Kysyntää on tähän mennessä ollut eniten matkailussa ja luonnonmarjojen jalostuksessa, mutta eri toimialoja on rahoitettu kysynnän mukaan ja niin tehdään jatkossakin. Yritystukia priorisoidaan tulevan vuoden myöntövaltuuden käytössä.

Ihmiä aktivoidaan hakemaan tukia ja tuet suunnataan vaikutuksiltaan parhaisiin hankkeisiin valintakriteerejä noudattaen.

Maaseudun asukkaiden hyvinvointia parannetaan tukemalla vaikuttavimpia pieniä infrahankkeita (vesi- ja viemärihankkeet, reitit, laajakaistat). Hyvää ja vakiintunutta yhteistyötä Y-vastuualueen kanssa jatketaan vesi- ja viemäri- ja reittihankkeiden valmistelussa ja hankkeiden toteutuksen ohjauksessa. Tähän mennessä on rahoitettu neljä viemärintihanketta ja yksi pieni laajakaistan laajennus. Lisäksi on rahoitettu useita reittihankkeita, joilla edistetään sekä matkailua että paikallisten ihmisten hyvinvointia. Vuonna 2020 resursseja suunnataan 300-500 t€ mahdollisiin laajakaistahankkeisiin, mikäli varoja on käytettävissä riittävästi. Maakunnassa on suunnitteilla kulttuuriperinnön esille tuomista ja alueen kansallispuistojen matkailun kehittämistä palvelevia suurehkoja yleishyödyllisiä investointihankkeita.

Pääpaino ihmisten hyvinvointia lisäävissä kylähankkeissa on tehdyn työnjaon mukaisesti alueen LEADER-ryhmillä, jotka valitsevat rahoitettaviksi vaikuttavimmiksi arvioimansa hankkeet. Jatkamme hyvää yhteistyötä Leader-ryhmien kanssa.

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

Metsät ovat merkittävin kestävä luonnonvara Kainuussa. Kainuun metsäohjelmassa vuosille 2016-2020 on listattu tavoitteita ja toimenpiteitä metsien monipuoliseen ja kestäväan hyödyntämiseen. Merkittävimmät hyödyt tullaan aikaansaamaan hakkuiden merkittävällä lisäämisellä, jonka puureservit ja metsien kasvu mahdollistavat. Vireillä olevat ja suunnitellut metsäteollisuuden investoinnit lisäävät etenkin kuitupuun kysyntää, joka heijastuu myös Kainuuseen. Kysynnän lisääntyessä myös puun tarjontaan voidaan vaikuttaa tukemalla parhaita metsien käyttöä edistäviä hankkeita.

Metsäenergian hyödyntäminen merkittävästi laajemmassa mitassa edellyttää puuenergian kilpailutilanteen parantumista ja uusien käyttökohteiden etsimistä. Tällä hetkellä metsäenergialle ei alueellamme ole tarpeeksi kysyntää. Myös muita uusiutuvan energian tuotantomuotojen kehittämistä tuetaan mahdollisuuksien mukaan. Toistaiseksi energian tuotantoon/säästöön liittyviä hankkeita on ollut hyvin vähän.

Paikallista puunjalostusta (mm. Kuhmon jatkojalostuskeskittymä) tuetaan kaikin keinoin yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Suunnitteilla on ison biotehtaan (sellu ym.) aikaansaaminen Kainuuseen. Maaseuturahastohankkeella selvitettiin siihen liittyen raaka-ainehankinnan uusia mahdollisuuksia. Tehtaan aikaansaamisella olisi merkittävät vaikutukset Kainuun aluetalouteen.

Kainuu on merkittävä metsämarjojen keruualue. Hankerahoituksella on selvitetty alueen jalostusyritysten ja muiden toimijoiden näkemykset toiminnan keskeisistä kehittämistarpeista ja niiden pohjalta on käynnistetty toiminnan kehittämishanke. Olemme jo rahoittaneet useaa isohkoa marja-alan investointihanketta ja uusia rahoitetaan kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan.

Maaseuturahaston tuella kunnostetaan tai ylläpidetään yhteensä n. 85:ttä arvokasta kosteikkoo, perinnebiotooppia, luonnonlaidunta tai maisema-aluetta, jotka ympäristöviranomainen on arvioinut arvokkaiksi. Myös alkuperäisrotujen säilymistä turvataan tukisopimuksin. Suurin osa nykyisistä sopimuksista päättyy vuonna 2020 ja sopimuksia jatketaan halukkuuden ja käytettävissä olevien tukimahdollisuuksien puitteissa.

Kainuun ympäristön tila on hyvä, mm. vedet ovat pääosin erittäin hyvässä kunnossa. Maaseutuohjelman varoin on tuettu tähän mennessä neljää jätevesihanketta. Mikäli aivan erityisen painavia tarpeita tulisi, on niitä mahdollista tukea lähinnä hanketuilla. Raaka-aineiden/jätteiden kierrätys on Kainuussa hyvällä mallilla ja kaatopaikalle päättyy hyvin vähän tavaraa. Mikäli rahoitustarpeita on, on maaseuturahaston varoin mahdollista tukea kierrätyshankkeita. Tarvittavaa yhteistyötä tehdään sujuvasti mm. ELY-keskuksen ympäristöpuolen kanssa.

Luontoon tukeutuva matkailu tulee olemaan merkittävä Kainuun elinkeinotoiminnan alue jatkossakin ja maaseuturahaston toimin sitä tullaan kehittämään yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa. Maaseuturahastosta on rahoitettu useita yritys- ja yritysryhmähankkeita. Hossan nimeäminen kansallispuistoksi v. 2017 on aktivoanut alueen toimijoita kehittämistoimintaan.

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	30
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	25
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	tavoite 95 %
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Tavoitteeksi 100 %, joka on mahdollista saavuttaa
Tavoite asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	Jatketaan yrityskehittämisverkoston tapaamisia. Jatketaan yhteistyötä EAKR:n kanssa. Jatketaan maaseuturyhmän toimintaa. Jatketaan teemoittaisten koordinaatiohankkeiden toteutusta. Tiedotetaan tukimahdollisuuksista tehokkaasti kohderyhmille. Valitaan rahoitettavaksi parhaita tuloksia antavat hankkeet. Edellytetään selkeitä hankesuunnitelmia. Tehdään ripeästi tuki- ja maksatuspäätökset. Velvoitetaan rahoitettavat hankkeet tehostettuihin tiedotustoimiin. Hyödynnetään maaseutuverkostoyksikön tuki. Osallistutaan muihin ohjaavien tahojen järjestämään koulutukseen. Turvataan riittävät resurssit. Rahankvaihto PIR-ELY:n kanssa (toivottavasti vuonna 2019). Määrärahojen sidontatilanne näyttää hyvältä vuoden 2019 lopussa ja on kaikki syy uskoa kaikkien määrärahojen tulevan käytetyiksi. Kaikkia määrällisiä ohjelmasta jaettuja tavoitteita ei saavuteta. Uuden CAP-suunnitelman valmistelua jatketaan ohjaavien tahojen ohjeistuksen mukaisesti vuoden 2020 aikana.
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	Hanke- ja pienyritystuissa valtaosa hakemuksista saadaan jo sähköisesti. Hyrrä –järjestelmää ja käyttöoikeustunnisteiden hakemista opastetaan tarvittaessa asiakaskohtaisesti. Hyrrä –järjestelmän toimivuuden kehittyminen lisää jo itsessään järjestelmän sähköistä käyttöä. Välitetään maaviin Ruokavirastoon tietoa ohjelmistojen kehittämistarpeista ja toiveista. Kannustetaan hakijoita kaikissa yhteyksissä sähköiseen hakemiseen. Koulutuksissa asia otetaan esille. Valvonnoissa tarvittavat tiedot haetaan sähköisistä järjestelmistä. Maataloustuet haetaan jo pääosin sähköisesti ja sähköiseen hakuun kannustamista jatketaan viljelijäkoulutuksissa. Kannettavien laitteiden kokeilua peltovalvonnoissa jatkettiin vuonna 2019. Harkitsemme sähköisten eläintunnistelaitteen hankintaa eläinvalvontoihin.

4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettuutta, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	Syksyllä 2019 tehtiin ja jaettiin kaikkiin talouksiin maaseuturahastotoiminnasta kertova Vekkari – tiedotuslehti teknisellä avulla ja niin tehdään myös syksyllä 2020. Velvoitetaan rahoitettavat hankkeet viestimään tehokkaasti toiminnastaan. Välitetään tietoa sidosryhmien kautta tuensaajille sekä tilaisuuksissa että sähköisesti. Erityisesti uudet yritysasiakkaat uskomme tavoittavamme kattavimmin ja parhaiten sidosryhmäyhteistyöllä. Pidetään ely-keskuksen nettisivut ajan tasalla. Ylläpidetään ely-keskuksen blogia ja tuotetaan siihen maaseutuisältöä. Tehdään juttuja rahoitetuista yrityshankkeista paikallis- ja aluelehtiin innostamaan muita tuen haakuun. Julkaistaan lehti-ilmoituksia tarpeen mukaan. Järjestetään tarpeen mukaan koulutustilaisuuksia. Hyödynnetään maaseutuverkoston tukea. Lisätään somen käyttöä viestinnässä.
5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinaointi	Viljelijätukikoulutukset suunnitellaan vakiintuneen käytännön mukaisesti yhteistyössä YTA-alueiden ja MTK:n kanssa. Alueella järjestetään maakunnallisia ja kunnittaisia koulutustilaisuuksia tarpeen mukaan. Sähköisen hakemisen koulutuksia järjestetään myös tarpeen mukaan.
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Tavoite on saavutettavissa. Tehtäväkuvat monimuotoistuvat. Henkilökunta on kokenutta, mikä mahdollistaa uusien asioiden opettelun ja laajan tehtävärepertuaarin hallinnan. Eriyttämisehtojen lieventäminen helpottaa jossain määrin tehtävien organisointia. Koulutukseen osallistutaan ja siihen on riittävät resurssit. Videokoulutusta on suosittava, kuten on tehty ennenkin.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Toimintamenot riittävät vuonna 2020. Tehtävien tekemisessä on huomioitu teknisen avun resurssi, jonka käyttö on suunniteltu koko ohjelmakaudelle siten, että yhdessä toimintamenojen kanssa tehtävät tulevat resursoituiksi. ELY-keskusten taloustilanne on kiristymässä tulevana vuosina ja toimintamenomääräraha-kehitykseen voi tulla muutoksia.
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastaavasta jaetusta valtuudesta. ²	Edellytykset tavoitteen saavuttamiselle näyttävät hyvältä.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.20120. ²	Toteutuu, jos hankkeiden toteutus etenee ripeästi. Maksamiseen on riittävät resurssit.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite on saavutettavissa
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite on saavutettavissa
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa, riippuu asiakkaistakin
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa, riippuu asiakkaistakin
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa, riippuu asiakkaistakin
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyväisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoite on saavutettavissa
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	4,3 kg/ha
10. Maatalouden typpitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	46 kg/ha
1) Suorien tukien ja ohjelmaturien loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Käsittelyajan seurantareportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.	

- Tavoite vuosi 2020																
5. Nuorten viljelijöiden aloitus- tukea saaneet, kpl, tavoite yht. 2 700 tilaa - Tavoite vuosi 2020														5		
6. Maataloustuotteiden ja elin- tarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoi- neet yritykset, tavoite 550 yritystä - Tavoite vuosi 2020														3		
7. Eläinten hyvinvoinnin edis- tämiseen sitoutuneet maati- lat, kpl, Tavoite yht. 4 500 tilaa - Tavoite vuosi 2020														150		
8. Neuvontaa saaneet maati- lat, kpl tavoite yht. 43 000 tilaa - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021- 2022														200		
9. Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %, tavoite 83 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020														77		
10. Luonnonmukaiseen tuotan- toon sitoutuminen, % ta- voite 16 % KMM:sta - Tavoite vuosi 2020														24		
11. Palveluiden ja kylien kehiti- täminen, hanketta kpl, ta- voite yht. 3 500 hanketta - Tavoite vuosi 2020														25		
12. Laajakaistahankkeet, kpl,														2		

tavoite yht. 100 hanketta - Tavoite vuosi 2020																
13. Yhteistyötoimet, kpl, tavoite yht. 310 hanketta - Tavoite vuosi 2020														5		

ELY-KESKUKSEN TULOSSOPIMUKSEN TAVOITTEET JA TOIMEENPANOSUUNNITELMA VUODELLE 2020 MAA- SEUDUN KEHITTÄMISEN SEKÄ MAA- JA ELINTARVIKETALOUDEN TEHTÄVISSÄ

1. ELY-keskuksen keskeiset painotukset vuodelle 2020

1. Maaseutuohjelman 2014-2020 tehokas loppuun saattaminen
2. Uuteen ohjelmakauteen valmistautuminen
3. Maaseudun yritystoiminnan edistäminen
4. Maaseudun elinvoiman ja matkailun toimintaedellytysten parantaminen infrahankkeilla (ulkoilurakenteet yms.)

2. Edistetään vastuullisen ja uudistuvan ruokajärjestelmän kilpailukykyä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Lisätään maaseutuyritysten kilpailukykyä kannattavuutta parantavilla investoinneilla ja osaamista lisäävillä koulutushankkeilla, kannustetaan yritysten väliseen yhteistyöhön
- Edistetään elintarvikkeiden jatkojalostusta ja tuotteiden markkinoille saamista, tuen kohteena erityisesti lyhyet toimitusketjut
- Edistetään lähiruoan sekä luonnontuotteiden tuotantoa ja niiden käyttöä matkailussa
- Varmistetaan elintarviketurvallisuutta valvonnalla ja Ruokaviraston tarkastustoiminnalla
- Edistetään maaseudun sähköisiä palveluja mm. elintarvikkeiden logistiikkaan liittyen
- Osallistutaan Lapin elintarvikeohjelman toimeenpanoon
- Toimitaan aktiivisesti yhteistyössä Arktisen Älykkään maaseutuklusterin kanssa
- Edistetään hiilineutraalien ruokajärjestelmien rakentamista yhteistyössä muiden rahoittajien kanssa

Tavoite asetetaan.

3. Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja, parannetaan kilpailukykyä ja luodaan uutta yrittäjyyttä. Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua, ml. Leader-toiminta, yhteistyö, verkostoituminen.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Lisätään maaseudun yritysten kilpailukykyä kasvua tukevin investoinnein
- Edistetään yritysten yhteistyötä
- Edistetään Lapin digistrategian toteutumista yhdessä muiden toimijoiden kanssa, mm. tukemalla kyläverkkohankkeita
- Edistetään maaseudun sähköisiä palveluita osana palvelutuotantoa ja yritystoimintaa
- Edistetään korkean jalostusarvon tuotteita erityisesti elintarvike- ja luonnontuotealalla, mutta myös muilla biotalouden aloilla hyödyntäen mm. digitalisaation mahdollisuuksia
- Lisätään maaseutuyrittäjien digitalisaatio-, markkinointi- ja verkosto-osaamista
- Edistetään maa- ja porotalouden elinvoimaisuutta ja tuotannon jatkuvuutta alkutuotannon investoinnein ja aloitustuin
- Edistetään yhteisöllisyyttä ja paikallista kehittämistä yhteistyössä Leader-ryhmien kanssa

Tavoite asetetaan.

4. Uudistuva ja kestävä luonnonvaratalous lisää hyvinvointia ja korvaa uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä.

ELY-keskuksen sanallinen, tiivis kuvaus toimenpiteistä

- Edistetään kestäväää energiahuoltoa ja uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa
- Edistetään kestäväää, yritys- ja markkinavetoista raaka-ainetuotantoa verkostoja hyödyntäen
- Edistetään biotalouden arvoketjujen syntymistä
- Toteutetaan Lapin bioenergiaohjelmaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa
- Tuetaan maaseudun kulttuuriympäristön infran rakentamista (teemahaku v.2020)
- Ravinteiden kierrätyksen edistäminen, lannankäsittelyn vaihtoehtoisten ratkaisujen hakeminen, ohjataan toimijoita valtakunnalliseen hankerahoitukseen
- Osallistutaan porotalouden kehittämistyöhön (v.2020 ministeriön käynnistämä tulevaisuustyö)
- Osallistutaan porojen aiheuttamien viljelysvahinkojen ennaltaehkäisevään työhön
- Edistetään Suomi-Norja –poroaitasopimuksen toimeenpanoa

Tavoite asetetaan.

5. ELY-keskuksen tulossopimuksen tavoitteet vuodelle 2020.

	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	20 uutta työpaikkaa (tavoite v. 2019 30 kpl), rahoitukseen käytettävä rahamäärä vähenee radikaalisti ja ennuste on, että kasvuvauhti vähenee tästä vuodesta. Matkailussa on vielä näkyvissä kasvua, mutta myös uhkia, jotka voivat hillitä investointihalukkuutta.
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl. Ei sisällä Leader-ryhmien tuloksia. Seuranta: Hyrrä-järjestelmä	Tavoite vuonna 2020 on 50 yritystä (v. 2019 tavoite 90 kpl): yritysten toivotaan edelleen käyttävän kehittämiseen yritysryhmähankkeiden mahdollisuutta ja sitä tullaan myös markkinoimaan rahoituksen puitteissa.
3. Säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus % Lähde: MMM	Tavoite on 85 %: Lapissa toimijoiden erittäin vähäinen määrä aiheuttaa sen, että tavoitetta on vaikea saavuttaa ilman täsmätoimia. Koulutushankkeet eivät ole toteutuneet toivotusti tuloksen parantamiseksi, mutta harkinnassa on elintarvikehankkeisiin liittyvät tietoiskut säännöksistä.
4. Maatalouden ja elintarvikeeturvallisuuden (Ruokaviraston) valvontasuunnitelmien toteutuminen täysimääräisesti (100 %) Seuranta: Ruokavirasto	Tavoite on saavutettavissa. Luomukeruun valvonta otettu ELY:n omaksi toiminnaksi ja Lapin ELY valvoo myös usean ELY:n alueella toimivaa valtakunnallista selvittäjätahoa.
Tavoitteet asetetaan.	

6. EU-osarahoitteisten ohjelmien täysimääräinen toteutuminen: ELY-keskuksen toimenpiteet mm. alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja CAP-uudistuksen toimeenpanon edistämiseksi vuonna 2020.

Tavoitteen toimeenpanosuunnitelma Täydennetään lisäksi seurantamittarit kohdissa 8 ja 9.	ELY-keskuksen kuvaus toimenpiteistä
1. Alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen täysimääräisesti: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät ohjelman tavoitteiden toteutumista täysimääräisesti.	• Varmistetaan alueellisen maaseutusuunnitelman toteutuminen järjestämällä v. 2020 infra-haku julkisten tahojen investoinneista esim. matkailua ja asukkaiden viihtyisyyttä lisääviin ulkoilurakenteisiin yms. • Tarvittaessa sovitaan yhteistyöstä kumppanielyjen kanssa varojen siirrosta koko kehyksen hyödyntämiseksi • Sidotaan mahdolliset palautuvat varat mahdollisimman nopeasti • Hyödynnetään väliarvioinnin palautteita loppukauden toimenpiteissä
2. Sähköisen asioinnin edistäminen: ELY-keskusten kautta sähköisesti haettavien tukien edistäminen, mm. viestinnän, markkinoinnin ja koulutuksen keinoin. 3. Sähköisten prosessien kehittäminen	• Tarjotaan asiakkaille opastusta sähköisten järjestelmien käytöstä mm. puhelimitse ja ohjaamalla ohjevideoiden yms. materiaalin käyttöön hakemusten teossa • Osallistutaan aktiivisesti sähköisten prosessien kehittämiseen antamalla kehitysideoita ja palautetta järjestelmistä • Edistetään porotalouden sähköisten järjestelmien tekoa yhteistyössä Ruokaviraston kanssa
4. Toiminnan aktivointi ja viestintä yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa: mm. alueellisen viestintähankkeen toteutuminen: keskeiset toimenpiteet, jotka edistävät maaseutuohjelman mahdollisuuksien tunnettua, varojen hyödyntämistä sekä hyvien käytäntöjen ja ohjelman vaikutusten leviämistä. Toteutuma raportoidaan maaseutuohjelman vuosiraportissa. Teknisen avun reservistä rahoitetut toimenpiteet raportoidaan siten, että varojen myöntämisen edellytyksenä olevien kriteerien täyttyminen voidaan todeta (Maaseutuviraston päätös 24.4.2015, Dnro 3708/107/2014; Maaseutuviraston pyyntö 3.5.2016, 793/04.09.10/2016/kohta a).	• Tehdään yhteistyötä Lapin Keinoja- viestintähankkeen kanssa, jossa mukana ovat ELY:n lisäksi Lapin 4 Leader-ryhmää • Hankehakijoille ja sidosryhmille järjestetään koulutustilaisuuksia 1-2 kertaa vuodessa • Hakijoille järjestetään aamukahvitilaisuuksia ohjelman eri teemoihin joko yksin tai yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa teemasta riippuen • Tarkastetaan maaseuturahastoa koskeva viestintäsuunnitelma ja viestinnän vuosikello. Viestinnässä huomioidaan maaseutuohjelman lisäksi Lapin alueellinen maaseutusuunnitelma sekä maakunnan painopisteet (Lappi-sopimus) huomioiden yhteistyö eri viranomaisten kesken • Hankkeet yhteensovitetään Lapin ELY-keskuksen aluekehitysryhmässä sekä sihteeristön työryhmässä muiden rahastojen toimijoiden kanssa • Hyödynnetään maaseutuverkoston palveluita

5. CAP-uudistuksen toimeenpanossa viljelijätukiin liittyvien koulutusten koordinaointi	Vuonna 2020 yhteistoiminta-alueet järjestävät koulutusta alueen viljelijöille. CAP-uudistusta kuntaviranomaiset kouluttavat keväällä Ruokavirastosta saadun koulutuksen perusteella. (Sinä vuonna, kun CAP-uudistus konkretisoituu, täytyy ELYn olla pitämässä järjestelmäkoulutusta alueella. Sen jälkeen koulutusvastuu on jälleen yhteistoiminta-alueilla.)
Tavoitteet asetetaan.	

7. Riittävän henkilöstöresurssin, laadun ja osaamisen varmistaminen maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020

Tulostavoitteen toimeenpanosuunnitelma	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. ELY-keskus varmistaa, että sillä on käytettävissään riittävästi pätevää henkilökuntaa, jolla on tehtävään tarvittava pohjakoulutus. Osaamisen ylläpito, mm. petosten torjunnan varmistamiseksi, varmistetaan osallistumalla ohjaavien tahojen antamaan koulutukseen säännöllisesti. Lisäksi ELY-keskus osallistuu toimialueella laadun varmistamiseen ao. virastojen antaman ohjeistuksen mukaisesti.	Valvontojen suorittamiseen tarvitaan edelleen riittävät ja osaavat resurssit huomioiden määräaikaiset valvojat. Henkilöstö osallistuu oman substanssin koulutukseen niukkojen toimintamäärärahojen puitteissa. • ELY-keskus toteuttaa laadun varmistukseen liittyviä toimia ao. virastojen ohjeistuksen mukaisesti. • Tehdään hyvää yhteistyötä kuntien yhteistoiminta-alueiden kanssa.
2. ELY-keskuksen arvio toimintamenomäärärahojen riittävydestä maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketurvallisuuden tehtävissä vuonna 2020 (ei sisällä teknistä apua).	Lapin ELY-keskuksen kuluvan hallituskauden tiedossa oleva toimintamenokehys on riittämätön ja se on uhka suunnitellulle valvontatoiminnalle. • Valvontoihin tarvitaan edelleen määräaikaisia valvojia aiempien vuosien tapaan (max 2 htv) Luomuvälvonnassa pitkäaikainen sijaisjärjestely, jonka jatko avoin
Tavoite asetetaan.	

8. Seurantamittarit Tässä arvioidaan tavoitteen toteutumista. Seuranta kohtien 1-8 osalta Ruokaviraston tietojärjestelmien kautta	ELY-keskuksen arvio tavoitteen saavuttamisesta
1. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten valtuuksien EU:n rahoitusosuuden sidonta-aste 31.12.2020 on 100 % vastavasta jaetusta valtuudesta. ²	Tavoite on saavutettavissa, jos infrahaku onnistuu ja jos tehdään lisäksi yhteistyötä muiden ELYjen kanssa. Lapissa on nyt vajeausta muusta julkisesta rahoituksesta, joten kaikkea EU-osuutta ei pystytä hyödyntämään ilman ko. toimia.
2. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 momentilta 30.10.64 kohdennettujen alueellisten EU:n rahoitusosuuden maksujen osuus sidonnoista on vähintään 80 % 31.12.2020. ²	Tavoite on saavutettavissa: Lapin ELY:ssä lisätty sisäisillä järjestelyillä resurssien painotusta maksutukseen.
3. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 loppuun maksetut yritys- ja hanketukien toimet on järjestelmässä lopetettu ja niiden seurantatiedot on talletettu.	Tavoite on saavutettavissa: sekä yrityshankkeita että kehittämishankkeita on lopetettu sitä mukaa kun loppumaksut on suoritettu.
4. Sähköisten hakemusten osuus tukihakemuksista on vähintään 90 %.	Tavoite on saavutettavissa.
5. Yritystukihakemusten käsittelyaika on enintään 50 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite on saavutettavissa.
6. Hanketukihakemusten käsittelyaika on enintään 80 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan.
7. Maksuhakemusten käsittelyaika on enintään 30 vrk (mediaani vrk). ³	Tavoite saavutetaan.
8. Ruokaviraston ohjaamien tehtävien asiakastytyvyisyys on vähintään 4 (asteikko 1-5) (TAE, Asiakaspalvelutyytyväisyys, asteikko 1-5)	Tavoite on saavutettavissa.
9. Maatalouden fosforitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Fosforitaseen tavoite koko maassa on 5 kg/ha. Lapissa toteuma v. 2017 (viimeinen saatavissa oleva luku) on 4,4 kg /ha. Lapissa tavoitteena on taseen pysyminen ennallaan.
10. Maatalouden tyypitase (TAE) Lähde: http://stat.luke.fi/indikaattorit , ks. Maaseutuohjelman indikatiiviset tavoitteet	Tyypitaseen tavoite koko maassa 46 kg/ha. Lapin toteuma v. 2017 (viimeinen taulukointi) 42,4. Tavoitteena Lapissa on, että tyypitase pysyy vähintään ennallaan.
1) Suorien tukien ja ohjelmavarojen loppuosan maksujen edellytyksenä on, että kaikki paikalla tehtävät valvonnat on suoritettu. 2) Mukana ovat momentilta 30.10.64 rahoitettavat yritys- ja hanketuet, ei kuitenkaan toimintaraha, tekninen apu sekä muu valtakunnallisesti yhdelle ELY-keskukselle hallinnoitavaksi kohdennettu valtuus. 3) Käsittelyaika lasketaan 1.1.-31.12.2020 välillä vireille tulleista hakemuksista. Yritys- ja hanketukihakemusten käsittelyaika (mediaanivrk) lasketaan valintajakson päättymispäivämäärästä siihen saakka, kunnes päätös asiakkaalle on tehty. Mukaan lasketaan myös se aika, jolloin hakemus on ollut asiakkaan täydennettävänä. Tavoite koskee EU:n maaseuturahaston osarahoittamia toimia. Maksuhakemusten käsittelyaika tarkoittaa maksuhakemuksen Hyrrä-järjestelmässä vireille tulon ja hakemuksen maksamispäätöspäivämäärän välistä aikaa	

vuorokausina. Maksuhakemusten tavoite koskee myös rakennetukia. Leader-ryhmien kautta tulleiden hakemusten käsittelyaika ELY-keskuksissa alkaa siitä, kun hakemus on lähetetty Hyrrä-järjestelmän kautta ELY-keskuksen käsiteltäväksi ja päättyy, kunnes päätös asiakkaalle on tehty.

Käsittelyajan seurantaraportit ajetaan siten, että vuonna 2020 vireille tulleiden hakemusten lopullinen käsittelyaika voidaan todeta.

9. Maaseutuohjelman seurantamittarit	ELY-keskuksen arvio indikatiiviseksi määrälliseksi tavoitteeksi vuodelle 2020 (ja vuosille 2021-2022)															
	UUD	VAR	SAT	HÄM	PIR	KAS	ESA	POS	POK	KES	EPO	POH	POP	KAI	LAP	YHT
Ks. indikatiivisten tavoitteiden Seuranta tietojärjestelmien kautta, kohdat 9 ja 10 MMM. Maaseutuohjelman seurantamittarit sisältävät ELY-keskuksen ja alueen Leader-ryhmien tavoitteet. Ruokavirasto kokoaa keskitetysti toteutumat ELY-keskusalueittain (sisältäen ELY-keskusten ja Leader-ryhmien tulokset).																
1. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien työpaikkojen määrä, kpl															25 25 25	
2. Maaseutuohjelman tuloksena syntyneiden uusien tai toimintaansa kehittäneiden yritysten määrä, kpl.															90 80 70	
3. Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlöä, tavoite yht. 25 000 hlöä - Tavoite vuosi 2020 - Tavoite vuodet 2021–2022, yht.															50 50 50	
4. Investointitukea saaneet maatilat, kpl, tavoite yht. 7 000 tilaa															80 50 50	

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 tavoitteiden kohdentaminen ELY-keskuksille

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 (myöh. maaseutuohjelma) määrälliset tavoitteet esitetään ohjelma-asiakirjan indikaattorisuunnitelmassa (luku 11). Maa- ja metsätalousministeriö on sisällyttänyt ohjelman tavoitteet Ruokaviraston tulosohtaukseen. Näin tavoitteet jalkautuvat edelleen ELY-keskusten tulosohtaukseen.

Ohjelman valtakunnalliset tavoitteet on jaettu alueelliseksi pääosin määrärahojen perusteella. Yritys- ja hanketukin tavoitteiden laskennassa on otettu huomioon erikseen ELY-keskuksille ja Leader-ryhmille asetetut valtakunnalliset tavoitteet ja määrärahojen jako. Tavoite on yhteinen ELY-keskuksille ja sen alueella toimiville Leader-ryhmille.

Maatalouden investointitukien ja aloitustukien tavoitteet on laskettu viime vuosina rahoitettujen hankkeiden kappalemäärien perusteella käyttäen aloitustuessa neljän ja investointituessa kolmen edellisen vuoden keskiarvoa.

Neuvonnassa, ympäristö- ja ilmastotoimissa sekä luonnonmukaisessa tuotannossa alueelliset tavoitteet vastaavat valtakunnallisia tavoitteita. Lisäksi tulosohtaukseen sisältyy jatkossakin ravinnetaseet. Eläinten hyvinvointikorvauksen alueelliset tavoitteet on laskettu kotieläintilojen jakauman perusteella.

Alueella tapahtuvan toiminnan tulee tukea valtakunnallisen tavoitteet saavuttamista omien suunnitelmien ja strategioiden puitteissa. Alueellisten ja paikallisten painotusten vaihtelut on pyritty huomioimaan siten, että osa tavoitteista esitetään laskennallisen arvon lisäksi 10 tai 20 prosentin vaihteluvälillä.

ELY-keskuksille asetetut tavoitteet ovat ohjeellisia. Niiden tarkoituksena on esittää taso, johon alueen toiminnalla tulee pyrkiä, jotta toiminta alueella tukee valtakunnallisen tavoitteen saavuttamista. Vuosikertomuksessaan ELY-keskukset ja Leader-ryhmät analysoivat toteumaa valtakunnallisen tavoitteen suhteen. ELY-keskusten raporteissa tulee huomioida oman toiminnan lisäksi Leader-ryhmien toiminnan tulokset. Perustelut toteuman poikkeamille asetetuista tavoitteista tehdään alueellisten suunnitelmien ja paikallisten strategioiden painotusten perusteella.

Alueellista ravinnetaseiden seurantaa jatketaan ohjelmakaudella 2014–2020. Valtakunnalliset tavoitteet pysyvät kauden 2007–2013 tasolla (N 46 kg/ha, P 5 kg/ha). Erityisesti alueilla, joilla taseiden arvot ylittävät tai niukasti alittavat valtakunnallisen tavoitteen, tulee panostaa ohjelman toimenpiteisiin, joilla voidaan ympäristö- ja ilmastotoimien lisäksi vaikuttaa ravinteiden kierrättämiseen ja ravinteiden käytön vähentämiseen (esim. investoinnit, hanke-toiminta). analyysi muiden toimenpiteiden vaikutuksista.

Maaseutu.fi-sivustolla esitettävät ohjelman seurantaindikaattorit	
	Tavoite
Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlö	25 000 henkilöä
Investointitukea saaneet maatilat, kpl	7 000 tilaa
Nuoren viljelijän aloitustukea saaneet, kpl	2 700 tilaa
Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoineet yritykset, kpl	550 yritystä
Eläinten hyvinvoinnin edistämiseen sitoutuneet maatilat, kpl	4 500 tilaa
Neuvontaa saaneet maatilat, kpl	43 000 tilaa
Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %	83 % KMM:stä
Luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutuminen, %	16 % KMM:stä
Yritysten perustamien ja toiminnan kehittäminen, kpl	6 000 yritystä
Luodut työpaikat, kpl	5 700 työpaikkaa
Hankkeet	
• palveluiden ja kylien kehittäminen, kpl	3 500 hanketta
• laajakaistahankkeet, kpl	100 hanketta
• yhteistyötoimet, kpl	310 hanketta

ELY-keskusten strategisen tulosohjauksen indikaattorit, ka 2010–2014				
	Typpitase kg/ha	Tavoite kaudelle 2010–2014, typpitase	Fosforitase kg/ha	Tavoite kaudelle 2010–2014 fosforitase
Uudenmaan ELY-keskus	40,13	pysyy ennallaan	-1,80	pysyy ennallaan
Varsinais-Suomen ELY-keskus	58,42	laskee	0,97	pysyy ennallaan
Satakunnan ELY-keskus	58,41	laskee	2,46	pysyy ennallaan
Hämeen ELY-keskus	49,14	laskee	0,90	pysyy ennallaan
Pirkanmaan ELY-keskus	29,83	pysyy ennallaan	0,92	pysyy ennallaan
Kaakkois-Suomen ELY-keskus	43,35	pysyy ennallaan	0,64	pysyy ennallaan
Etelä-Savon ELY-keskus	56,38	laskee	3,99	pysyy ennallaan
Pohjois-Savon ELY-keskus	60,32	laskee	4,63	laskee tai pysyy ennallaan
Pohjois-Karjalan ELY-keskus	41,67	pysyy ennallaan	3,32	pysyy ennallaan
Keski-Suomen ELY-keskus	42,04	pysyy ennallaan	2,79	pysyy ennallaan
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus	52,72	laskee	4,98	laskee tai pysyy ennallaan
Pohjanmaan ELY-keskus	74,51	laskee	9,43	laskee
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus	47,61	laskee	3,16	pysyy ennallaan
Kainuun ELY-keskus	53,02	laskee	4,31	laskee tai pysyy ennallaan
Lapin ELY-keskus	55,41	laskee	5,29	laskee

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 tavoitteet ELY-keskuksittain kaudelle 2014-2020																
Ohjelman toimeenpano käynnistyi 2015, joten tavoitteita ja toteumatietoja ei ollut käytettävissä vuosina 2014-2015. Tavoitteiden otsikkoriveillä ovat tavoitteet koko kaudelle 2014-2020, sis. Leader-ryhmien tavoitteet. Vuoden 2016 toteumatiedot ovat kumulatiivisia kauden alusta lukien. Vuodesta 2017 lähtien tavoite- ja toteumatiedot ovat vuosittaisia. Tiedot on kerätty hyväksytyn tukipäätösten saaneiden hankkeiden toteutuneista tiedoista (ei loppuun saatetuista hankkeista). Koulutukseen osallistuneiden ja luotujen työpaikkojen indikaattoreihin (tuensaajilta kerättävää seurantatietoa) on otettu mukaan hyväksytyt toteumatiedot.																
	Uusima a	Varsinais- Suomi	Satakun ta	Häme	Pirkanma a	Kaakkois- Suomi	Etelä- Savo	Pohjois- Savo	Pohjois- Karjala	Keski- Suomi	Etelä- Pohjanma a	Pohjanma a	Pohjois- Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Tavoite yhteensä
Koulutukseen osallistuneet henkilöt, hlö	1 130	1 808	1 542	1 371	1 805	1 397	1 268	1 704	1 742	1 695	2 515	1 908	2 644	944	1 529	25 000
+ 20%	900-1300	1500-2100	1300-1800	1100-1600	1500-2100	1200-1600	1100-1500	1400-2000	1400-2000	1400-2000	2100-3000	1600-2200	2200-3100	800-1100	1300-1800	20800-29200
Tavoite 2016	1 200	1 000	210	700	360	300	200	166	333	350	550	400	800	300	382	7 251
Toteuma 2016	360	19	939	530	171	486	181	129	92	264	1 180	993	351	389	65	6 149
Tavoite 2017	1 500	2 400	250	700	360	300	200	166	333	350	980	600	800	200	100	9 239
Toteuma 2017	562	0	561	600	339	422	355	451	547	698	1 383	798	904	142	708	8 470
Tavoite 2018	500	1 100	250	600	360	400	200	165	500	350	500	500	800	500	200	6 925
Toteuma 2018	475	276	471	908	250	430	140	878	765	177	1 614	1 288	1 148	401	519	9 740
Tavoite 2019	500	1 200	250	500	360	400	100	150	500	400	450	400	400	450	200	6 260
Investointitukea saaneet maatilat, kpl	311	989	364	550	543	349	203	392	252	210	1 142	915	587	100	95	7 000
+ 10%	280-340	890-1080	330-400	500-610	490-600	320-390	190-220	360-430	230-280	190-230	1030-1250	820-1010	530-650	50-110	90-100	6300-7700
Tavoite 2016	100	250	80	120	110	60	50	70	70	60	240	350	140	25	24	1 749
Toteuma 2016	108	418	164	152	159	74	77	176	82	69	506	221 (82)	339	33	45	2 484
Tavoite 2017	100	250	80	120	110	70	50	70	70	70	300	300	180	25	10	1 805
Toteuma 2017	77	229	123	77	98	56	62	133	55	66	293	231	213	22	34	1 769
Tavoite 2018	100	250	75	120	110	75	50	70	70	70	250	300	300	25	40	1 905
Toteuma 2018	71	222	115	86	77	50	54	131	53	66	267	254	233	22	120	1 821
Tavoite 2019	100	250	75	100	100	75	65	70	70	60	250	300	250	25	40	1 830
Nuorten viljelijöiden aloitustukea saaneet, kpl	201	292	170	217	219	163	78	177	122	106	282	235	287	47	106	2 700
+ 10%	180-220	260-320	150-190	200-240	200-240	150-180	70-90	160-200	110-135	100-115	250-310	210-260	260-320	45-50	95-115	2430-2970
Tavoite 2016	40	60	35	40	45	25	15	40	25	20	50	40	70	8	27	540
Toteuma 2016	35	65	39	27	28	26	13	27	28	19	33	26 (44)	46	4	8	442
Tavoite 2017	50	60	30	40	45	30	15	40	20	20	35	40	70	8	20	523
Toteuma 2017	33	36	28	21	31	16	14	14	12	11	24	21	27	2	22	312
Tavoite 2018	50	60	30	40	45	30	15	40	25	20	35	40	70	5	30	535
Toteuma 2018	31	46	30	43	29	33	14	37	15	19	51	41	47	3	34	473
Tavoite 2019	40	50	30	40	45	10	12	30	25	20	35	30	60	5	25	457
Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden jalostukseen, markkinoille saattamiseen ja kehittämiseen investoineet yritykset, kpl	25	42	33	29	40	31	28	39	39	38	54	42	57	21	32	550
+ 10%	22-27	38-46	30-37	26-32	36-44	28-34	25-31	35-42	35-43	34-42	49-60	38-46	51-62	19-23	29-36	495-605
Tavoite 2016	10	20	5	5	8	5	8	8	8	6	14	9	15	3	14	138
Toteuma 2016	17	25	16	6	7	9	7	12	11	7	9	24	15	4	10	179
Tavoite 2017	15	15	6	8	8	5	8	8	10	10	14	9	15	3	14	148
Toteuma 2017	9	13	7	9	9	3	6	8	8	3	9	15	13	1	8	121
Tavoite 2018	15	15	6	8	8	10	8	8	10	10	10	9	15	3	14	149
Toteuma 2018	6	18	5	4	11	3	7	9	7	6	8	16	11	1	8	120
Tavoite 2019	15	12	6	8	8	10	6	8	10	8	10	8	15	3	14	141

	Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala	Keski-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Tavoite yhteensä
Eläinten hyvinvoinnin edistämiseen sitoutuneet maatilat, kpl	165	326	207	268	347	220	250	476	264	274	455	426	524	123	174	4 500
+ 10%	150-180	300-360	190-230	240-300	310-380	200-240	220-280	430-520	240-290	240-300	410-500	380-470	470-570	110-140	160-190	4050-4950
Tavoite 2016	150	540	280	363	360	220	280	850	320	350	450	705	450	169	44	5 531
Toteuma 2016	171	541	288	363	395	215	360	821	310	374	770	749	665	167	175	6 364
Tavoite 2017	170	540	285	350	380	220	280	850	320	saavutettu v. 2015	700	600	600	169	160	5 624
Toteuma 2017	161	549	300	328	380	200	355	763	311	352	752	754	653	160	164	6 182
Tavoite 2018	170	550	285	350	395	220	350	850	305	saavutettu v. 2015	700	700	600	162	160	5 797
Toteuma 2018	164	546	302	322	378	189	348	731	314	362	757	734	657	151	164	6 119
Tavoite 2019	155	545	285	320	395	200	350	850	320	350	700	700	600	162	200	6 132
Neuvontaa saaneet maatilat, kpl	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista	väh. 70 % tiloista
Tavoite 2016	1 000	1 000	600	600	600	2 000	500	700	350	700	1	700	900	350	282	10 283
Toteuma 2016	704	884	476	681	926	575	556	1 047	635	761	1 051	717	1 221	259	78	10 571
Tavoite 2017	1 000	1 100	400	600	600	800	500	700	500	1 000	1 000	600	900	200	130	10 030
Toteuma 2017	537	724	340	370	675	351	387	634	586	444	809	823	1 032	146	94	7 952
Tavoite 2018	700	1 000	400	600	600	700	500	700	400	1 000	1 500	1 000	900	250	130	10 380
Toteuma 2018	664	705	382	419	798	457	444	1 012	547	486	1 333	1 078	1 032	161	192	9 710
Tavoite 2019	700	1 000	450	500	600	700	380	700	400	500	1 500	1 000	900	200	130	9 660
Ympäristö- ja ilmastotoimiin sitoutuminen, %	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta	83 % KMM:sta
Tavoite 2016	85	83	80	85	83	90	95	85	75700 ha	1	80	83	83	70	83	
Toteuma 2016	90	105	104	88	73	83	91	92	93	111	100	89	92	81	73	
Tavoite 2017	90	83	80	85	83	90	85	85	92	83	83	83	83	75	83	
Toteuma 2017	95	91	89	95	95	92	89	90	92	92	95	94	89	77	74	
Tavoite 2018	90	93	80	85	83	85	90	85	92	saavutettu	83	95,5	83	85	83	
Toteuma 2018	95	91	87	94	94	92	88	89	92	93	95	93	88	77	74	91
Tavoite 2019	95	93,7	80	85	83	85	90	85	92	83	83	95,5	83	85	83	
Luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutuminen, %	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta	16 % KMM:sta
Tavoite 2016	11	8	6	6	13	12	17	9	19150 ha	10	10	11	13	22	9	
Toteuma 2016	9	8	7	6	10	10	14	10	24	12	8	10	12	22	6	
Tavoite 2017	11	8	7	6	14	12	15	9	25	10	10	12	14	22	9	
Toteuma 2017	12	8	6	6	14	12	15	11	26	9	9	10	13	22	6	
Tavoite 2018	12	9,5	10	7	15	14	17	9	26	12	11	12,5	15	22	9	
Toteuma 2018	15	10	7	8	16	14	16	12	27	10	11	12	15	23	7	13
Tavoite 2019	15	10,6	10	8	15,5	15	18	10	27	13	12,5	12,8	15	22	10	

	Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala	Keski-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Tavoite yhteensä
Yritysten perustaminen ja toiminnan kehittäminen, kpl (tulostavoite)	268	458	363	318	439	336	306	422	426	413	594	459	617	227	353	6 000
± 10%	240-300	420-500	330-400	290-350	400-480	300-370	280-340	380-460	380-470	370-450	530-650	410-510	550-680	200-250	320-390	5400-6600
Tavoite 2016	38	100	50	60	100	70	50	80	61	69	150	80	120	40	88	1 156
Toteuma 2016	91	118	101	68	109	45	55	82	191	73	126	121	133	54	55	1 422
Tavoite 2017	38	150	57	70	100	70	50	60	120	69	80	80	200	35	88	1 267
Toteuma YHTEENSÄ 2017	64	80	75	55	148	38	47	82	125	85	108	103	170	53	97	1330
Toteuma ELY-hankkeet 2017	46	66	41	28	81	27	22	46	94	52	40	77	41	26	27	714
Toteuma Leader-hankkeet 2017	18	14	34	27	67	11	25	36	31	33	68	26	129	27	70	616
Tavoite 2018	100	200	57	70	100	70	50	80	180	92	130	90	130	60	88	1 497
Toteuma YHTEENSÄ 2018	52	82	87	42	112	38	75	87	91	77	108	80	125	46	54	1156
Toteuma ELY-hankkeet 2018	40	67	55	26	71	28	32	54	69	43	48	63	37	23	16	672
Toteuma Leader-hankkeet 2018	12	15	32	16	41	10	43	33	22	34	60	17	88	23	38	484
Tavoite 2019	100	100	60	60	100	70	60	80	180	105	60	70	130	60	150	1385
Luodut työpaikat, kpl (tulostavoite)	260	393	357	321	406	318	288	378	391	382	581	434	617	214	360	5 700
± 10%	240-290	350-430	320-390	290-350	370-450	290-350	260-320	340-410	350-430	340-420	520-640	390-480	560-680	190-230	320-400	0
Tavoite 2016	37	70	51	50	50	60	60	110	56	64	110	80	100	30	90	1 018
Toteuma 2016	129	333	258	110	268	97	16	100	103	50	323	258	132	21	0	2 198
Tavoite 2017	37	100	58	60	80	60	60	110	120	64	90	90	123	25	90	1 167
Toteuma YHTEENSÄ 2017	53,51	94,05	82,45	60,1	57,3	19,1	39,2	38,26	47,64	24,95	41,1	75,5	27,01	8,4	15,31	683,88
Toteuma ELY-hankkeet 2017	43,73	65,55	56,15	38,6	48,3	12,7	20	24,26	32,7	6,75	20,85	59	16,06	2	5,41	452,06
Toteuma Leader-hankkeet 2017	9,78	28,5	26,3	21,5	9	6,4	19,2	14	14,94	18,2	20,25	16,5	10,95	6,4	9,9	231,82
Tavoite 2018	100	200	58	60	80	60	60	110	180	92	220	110	130	40	90	1 590
Toteuma YHTEENSÄ 2018 (tammi-elo)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toteuma ELY-hankkeet 2018																
Toteuma Leader-hankkeet 2018																
Tavoite 2019	100	125	60	40	80	60	40	110	180	100	110	70	130	40	50	1295
Palveluiden ja kylien kehittäminen, kpl	167	173	240	227	232	194	172	197	218	218	384	263	427	129	259	3500
± 10%	150-180	160-190	220-260	200-250	210-260	180-210	160-190	180-220	200-240	200-240	340-420	230-290	380-470	110-140	230-290	3150-3850
Tavoite 2016	50	45	34	50	45	40	55	2	50	36	90	60	100	25	65	747
Toteuma 2016	87	71	143	125	111	68	76	55	106	114	191	147	191	50	90	1625
Tavoite 2017	70	45	38	50	45	30	40	2	60	150	90	55	90	5	65	835
Toteuma 2017	51	39	70	68	57	50	42	34	55	52	99	58	92	32	56	855
Tavoite 2018	70	45	38	50	45	40	80	2	80	150	90	60	80	26	65	921
Toteuma 2018	35	36	56	53	47	43	35	15	45	48	77	52	55	26	30	653
Tavoite 2019	40	25	40	50	17	40	50	2	80	100	70	50	80	25	65	734

	Uusimaa	Varsinais-Suomi	Satakunta	Häme	Pirkanmaa	Kaakkois-Suomi	Etelä-Savo	Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala	Keski-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Pohjanmaa	Pohjois-Pohjanmaa	Kainuu	Lappi	Tavoite yhteensä
Laajakaistahankkeet, kpl	4	8	6	5	7	6	5	7	7	7	10	8	10	4	6	100
+ 10%																
Tavoite 2016	1	1	1	1	5	3	2	1	1	1	1	1	5	2	2	28
Toteuma 2016	2	0	0	0	6	2	3	0	1	0	0	0	7	3	2	26
Tavoite 2017	1	1	0	1	0	3	2	2	1	2	1	1	3	2	2	22
Toteuma 2017	2	0	0	3	7	2	1	2	0	0	1	1	5	0	5	29
Tavoite 2018	1	1	1	1	3	3	1	2	2	2	1	1	3	1	4	27
Toteuma 2018	1	0	0	0	1	0	2	5	3	1	1	0	2	0	5	21
Tavoite 2019	1	0	1	1	2	4	2	2	2	4	1	1	5	1	2	29
Yhteistyötöimet, kpl	14	25	18	16	23	17	16	22	22	22	30	24	31	12	18	310
+ 10%																
Tavoite 2016	20	5	4	5	5	10	5	15	4	6	28	6	7	8	3	131
Toteuma 2016	20	14	19	17	6	10	12	23	12	33	36	18	41	24	17	302
Tavoite 2017	25	5	6	5	5	5	5	15	4	8	15	5	8	8	10	129
Toteuma 2017	13	6	22	12	8	12	3	6	8	19	24	6	16	13	13	181
Tavoite 2018	15	5	6	5	5	5	7	3	7	8	10	8	8	14	10	116
Toteuma 2018	6	9	12	15	1	11	11	10	14	22	18	11	18	9	10	177
Tavoite 2019	5	5	6	5	4	5	3	2	7	10	6	6	8	14	20	106